

Catalunya

Organ de l'Aliança Nacional de Catalunya a París i Zona Nord de França

REDACCIO I ADMINISTRACIO :
11, Avenue Marceau, Paris 16e - Tél. PASsy 67-56

Preu : 2 Francs

ANY I - Nova sèrie - NUMERO 1
Dilluns 11 de setembre del 1944

SALUTACIO

SETEMBRE DEL 1944

por Rafael TASIS.

L'ONZE DE SETEMBRE DEL 1714

Catalunya perd les seves darreres llibertats

La successió de la corona espanyola va enfrontar les dues cases d'Àustria i Borbó a començaments del segle divuitè. La península fou teatre de noves batalles i Catalunya fou la que més car va pagar les conseqüències d'aquella guerra. Tota una política de repressió i de terrorisme, exercida sota la influència de les més baixes passions, va convertir la nostra terra en un vast cementiri Milers i milers de catalans van pagar amb llur vida o amb llurs drets polítics una fidelitat que no es mereixia pas massa el pretendent Carles d'Àustria. El tractat d'Utrecht fou l'Intri que la diplomàcia europea de l'època posà al capdamunt del pal de martiri d'un poble sacrificat a les apències i a les rivalitats de les dues cases coronades més puixants del continent.

Per espai de quatre anys, els catalans es van batre a tot el llarg i en tota l'amplada del territori d'una Catalunya que havia pogut conservar uns furs ben sovint atropellats d'ençà de la unió de les dues corones d'Aragó i Castella a mitjan segle XV. A la prohibició per als catalans de participar al gran esdeveniment històric de la descoberta i de la conquesta d'Amèrica, havia seguit la ruïna de Catalunya sota els Habsburg i la malvestat de la guerra dita dels Segadors, sota l'inepte Felip IV.

Barcelona, darrer baluard d'una resistència heroica, fa ara doscents trenta anys que era presa per assalt per les tropes estrangeres del duc de Berwick, després d'un setge dolorós de més d'un any de sofrències i de penaltats sens fi. Amb la darrera canonada, amb l'últim crit d'angúnia dels combatents sense municions, amb el darrer sospir i la ranera dels herois anòims enterrats encara avui al vell fossar de les Moreres, amb les últimes gotes de sang dels treballadors i dels menestrals barcelonins formats darrera les banderes dels gremis de la ciutat, al capdavant dels quals el conseller en cap de la nostra estimada Barcelona figurava com un combatent més, desapareixien els darrers vestigis d'una autonomia cara als catalans.

Amb la caiguda de Barcelona, Catalunya perdía les darreres engrunes d'un passat polític esplendent; la llengua que Ramon Muntaner i Ramon Llull havien enlairat al cim més alt del pensament i de la literatura europees de l'Edat Mitjana, era esbandida de la vida oficial del nou estat instaurat pel nét de Lluís XIV de França; el barri de Ribera de Barcelona era destruït per a edificar-hi la maleïda Ciutatella, que tant de mal havia de fer a la capital de Catalunya; Barcelona sofria l'insult de veure la seva universitat

traslladada a Cervera en pagament de la submissió d'un grup de ceriverins mal catalans; en fi, la nostra terra era tractada com a terra conquerida i els seus generals com a capitans de lladres i decapitats, com en el cas de Josep Moragues. Tot el nostre passat era enterrat sota la llosa de l'oblit i de l'escarni...

Començava la política terrorista que un Madrid que no té res a veure amb el Madrid del 6 de Novembre, exercia avui encara contra la nostra estimada Catalunya.

La República del 1931 les hi torna

Fins a la proclamació de la República a Barcelona el 14 d'Abril del 1931, fins que les Constituents no ens havien reconegut una part d'allò que políticament és el dret més sagrat dels catalans, —el dret de Catalunya a organitzar la seva vida,— la nostra terra ha estat teatre de tots els abusos de poder per part dels governs que s'han succeït a Espanya d'ençà que Felip V dissolgué el Consell de Cent de Barcelona, penjà Bach de Roda i el general Moragues i bastí la Ciutatella.

Els mals governs de Madrid, —fills de la casta més retrògrada de la societat espanyola, els terratinents i els latifundistes que encara ara fan morir de gana almenys sis milions de pagesos espanyols sense terra—, han condemnat Catalunya a un desordre perpetu per tal d'impossibilitar-hi el progrés industrial, econòmic, cultural i social. Molts dels moviments que en d'altres països haurien estat canalitzats per les vies d'una normalitat que a Catalunya ha estat sempre impossible fins a l'adveniment de la República, han topat amb la mala fe de la casta que a Espanya ho ha entrebancat tot, ho ha podrit tot i que no ha permès que Espanya es posés al nivell dels pobles més avançats d'Europa, amb la qual cosa la revolució política espanyola porta un retard de més de cent cinquanta anys en relació a França i de tres cents si la comparem amb Anglaterra.

Catalunya, que és la primera terra espanyola que ha tingut una indústria amb el nom de tal, que és la primera contrada d'Espanya on hi ha hagut moviment obrer —la primera vaga general a Espanya tingué lloc a Barcelona el juliol de 1855—, Catalunya, que políticament comença a retrobar-se i a redreçar-se per un moviment que té tant de literari com d'industrial —l'"Oda a la Pàtria" d'Àrribau coincideix amb la instal·lació dels telers mecànics i el primer ferrocarril d'Espanya—, es vindica en part de l'atropellament sofert el 1714 per un fort corrent autonomista.

(Segueix a la segona pàgina.)

CATALUNYA!... Ens aturem emocionats a aquest mot, com sota la llinda sagrada d'un porxo, abans d'entrar en el temple de la Pàtria. Voldríem que aquestes pàgines fossin per a tots els catalans —per als que es troben com nosaltres a l'exili com pels que sofreixen dintre la nostra terra la persecució, la injustícia i la misèria— un reflexe de la Pàtria, d'aquesta Pàtria que tots ens hem forjat en el nostre esperit, bella i harmoniosa com un edifici clàssic, amb les columnes que li formen els pins de les nostres muntanyes i el sostre fet per un llençol molt blau de cel.

Cinc anys i mig han passat d'ençà que passàvem els colls dels Pirineus, entre aquell exercit de combatents de la Llibertat que no volien donar-se per vençuts encara que els esclafés una allau de ferro i de foc, encara que l'Europa Occidental s'hagués lligat de mans amb una No-Intervenció unilateral, encara que aquell triomf de Mussolini i de Hitler semblés el preludi de la segura dominació del món per part del feixisme. Cinc anys i mig, i la Història ha omplert aquest termini amb els esdeveniments més transcendents de l'era moderna. D'altres pobles han estat calcigats pel monstre apocalíptic, i hi ha hagut un moment que semblava que a tota l'Europa només podia regnar una llei, la del crim, i una tirania, la de Hitler.

Però els pobles no moren, i l'esperit s'enforteix encara en l'adversitat. Després dels pobles envaïts de la Unió Soviètica, els primers a trencar el jou de l'invasor, d'altres territoris han estat alliberats per l'esforç de les Democràcies. Es Itàlia, que demostrava que vint-i-cinc anys de camises negres, d'himnes i desfilades, de punyats enlairats i salutacions a la romana no pesaven gens en l'ànima d'un poble, i que un dictador pot ésser acomiadat com una cambra, sense que cap dels seus escolars faci res per a defensar-lo. Es Iugoslàvia, on un exercit sorgit del poble està creant entre la lluita i el dolor les bases justes d'una nova unió damunt una base federativa. Es França, que ha sabut operar el miracle de transformar una desfeta terrible en una gran victòria i d'anul·lar la vergonya d'aquests quatre anys d'ocupació i de col·laboració per les gestes del poble alçat en armes i pel seny polític del general de Gaulle i dels homes de la Resistència. Es Polònia, que comença a veure's alliberada del seu cruent martiri. Són Bèlgica i Holanda i Romania i Grècia, i Dinamarca, Txecoslovàquia i Noruega que veuen clarejar l'alba de la llibertat amb la presència o la proximitat dels exercits aliats...

No hem estat mai neutrals en aquesta guerra. Com podíem ésser-ho, si els enemics de les grans Democràcies eren els mateixos que havien ojeat la petita Democràcia espanyola? Com podíem ésser-ho, si els homes que governen a Madrid contra la voluntat de tots els pobles hispànics s'ajanyaven a recordar amb actes i amb discursos llur solidaritat amb el nazisme agressor? Com podíem ésser-ho, si ja en 1914 els voluntaris catalans eren presents en els camps de batalla de França, com hi han estat ara molts dels nostres, a les barricades de París com a la guerra dura i gloriosa del «maquis», i catalans hi havia entre els espanyols de la Divisió Leclerc que eren els primers a entrar a la capital alliberada? Com podíem ésser-ho, si hem sofert aquests quatre anys la mateixa opressió d'un ocupant que ens empresonava i deportava igual que als francesos i ens hem sentit humiliats com ells pel rapapieg d'un vell sense grandesa i per les manyes d'un marcanet de bestiar disprestat de governant?

I ara, que el món lliure és a punt de guanyar la partida, ara que l'agressor comença de sentir-se ben sol, abandonat pels aliats forçosos, atacat a les seves pròpies fronteres, com podria estar absent Catalunya del gran esforç? Tenim una tasca precisa a realitzar, una tasca urgent. Ens cal donar a la nostra Pàtria i als altres pobles hispànics un règim de llibertat i de justícia. Ens cal treure del damunt de la terra catalana aquest enemic que ha pretès de destruir la nostra llengua i la nostra cultura com ha destruït la nostra riquesa i ha trossejat la Carta de les nostres Llibertats restaurades. Ens cal demostrar a

totes les nacions que el règim que avui oprimem el nostre país només ha pogut sostenir-se per l'ajut nazi, pel terror i pel crim. Que Franco no és res més que un lacai de Hitler, per bé que ara estigui disposat a renegar-ne. Que la Falange és un grup de criminals o de búrteres, posats d'acord per a tirar a terra i arruïnar Espanya a cobert de teories forasteres. Que Catalunya i les altres nacions ibèriques tenen encara, malgrat la sagnia de la guerra que els fou imposada per uns quants generals al servei de l'Eix, malgrat les persecucions cruentes d'aquests cinc anys que han seguit la lluita, prou energia per a treure's del damunt l'oprobri d'ésser pobles esclaus en mig d'una germanor de pobles lliures.

Catalans! Catalans de França, us invitem a aquest esforç redemptor. Per a això tots estarem d'acord, per damunt dels matisos ideològics, per damunt de les nostres diferències polítiques, religioses o socials. CATALUNYA vol ésser l'expressió d'aquesta unió i d'aquesta voluntat. Res del que pugui dividir-nos, res del que pugui ofeblir el nostre anhèl d'alliberar la Pàtria tindrà acolliment en aquestes pàgines, que són obertes a tots els catalans de bona voluntat. No celebrem la potència, però no ofeguem l'expressió de cap de les opinions sincerament sentides i expressades de la voluntat d'alliberar Catalunya, Catalans! Ajanyem-nos a enllestir aquesta tasca,

«que el temps és curt i el dia arriba». Arriba el dia que el món, havent eliminat fins a les darreres restes la tirania nazi, es posarà a la tasca de crear les bases d'una nova convivència social i internacional. No volem, no podem ésser absents d'aquest treball de construcció del grandios edifici de la pau. Per a aquell moment, cal que nosaltres, amb els nostres germans d'Espanya, puguem presentar-nos, el cap ben alt, dintre un règim democràtic que respecti les llibertats de les nacions hispàniques, davant l'assemblea dels pobles lliures del món.

L'ALIANÇA NACIONAL DE CATALUNYA i aquest setmanari, que en serà l'expressió, vol unir totes les voluntats i coordinar tots els esforços per a obtenir-ho. Depèn de nosaltres, —dels catalans, es trobin allà on vulguin—, que aquesta alliberació de la nostra terra sigui un fet immediat. Al Sud de França, a l'Àfrica del Nord, a la Gran Bretanya, als Estats Units, a Mèxic, en altres països, hi ha importants nuclis de compatriotes que treballen amb el mateix objecte. I a dintre Catalunya mateix, sota l'esclavatge, quin és el català que no maldi de la manera que pugui per convertir en realitat el seu somni de cada dia? La nostra veu arribarà fins als nostres germans, per damunt dels Pirineus, i el saber que els catalans que es troben en aquesta lliure França s'uneixen i treballen per a precipitar el gran Adveniment serà per a ells el millor dels estímuls, el millor dels encoratjaments.

No és per atzar que el nostre primer número surti l'onze de setembre. La pietat del dol a commemoració de la pèrdua de les llibertats catalanes, en la Festa Nacional de Catalunya. En els màrtirs del 1714 venerem tots els caiguts per la Pàtria i per la Llibertat. I aquesta llista s'ha fet, aquests darrers anys, —és ja encara—, inacabable. Al costat dels Casanova i dels Moragues el poble català posa avui, símbols de la fidelitat heroica a uns ideals de Justícia, els Companys i els Peiró i els Carrasco, i tants i tants milers de víctimes de l'odi del falangisme contra tot el que representa l'esperit de Catalunya. Més que plànyer aquests homes que omplen el cel de la Pàtria amb llur gloriós exemple, ens cal benjar-los, ens cal fer que llur sang fructifiqui, ens cal fer que els nostres germans i els nostres fills no puguin ésser mai més sotmesos a la jàrria homicida dels que volen suprimir fins el nom de la Llibertat.

Aquest és el sentit que veiem en l'onze de setembre d'enguany. Tots els catalans ens acompanyem en aquesta commemoració. Tots els catalans ens acompanyaran en el nostre esforç d'unió per tal de guanyar una Pàtria lliure i plena, on tots els fills de Catalunya puguin viure dignament i la Justícia regni com a llei sobirana.

Setembre. Després de les flames de l'estiu, la madura tardor, que duu els dies revolts i la fruita sucosa. Quin goig en aquest París esbandit pels ruixats, de passar pels carrers florits de banderes i de diaris, nets de cartells mentiders o vexants, plens d'un poble que somriu després de quatre anys d'opressió i de martiri! Quin goig de sentir-se, foraster i tot, una part d'aquesta gran ciutat que ha sabut alliberar-se ella mateixa dels darrers soldats enemics! Quatre anys ha durat el turment i l'oprobri. Quatre anys subratllats pels esclats de fuselleria del Mont-Valerien, pels gemecs dels captius de Fresnes, pel terror i el sadisme dissimulats sota la correcció i per la resistència oculta sota la passivitat. I després de la llarga nit, el dia.

Quin goig per a un català, per a un barceloní, de reviuire els dies gloriosos que inscrivien a la Història l'heroisme i l'amor a la llibertat del meu poble! Sota les metralladores alemanyes, sota els canons dels "Tigres", els ciutadans de París com els ciutadans de la Barcelona del 1936, oposaven llur pit coratjat i llurs armes improvisades... i vencien. L'alliberació de la capital, l'alliberació de gairebé tota la França, miracle operat en quinze dies, ha estat, n'estic segur, per a molts catalans, una revenja —el començament de la revenja, si voleu—, de la nostra desfeta del 39. Aleshores estàvem sols, i ara el món s'ha adonat que aquella lluita nostra era la mateixa que després ha ensançonat Europa, que els agressors de l'Espanya Republicana eren els mateixos que havien d'atacar les grans Democràcies i els petits pobles lliures. I aquest sentiment de revenja, de satisfacció, s'ha fet més viu, en comprovar que entre els lluitadors dels carrers i places de París, com entre els soldats que hi entraven la nit del 24 d'Agost, hi havia catalans. Quin goig de poder sentir altra vegada l'orgull de la victòria!

Quin goig en aquest setembre plujós i ventejat, de conèixer que torneu a estar en un poble lliure! Quin goig de veure que el fer-vos ric venent qualsevol cosa —des de l'esperit fins al menjar que mancava per als infants— a l'ocupant nazi, ja no és l'únic mèrit reconegut, i que podeu sentir-vos orgullosos d'haver continuat essent pobre aquests quatre anys! Quin goig de poder escriure allò que penseu, de poder escriure en català, com no poden fer-ho els meus germans que són a Catalunya! Quin goig de sentir-vos en mesura de treballar poc o molt per a construir aquest magnífic futur de la Humanitat que està a punt de sortir de la terrible prova! Quin goig de saber que el vostre esforç de català exiliat pot contribuir a abatir la tirania que encara regna a la vostra Pàtria!...

Lletanies de setembre. Crits de joia de l'esperit que no havia mai volgut creure que la Llibertat i la Justícia haguessin desaparegut per sempre d'aquesta vella Europa esclafada per la bota del caporal fol de Bertchtesgaden. Crits de satisfacció de l'home que deu a França la seva vida i que retroba el país de la Revolució i dels Drets de l'Home sota la carcassa grotesca de

l'Estat reaccionari i policíac de Vichy. Crits d'esperança d'un català que sap que el seu poble no pot estar encara molt de temps sota la tirania de Franco i dels seus saions encamissats de blau, perquè Catalunya és vivent, per molt que hom assassini els seus fills i pretengui suprimir la seva llengua. Crits de fe en un món més just, basat en el Treball i en l'Esperit, i on la nostra Pàtria tindrà el lloc que li pertoca, si els catalans saben fer-se'n dignes, recuperant llur dignitat de ciutadans.

Enguany tampoc, per l'onze de setembre, els carrers de Barcelona no retrobaran les emanacions remorsoses, els canis sagrats i el voltejar de les banderes. Però a l'indret on s'alçava un dia el monument a Rafael Casanova, símbol de tots els caiguts del 1714, mans piadoses dipositaran l'ofrena d'unces roses. Al Fossar de les Moreres, arrodollats a l'ombra de Santa Maria del Mar, les despulles dels patriotes que defensaven Barcelona contra els exercits de l'absolutisme es sentiran acompanyades per tot un poble que sofreix l'absolutisme més opressor que mai hagi conegut la nostra història. I la sang de tots els catalans caiguts des del 1936 per la Llibertat haurà assonat fins a les més remotes entranyes de la terra catalana.

Setembre. La fruita és madura i aviat caldrà collir-la. Si d'altres han segat el blat, hem d'estar presents a la verema. Per les hortes i les vinyes de la nostra terra, del Cap de Creus a Alcanar i de Barcelona a Almacelles, un ventjol remou les fulles i desvetlla els cors.

(Segueix a la segona pàgina.)

L'Aliança Nacional de Catalunya (Zona Nord de França) es constitueix a París

Recentment s'han reunit a París uns representants autoritzats dels elements que resideixen a la zona del Nord de França de les organitzacions següents: Esquerra Republicana de Catalunya, Partit Socialista Unificat de Catalunya, Acció Catalana Republicana, Estat Català, Unió Democràtica de Catalunya i Unió General de Treballadors de Catalunya. El reunits, després d'un ample canvi d'impressions sobre la situació actual, han acordat constituir l'Aliança Nacional de Catalunya zona Nord, el Consell Directiu de la qual, resident a París, es posarà en contacte immediat amb tots els catalans residents a la capital i a la zona del Nord de França, per tal d'organitzar i aglutinar tots els esforços comuns i preparar una acció política intensa, encaminada a destruir el règim actualment vigent a Espanya i reinstaurar totes les llibertats de Catalunya i dels catalans, que la tirania franquista ha destruït.

Ha estat acordat d'adreçar una cordial invitació als components de les altres organitzacions polítiques catalanes per tal que entrin a formar part de l'Aliança Nacional de Catalunya.

(Segueix a la segona pàgina.)

Lluís Companys símbol de tot un poble

Onze de Setembre!

per J. TERMES.

COM han anat succeint-se, any darrera any, els onze de setembre, comptant lentament, però segurament, el curs de la nostra vida! Ens hem fet vells, ai las! Dins la maduresa, bon xic feixuga pel desgast inherent a les lluites viscudes, sovint ben dures, entre les inquietuds espirituals i els afanyos materials que han vingut a imposar-se damunt nostre, aquesta diada marca indeleblement unes fites decisives: 1923, 1931, 1939... Hossanna! 1944!

Aquí ens teniu, ombres sagrades dels herois que honoraren tot temps la pròpia vida amb una bella mort. Aquí ens teniu, ocupant com a catalans, com a homes, el lloc que cel. Aquí ens teniu, seguint les vostres petjades, fretuosos d'imitar en aquests temps nostres i amb la pròpia acció, l'exemple eternament viu de la vostra gesta, de les vostres inquietuds patriòtiques i humanes.

Catalunya oberta al món! Sempre i per sempre. S'hi trobà, heroicament abraçada a la senyera de les llibertats consuetudinàries, en 1714. En moments de plena opressió, quan l'estel guaiador del sentiment nacional dels pobles apareixia esmortuït, quan l'esclat de la força imposava la supremàcia dels principis abassegadors damunt els seus supremes esforços per a mantenir-se, darrer bastió del dret, darrera penyora del sentit de llibertat d'un món que desapareixia.

S'hi trobà en 1939, quan els hereus dels tirans del 1714 regueren haver esborrat sota la sang i el ferro les rastres del treball de generacions que es succeïen en la lluita desigual menada pel dret contra la força. Catalunya sucumbia de nou, bravamet abraçada a l'ideal de sempre, que és la seva característica consubstancial: la llibertat per als homes i per als pobles.

1714-1944! Hossanna, pàtries lliures! Desplegueu al vent les joioses banderes! Que es vegin i s'estimin per damunt de les fronteres. Que el vostre esperit voli, ple d'ansies triomfadores ben alt, fins allà on no arribi la força dels canons.

La constitució de l'Aliança Nacional de Catalunya

(Ve de la primera pàgina)

Les impressions personals dels delegats que ja componen aquesta Aliança permeten de creure que dintre de molt pocs dies aquesta comprendreu totes les organitzacions que han mantingut a l'exili llur fidelitat als principis democràtics i llur voluntat de tornar al poble català un règim de llibertat i de justícia social. L'Aliança Nacional de Catalunya s'adreça a tots els catalans que es troben a França i, per damunt dels Pirineus, als que sofreixen dintre el clos de la Pàtria l'opressió de Franco i el seu falangisme, par tal d'invitar-los a emprendre, units en la mateixa fe i en la mateixa voluntat d'ésser dignes de l'Europa que avui es deslliura de la dominació hitleriana, una lluita decidida i entusiasta que no ha de parar fins a obtenir que els laicis espanyols del nazisme trobin la mateixa fi que llurs mestres i senyors.

L'Aliança Nacional de Catalunya, que reconeix la vàlua dels esforços duts a terme per la «UNION NACIONAL DE TODOS LOS ESPAÑOLES» i la meritòria lluita que ha vingut duent a terme aquesta organització a Espanya i a França, trameta una afectuosa salutació a

aquest moviment i delega el seu president perquè la representi prop del Consell de la U. N. E. a París. I, convinguda d'expressar el sentiment de tots els catalans en aquesta hora solemne, l'Aliança Nacional de Catalunya proclama la seva admiració envers els exèrcits victoriosos de les Democràcies, que duen a terme l'alliberació d'Europa, tant els gloriosos soldats de la U. R. S. S. que concluen amb nous triomfs tres anys d'un avanç ininterromput, com els cossos expedicionaris de la Gran Bretanya, els Estats Units i el Canadà, que han deslliurat en una campanya fulminant, minuciosament preparada, l'Occident europeu, com, per últim, els combatents de les Forces Franceses de l'Interior, que han sabut esborrar amb llur heroisme i llurs victòries fins el record de la desfeta del 1940.

ALIANÇA NACIONAL DE CATALUNYA tindrà aviat a París un estatge que serà el casal de tots els catalans residents a la capital francesa. Adreçe provisionalment les vostres adhesions al local de la U. N. E., 11, Avenue Marceau, París XVI, on hi haurà sempre una representació del Secretariat de l'Aliança.

Le Gérant provisoire: Mathilde König
Publié sous la responsabilité de l'Alliance Nationale de Catalogne et du C. A. D. I.

S: P. L. 4, rue Saunier - PARIS (9e)

Hi ha homes que entren a la Història per la porta gran. Aquest és el cas de Lluís Companys. El President Companys tenia, en entrar a França quan els exèrcits de l'Ebre i de l'Est van veure's obligats a cedir la terra catalana a les forces coalitzades dels feixistes de Gambara i als enganyats per Franco i la Falange, un nom ben guanyat, un prestigi ben sòlid, una estima ben general en el cor de tots els catalans.

L'exil va augmentar-li encara el nom, el prestigi i l'amor dels catalans i dels no catalans. El sacrifici que ha fet de la seva vida el segon President de la Generalitat de Catalunya, restaurada per la República del 14 d'Abril, ha fet del nom de Lluís Companys, una bandera i un símbol que no abandonaran mai més el record dels catalans i de tots el homes lliures d'Espanya.

Lluís Companys, el President executat a Montjuïc, és avui per als catalans un heroi que ha pujat al cim més alt de la glòria de la nostra Pàtria i, com més hores passen, més grans, més grandiosos se'ns presenten els seus gestos. Ningú no sabia ja recordar només el Companys advocat, periodista, batallador infatigable en totes les lluites del 1916 al 1931.

Lluís Companys ha deixat d'ésser home per a convertir-se en el símbol de tot un poble dalerós de llibertat, d'aquesta llibertat de la qual ell estava tan enamorat i de la qual ell féu present a Catalunya pel gest magnífic del 14 d'Abril del 1931 en proclamar, el primer a Espanya, la República des del balcó principal de l'Ajuntament de Barcelona, quan encara hom riscava de perdre la vida per un tal gest.

El President Companys, digne successor del President Macià, estava tan enamorat de la llibertat, de Catalunya i de la República, que mai no va escatimar-los cap sacrifici.

Per la llibertat, per Catalunya, per la República, va a presidir el 1934 amb la mateixa dignitat que va anar a la Mola en el moment que era assassinat el seu gran amic Llairet, un dia d'hivern del 1919.

Per la llibertat, per Catalunya i per la República, consubstancial amb la independència d'Espanya, el 19 de Juliol ell dóna l'ordre de plantar cara als criminals que se subleuen amb el traïdor Goded, amb la qual cosa salva Catalunya, la República i, per tant, Espanya.

Durant els trenta-dos mesos de la nostra guerra, quina dignitat, quants de sacrificis personals en la gestió del seu càrrec com a President de tots el catalans!

Tot això, però, és poc comparat amb el seu gest darrer, quan la ràbia de Franco i de la Falange, per odi a Catalunya, poden venjar-se de l'home íntegre i fidel a la lluita de sempre, aprofitant que França era ocu-

pada pels alemanys de Hitler i que a París i a Vichy hi havia francesos que pactaven amb l'enemic.

Quina diferència moral entre Franco, els hitlerians i els francesos venuts a Hitler i llur víctima indefensa, per a la qual l'asil esdevé la més terrible de les presons!

Hi ha actes que condemnen per ells sols tota una política, per anys que passin, i que es converteixen en una vergonya eterna per als que cometem. Mussolini no es rentarà mai la sang de Matteotti. Franco no es treurà tampoc mai més del damunt la sang de Companys, enviat al martiri gràcies a un rapte infame que constitueix una deshonra per als advocats de Vichy i per al mariscal Pétain, que haurien pogut trobar més d'una manera per a sostreure als invasors de França un hoste de la categoria del nostre plorat President, el qual hauria hagut d'ésser considerat per Vichy com una persona sagrada i inviolable.

Franco, tacat de sang de per tot arreu, no pot pair i no el pairà, un assassinat tan monstruós com aquest comès en la persona de Lluís Companys. Es tot Catalunya que es fa el seu deure de venjar-lo, i Catalunya el venjarà. Si amb el record del President empresonat al Puerto de Santa Maria, el nostre poble va guanyar les eleccions memorables del 16 de Febrer del 1936, amb el record del seu martiri esclafarà la mala herba del feixisme i tornarà la llibertat a la nostra terra: Es un deure d'honor per a tots els catalans.

L'ONZE DE SETEMBRE DEL 1714

Només el règim democràtic pot esborrar el record del maleït tractat d'Utrecht i les seves conseqüències

(Ve de la primera pàgina).

La resposta dels governants de Madrid és una política de repressió que ningú no ha exercit mai contra les altres terres espanyoles. Això succeeix per espai de més de mig segle. Al perill separatista, —invençió miserable d'aquells que, escanyant el poble espanyol el fan barallar entre ell mateix i sovint se'l venen a l'estranger—, el Madrid oficial ha oposat l'arma del desordre polític, el foment de disturbis, l'odi entre pobles que són germans, la provocació, les bombes terroristes.

Només la República, pel seu règim democràtic i de comprensió, podia acabar amb el divorci existent entre Barcelona i Madrid. En donar lliure facultat a Catalunya d'organitzar la seva vida cultural, política i econòmica, en no entebancar l'organització política de la classe obrera catalana, en impulsar els corrents de germanat entre Espanya i Catalunya, que els partits agraris espanyols havien emmetzinat per tal de seguir exercint llur monopoli polític, la República havia esborrat el record de les funestes conseqüències d'un estat de coses que té una gran part dels seus orígens en l'infamant tractat d'Utrecht, signat amb la sang de tants de catalans morts en la guerra dita de Successió.

La guerra contra Franco -Mussolini-Hitler

El 6 d'Octubre del 1934 Catalunya s'ho havia jugat tot per tal de salvar la República i Espanya. I el 19 de Juliol del 1936 el mateix President Companys, per segona vegada, dóna l'ordre de plantar cara al feixisme en armes i Catalunya torna a salvar la República i Espanya.

Durant trenta-dos mesos Catalunya és al seu lloc, diguin el que diguin els seus eternals enemics o els enganyats per propagandes que només serveixen els interessos dels enemics de Catalunya i d'Espanya.

Trenta-dos mesos, durant els quals Catalunya ha conegut la guerra en totes les seves fases. Victòries a les barricades, expedicions a Mallorca, a Aragó i Madrid, bombardeig de les seves viles, la fam a què ens condemnava la No-Intervenció, el dolor i les conseqüències de la derrota, que als uns ens portà a França i als altres, als que es quedaren a Catalunya, a la presó, a presidir, al Camp de la Bota.

La victòria provisional de Franco ha estat per Catalunya una de les proves més dures de la seva història. Cap terra hispànica no ha estat tan ultratjada com ho ha estat Catalunya. La nostra llengua ha estat proscrita de la vida oficial, suspesa la premsa catalana, tancades totes les escoles en les quals el català era la llengua co-oficial de l'ensenyament que s'hi donava. I no cal dir que la Universitat Catalana Autònoma ha estat dissolta, de la mateixa manera que el nostre prestigiós Institut d'Estudis Catalans ha estat tancat i la seva magnífica Biblioteca dispersada sota la disfressa del *Instituto del Mediterráneo*, mort abans de néixer.

Es més. No tan sols és la cultura, la llengua i el símbol de la nostra Pàtria, la bandera, allò que ha estat perseguit pel franquisme transitoriament triomfant: és la classe obrera catalana, són els treballadors i els paguesos de Catalunya els que més durament han estat castigats per la bàrbara repressió portada a cap pels esbirros de la Falange. Amb el qualificatiu de "rojo-separatista", hom ha donat patent de cors a tots els assassins falangistes per tal de poder imposar les brutalitats i els crims que són comesos a Espanya d'ençà que el falangisme disposa dels ressorts i la força de l'Estat.

Els treballadors de Catalunya han vist llurs Sindicats dissolts, llurs dirigents empresonats i àdhuc afusellats, llurs millors militants assassinats, de la mateixa manera que la pagesia

ha vist anul·lada la llei de Contractes de Conreu; els camps de concentració i les presons d'Espanya són plenes de catalans que no s'avenen ni estaran mai d'acord amb els traïdors que han fet d'Espanya un camp de tragèdia que ha costat la mort d'un milió dels seus fills, que ha destruït el país, que li han imposat una càrrega fiscal exorbitant, que han ofert alegrement la vida d'un milió de soldats espanyols com a carn de canó per a servir els dissenys de Hitler.

Perquè Catalunya ha estat la primera a barrar el pas al feixisme amb etiqueta espanyola, perquè els catalans han fet el sacrifici de llurs vides per a permetre la infàmia de la instauració de Hitler i Mussolini a Espanya, perquè en la victòria i en la derrota Catalunya és l'eterna enamorada de la llibertat, Franco ha implantat a casa nostra els mètodes i l'acarnissament dels tercis del comte d'Olivares el 1640 i dels mercenaris del duc de Berwick el 1714. Franco no perdona a Catalunya ni el seu esperit democràtic ni el seu concurs a la guerra contra el feixisme.

El deure d'aquesta hora

Aquest Onze de Setembre del 1944 Catalunya es troba, però, davant unes perspectives que li obren la porta a totes les esperances de llibertat si els catalans, els de Catalunya, els de França i els d'Amèrica, saben unir-se en un ample moviment de germanor pel damunt i al marge de totes les diferències polítiques, socials o filosòfiques. Si els catalans sabem unir-nos en aquesta hora en la qual el feixisme internacional rep els cops de maça que li claven l'Exèrcit Roig i tots els exèrcits de les Nacions Aliades, i que li seran tan mortals que no se n'acabarà mai més, la nostra Pàtria pot tornar a ésser lliure dintre el concert de les nacions hispàniques. Només depèn de com tots plegats farem el nostre deure.

Falange i Franco són els enemics comuns de tots els homes i de tots els pobles hispànics. La Falange és una força tan estrangera a Catalunya com ho eren els fusellers i la cavalleria de Berwick ara fa dos-cents-trenta anys. Si els mercenaris del duc d'Anjou servien els interessos d'una casa estrangera, la Falange es igualment un instrument importat de l'estranger per tal com serveix els plans de Hitler a la Península. La Falange no té d'espanyola només que el nom. És una planta borda que ha fet malbé el planter que la República anava a convertir en un nou jardí de les Hespèrides.

Si l'esperit de rebel·lia tradicional en els catalans davant totes les manifestacions del despotisme i de la tirania es manifesta en aquesta hora tan greu i tan plena alhora d'esperança per a la humanitat. Si aquesta rebel·lia s'agermana amb el seny que no ens abandona mai, els catalans podem precipitar la caiguda de

la Falange i de Franco. Només manca que fem ús de l'arma que ens ha fet sempre forts en les hores greus: la unió, la germanat, la solidaritat plena i absoluta entre tots els catalans, l'esperit heroic dels barcelonins del 1714, germà de l'esperit del 19 de Juliol del 1936, aquesta vegada més ampliada encara per l'acollença que cal donar a no pocs penedits sincerament o desenganyats davant els crims de la Falange, durant i després de la nostra gloriosa guerra dels trenta-dos mesos.

Si els catalans som els primers a aglutinar totes les nostres energies per tal de fer del nostre poble un sol cos i una sola força, actuant contra els lladres i assassins de la Falange, enemics de Catalunya i de tots els pobles hispànics, l'onze de setembre del 1945 el celebrarem en mig de la joia de tot un poble que gaudeix de la plenitud d'uns drets polítics que el règim democràtic reinstaurat a Espanya no sabia negar-li.

A. BLANXART.

SETEMBRE 1944

(Ve de la primera pàgina).

S'apropa el moment. S'apropa el moment que tots els catalans s'ajuntin per a alliberar la Pàtria. S'acosta el moment que donguem les mans als nostres germans d'Espanya per a destruir amb una empena l'artificial Estat totalitari que a tots ens empresona. S'acosta el moment que els catalans, els valencians i els mallorquins, hereus d'una mateixa història i d'una mateixa cultura, ens posem de nou a la tasca de tornar a la llengua d'Auzias March i de Ramon Llull el seu prestigi i la seva glòria. S'acosta el moment que tots els fills de la terra es sentin iguals, agermanats en la Justícia i en el Treball, dintre una Pàtria lliure.

A l'hora de comptar-nos, n'hi mancaran molts. No enyorarem pas la minoria de botiflers que han negat de la seva llengua i de la seva dignitat d'homes per a col·laborar amb els tirans. Però tants de germans caiguts a la guerra i a l'exili,

tants de catalans assassinats a Montjuïc i al Camp de la Bota i a totes les ciutats i a tots els pobles de Catalunya! Tant d'homes il·lustres que eren part del nostre tresor espiritual i que ens han deixat per sempre en aquests anys turmentats! Per sort, ens queden encara figures indiscutibles que simbolitzen l'esperit català: un Pompeu Fabra, artífex de l'idioma; un Pau Casals, príncep dels artistes europeus... Llur sola presència a França, llur refus de col·laborar amb els enemics de llur poble, no és ja per Catalunya una gran victòria?

Setembre. La verema serà feixuga i tots els braços faran falta. Quin goig, però, després de l'esforç, de sentir-se els muscles adolorits i els braços trencats, mentre l'esperit és més lleuger que mai, perquè la feina està llesta! Quin goig de poder beure, abans de l'hivern el vi novell de la Victòria, el vi cordial de la Llibertat dintre la Pàtria recobrada!

Rafael TASIS

BFP 3214

B.D.I.C.

La lluita continua

Al nostre primer número dèiem que els catalans no hem estat mai absents d'aquesta guerra, que no hem mai estat neutrals. De fet — i no som els primers a declarar-ho —, la gran guerra mundial del Feixisme contra la Democràcia començava a les terres hispàniques el 18 de juliol del 1936, amb l'alçament d'uns militars facciosos, recolzats per una minoria del país, la minoria dels grans terratinents i dels sectors més retrògrades del país, pagats i ajudats per Hitler i Mussolini. Aquest alçament — ningú de nosaltres no ho ha oblidat, encara que ja hagin passat vuit anys de l'agressió — tenia com a bandera principal la destrucció de la República i de tot el que ella representava. Igual que quan Sanjurjo es sublevava, l'any 1932, la Constitució republicana i l'Estatut de Catalunya. — primer d'una sèrie que havia de transformar totalment l'estructura de l'Estat — eren els grans enemics dels sublevats, el blanc de llurs odis.

Guerra ideològica, doncs, de la tirania, de la repressió, contra la llibertat dels homes i dels pobles, Guerra també d'invasió.

Guerra ideològica, doncs, de la tirania, de la repressió, contra la llibertat dels homes i dels pobles, Guerra també d'invasió. S'aprofitaren de la feblesa i de la desunió de les grans Democràcies per assajar a la nostra terra els mètodes i els armaments de la guerra total que preparaven. Espanya esdevingué el camp d'unes maniobres a gran escala dels exercits, dels tècnics i sobretot de l'aviació italo-alemanya. I el món, salvats la U. R. S. S. i Mèxic, salvat el gloriós moviment de les Brigades internacionals, exercit esforçat dels homes llures, va cloure els ulls al significat de la nostra lluita.

Ha canviat avui aquell concepte? Bé cal esperar-ho. La guerra present, començada a Espanya, no podrà acabar sense Espanya, deia fa poc una veu francesa. En tot cas, nosaltres no hem canviat. Defensors de la legalitat republicana l'any 1936, seguim, a l'exili, representant aquesta legalitat que uns homes han pretès destruir per la força. La legitimitat de la República, de la Generalitat de Catalunya, del Govern d'Euzkadi, institucions sorgides del poble i ratificades per les seves votacions, no pot pas haver estat destruïda pel decret d'un general traïdor als seus juraments, ni per una organització calçada de la d'Alemanya i que no ha gosat encara cap apel·lació a l'opinió del país.

Tota la legalitat republicana resta en peu, i tots aquells que vulguin acollir-se hi poden fer-ho. Totes les opinions, tots els conceptes sobre el govern del país tenen cabuda i lliure camí obert en aquesta legalitat, mentre respectin els drets de tots a la llibertat i a la justícia.

Aquest és el sentit de la lluita que, enfora de les fronteres de la pàtria, en les amargors de l'exili, i allà baix, sota les persecucions més cruels, sostenen els catalans i tots els germans dels altres pobles d'Espanya. Per això tants s'han trobat i es troben als rengles dels guerrillers francesos, on han contribuït amb llur heroisme a l'alliberació de França.

Lluitant per la llibertat de França combatien els mateixos enemics de Catalunya i de la República, els que ens havien atacat traïdament durant la nostra guerra i que havien imposat el triomf de Franco i la seva trepa de generals sense honor i d'assassins encamisats de blau. Sabien que la llibertat no pot triomfar només en un país i restar encadenada en un altre. Totes les llibertats són solidàries, les dels homes i dels pobles. Es per haver-ho oblidat que el món de les Democràcies ha estat a punt de veure's esclafat per les Dictadures feixistes. A la Carta de l'Atlàntic, document que constitueix la base de l'Aliança de les Nacions Unides, un tercer punt subratlla el dret de cada poble d'escollir la forma de govern sota la qual vol viure i el desig dels signants de la declaració, — que representen el 80% dels habitants del món — que siguin restituits els drets sobirans i el lliure exercici del govern als pobles que n'han estat privats per la força. No podem creure'ns en aquesta categoria?

Bé ho pensem així. Bé ho pensem també aquests homes que han volgut lluitar per la llibertat de França com una continuació de la lluita que havien dut a terme per la llibertat de Catalunya i de les altres nacions hispàniques. Però això no és obstacle per què sàpiguen que la llibertat no n'hi ha prou amb merèixer-la cal guanyar-la. Catalunya està disposada a la lluita per a destruir la tirania que l'oprimeix. Els catalans, es trobin allà on vulguin, estan a punt d'emprendre la gran batalla de llur alliberament.

C.

President F. D. ROOSEVELT
Washington, 7 gener 1942

Catalunya

Organ de l'Aliança Nacional de Catalunya a París i Zona Nord de França

REDACCIO I ADMINISTRACIO

11. Avenue Marceau, Paris 16e - Tél. PASy 67-56

Preu : 3 Francs

ANY I — Nova sèrie — NUMERO 2

Dimecres 20 de setembre del 1944

Un sol pensament: Catalunya

per J. Quero i Molares

Un sol pensament: Catalunya. Aquesta és la divisa que hem adoptat els antics elements d'Esquerra Republicana de Catalunya en retrobar-nos després de quatre anys d'ocupació nacional-socialista. Bella divisa. És un acte de fe i d'esperança. Tots els catalans poden fer-la llur, els uns orgullosos de la fidelitat que li hem guardat en els atzars d'aquesta vida nostra; els altres peneditos de les febleses i dels renegaments de llur fe vacil·lant.

Si tots tenim un mateix amor, per què no hem d'estimar d'una manera igual? Perquè la vida vol la diversitat i la nodreix. En el món orgànic i en l'inorgànic, res no és igual a res, ni tan sols dues pedres, si no intervé la mà de l'home per a unificar-les. Però aquest fet no empobreix la vida, ans al contrari, l'enriqueix. En la diversificació d'un mateix sentiment hi ha una gamma de matisos que multiplica la seva intensitat i la seva amplitud. L'harmonia de l'escriptura musical neix de l'acoblament de notes i moviments diversos a un tema principal que els domina. Així voldríem nosaltres la política catalana: enriquida amb les aportacions dels diferents sectors socials i dels individus que el componen i per damunt dels interessos i de les conviccions particulars, Catalunya.

Alguns pensaran que és ingenuïtat creure en l'harmonia social i que en el futur, igual que en el passat, les lluites seran el nostre pa de cada dia. És possible. No obstant, ens creiem en el deure de treballar per a evitar-ho. No pretenem, naturalment, arribar a un salt a la lluna, però tenim la voluntat d'aportar sense treva el nostre gra de sorra a la pacificació espiritual catalana. Som homes d'ideal i el nostre no és de persecució, sinó d'amor. Voldríem que la nostra terra, afavorida per la seva situació geogràfica i la fertilitat dels seus camps, econòmicament equilibrada per una producció agrícola i industrial igualment importants, trobés en les consciències i en els esperits una expressió nacional que els fes convergir en una mateixa obra.

Aquest ideal es farà realitat, prendrà cos i vida, si els catalans adoptem l'esmentada divisa. Els interessos individuals deixaran passar davant els interessos generals, els estaments socials trobaran una conjunció, sempre possible quan s'examinem els problemes sense exclusivismes i els partits diferents arribaran, per un respecte mutu, a canalitzar-se en una política nacional. Aquesta és la nostra fe i a ella donarem el nostre esforç, amb les primícies de la nostra acció i del nostre pensament.

Un sol pensament: Catalunya, és una actitud espiritual. La seva brevetat és eloqüent i diu l'essencial, el que sempre és veritat i mai no ha d'oblidar-se. Assenyala el camí a seguir, camí de la dignitat nacional i del respecte a si mateix. Més enllà del seu llinar pot trobar-se el profit, però no l'honor. Catalunya és, abans que tot, àdhuc la història, la llengua i el dret, una unitat espiritual, que ha donat vida a aquesta història, a aquesta llengua i a aquest dret, que són els nostres.

Actitud espiritual, necessària en la vida per a mantenir l'esperit ferm i dret. Quan s'obliga, s'obren les portes a l'esclavatge, que és més fort en les ànimes que en els cossos, perquè depassa l'individu i corromp tot el poble. Per això hem sentit ben profundament la persecució falangista, que tenia la pretensió d'acabar amb la catalanitat. Mancat de doctrina i d'ideals, aquesta trista imitació espanyola del feixisme i del nacional-socialisme feu reviscolar la vella

concepció borbònica de la unitat nacional. Amb quin afany es llança feturós, el falangisme, damunt les llibertats catalanes per a destruir-les!

Aquesta política canibal, amb els dolors i les misèries que li són inherents, ens hauria semblat simplement una resurrecció de l'esperit celtibèric, enemic del nostre, si no haguéssim vist alguns catalans sumar-se a ella, quan es tractava d'assassinar la cultura catalana. Aleshores, es posaren a escriure en castellà, un castellà carrincló i ridícul, d'una comicitat comparable a la dels bütxeres que l'escriu! Miserables renegaires del verb propi, que caldria condemnar a emprar sempre més una llengua estrangera! En canvi, hem sentit l'eloqüència de certs silencis, perquè també nosaltres hi hem estat sotmesos durant els quatre anys d'ocupació nazi.

No escriure, callar, és un camí fàcil. Per què no l'ha seguit tothom? La història hauria parlat amb elogi d'un poble que hagués sabut emmudir. No ha estat possible. La por, la fatxenderia i l'interès mouen els homes que creuen que tot pot fer-se impunement, perquè el poble oblidà fàcilment els greuges i fins perdona els seus botxins. Alguns pensen, potser, seguir els vencedors de demà com següens els d'ahir, sense altra preocupació que mantenir les posicions pròpies! Mercenaris de l'esperit que mereixen més xurriacades que els del Temple de Jerusalem!

Però els temps han canviat. En totes les èpoques el soldat que es passava a l'enemic, amb armes i bagatges, ha estat jutjat com a traïdor. Avui, l'intel·lectual és equiparat al soldat i la seva ploma al servei de l'enemic el fa desertor i traïdor, a la vegada. La pena també serà la mateixa, més el menyspreu del seu concitadà i de la Història. No hi ha impunitat per a l'intel·ligència, ni perdó possible per als que voluntàriament posaren en perill l'ànima catalana, emmetzint-la amb llur servilitat innoble. Que serveixin d'exemple! Que aprenguin que la traïció no paga!

Un sol pensament: Catalunya, és un programa polític, al qual poden sumar-se totes les voluntats catalanes. En l'hora present tenim una tasca més noble i urgent que la d'aguditzar les divergències fins a fer-les insuperables. Ens cal refer la catalanitat. Esborrar de l'esperit català les petjades criminals del falangisme; reconstruir la vida econòmica i social sobre bases de justícia i de llibertat; donar de nou el gust de la ciutadania; compensar, en el possible, els efectes de la persecució totalitària; obrir els camins gloriosos del treball i del pensament i incorporar-nos definitivament als rengles de la democràcia. Tot això està per fer. Que sigui la primera obra catalana, en la Pàtria retornada, és el nostre desig.

Apleguem els nostres esforços en una obra nacional que representi una compensació dels dolors i de les injustícies passades i que sigui una garantia del futur esplendorós de la nostra terra. Que les passions i les idees divergents vinguin a confondre's en un mateix anhel de respecte i d'amor a Catalunya! Que en el pensament i en l'acció polítiques catalanes domini Catalunya, de manera que oferim als altres l'exemple d'una unitat espiritual i d'una acció harmònica. Per damunt de tot, és necessari trobar les bases comunes d'una política catalana, dirigida a augmentar el nivell col·lectiu de vida i a enfortir les virtuts del nostre poble. Després, amb la fidelitat i la tenacitat característiques nostres, duguem-la a termini.

JOAN PEIRO, Catalans o la fidelitat als ideals al maquis

Si l'execució del President Companys, tot i haver estat mantinguda en secret, va produir entre els catalans una onada d'estupor i d'indignació, la mort de Joan Peiró, un any i mig més tard, renovava aquesta impressió dolorosa.

Hi ha un remarcable paral·lisme entre els dos casos. Companys i Peiró havien combatut plegats en el camp de l'obrerisme català. Tots dos havien tingut càrrecs de responsabilitat durant la guerra contra el feixisme. Refugiats a França en 1939 i lliurats a Franco pels alemanys, tots dos hauran estat víctimes de la fúria homicida dels homes que es pretenen governants d'un país sotmès per la sola força de les armes.

L'autor d'aquestes ratlles va poder parlar amb Joan Peiró la vigília de la seva sortida de París. Era pel novembre del 1940. Peiró havia estat advertit per la policia de l'ordre d'expulsió de la capital que pesava damunt ell. Ell estava fent gestions aleshores perquè la seva muller i les filles, que estaven a l'altra zona, es reunissin amb ell. Aquell entremac policíac l'obligà a fer ell el viatge. Era inútil pensar en obtenir un *ausweis*. Oficiosament li fou aconsellat de passar la ratlla a peu. Així ho féu.

Ja es trobava en zona "lliure", quan la policia de Vichy el detingué i, sota l'acusació de "pas irregular de la ratlla de demarcació", fou tornat a la zona ocupada i lliurat als alemanys. Probablement el seu caràcter de refugiat espanyol devia inspirar aquesta arbitrarietat. Començà aleshores per a Joan Peiró un calvari de presó en presó, que no havia de prendre terme fins a l'assassinat de València. Conduït a Blois, va purgar la pena que li imposaren per haver passat la línia sense permís. Però no l'alliberaren, malgrat les gestions del Consolat de Mèxic, protector oficial —l'únic que ens quedà— dels refugiats. Els alemanys el retingueren a la presó, amb el

seu gendre que l'acompanyava en l'expedició fracassada. Pel desembre se'ls endugueren tots dos a Alemanya. D'allà, naturalment, fou dut a Espanya.

Els tirans s'imaginaren que la reclusió i els sofriments poden afeblir el temp d'un home. Perquè el cos perd forces, creuen que l'esperit està disposat a cedir. Els homes que han implantat de nou, en ple segle XX, la tortura com a principal sistema d'instrucció judicial, han topat, tanmateix, amb boques obstinadament closes damunt els secrets, o amb llavis que només sabien proclamar una fidelitat tossuda als ideals que els botxins pretenien destruir.

El captiveri de Joan Peiró va durar molts mesos. La instrucció del sumari fou una ocasió perquè tot el poble català manifestés l'estima en la qual tenia el vell militant de la C.N.T., el creador de l'exemplar Cooperativa Vidriera de Mataró, l'ex-ministre del govern de la República. Una desfilara impressionant de testimonis de totes les classes socials es presentà espontàniament, malgrat tots els perills que una tal actitud podia tenir, per dir que Joan Peiró, autèntic revolucionari, havia sortit pobre com abans de tots els càrrecs públics que havia ocupat; que no solament no era l'assassí que pretenien els seus acusadors, sinó que la seva veu havia estat una de les primeres que s'havien aixecat —i amb quina força!— per a condemnar els voltors de la revolució, els que pretenien implantar el crim i el robatori com a eina de desprestigi de la República i de Catalunya. Qui pot oblidar aquell breuari de civisme, d'un sentit profundament humà i profundament revolucionari, que es digué: *Perill a la rearguarda?* Joan Peiró, home de govern, fou la continuació i la conseqüència de Joan Peiró, militant de l'obrerisme. Fou un català fidel als ideals de llibertat i de justícia social, i el seu prestigi va sortir enfortit de la gran prova que fou la nostra guerra.

Ho havia perdut tot quan passà a França, exilat voluntari, amb els seus. I per no abandonar els amics que veien en ell un guia seré, va renunciar a anar a Amèrica, on li ofriren d'establir-li una gran empresa vidriera com la de Mataró.

Una de les participacions més eficaces en el moviment de la resistència francesa és, sense cap mena de dubte, la dels espanyols que van incorporar se tot seguit als grups dels heroics F.T.P. i entre els quals figuren tants de catalans.

Els nostres compatriotes han estat dels primers a formar els "camps" del "maquis" que acaba de registrar una victòria tan esclatant en la lluita armada contra les tropes hitlerianes d'ocupació. Ells foren dels primers a arrencar-se al costat dels patriotes francesos que no van avenir-se a les condicions deshonroses de l'armistici imposat i signat pel vell Pétain quan a França li quedava una tan magnífica posició de resistència i d'atac com era el nord d'Àfrica.

Els nostres germans ibèrics havien ensenyat ja, en plena retirada de l'exèrcit francès el maig i el juny del 40, com la gent de casa nostra sabia cremar els tancs enemics amb només ampolles de benzina o tombar-los a cops de bombes de mà. Aquestes faccès foren registrades i comentades als comunicats de l'Estat Major francès en el moment que era més forta la batalla de França, un cop fou practicat pels nazis l'esvoranc de Sedan i desfet l'exèrcit del general Corap.

Després, amics i enemics han estat obligats a parlar —tanmateix ben sovint— dels nostres germans de pàtria. A l'Alta Savoia, a Normandia, a Bretanya, a les terres de l'antiga Aquitània, a Borgonya i al llarg de la cadena peninsular, els fills de les terres hispàniques han figurat sempre a l'avantguarda dels atacs armats contra les forces d'ocupació i els botiflers de Vichy. Les accions dels nostres compatriotes eren vistes i celebrades amb entusiasme pels francesos als quals el patriotisme impedia de prendre seriosament les serpentes oratòries de Philippe Henriot o els catòfols de Philippe Pétain. Als guerrillers hispànics devem una gran part de l'estima que el poble francès ens té en aquest moment. Els espèctres de les metralladores dels nostres guerrillers han esvaït la cortina de fum i de mentida que la reacció francesa havia posat entre el poble de França i nosaltres.

Com més setmanes i mesos han anat passant, més els nostres guerrillers han augmentat llur prestigi i àdhuc la llegenda entre tots els adversaris del règim nazi. Llur participació en els actes de sabotatge venien acompanyats d'accions militars que feien dels nostres guerrillers uns soldats de primera en la lluita contra l'invasor.

(Passa a la segona pàgina)

Els nostres amics bascos

La Delegació a París del Govern d'Euzkadi, que ja havia donat acolliment en la seva casa a la U. N. E., ens ha comunicat que posava a la disposició de l'Aliança Nacional de Catalunya els locals necessaris per a les seves secretaries. En la seva comunicació, el representant del President Aguirre expressa la seva amistat i simpatia envers els catalans i el moviment que aquests han emprès per tal de aconseguir l'alliberació de la Pàtria.

No cal dir com agraim aquestes demostracions d'afecte i corresponem a la fraternal amistat dels bascos. Catalunya i Bascònia, que han estat les dues primeres nacions hispàniques que han vist reconeguda per la República llur autonomia cultural i política, tenen encara molta feina a fer plegades. La nostra col·laboració serà preciosa per a la gran tasca que ens correspon de dur a terme i que per a catalans i bascos té un doble interès: el de tornar als nostres germans oprimits llur dignitat d'homes i el de restablir les llibertats que els nostres dos països han demostrat voler i merèixer.

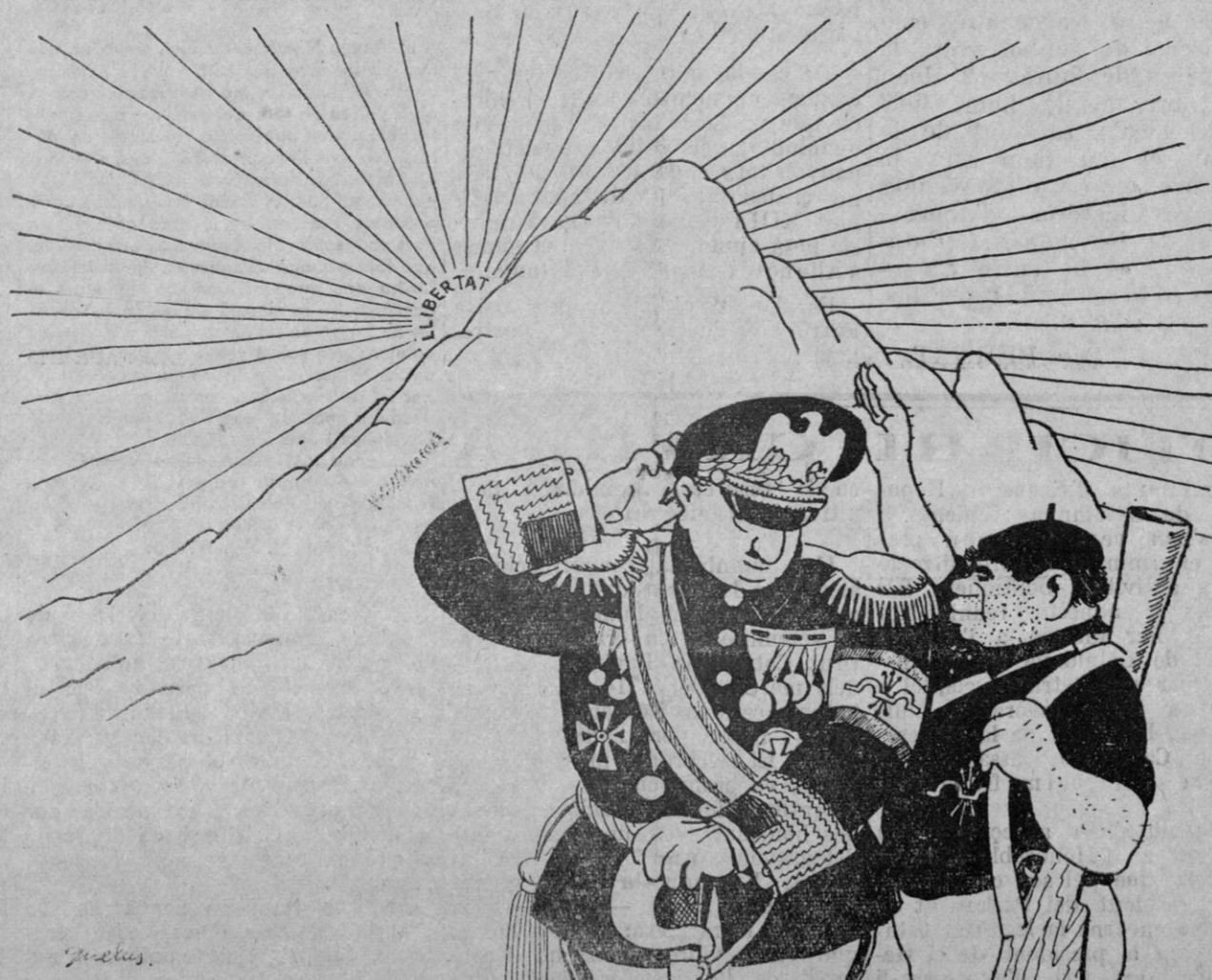
Mariscal Josep STALIN
Moscú, 6 novembre 1943

El veritable sentit d'aquesta guerra

En el fons, del que es tracta en aquesta guerra és de decidir entre els qui creuen en la humanitat i els que no hi creuen —entre els que posen llur fe en el poble i els que posen llur fe en els dictadors i els tirans. En tots els temps hi ha hagut homes que no han cregut en el poble, que han procurat, a través de la història, de barrar-li el camí, llançant-lo de nou a la servitud, el sofriment i el silenci.

Ara el poble ha reunit les seves forces. Avança amb tot el seu poder i cap força, cap combinació de forces, cap astúcia, cap engany, cap violència no pot deturar la seva marxa. Veuen davant seu l'esperança del món —una existència digna, segura, tranquil·la, per a tots els homes en tots els indrets.

"CARA AL SOL", por Quélus

Aquest sol no m'agrada gaire! Em sembla que tindren pedregada!

Què passa al món?

La Iugoslàvia de demà

EL rei Pere s'ha adreçat darrerament per ràdio als tres pobles que integren Iugoslàvia. El seu missatge ha estat de la més gran importància per al futur de la vida iugoslava, i no podem deixar-lo passar sense ressaltar, posat que les característiques dels problemes d'aquest Estat són remarcables en quant a similitud amb les dels problemes de la península Ibèrica.

Comprentent que la principal necessitat actual i per a una demà constructiva és la unitat de l'Estat iugoslau, el rei Pere ha abordat la qüestió, sacrificant tots els punts de vista particulars així com els interessos que el passat i l'actualitat demostren caducs i que feien tota unitat difícil, per migrada i restringida que fos.

Si bé aquest missatge fixa especialment les bases de les futures relacions entre els pobles que formen Iugoslàvia, el fet de prendre posició sense reserva al costat del Mariscal Tito sobre també de bat a bat la porta per a establir una reforma social on les tendències més renovadores seran admeses.

Principalment, però, el problema que el rei Pere vol resoldre és el de la convivència entre els serbis, els croates i els eslovens. Aquesta qüestió és, sense cap dubte, la més greu. És la que divideix el país ahir. És la que dividirà demà si la solució que s'hi aporta és injusta.

Trencant els motllos encarcerats de l'antiga Iugoslàvia, el jove rei condemna peremptòriament els vells serbis que continuen aferrats a una política centralitzadora i autoritària, com fou la del seu pare Alexandre.

Finalment, i aquesta és la part més interessant de les seves declaracions, el sobirà anuncia la Iugoslàvia Federal, reconeixent així explícitament els drets nacionals dels croates i eslovens. En la política realista del fill, es veuen en bona hora esmenades les errades cometes pel pare i que feren possible l'equívoca política iugoslava de l'avançament, la qual no sols facilità el desacord complet entre els tres pobles, sinó que empenyí per reacció els elements croates a una participació efectiva al costat dels adversaris dels serbis; en aquest cas els alemanys.

El passat ens demostra que tant a Iugoslàvia com en els altres països afectats per aquest problema, cap solució no és viable si hom resolt la qüestió provisoriament, sacrificant els interessos dels altres pobles cridats a conviure. El passat ha alligat els serbis. Salutem amb satisfacció aquest començament de la vida federal del poble iugoslau, com una victòria més de les petites nacionalitats.

Vulgui aquesta bona entesa damunt iguals drets i iguals deures, preconitzada per uns entossudits centralistes d'ahir, ésser duradora i no quedar-se tancada en les fronteres de l'Estat del rei Pere.

J. ROSSELLO.

EL COP D'ESTAT DE PRIMO DE RIVERA

o el miracle de la unitat de tot un poble

per A. BLANKART

El dia 13 de Setembre va fer vint-i-un anys que Primo de Rivera dona el cop d'Estat que va mantenir Espanya sota la dictadura dels set anys. El cop de força iniciat a Barcelona tenia un inspirador: el rei. Els pretextos foren el «separatisme» d'una banda i el sindicalisme de l'altra. La causa real, però, era la necessitat de salvar la monarquia compromesa en el desastre d'Annual el 1921, la culpabilitat de la qual no havia pogut sostreure al país l'informe del general Picasso.

Espanya, desfeta la força del sindicalisme de la C. N. T. per una vaga provocada a Barcelona per les forces tenebroses que només es movien al conjur dels interessos que la monarquia emparava contra els interessos de la nació, va haver de veure com un general aventurer pren el poder sense que ningú pogués oposar-li la menor resistència.

El manifest que el general rebel adreçà al país és un dels documents més vergonyosos en la llarga història dels «pronunciamientos» militars al nostre país. Només ha estat superat després pel crim de lesa pàtria comès per Franco i els generals inspirats i pagats per Hitler i Mussolini el 1936. Iniciat a Catalunya, el moviment de Primo de Rivera es girà tot seguit contra les legítimes aspiracions autonomistes dels catalans i contra l'esperit d'associació dels treballadors de Catalunya. Els catalanistes havien estat bàrbarament sabrejats ja dos dies abans, en ocasió de l'onze de setembre, al peu del monument a Raphael Casanova, com mai no ho havien estat; els sindicats clausurats immediatament després del cop d'Estat, sense

cap raó vàlida; els dirigents sindicals empresonats; la premsa catalana i d'avanzada perseguida; les presons s'ompliren de catalanistes i de sindicalistes.

Durant set anys la presó fou el lligam comú dels homes procedents de tots els partits polítics i de totes les tendències socials d'Espanya. Hom començava a conspirar a la taula de cafè i acabava de nuar els fils de la conspiració al pati de totes les presons d'Espanya. Aquells que no conspiraven a Espanya ho feien a França, amb la qual cosa es teixia, cada cop més espessa, la tela d'aranya en la qual havia de morir la monarquia.

Del cop frustrat del dia de Sant Joan del 1924 al del 3 de Novembre de Prats de Molló el 1926, dels posteriors de Vera del Bidasoa i el de Sánchez Guerra fins a les eleccions municipals del 12 d'Abril del 1931, que es convertiren en un veritable plebiscit antimonàrquic, tot demostra com i de quina manera l'opinió pública peninsular es perfilava i es concertava per una aspiració única. Aquesta unilateralitat en l'aspiració de tot un poble cansat d'ésser la joguina d'un monarca que era el cap visible i efectiu dels obstacles que encaivaven la revolució política espanyola, tot fent d'Espanya un dels estats més retardats d'Europa, menà a l'explosió ciutadana del 12 i del 14 d'Abril del 1931, que tan amples horitzons obria per a la vida del progrés social, econòmic i polític dels pobles hispànics.

Els fets són presents i a la memòria de tothom, la qual cosa ens estalvia la necessitat de recordar-los. Allò que és, però, necessari avui i sempre i que no podem oblidar mai és l'exemple i la importància que tenen avui per a nosaltres la coincidència a què van arribar la gairebé totalitat dels catalans i del espanyols el 1931 per a treure's la monarquia del damunt. Es aquesta universalitat de pensament allò que ara ens pot encaminar vers la reconquesta de Catalunya i d'Espanya tota, presoners del lloc de Hitler al nostre país. Caldrà, ben entès, considerar quina és la força en la qual Franco recolza, molt superior a aquella que era la base de sustentació de Primo de Rivera, Berenguer o Aznar, en una paraula, del Borbó, puix que era ell qui dirigia. Franco és més fort que el Borbó puix que té un partit horogeni i armat que el defensa materialment i uns doctrinaris que li justifiquen les arbitriarietats inspirant-se en els decàlegs i en les formacions del nacional-socialisme hitlerian.

Per això, si bé admirem i ens plau de recordar avui en ocasió de l'aniversari del cop del 13 de Setembre, l'exemplar esperit que portà la victòria que estengué la partida de defunció del regnat d'Alfons XIII de mala memòria, creiem que es necessària una organització que no tenni ara la treze anys, una força que aplegui les voluntats de tots els catalans sense distinció de partits o de sindicats, que uneixi en una aliança ben ampla tots els homes i les dones de tots els pobles hispànics. A Espanya aquesta organització és la U.N.E. A Catalunya se'n l'Aliança Nacional de Catalunya. En l'una i l'altra, —i marxant inspirades per una sola finalitat: la de treure la Falange i Franco—, figuren homes i dones de totes les ideologies polítiques, socials o religioses; treballadors del camp i de la ciutat; creients, indiferents o ateu; intel·lectuals i homes de les professions liberals més diverses; tots, però, animats per la idea fixa d'alliberar Espanya de la tutela i de la barbàrie hitlerianes.

Tu, català, que ens llegeixes, reflexiona un moment sobre el miracle que va fer la tàcita i espontània unanimitat dels catalans i dels espanyols tots el 12 d'Abril del 1931 per acabar amb la dictadura d'Alfons XIII i pensa quin gran miracle pots ajudar a fer, si et sumes a l'Aliança Nacional de Catalunya.

Es l'esdevenidor de la nostra Patria allò que tenim a los nostres mans!

Pere BERNAT.

NOTICIARI CATALA

en la resurrecció pròxima i definitiva de Catalunya.

Els militants d'Esquerra Republicana de Catalunya residents a París s'han reunit i han pres acord encaminats a l'organització de llurs activitats polítiques. Els assistents a aquesta reunió han confirmat llur adhesió a l'Aliança Nacional de Catalunya i han acordat adreçar una lletra de condol a la vídua de l'Honorable Lluís Companys, President de la Generalitat de Catalunya, assassinat a Barcelona pel règim franquista.

Igualment s'han adreçat en un missatge a l'Honorable Senyor Josep Irla, que pel seu caràcter de darrer president del Parlament de Catalunya encarna la legalitat estatutària com a president de la Generalitat, per tal d'expressar-li l'adhesió del partit a la seva persona i la fe de tots els reunits

Problemes del moment

L'alliberació gairebé completa de França no ha dut solament a tots els catalans que es troben a França la satisfacció de sentir-se altra vegada en una nació lliure. Per a molts, ha produït una nova situació, que no deixa d'ésser força inquietant, ja que es troben sense feina i, molts d'ells, sense papers regulars.

Tothom sap que, de grat o per força, els refugiats espanyols —com els mateixos francesos— havien hagut de donar llur treball a l'ocupant nazi. A l'organització Todt, en companyies de treballadors, en fàbriques i empreses «particulars», la mà d'obra espanyola era emprada sense tenir en compte la voluntat ni els ideals dels treballadors. Tothom sap, també, com aquesta feina era objecte de sabotatges i com, sota l'esclavatge modern dels alemanys, la voluntat de lluita dels nostres compatriotes es feia més viva.

Però avui això s'ha acabat. S'ha acabat l'O.T., els «Lager» i les empreses alemanyes. I molts catalans, que s'han batut amb les armes a la mà, es troben ara sense feina. Alguns d'ells, que només tenien els papers que els havien fet donar llurs patrons, es troben ara que aquella carta de treballador els és anul·lada. Què els cal fer?

L'Aliança Nacional de Catalunya s'ocupa activament de la situació d'aquests compatriotes i està disposada a ajudar-los en tot allò que estigui al seu abast. Els contactes existents entre les grans sindicals C. N. T. i U. G. T., d'una banda, i els que s'han establert també amb la C. G. T. francesa, enforquen per vies de solució el problema de la feina. Quant a la legalització dels papers, cal indicar alguns tràmits essencials a seguir:

1.º Abans d'anar a la Prefectura, cal passar pel Ministeri del Treball, per tal d'omplir els fulls demanant la carta de treball.

2.º És molt convenient, sempre que és possible, per als efectes de la documentació i també per als de l'inscripció al «chomage», de procurar-se un certificat de la casa on es treballava i un nou contracte de treball.

Sabem que per part de les autoritats franceses els problemes plantejats als nostres compatriotes són examinats amb atenció i ganes de resoldre'ls ràpidament. Malgrat això, sabem d'alguns casos que s'han produït, en els quals els estrangers sense feina han estat concentrats en una caserna, amb vistes a la formació de companyies de treballadors. Es tracta d'una mesura de caràcter general i, naturalment, els catalans no es neguen a contribuir amb llur treball a l'esforç de la França en guerra. Però voldrien poder-lo donar lliurement, d'acord amb llur aptitud respectiva, i els fa una mica d'angúnia aquesta reincidència en mètodes que recorden massa l'estat policíac que tots hem hagut de sofrir aquests darrers quatre anys.

Una crida a totes les bones voluntats

L'Aliança Nacional de Catalunya, en començar la seva acluació pública i llançar aquest setmanari, s'imposa uns obligacions que depen de tots els catalans que siguin feliços. Una publicació requereix un públic. No sols l'escalf dels lectors, sinó llur ajut material. Volem que «CATALUNYA» esdevingui l'òrgan vivent dels nostres compatriotes i obrim les nostres columnes a llurs suggeriments i iniciatives. Però confiem que tots els que estiguin en disposició de fer-ho ens faran arribar llur donatiu. Cadascú dintre la mesura de les seves forces ha de fer-se un honor d'ajudar a donar als catalans que són a l'exili, en aquesta hora decisiva, llur portanveu i llur organització, per tal de dur a bon terme la tasca que ens hem imposat, que és l'alliberació de Catalunya i dels seus fills.

Adreueu les vostres subscripcions i donatius, així com les adhesions a l'Aliança Nacional de Catalunya, al Secretariat d'Organització de l'A. N. C., 11 Avenue Marceau, París (16). Tel. 67-56.

El Comitè d'Aliança Nacional de Catalunya convida tots els catalans refugiats i antifranquistes en general, sense distinció de partit polític ni organització sindical, residents a París, i als departaments de l'antiga zona ocupada, d'adherir el més aviat possible, personalment o per escrit, a aquesta organització constituïda per tal d'alliberar Catalunya de l'opressió a què la tenen sotmesa Franco i Falange.

Els que ho faran per escrit són pregats d'indicar noms, edat, professió, domicili, filiació política i sindical, i totes les altres dades que creguin d'interès per al moviment d'Aliança Nacional de Catalunya.

En Joan Bonhome

per Joaquim Termes

BALLA sempre a.n.b la més lletja, però balla!

Coneix ben poc les lletres en Joan; just per a llegir el seu diari i per, a la seva manera, de tant en tant, una lletra dels seus. I en té ben bé prou. Es sobri, les necessitats per a ell són tan justes, que gairebé no en té. No viatja; tancat dintre el seu clos, mirant enlaire, cara al cel blau, s'embadaleix amb les irrisacions que li envia la gamma harmoniosa d'un sol que va a la posta per a donar pas a la serenitat d'una nit estelada que el convidarà a somniar, a reposar i a viure. El món és ample i gran, i és bell, ha sentit dir als que coneixen les immensitats dels mars.

I en Joan sempre ha pensat que això deu ésser cert perquè ell, dintre del seu petit clos, bé hi ha trobat en tot moment l'aire enbaumat que aspirem amb delícia els seus pulmons i la verdor i les flors que l'omplen d'un inexplicable sentit de la bellesa... Bah! En té ben bé prou amb el petit boei de la seva consciència. Els grans espais, la immensitat dels mars no li dolien pas. Ell pensa que pertot hi ha gent i que pertot trobarà llops i anyells, carnissers i ovelles.

El seu pare li ha contat que l'avi, que com ell mateix es deia Joan Bonhome, guardava a l'espona del llit el seu fusell. Home de treball, senzill i deslligat de coses complicades apareixia, calms, l'eina a les mans, batent-se bravament darrera les barricades que aixecava el poble en esclatar una de les moltes bullangues que imatjaren la seva època.

— I doncs, Joan, de quins sou vós? — li demanaven.
— Sóc del poble— responia impertorbable.
— Bé, però, de quin partit sou?
— No en coneix de partits, l'amic: jo sóc del Poble!
— Així, doncs, vós us bateu per batre-us.
— Que és cas! — feia en Bonhome—. Mireu els companys, com jo mateix, durícies a les mans, envellits abans d'hora i habillats amb roba apedaçada. Davant nostre, cares lluentes, uniformes llampants i kepis amb plomes. Heus ací els dos partits; jo sóc del Poble.

Com a l'avi, un bon dia a en Joan Bonhome li ha calgut batre's. Com l'avi, ha trobat davant d'ell els factors d'esclavatge. Com l'avi, ha defensat el clos de la verdor i les flors i l'aire enbaumat que la mar li enviava; com l'avi s'ha batut pel cel blau i la nit estelada; com l'avi, ha pagat amb la seva sang el deute exigut per la pàtria.

Ai las! Vençut, fou obligat a cercar un indret on refugiar-se. Eren molts i molt forts els botxins! Amb llàgrimes als ulls i amb la ràbia al cor, s'ha dit petant de dents: — «Anem per l'altra». I camina que caminarà, terres enllà, que si que el món és ample, potser tant com la mar! Aquesta, li ha fet basarda. Massa lluny... Cal restar prop de casa. Cal, — es digué —, que anem per l'altra!

No ha pas trobat consol, ni repòs, ni humanitat, ni el sospirat refugi, el pobre Joan Bonhome! Ell ho ha sofert tot, brecolat per l'esperança. Ell és sempre ell. Sap que li toca ballar amb la més lletja, però balla!

Catalans al maquis

(Ve de la primera pàgina)

Molts han pagat amb la vida llur voluntària aportació a l'alliberament de França, tot esperant realitzar la il·lusió de reconquerir i alliberar les nacions hispàniques de les urpes del feixisme. D'altres su-

porten encara els turments dels camps de deportats o dels presidis nazis a Alemanya. Tots, però, vius i morts, han tingut sempre present que el front de França era una continuació del front d'Espanya, de la mateixa manera que han cregut que la lluita a França era una etapa necessària de la lluita que ens interessa per damunt de totes les altres.

Es aquesta convicció allò que ha donat força al puny dels nostres guerrillers i ha enfortit els cors de tants de germans nostres ensinistrats durant la nostra guerra per tal de salvar la nostra independència i les nostres institucions, filles d'una Carta constitucional lliurement i legalment votada per la majoria dels espanyols. Amb aquesta idea fixa com la de l'enamorat que té l'estimada lluny, el nostre guerriller ha renovat a França el còps de mà reeixits dels guerrillers que s'han quedat a Espanya i que sempre més han constituït una preocupació per a la guàrdia civil de Franco i els camisablaus de la Falange.

Aquesta santa persistència a caçar l'enemic allà on se'l trobi ha fet escriure planes que són un honor per al nostre poble i que li obriran de bat a bat un altre cop les portes de la llibertat. Aquesta tenacitat de la gent de les nostres terres ha col·locat en primer rengle els nostres guerrillers en la lluita de les F. F. I. per a l'alliberament del territori francès, sobretot al Migdia, on tantes coses: la llengua, els costums i el sol ens recorden les patries enyorades, les famílies que ens esperen i els morts que hem de venjar.

Són de casa nostra els guerrillers que han anat davant en les accions d'alliberar Foix, Albi, Auch, Rodez, Arles, Pamiers, Saint-Girons, Rimont, Tarbes, Tolosa! Pertot han combatut com els millors soldats i per entre valls d'una verdor que ens recordava les de casa, sota un sol que cremava com el de casa nostra, coberts per un blau de cel que feia pensar en aquell enllà dels Pirineus, els nostres guerrillers s'han cobert de glòria una altra vegada, com s'hi van cobrir a les terres hispàniques quan Franco les feia malbé i com s'hi cobriaran aviat quan, per l'esforç mancomunat de tots els patriotes, podran entrar al nostre poble per a implantar-hi novament la llibertat i el règim democràtic que la Falange va posar el 1936 als peus de Hitler.

Nosaltres, estrangers de París, hem sofert durant aquests quatre anys igual que els altres habitants d'aquesta ciutat. Hem compartit llurs privacions i molts d'entre nosaltres hem corregut els mateixos perills de mort... També hem tingut màrtirs i herois... També a nosaltres els tancs del general Leclerc han dut l'alliberament. I si hem sofert tant com aquells homes, quin dret té d'excloure de la satisfacció de tots, els hongaresos, els espanyols, els txecs, els romanesos i els ciutadans de tots els altres pobles oprimits? París no és pas solament la capital política i geogràfica d'un país, la capital dels francesos, sinó també la capital d'un esperit universal i etern, i per tant la nostra pròpia capital també...

Lázlo Dormandi té raó. Erem iguals i fraters en els sofriments. Continuarem essent-ho en la llibertat retrobada.

CATALUNYA subratlla aquests mots i trameta a l'autor de la lletra i als que li han donat acolliment i afectuosos comentaris a «Les Lettres Françaises» la salutació de tots els catalans que es troben a França i que no volen resignar-se a sentir-s'hi mai estrangers.

«Nosaltres, estrangers de París, hem sofert durant aquests quatre anys igual que els altres habitants d'aquesta ciutat. Hem compartit llurs privacions i molts d'entre nosaltres hem corregut els mateixos perills de mort... També hem tingut màrtirs i herois... També a nosaltres els tancs del general Leclerc han dut l'alliberament. I si hem sofert tant com aquells homes, quin dret té d'excloure de la satisfacció de tots, els hongaresos, els espanyols, els txecs, els romanesos i els ciutadans de tots els altres pobles oprimits? París no és pas solament la capital política i geogràfica d'un país, la capital dels francesos, sinó també la capital d'un esperit universal i etern, i per tant la nostra pròpia capital també...»

Lázlo Dormandi té raó. Erem iguals i fraters en els sofriments. Continuarem essent-ho en la llibertat retrobada.

CATALUNYA subratlla aquests mots i trameta a l'autor de la lletra i als que li han donat acolliment i afectuosos comentaris a «Les Lettres Françaises» la salutació de tots els catalans que es troben a França i que no volen resignar-se a sentir-s'hi mai estrangers.

PAU ALQUIER

Le Gérant provisoire: Mathilde Koenig
Publié sous la responsabilité de l'Alliance Nationale de Catalogne et du C. A. D. I.

S. P. I. 4, rue Saulnier - PARIS (9e)

Joan Peiro, ó la fidelitat als ideals

(Ve de la primera pàgina)

Tot això hagué d'ésser recordat davant dels jutges espanyols. I tot això tenia un tal pes, que ni aquells homes, avesats a considerar la fidelitat a la llei i al deure com el primer dels crims que havien de condemnar, pogueren desconeixer uns fets tan evidents i un tal moviment d'opinió. Hom assegurà que Joan Peiro seria alliberat. Però va continuar a la presó de València.

Si els jutges no podien suprimir aquell enemic, no seria possible comprar-lo? El presoner rebia visites insinuants, propostes temptadores. «Vós sou un home prestigiós dintre el món obrer — li deien — i podcu ésser molt útil al vostre país, adhuc a la classe treballadora. No sabem que aquí tenim organitzats uns sindicats verticals? Si vós voleu, entrareu a dirigir-los. Aquí teniu el programa. Estem segurs que acceptareu.»

Però Joan Peiro va refusar. Ell no volia, no podia col·laborar.

Un propagandista: Joan Estelrich

Ens diuen que hom ha vist recentment per París el Delegat de Propaganda de l'Estat Falangista Espanyol, l'ex-catalanista Joan Estelrich. Gras i lluent com tots els que no han patit mai per les restriccions, l'antic «manager» de la Fundació Bernal Melge deu estar estudiant si ha de tornar a publicar la revista «Occident», llançada durant la nostra guerra per a difamar els republicans, o bé si és millor presentar sola una nova forma l'Exposició contra el Comunisme, de la qual fou un dels organitzadors i delegat oficial d'Espanya.

Cal recordar que en aquesta Exposició, que fou passejada a so de tabals per tot França, la part consagrada al nostre país comprenia tots els crims i atrocitats imputats als «rojo-separatistes» pels diaris i revistes dels provisionals vencedors. I, com tothom sap, entre aquestes atrocitats es troben els bombardeigs de Guernica, de Madrid, de Graenollers, de Barcelona, de Figueres, etc. És possible que ara el dinàmic Estelrich s'adonqui que aquelles gestes foren obra dels avions alemanys i que ofereixi el seu material de propaganda per a uns altres objectes. Per nosaltres, que no s'estigui. De sobres sabem ja el que va passar, perquè hi érem, nosaltres. Com també sabem el criteri que mereix el brillant propagandista a tots els catalans i el tracte al qual els seus actes l'han fet creditor.

rar amb el règim falangista. La seva consciència li ho impedia.

Els temptadors no es descoratjaren. «Mireu, — li digueren —, la Falange és un moviment popular, anticapitalista. Hem estat desconeguts, mirats amb malícia, a despit de les nostres bones intencions. Amb el vostre ajut, podríem fer una obra positiva, una obra revolucionària. Feu vós mateix el programa d'una acció sindical. Nosaltres l'acceptem per endavant. Vós en dirigireu la realització. No veieu quins magnífics resultats pot donar aquesta col·laboració? Totes les masses obreres que tenen confiança en vós comprendrien que alguna cosa ha canviat i, tots plegats, podríem fer la veritable revolució que tanta falta fa a Espanya.»

Però Joan Peiro va oposar de nou el seu «no» rotund. No, ell no podia col·laborar. Ell tenia uns ideals de justícia i de llibertat. Podien haver estat vençuts a la guerra, però ell encara hi creia, adhuc — més encara —, dintre la presó.

Aquests mots seus signaren la sentència de mort. A les 7:38 del vespre, exactament, el dia 24 de juliol del 1942, Joan Peiro era assassinat per uns pretesos «incontrolats» amb uniforme blau, dintre la seva cel·la de presó, a València. L'endemà, Franco presidia dels serveis del seu cunyat. Una revolució de palau canviava alguna de les posicions respectives de militars i falangistes en la dominació de l'Estat. Va tenir l'assassinat de l'ex-ministre català alguna repercussió en la crisi política? En fou un dels podroms, al contrari? És difícil d'aclarir-ho, i en realitat interessa molt poc. No eren uns «incontrolats», més o menys avalats per llurs caps, els que assassinaren Joan Peiro. Era Franco i el seu règim. Perquè un simulacre de judici era fet després de la mort de Peiro, i la condemna a mort dictada a Madrid era oficialment executada el dia 27. Les «aparicions legals» eren cobertes. L'ambaixada espanyola podia demanar a les autoritats de Vichy que comunicessin «avec tous les ménagements» a la vídua i als fills de Joan Peiro el judici i la immediata execució de la sentència.

Tantes monstruositats «legals» s'han produït a Europa, sota els règims totalitaris, que ja podem presentar aquesta sense gairebé avergonyir-nos que s'hagi pogut donar al nostre país, en plena pau, contra un home que havia estat lliurat des de l'estranger on havia cercat un asil. Una personalitat espanyola gens suspecta de simpatia per als

Unió per damunt de tot!

"Per a restablir el millor ordre internacional possible que ofereixi les màximes garanties de pau, per a satisfer tota aspiració nacional legítima, ens trobarem naturalment en presència de problemes que haurem de meditar i que seran examinats en el lloc i el moment oportuns. El que és important, però, és de mantenir-los en la bona perspectiva i de no deixar que enterboleixin la nostra principal finalitat que ha d'ésser assolida abans que tot: destruir l'enemic. Sobre això no pot haver-hi cap dispartit de criteri. Amb tot, caldria no insistir massa avui sobre les divergències virtuals o imaginàries de demà, car aleshores correriem el perill de minar la nostra unitat ja obtinguda per al gran objectiu actual: guanyar la guerra".

Aquestes paraules, pronunciades per Litvinov davant els periodistes de l'Havana l'abril del 1943, són perfectament justes i aplicables al nostre cas. Caldria que tots les meditèssim i les tinguéssim ben presents en el nostre esperit. Nosaltres també, tant com a catalans i com a ciutadans de la República Espanyola, tenim una finalitat primordial: destruir els enemics de la nostra terra Franco i Falange i tots els botiflers a llur servei. I tenim igualment un gran objectiu actual: guanyar la guerra que menem sense treva ni interrupció des del juliol del 1936 contra els botxins de la nostra malaurada pàtria.

Però aquesta finalitat primordial i aquest objectiu actual no seran pas assolits si abans no ens unim estretament i no formem un bloc ben compacte que aglutini sòlidament els nostres esforços. Si en comptes d'això, si en lloc de fer obra positiva que la gravetat de l'hora present reclama de nosaltres, perdem el temps entretenint-nos en discussions bizantines, la nostra tasca serà estèril i les nostres energies es consumiran inútilment amb dany evident i manifest per als fins que tenim assignats. Aleshores contraurem una greu responsabilitat —contra la qual no valdran atenuants ni excuses ni subterfugis de cap mena—, no tan sols davant de nosaltres mateixos, sinó també —la qual cosa és molt més important— davant el nostre poble.

Car no hem pas de perdre de vista que, al cap i a la fi, en bona doctrina democràtica, és ell que tindrà el dret indiscutible i inalienable de demanar-nos comptes de la nostra gestió. És ell que pot exigir-nos —i que ens exigeix ara—, en nom dels seus sagrats interessos, que deixem de banda generosament i lleialment els nostres punts de vista particulars i les divergències accidentals que podrien entenebrar i comprometre l'alliberament de la pàtria. I és ell qui té autoritat per a exigir-nos igualment que seguim l'exemple magnífic que han donat i donen a França els nostres admirables i admirats guerrillers en la lluita contra l'enemic comú.

Els nostres guerrillers han fet la unió espontàniament, prescindint per complet de tota consideració d'ordre personal o partidista i de tota conveniència de caràcter egoista. Han sabut superar-se ells mateixos. Han acatat les ordres rebudes i acceptat sense cap reticència totes les iniciatives, fent cas omís de llur origen amb tal que fossin justes i eficients. Han sabut anar al combat sense recels ni suspicacions, sense prevencions ni malificances envers els altres companys de lluita, sense preguntar-se d'on procedien ni on militaven, amb tal que fossin honrats i netament adversaris dels enemics de la nostra terra. I, quan ha calgut, han sabut caure i fer el sacrifici de llurs vides amb el pensament fit només en l'ideal que ens ha de moure tots i en l'objectiu immediat que tots perseguim. Sense aquesta renúncia prèvia, sense aquesta abnegació total, sense aquest meravellós heroisme i sense aquesta unitat d'acció, no haurien pas estat possibles llurs gestes glorioses que els han valgut el respecte i l'admiració de tothom i que avui constitueixen un motiu d'orgull per a tots nosaltres.

La consigna de l'hora present ha d'ésser doncs aquesta: UNIO PER DAMUNT DE TOT!

Si per atzar hi hagués algú prou insensat per pretendre sabotejar aquesta unió, infiltrat en els nostres propis rengles o de fora estant, que no es faci pas el llusió. Des d'ara li diem que totes les maniobres que pugui intentar en aquest sentit fracassaran irremediablement. Caldria també que no oblidí que un cop allà baix, a la nostra terra retrobada, el poble de Catalunya —que durant aquests anys de martiri ha sofert molt més que la majoria de nosaltres—, no perdonarà mai i sabrà aplicar el càstig merescut als que facin impossible l'acció comuna de tots els catalans que es troben a l'exili.

Un gran artista i un home lliure:

PAU PICASSO

Tot hom sap que és fill de Màlaga. Però, de la mateixa manera que no oblidia que el seu cognom patern és Ruiz, hom el presenta sovint com "el gran pintor català". No és, de fet, a Barcelona on es formava, artísticament i moralment? No us rep, quan l'aneu a veure, amb la seva cordialitat un punt maliciosa, i us parla català, i evoca amb enterniment el seus amics de joventut —aquell Ramon Reventós, humorista gairebé llegendar, la gent dels "Quatre Gats", els pontífexs del modernisme noucentista? No el deu pas ofendre que li diguin català. I això que si al món existeix un home que pugui dir-se cosmopolita, ciutadà de l'univers, obert a tots els corrents i influent damunt totes les esferes —és ell. Quan avui al món algú pensa en pintors, el primer nom que s'acut és el seu: Picasso, o la pintura, podríem dir. I no sé pas si en la història de l'art podria trobar-se un altre pintor que, com ell, hagi tingut una tal influència damunt els seus contemporanis. Tota la vida moderna —el teatre, la decoració, l'arquitectura, la mateixa literatura— ha estat influïda per les recerques estètiques del creador del cubisme.

Hom li diria mestre a boca plena, si no fos que ell es posaria a riure. Us ensenya, en el seu taller esbaldrat, ple de corrents d'aire, de la rue des Grands Augustins, les seves teules recents, amb la mateixa senzillesa d'un artesà que exhibeix les peces corrents de la seva producció. "Això no sé pas com quedarà" —declara. Cada dia canvia—. I de vegades ens llança una llambregada espurnejant de malícia i no sabem si es fum dels snobs que s'estasen davant cada nova pintura que presenta o si es fa càrrec, compassivament, de la insuficiència dels que "no hi entren".

Aquest home, obert a tots els artistes joves, que ha ajudat tants

catalans necessitats, s'ha passat aquests anys d'ocupació tancat en el seu taller, treballant. Els alemanys havien proscrit la seva pintura, però es morien de ganes de comprar-li quadros. Volien que exposés, que trenqués el seu allunyament obstinat de tota activitat pública. Qui no haurien donat per veure-li fer com a d'altres col·legues seus menys fermos d'esperit, el viatge d'Alemanya? Li feren ofertes —adhesió de carbó per escalfar el seu taller a l'hivern— i ell no els escoltava. L'anaven a veure —un Herr Professor vestit de verd o un Doktor amb ulleres i clatell ple de sacsons— i ell els rebia atentament, els ensenyava els quadros, es negava a vendre'ls res, però els donava, en acomiadar-los, una reproducció del seu gran fresc Guernica, per si reconeixien la involuntària col·laboració alemanya en aquella gran obra.

Un gran artista pot ésser un home lliure. Pau Picasso, que ja ho havia demostrat durant la nostra guerra, ho ha confirmat en aquests anys d'ocupació. Molts milers d'admiradors seus d'arreu del món hauran respirat, alleujats, quan hauran sabut que el mestre seguia, gris de cabells però jove de cor, pintant en el seu taller parisienc.

I és just que una gran sala del Saló de Tardor d'enguany, —d'aquest Saló de l'Alliberació, com en diuen— sigui dedicada a l'obra del

Darrera el General Franco hom retroba la mateixa gent que s'han mostrat igualment incapaces de servir una monarquia, que al capdavant han trait, que d'organitzar una República que en gran part havien contribuït a fer, la mateixa gent, és dir, els mateixos interessos enemics, un instant federats per l'or i per les baionetes de l'estranger. És d'això que ells en diuen una revolució nacional?

Georges BERNANOS
"Les Grands Cimetières sous la Lune"
pag. 158

B.D.I.C.

Catalunya

Organ de l'Aliança Nacional de Catalunya a París i Zona Nord de França

REDACCIO I ADMINISTRACIO

11. Avenue Marceau, Paris 16e - Tél. PASsy 67-56

Preu : 3 Francs

ANY I — Nova sèrie — NUMERO 3

Dimecres 27 de setembre del 1944

El pacte de la fam i de la sang

per Rafael TASIS

DARRERAMENT hem pogut llegir les crides de Goebbels a l'esperit de sacrifici total del seu poble. Si Alemanya ha de d'ésser vençuda — diu el cap nazi —, morirà entre els seus fills, escampant arreu la mort i la desolació. No és de creure que a hores d'ara aquest programa pugui engrescar pas gaire els alemanys. Tot demostra el contrari. Allò que és cert, tanmateix, és que els S.S., la Gestapo i en general tots els nazis que es senten directament afectats per les declaracions dels Aliats sobre els criminals de guerra, multipliquen llurs actes de barbàrie, llurs assassinats i espoliacions, talment com si volguessin lligar tots llurs ciutadans en aquesta hora que precedeix la del càstig, a un róssec de monstruosos delictes. És un pacte de la sang que uneix davant del món, potser contra llur voluntat, tots els alemanys, còmplices per acció o per omissió dels crims del nazisme.

Una reacció semblant es produeix, hom diria, a la nostra terra. La nova anada del Tercer estranger a la Península per restablir-hi l'ordre fa recordar la repressió d'Astúries i el Saló de Sant Jordi de la Generalitat esdevingut estable dels cavalls dels legionaris, l'octubre del 34. Si els tirans que encara exerceixen llur poder a Espanya veuen pròxima llur ensulsiada entre l'exercitació i els menyspreu generals, per què afegeixen a una llista prou llarga un nou capítol de violències? Com els nazis, llurs deixebles espanyols volen lligar a aquesta orgia de sang, a la responsabilitat d'aquesta repressió cega i arbitrària, unes classes socials, uns sectors polítics que, de grat o per força, han esdevingut llurs aliats. L'exacerbació de la crueltat no ha estat pas atenuada per la victòria franquista i per la pau oficial. És la mateixa que regnava quan, l'any 1938, Georges Bernanos denunciava, a "Les Grands Cimetières sous la Lune", la complicitat tàcita o efectiva del bisbe de Mallorca i de tants "bien-pensants" en la monstruosa "depuració".

Tot això obeeix, realment, a un càlcul premeditat. Sovint els mateixos falangistes ho han donat a entendre. Tots els que es troben amb ells en la mateixa galera d'ignominia estan condemnats a seguir-hi. "Sense nosaltres, pagarieu per

nosaltres —els diuen. No veieu aquesta mar de sang que separa en dos sectors enemics els pobles hispànics? No veieu que els obrers han estat condemnats a la fam, que la menestralia ha estat reduïda a la misèria, que tot allò que representava el pensament liberal, la renovació del país, àdhuc la possibilitat d'un pont per a una nova situació, ha estat exterminat per nosaltres — amb el vostre consentiment? Si Franco cau, si la Falange és destruïda, hi haurà un compte terrible que passarà. I són els rics, els conservadors, l'Església qui l'hauran de pagar".

Es un pacte diabòlic el que aquests Mefistòfeles moderns presenten al Faust que pretenia d'adquirir sense riscos una nova joventut. Hi havia una Espanya caduca, enemiga de tot progrés, infeudada als grans terratinents i a les castes militars. Per reviscolar les seves forces exhaustes, per oposar-se a l'impuls renovador de la nova Espanya, —o millor, per tornar al vell concepte més exacte, de les noves Espanyes— va creure necessari de lligar-se a unes doctrines i a uns mètodes estrangers. Volia conservar uns privilegis injustos i ara veu que ho pot perdre tot.

Qui podria ara excusar la conducta d'aquests sectors en els quals —en la por dels quals— s'empara el Falangisme? Durant cinc anys, els treballadors han tingut els seus d'abans de la guerra, i tot augment era prohibit per l'Estat. El menjar era escàs i car en el racionament oficial —però arreu s'exhibien les bones menges, el pa blanc, els dolços, l'aviram i els embottits per als rics. Els petits botiguers, els industrials honrats, es veien arruïnats pels impostos i les restriccions, però els afavorits del poder amuntegaven milions en el fàcil joc de l'estraperlo. Mai no hi havia hagut una tal separació de la societat en una majoria de miseriosos i una minoria de rics que ostentaven un luxe insolent. On eren, mentre tant, els advertiments, els consells perquè aquest estat de coses acabés? Hi havia algú que es recordés que el seu deure era, no de predicar la venjança i la repressió dels vencedors, sinó de defensar els vençuts i de predicar la concòrdia?

(Passa a la segona pàgina).

Els drets de l'esperit

per Pere BERNAT

Si per a tots els pobles d'Espanya la tasca de restablir la República, destruït el règim bordissenc, —barreja d'absolutisme fernandí i de nazisme a la prusiana,— que oprimeix el país, és una obligació nascuda de llur mateixa dignitat d'homes, els catalans tenim encara uns altres motius que ens obliguen d'ésser els primers en l'esforç col·lectiu.

Un home de llengua castellana ha pogut en aquests cinc anys d'opressió fer sentir la seva veu en l'idioma propi. Llibres i revistes, encara que fossin anodins, dictats per la ideologia forastera que tot ho abassega, han seguit publicant-se en castellà, i la cultura nacional, desfigurada, ha pogut sobreviure a la tirania.

Els catalans. No. L'anul·lació arbitrària de l'Estatut de Catalunya no ha tingut únicament unes conseqüències polítiques, com la supressió de la Constitució republicana —no eren la Constitució i l'Estatut les dues files de l'odi dels sublevats el 18 de juliol? Ha tingut també unes conseqüències espirituals. La llengua catalana ha estat, per la primera vegada en el curs de la història, prohibida en totes les seves manifestacions. Hom ha pres, en nom d'una unitat que no és sinó el taparruís de l'unilateralisme, destruir l'esperit català, desfer tot l'esforç de cent anys de renouament literari, matar per sempre la cultura catalana. Un català és, avui, un ciutadà —millor, un súbdit, perquè a l'Espanya ja-

langista no hi ha ciutadans, sinó súbdits— de tercer ordre. No sols es veu privats dels seus drets polítics, sinó dels drets de l'esperit. No sols li és defes de parlar de llibertat i de justícia, sinó àdhuc de parlar.

Singular concepció del patriotisme, la d'aquests teoritzants de l'imperi vertical, que creuen servir Espanya assassinant una cultura hispànica! Que Guimerà i Maragall hagin estat grans poetes en la llengua catalana molestava aquests descendents de Torquemada. Que es publicuessin diaris i llibres en català els semblava un insult inadmissible a la "sobirania nacional" —pobra sobirania, a les mans d'aquests sorges ignorants! Que a les taules dels teatres catalans ressonés la nostra llengua els era un malson que hauria amargat llurs triomfs imperials. No. Catalunya no existia. La seva història era un mite, un enfilat de fàbriques creades per l'orgull delirant dels "rojo-separatistas" que van del bisbe Felix Torres Amat a Rovira i Virgili. La seva literatura era la invenció dels frenètics subvertidors de l'ordre i de la unitat que foren el banquer Bonaventura Carles Aribau, el catedràtic catòlic Manuel Milà i Fontanals, el sacerdot Jacint Verdaguer. El seu teatre un producte artificial i subversiu, entreteniment d'uns quants intel·lectuals desenfeïnats. Res d'això no existia, no havia mai existit. Calia tornar a la gloriosa unitat de la cultura predicada cada dia per l'A.B.C. i pels il·lustres doctrinaris de totes les J.O.N.S. hagudes i per haver. A la unitat cultural dels analfabets.

Difícilment la història dels temps moderns podria presentar un altre cas de persecució d'una llengua. Sota l'imperi austro-hongarès, a la Rússia dels Tsars, a l'Alemanya dels Hohenzollern, les cultures nacionals podien expressar-se, sinó lliurement, almenys en la pròpia llengua. Haurà estat reservat a l'imperi franquista, delirant concepció d'uns homes intoxicats per la bafarada corrompuda del Pudridero de l'Escorial, la trista glòria d'haver volgut arrancar de socarrel la llengua de tota una nació, d'haver volgut fer emmudir per sempre una cultura.

(Passa a la segona pàgina)

DEURE D'HONOR El problema espanyol

per DEMOS.

Els catalans que som a França tenim avui una llibertat d'acció que els és negada als nostres germans que es troben sota la dominació de Franco. Tenim, per tant, el deure d'organitzar-nos per tal d'ajuntar tots els nostres esforços amb el sol objectiu d'alliberar la Pàtria i de tornar als catalans llur dignitat d'homes i de ciutadans.

Adheriu-vos a l'ALIANÇA NACIONAL DE CATALUNYA, organitzeu els seus comitès locals, propagueu el nostre setmanari, ajudeu a la seva vida econòmica. Penseu que, per petit que sigui allò que podeu fer, serà útil per a accelerar la victòria de la Llibertat i de la justícia a Catalunya.

R. T.

Un dels drets naturals de l'home —proclama la immortal declaració del 1789— és la resistència a l'opressió. El principi de tota sobirania —afegeix— radica essencialment en la nació; cap cos, cap individu no pot exercir autoritat que no n'emani expressament. La sobirania nacional és imprescriptible. De la mateixa manera que en l'ordre civil l'home no pot consentir a esdevenir un esclau, en l'ordre polític no pot deixar d'ésser ciutadà. La llibertat humana és un atribut inalienable de la persona. El mateix dia, doncs, que la República espanyola fou vençuda pel totalitarisme

germano-italo-falangista va néixer el dret dels espanyols a resistir a l'opressió franquista.

Els moviments totalitaris no són més que una monstruosa mixtificació de tots els valors humans. Gràcies, però, a la vigorosa reacció dels pobles ferits per aquells moviments, la humanitat ja es comença a veure lliure del malson que feien planar damunt d'ella. Fill d'un mateix complex, el problema espanyol vindrà un dia, que ja s'albirava, en què es plantejarà en relació amb la futura organització internacional. Aquesta organització, paral·lelament a l'acció militar, ja es perfilava per l'activitat diplomàtica dels aliats. Els prodroms que esbossen el món futur de la postguerra es poden constatar en els documents i discursos referents a les finalitats de la guerra de les Nacions unides i pronunciats per llurs homes més representatius.

Heu's aci els més significatius: En un discurs pronunciat pel President dels Estats Units d'Amèrica, Mr. Roosevelt, el 6 de gener del 1941, preveu un món basat en la llibertat d'opinió, en la llibertat religiosa, en l'alliberament de la misèria i en l'alliberament del temor a agressions armades per part de cap potència. En la declaració conjunta del propi President i del Primer ministre britànic, Mr. Churchill, datada el 14 d'agost de 1941, coneguda amb el nom de Carta de l'Atlàntic, hom afirma el respecte al dret de cada poble a escollir la forma de govern, i el desig que siguin reintegrats els drets sobirans i el lliure exercici del govern a aquells que n'han estat privats per la força. En la Conferència de Teheran celebrada el primer de desembre del 1943 entre Mr. Roosevelt, Mr. Churchill i el Cap del govern de la Unió soviètica, Mariscal Stalin, es va acordar fer una crida, a l'avenir, per a la cooperació i la participació activa de tots aquells països els pobles dels quals es consagrin a la supressió de la tirania i de l'esclavatge, de l'opressió i de la intolerància. Els acollirem —aclaren— a

mesura que es decideixin a reunir-se amb nosaltres en el si de la família mundial de les nacions democràtiques. En fi, en un discurs del ministre d'Afers Estrangers dels Estats Units, pronunciat el 12 de setembre del 1943, Mr. Cordell Hull diu que la política exterior dels Estats Units s'ha inspirat sempre en certs principis arrelats en l'esperit del poble americà, entre els quals figura que tots els pobles que, respectuosos com és degut, amb l'opinió pública, s'han mostrat dignes d'assumir els deures que imposa l'ús de la llibertat, tenen el dret d'ésser lliures; i que la participació energica a l'establiment d'un sistema de relacions internacionals basat sobre aquells principis ha d'ésser un dels fins essencials de la política exterior americana que només la preocupació d'aconseguir una victòria militar completa pot fer passar a segon terme.

Com es veu, l'atmosfera de la futura organització internacional seria irrespirable per als Estats totalitaris i feixistoides. El canvi, doncs, del règim franquista a Espanya és una cosa fatal. La forma concreta que prendrà aquest canvi és, però, impossible de preveure. (Passa a la segona pàgina).

BERLIN-TOQUIO, VIA MADRID, per Gralla

— Espereu-me un moment, que em despaxen els papers.

Dos catalans de primer rengle

ELS GERMANS MIRET

Conrad i Josep Miret són els noms de dos germans nostres que els catalans exiliats a França recorden força bé, per tal com ells representen la lluita continua i sense defallences que una part molt important de l'emigració catalana ha sostingut contra els botxins nazis.

Alumnes aplicats de l'Escola del Treball de Barcelona, els Miret aprengueren en les hores de lleure de llurs estudis professionals, les lliçons de ciutadania i de Socialisme que Rafael Campalans no es cansà mai de donar a la joventut catalana. Afilats a la Joventut de la Unió Socialista de Catalunya, es feren remarcar aviat per llur combativitat, llur intel·ligència i llur fidelitat als postulats de la causa de la classe obrera i de Catalunya a la qual han servit sempre fins al sacrifici.

Durant la dictadura de Primo de Rivera en la clandestinitat, en els anys de República en l'actuació legal, els Miret han estat sempre a l'avantguarda de la lluita de la joventut catalana. El 6 d'octubre del 1934, van donar ja proves de llur capacitat d'organització i no és pas culpa d'ells que els resultats no fossin tan magnífics com els del 19 de juliol de dos anys després, quan els Miret foren dels primers a prendre la Telefónica de Barcelona amb les primeres metralladores preses als militars rebels. A la plaça de Catalunya el diumenge aquell i, l'endemà, a les Drassanes, els Miret van marxar a la assalt del darrer reducte de la rebel·lió amb un coratge que sempre més ha fet d'aquests dos germans uns excel·lents lluitadors admirats per la joventut de casa nostra.

Josep, el més jove dels dos, deixà un bon record del seu pas al Comitè Central de Milícies Antifeixistes de Catalunya, a la Direcció General de Transports de la Generalitat, quan tothom volia anar en automòbil i al front mancaven camions i gasolina, a la Conselleria de Provisions en un moment ben crític. Deixà el càrrec de Conseller del Govern de Catalunya just en el moment que calia que la joventut deixés la reraquarda per a anar a complir un deure al front. Josep Miret dimití per posar-se l'únic uniforme de comissari de la primera divisió regular de l'Exèrcit de la República, la 31, que ell salvà el març del 1938 quan l'esfondrament del front d'Aragó. Gràcies a la tasca de Miret com a comissari, la primera divisió republicana tornà gairebé completa de Bagnères de Luchon, on s'havia refugiat per no ésser copada per les tropes franquistes. Només sis homes restaren a França o es passaren a Franco, la qual cosa prova

quin fou treball polític de Josep Miret.

Un cop a Catalunya, fou nomenat comissari d'una divisió de tancs, en la qual donà iguals o millors proves del seu tremp i de les seves condicions d'organitzador, fins a l'entrada a França, el 14 de febrer del 1939 i tenint els feixistes a quatre passes.

Un cop a l'exili, fugí immediatament del camp, crea periòdics catalans i espanyols; organitza el primer servei de recerca dels nostres germans escampats per tot França, funda «CATALUNYA» a París i, un cop els alemanys ocupen el territori francès, s'incorpora a la lluita clandestina per a treballar per l'alliberació de França, Catalunya i Espanya. No cal dir que Conrad—escapat de les mans dels gendarmes el juny del 40 quan el trasllat dels presos polítics de la Santé al sud—, l'acompanyà en aquesta acció il·legal. Conrad, cap suprem de tots els grups estrangers F. T. P. de la primera hora a París, caigué a les males de la Gestapo el 1941 i fou jutjat per un tribunal alemany en el célebre procés dels primers vint-i-set «terroristes» i tot fa creure que és un dels milers d'herois executats al Mont-Valérien, puix que tots els seus companys consten com a afusellats. Conrad, per no donar un nom que podia comprometre el seu germà s'ha endut a la tomba un secret que per a nosaltres constitueix una prova més del seu esperit de sacrifici.

Es aquest dubte l'única cosa que havia fet trontollar per l'espai d'un segon aquest home tan fort, tan equilibrat i tan excel·lent com és el nostre Pep. Pep és conegut, admirat i estimat per milers i milers de compatriotes nostres que el consideren com un dirigent insubstituïble. Ell ha treballat sense repòs pels ideals de la seva vida i per la llibertat del nostre poble amb un desinterès total, absolut i inigualable.

Detingut a París el primer de desembre del 1942, feu una llarga estada a la presó nazi de Fresnes, d'on un dia fou tret per anar amb la deportació a Alemanya. Allà està esperant que el Aliats el treguin si abans Hitler, en plena follia de la derrota, no es venja en la carn de tants i tants milers de presoners polítics de tot Europa.

«CATALUNYA», que es fa un honor de recordar a cada número els caiguts per la Pàtria esclava, saluda avui amb emoció aquests dos germans que tan alt han posat el nom de la nostra terra i que constitueixen un tan bell exemple per a tots els catalans.

Els catalans presoners de Franco i els catalans exiliats

per A. BLANXART

Dóna goig de veure com els catalans de París omplen cada dia el casal provisional de l'Aliança Nacional de Catalunya. En vénen de tota mena. En vénen d'aquells que han figurat sempre a la primera línia de combat d'ençà que són a França a despit de tota llei de persecucions i de perills. N'arriben d'aquells que sempre hem considerat no massa disposats a córrer aventures que poden portar a explicacions no gaire agradables en el Servei d'Informació de la Prefectura. I n'hem vist i en veiem cada dia d'aquells que intenten situar-se per al dia, cada cop més pròxim, que tornarem a Catalunya.

Ens agrada de veure els de sempre, som fins i tot indulgents amb aquells que l'excepció de precaucions els fa sortir només quan fa bonança, però ens enfurismen els tranquils que creuen fer-se una situació per a quan arribarà l'hora.

Es d'aquesta mena de senyors que volem parlar avui per tal d'estalviar-los pèrdues de temps tot cercant de no perdre el que nosaltres necessitem per a l'obra que ens hem proposat. Cal que aquests senyors tinguin present que aquesta vegada el paper d'emigrat a França no es cotitzarà pas tan alt com el 1930, quan darrera Francesc Macià s'arreglaren els «cent mil» soldats de la batalla inèdita de Prats de Molló. Us en recordem del cop del 3 de novembre del 1926?

Jo me'n recordo perfectament, perquè sóc dels pocs que a Catalunya es van quedar amb les ganxes d'anar-hi, tot i que un servidor és un dels dos destinataris del famós telegrama de Francesc Macià anunciant que intentava passar la frontera.

Els cent vint-i-cinc catalans, la mitja dotzena de garibaldins tancats a la caserna dels senegalesos de Perpinyà i el Directori d'Estat

Català a Catalunya, total sis persones, resulta que van tenir una descendència que no cabia a la Rambla el dia que el divertit general Primo de Rivera va rebre la puntada de peu que li va engagar el rei quan va trobar que n'estava massa tip. Tothom havia estat a Prats de Molló o havia estat en contacte amb aquells conspiradors.

Aquell èxit cal atribuir-lo a una cosa: a la impressió que havien fet en el poble de Catalunya els anys d'exili de Francesc Macià i dels catalans que la Dictadura va llançar a França. Catalunya va partir aquella admiració amb una altra no menys explicable: amb la dels condemnats pel procés dit de Garraf.

I és que Catalunya, que havia sofert relativament poc, es sentia agrada a aquells que havien arribat a la llibertat o la vida per ella, de la qual cosa s'aprofitaven, un cop proclamada la República, els barruts i els mossegues de sempre quan es tracta de la repartidoria. Val a dir, però, que molts presumits deien que havien estat a Prats de Molló pel simple gust de donar-se importància. No són pas aquests els que feien més mal. I encara menys els que el fan ara.

Aquesta vegada, Catalunya està messià en llaga viva perquè sigui qüestió de donar bel·ligerància als senyors que remenen la cua a París pensant-se, després de cinc anys de no fer res, que ací els donarem un sàval que els obri les portes de l'ajuntament de Barcelona o les de la casa del davant. Hi ha hagut i hi ha encara massa llàgrimes, massa sang i massa tragèdia perquè Catalunya ens concedeixi més importància que no ens mereixem aquells que som a França.

Ací hem patit del mal de l'enyorament, no hem pogut pagar l'hotel, hem menjat malament, hem estat en camps de concentració i en com-

El pacte de la fam i de la sang

(Ve de la primera pàgina)

Tot això és real, dramàticament, tràgicament real. Però no ens podem confinar en aquest cul-de-sac. Catalunya té encara prou vitalitat per desfer aquest monstruós benefici, per trencar el pacte de la fam i de la sang gràcies al qual els tirans es pensen tenir-la fermada per sempre. Els exiliats sabem de sobres que per grans que hagin estat els nostres sofriments, no són res, ni moralment ni materialment, al costat dels que han passat els nostres germans que es quedaren allà baix. Sabem que el dret a la justícia contra els criminals pot fàcilment prendre l'amplitud d'una gran onada i pot llançar les masses oprimides dels catalans a la revenja.

Però també sabem que, si un paper ens escapa, és el de propugnar una política de conciliació. Massa vessament de sang hi ha hagut, del 1936 ençà, a Catalunya i a Espanya, perquè no vulguem aturar un dia o altre aquesta eufusió. Hem de propugnar, de cara al nostre poble, l'estricta justícia, el càstig de tots els crims, l'abolició de

totes les infàmies que perpetuen un clima d'odi. Hem de demanar la pau. No hi ha per nosaltres, creiem, ni classes ni sectors responsables, fora dels que realment han manat i han ordenat els crims. Hi ha, així sí, criminals i cal cercar-los castigar-los allà on es trobin —els propòsits de les Nacions Unides, no ens en donen la pauta? Però un cop establertes aquestes responsabilitats, no n'hi ha d'haver d'altres. Es tothom que té interès a què s'acabi el regnat del terror, tothom, i allò que cal és que aquests sectors lligats pel Falangisme amb el pacte de la fam i de la sang se'n convencin depressa i ajudin a foragitar els tirans que assolen el país. Bé cal que arribi, un dia o altre, el moment que la nostra Pàtria pugui curar les seves ferides, que la sang s'estronqui i que, tots plegats, ens puguem posar a la tasca per bastir la societat justa i progressiva que ha d'esborrar fins el record d'aquests anys de sofriments i d'ignominia.

Rafael TASIS

Roda el món i torna al Born

per J. ROSSELLO

En el transcurs dels anys que separen les dues guerres mundials hem vist debatre's les forces que animen l'actual lluita per tal de trobar nous valors que substituïssin els que hom considerava més o menys caducs.

S'ha intentat afeblir el sentiment nacional de les masses en benefici del sentiment de classe. Si bé hom ha conseguit afirmar i valorar aquest darrer, la creença que aquesta força nova es formava en detriment del sentiment patriòtic, ha obeït a un càlcul errat. La recerca de nous sentiments amb mires a un pla d'acció polític internacional ha comportat també una renovació en els mètodes diplomàtics a fer jugar fora de les pròpies fronteres.

Hem assistit a tota una sèrie de combinacions i de pactes in sospitats. Hem vist actes de traïdoria i d'abassegament dels petits i neutres, presentats com l'inici de l'era de la col·laboració europea. Passar d'aquest ajupiment general davant la força bruta, a un nou sentiment de ciutadania europea, era cosa ja resolta pels laboratoris polítics alemanys, els quals així desempallegaven una vegada més d'un «ersatz» per a ús exterior. Els preferien consumir el producte natural, car si la nova consciència de ciutadania europea devia extreure la seva força del sentiment nacional dels pobles d'Europa, Alemanya, vivint curosament tancada dins les seves fronteres, ha sabut sempre guardar per a ella sola el patriotisme dels vells i el fanatisme dels joves, sense deixar malversar una engruna d'aquella força per a servir un ideal considerat prematur i quasi utòpic.

En advertir que cada país europeu devia adaptar el nacional-socialisme d'acord amb la seva idiosincràsia, el Dr. Goebbels prou s'esforçava a puntualitzar que aquesta doctrina no era cap article d'exportació. D'això n'estava tothom convençut i nosaltres més que ell! Així no els impedia, però, d'exportar-ne els mètodes i bona part del sistema: camps de concentració, presons, afusellaments, la premsa única, l'ofegament de tota expressió lliure, una sola tendència política, etc., etc. eren institucions expor-

panyies de treball, alguns hem passat llargs mesos a la presó, hem estat massa sovint marejats per la policia, però encara som vius. Només els caiguts entre les grapes de les Gestapos alemanys i franceses de Vichy poden comparar-se amb els catalans que han estat víctimes directes de la fúria salvatge de l'Espanya franquista.

Com és possible, doncs, que ací hi hagi encara catalans que es pensin que el paper d'emigrat pot servir d'alguna cosa «profitosa» per a l'endemà de l'ensorrada de França? No. Aquells que truquen a la porta de l'Aliança Nacional de Catalunya cal que sàpiguen que ací els farem treballar, que ací tots som pobres, que no ens hem pas enriquit amb la pesta del mercat negre i que el nostre Casal no és pas un casino on es preparen combinacions electorals i en el qual són llurades cèdules que poden servir per a les apències de possibles manaires. Ens creiem tenir prou sentit de la responsabilitat par a evitar de caure en una tal manca d'èlegia espiritual envers el nostre poble dissortat.

En definitiva és Catalunya qui ha de dir la gran paraula el dia que li serà arrencada la mordassa que la priva de cridar als quatre vents com ha estat martiritzada,

tades que no tenien res a envejar a les del país d'origen.

El III Reich ha pogut bastir i sostenir més tard el desenrotllament de l'intent d'expansió, gràcies al recolzament d'una forta massa de treballadors ex-patriats i encara més, gràcies al sentiment nacional, arreladíssim en el país alemany. Aquest miratge, utilitzat a fons durant el període electoral va atreure la majoria del país, i tots els sacrificis i dolors que aquest poble ha suportat són fills del seu sentiment patriòtic, explotat fins a l'excepció i convertit en un fanatisme sense precedents.

Si bé posats en el pla interior, la tal tàctica és adient per a obtenir la multiplicació de forces combatives procurades per l'agitació patriòtica d'un poble, en el pla internacional la regla es troba falsejada a la seva base quan un patriotisme intel·ligent i just és suplantat per un fanatisme dominador i intransigent. Així veiem que volent salvar els interessos dels sudetes, es trepitjà i destruï els drets i la vida dels txecs. Defensats els alemanys del territori polonès, s'ofegà Polònia. El Luxemburg deixà d'existir i al mateix temps foren ocupats, sense que ho motivés cap acte enemic, Dinamarca, Noruega, Holanda, Bèlgica... Els sentiments nacionals de tots els pobles foren arconats i combatuts i àdhuc en els països on trobaren personalitats disposades a col·laborar, aquest treball de conjunt no deixà mai d'ésser, a més d'unilateral, un escarni i un pillatge.

Vetaquí on s'amaga la causa del fracàs de la política exterior alemanya. Una vegada més ens és aportada la prova que els esforços dels polítics «científics» teutons han fracassat per no tenir en compte que els homes tenen un cor, una bandera i una pàtria propis.

Després de prop de sis anys d'exili i més de vuit de lluita, l'afany de justícia social i l'ideal de llibertat a què aspira la nostra nació, ens porten a totes aquestes consideracions que repetidament se'ns acudeixen quan llegim en els comunicats de guerra soviètics: La guarnició de Moscou tirà 224 salves en honor dels valents soldats de la Pàtria. A mort l'invasor!

espoliada i escarnida pels saions de Hitler a Espanya. Es Catalunya, plena de ferides i de nafres pertor arreu, qui ha de dir quins són els catalans que més han sofert per la Pàtria esclava. Es tanta la dolor que Franco ha escampat dels Pirineus a l'Ebre i de la mar al Cinca, que no podem pas tolerar que des d'ací cap aprofitador intenti ignorar o fer fonedissa la pàgina d'heroisme que han escrit amb llur sang centenars de milers de catalans que han quedat presoners de la barbàrie franquista.

Amb tot i que els emigrats a França som molts més que els del 1926, els catalans de Catalunya no són tampoc els de llavors. Ells han sofert molt més que els exiliats d'ara fa divuit anys i molt més que nosaltres mateixos.

Aquells que vulguin emular els mèrits i els sacrificis dels nostres germans de Catalunya caldrà que comencin per prescindir de vanitats ridícules que serien un escarni per a tots els catalans, tot disposant-se al compliment del deure amb les exigències que només l'estat de guerra pot imposar. Altrament, Catalunya no tan sols no els farà cas, ans bé els tractarà amb el despreci i la severitat que els pobles reserves als mals servidors i als enemics de la pàtria.

La joventut catalana, segellada tot temps pel més pur sentiment patriòtic, veu en la victòria dels aliats la garantia d'un veritable ordre nou, ordre que allunyarà les injustícies socials tot impossibilitant les opressions nacionals. Sabem que la nostra hora vindrà una vegada més. L'exemple patriòtic de la U. R. S. S. serà seguit amb l'emoció tant crític que fem nostre:

Honor als valents soldats de la Pàtria! A mort l'invasor!

EL PROBLEMA ESPANYOL

(Ve de la primera pàgina.)

Depèn de la conjuntura que l'ocasioni. La cosa és complexa. De totes les solucions que ara es poden considerar n'hi ha una, però, que creiem que és la més justa i la més convenient. El restabliment de la constitució republicana del 31. La més justa, perquè jurídicament és la procedent, tota vegada que les Corts de la República, pel fet de no haver estat convocades eleccions, han recobrat segons el text constitucional, llur potestat com a poder legítim de l'Estat espanyol. Es la solució més convenient, perquè políticament és la menys exposada a perturbacions. La Constitució del 31 és un terreny d'entesa que seria perillosíssim remoure de cap i de nou. El text constitucional del 31 no ha envellit, perquè dintre del seu marc no puguin ésser resoltos els problemes socials del món futur. Si l'experiència pot haver demostrat que hi ha punts susceptibles de reforma, hi ha l'immens avantatge que la llei constitucional mateixa dona la pauta per a revisar-la. Avantatge no negligible, perquè evita els perills que acompanyen tot període provisional. I en canvi permetria al govern, que així no es trobaria absorbit pel problema constituent, de dedicar-se amb fermesa a la resolució dels molts altres greus problemes que reclamaran una solució d'urgència.

DEMOS

Diàlegs al vol

—I doncs, quan tornarem a Catalunya?

—Què voleu que us digui, jo? Aviat, segurament.

—De debó no ho sabeu?

—No tinc més motiu que vos de saber-ho. Tots ens guiem per les nostres impressions, pels nostres desigs... Les notícies que arriben d'allà baix són bones...

—Bones? Vinga, expliqueu-m'ho!

—Home, bones... L'hostilitat del poble al règim de Franco es tradueix en manifestacions públiques, en aldarulls pels motius més diversos. Imagineu-vos l'efecte que hauran causat allà les notícies de l'alliberació de França...

—Això us volia dir! L'endemà de l'entrada al nostre poble dels americans, quan tot just els F. F. I. de la contrada acabaren la feina, la dona ja volia fer les maletes. I al cap de vuit dies, no es sabia avenir que el Franco encara no hagués caigut. Si us heu d'esser franc, ara té una gran desil·lusió.

—Desil·lusió? Per què?

—Què us diré jo? S'havia estat tant de temps pensant en el dia que ens treuríem de davant els alemanys, que per a ella —i per a mi mateix—, l'alliberació de França es confonia amb la de la nostra terra. I ara ens adonem que no és així. Sap greu, això...

—Mireu, vos tenieu raó d'ajudar els francesos a treure els nazis! I la

Eren els tres tambors...

per Joaquim Termes

Venien de la guerra, ram, plam, rataplam! Duïen la ràbia al cor i als ulls el desesper. Vençuts? No!, batuts. I per què?

Negra nuvol da feia nit del dia. Un salt enrera formidable duia Europa i bona part del món a maneres i costums considerats com a coses preterites. La vida, trasbalsada, ens imposava sistemes bàrbaros que coneixiem a través de la història, i que consideràrem superats definitivament per la civilització nostra, feta d'humanitat.

Els drets de l'home amb tot llur corollari respecte a la personalitat humana, llibertat de pensament, de consciència, d'associació i de propaganda, dret al treball, igualtat davant la llei, reivindicacions que comporten l'ascensió social en un postulat de justícia... esvalts!

Negacions, amb sadisme a llur servei. Egoïsmes immoladors recrutats als baixos fons de la bestialitat; la traïció elevada a la categoria d'exemple, la paraula utilitzada per a donar forma a la mentida i dur a prostitució la veritat. Les baixes passions fent figura de justícia; els infrahumans que ocupen, per la violència, els llocs rectoris, i la por, la terrible i vergonyosa por que lliga les mans i que ofega el crit de la consciència dels que estan obligats a posar a contribució tot llur poder, tota llur energia, per a salvar el tresor deixat pels nostres passats.

Heus ací per què havien estat vençuts els nostres tres tambors! Els tornen a la guerra, el cor batent a l'unisson del rataplam, la cara riallera. El més petit de tots porta, com bé diu la cançó, un bonic ram de violetes. Ram, plam, rataplam, ells marxen a la guerra!

Els «maquisards» i els guerrillers, lluitant sense treva, posant tota la carn al foc, durant les negres hores marcades amb la sang, l'heroisme i l'esforç dels homes que no han deixat un sol moment d'ésser-ho, l'han ben sentit el rataplam. Serios ple de coratge i fidel al seu deure, a la catalana. Els nostres tres tambors han estat sempre en guerra. Ram, plam, rataplam!

Que allà on ha anat Espanya, allà s'ha trobat sempre i es troba Catalunya. Ram, plam, rataplam!

ELS DRETS DE L'ESPIRIT

(Ve de la primera pàgina)

Però una cultura nacional no pot morir, si al darrera hi ha un poble disposat a viure. I viure no és pas únicament satisfier les exigències de l'estómac, maldar en feines mecàniques, vegetar sota el cel. Viure és pensar, és crear, és contribuir amb el treball de l'esperit per a construir una humanitat sempre en progrés cap a un ideal de perfecció. L'esperit parla amb la llengua pròpia, amb les mil llengües que els homes han confegit al breçol. La poesia no pot voiar si ha de manllevar les ales, per molt que en siguin brillants les plomes. El pensament no pot expressar-se si està mancat de l'espontaneïtat que li dona l'ús de la pròpia llengua. Si els catalans volen dur al comú tresor de l'esperit humà una aportació petita o gran, però que sigui original i tingui un valor, han d'emprar llur idioma. I totes les disposicions legals, totes les persecucions, tots els canvis de nomenclatura, no poden fer res contra aquest fet que és la fidelitat dels catalans a la llengua nacional. Ella és el nostre millor títol de glòria. Ella és la bandera de la nostra unitat. Fa cent anys

que resonen els mots amb els quals Ramon Muntaner lloava el nostre catalanisme. I l'orgull d'haver estat la primera llengua vulgar en la qual s'expressava la filosofia i la ciència universals per la ploma de Ramon Llull, l'orgull d'haver donat amb Ausias March la poesia amorosa i metafísica que pot posar-se al costat de la de Petrarca i François Villon, l'orgull d'haver donat amb Joanot Martorell i Bernat Metge una preciosa contribució a la novel·la, no ens poden pas ésser llevats als catalans per un decret de Franco ni per totes les penyes i tots els empresonaments imposats als que gozen desobeïr-lo.

Els catalans tenim un idioma propi i una cultura nacional. Els hem restat fidels, sota l'opressió els uns, a l'exili els altres. «CATALUNYA», que aspira a servir la pàtria, vol posar en relleu totes les coses que ens uneixen. Potser la primera d'aquestes és la nostra cultura, la cultura catalana. Els nostres intel·lectuals han estat fidels a la llengua. Són comptats els casos que, per feblesa i per poca fe o per interès, algun escriptor català s'ha passat al camp botifler. Comptats i dignes de menyspreu. Com sempre, els que volen guanyar en totes les ocasions, hauran perdut. Perquè la cultura catalana no és morta. Ens farem un deure i un honor de presenar als nostres lectors l'obra que han realitzat a l'exili els nostres intel·lectuals. Un llibre en català és una batalla guanyada contra Franco. Es un acte de fe en Catalunya. En l'acció decisiva per alliberar el nostre poble, l'arma de la llengua ha d'ésser una de les més eficaces.

PERE BERNAT

A tots els catalans de París

L'Aliança Nacional Catalana convoca a tots els catalans residents a París a una reunió que tindrà lloc al local, 11, Avenue Marceau (16), els dies i hores que s'assenyala per a cada sector:

Sector Centre.—Arrondissements, 1, 2, 3, 4, 9 i 10. Dilluns 2 d'octubre a les 3 de la tarda.

Sector Nord.—Arrondissements, 17, 18 i 19.—Municipis: Pantin, Pré de Saint Gervais, Auvillers, Saint Denis, Saint Ouen, Clichy, Levallois, Pont de Neuilly.—Dimarts 3 d'octubre a les 3 de la tarda.

Sector Est.—Arrondissements 11, 12 i 20.—Municipis: Lilas, Bagnolet, Montreuil, St. Mandé, Charenton, Vincennes.—Dimercres, 4 d'octubre a les 3 de la tarda.

Sector Sud.—Arrondissements, 5, 6, 13, 14 i 15.—Municipis: Issy-les-Moulineaux, Vanves, Malakoff, Montrouge, Gentilly, Kremlin-Bicêtre, Ivry.—Dijous 5 d'octubre a les 3 de la tarda.

Sector Oest.—Arrondissements 7, 8 i 16.—Municipis: Boulogne, Billancourt.—Divendres 6 d'octubre a les 3 de la tarda.

Le Gérant provisoire: Mathilde Kunig

Publicé sous la responsabilité de l'Alliance Nationale de Catalogne et du C. A. D. I.

S. P. L. 4, rue Saulnier - PARIS (9e)

CRITO

La participació dels refugiats catalans en l'alliberació de la Catalunya francesa

Les dificultats de comunicació ens havien privat de notícies exactes del moviment insurreccional contra els alemanys que ha alliberat de l'ocupació nazi tota la Catalunya francesa. Correspondències particulars i sobretot el reportatge que trobem en el número del 2 de setembre 1944 de «Catalunya», òrgan d'Aliança Catalana que es publica al migdia de França, ens permeten avui d'oferir-ne una relació detallada. Es una nova pàgina de les moltes que ha traçat el patriotisme francès en aquest mes d'agost que haurà vist l'alliberació gairebé total del sol de França. Per a nosaltres, però, té un altre significat, perquè es tracta de terres de llengua catalana — el Rosselló, el Conflent, el Vallespir i el Capcir —, on es canten les mateixes cançons i buja la mateixa tramuntana que sacseja l'Empordà, i on als records seculars d'una història comuna s'afegeixen els de tantes emigracions polítiques que han obligat els catalans a cercar refugi fora de llurs germans d'ençà de les Alberes.

Com es preparava la retirada dels nazis.

A les sis del matí del dissabte dia 19, els altaveus de la Prefectura de Perpinyà començaren a transmetre ordres i amenaces dels alemanys relatives a la requisita de tots els vehicles i cavalleries, però la desobediència fou general, malgrat haver reclamat els nazis sota pena de mort el lliurament adhuc de les bicicletes. Hom començava de preveure la retirada dels ocupants, i la voladura d'un tren de municions que no podien endur-se'n, l'incendi de l'arsenal instal·lat a la Ciutadella, l'alliberació dels presoners de guerra que hi havia allí, i d'altres importants destruccions a Port-Vendres i altres indrets, van omplir la ciutat i la seva rodalia d'explosions i feren preveure l'execució d'una sèrie de mesures terroristes provocades per l'afany que tenien els alemanys de deixar arra-

NOTÍCIES DALLÀ BAIX

L'onze de setembre d'enguany, al cim de la torre del transbordador del port de Barcelona va aparèixer una bandera barrada de setze metres quadrats. Els catalans, adhuc sotmesos a un règim brutal d'opressió, no oblidem de celebrar llur Festa Nacional.

A Madrid ha circulat profusament una caricatura amb la llegenda «Le da jabón». Es refereix al discurs de Churchill sobre la conducta de Franco. Hom hi veu aquest assegut a una barberia i el «Premier» anglès que l'està ensabonant, mentre un Stalin de grans proporcions esmola una navalla amb intencions no massa tranquil·litzadores per al «client».

A «La Vanguardia», de Barcelona hom comenta els esdeveniments de França amb una gran prudència. Hom hi parla força del «maquis» espanyol, però com si no tingüés absolutament res a veure amb la política espanyola; sembla que llegiu un diari suís o suec. Si, ja deu ésser així: la consigna oficial deu ésser de «fer-se el suec» davant la intervenció dels espanyols a l'alliberament de França.

A la ratlla dels Pirineus, la intranquil·litat de les autoritats franquistes els ha obligat a establir una zona interdita, reforçada amb guàrdia civil i concentracions d'artilleria i infantèria. Molts alemanys dels que estaven prop de la frontera han passat a Catalunya. Hom parla d'uns quants milers. El cap de correus de la Jonquera ha estat condecorat pel consolat alemany. No és pas l'únic funcionari falangista que eis ha servit en aquest èxode nazi.

En saber que a la frontera francesa, fugits els nazis, es veien banderes republicanes i catalanes i que hi havia concentracions de guerrillers, els falangistes van començar-se d'excitar. Un centre de Barcelona va obrir unes llistes de voluntaris per anar a combatre altra vegada els «rojo-separatistas», però aquesta vegada a França. Volien tornar-se a posar el vestit d'azules. Les autoritats varen calmar tot seguit aquesta febre corollera. «El nostre mal no vol soroll», varen declarar als nous capitans Aranyes de les fletxes i el jou.

Diuem que per part del govern de Franco hi ha el propòsit de nomenar per al lloc d'Ambaixador a París el que ací és conegut per «l'home a l'Hispano» (segons el títol d'una famosa novel·la de Frondaie) i que a Barcelona és, més correntment, «el noi Mateu dels ferros». Potser vol venir per vigilar la fàbrica d'automòbils i els seus interessos, més que per defensar els del Caudillo i la seva trepa. I, fet i fet, deu pensar que és més còmode el càrrec d'Ambaixador que el d'Alcalde de Barcelona que detenta fa cinc anys per la voluntat de Franco.

Encara que, amb el que li està passant al seu col·lega Renault, nosaltres d'ell ens hi mirarem una mica...

sades les terres que haguessin d'abandonar.

L'ordre de lluita.

Per tal d'evitar-ho, el Comitè Departamental d'Alliberació va donar les ordres oportunes i a mitja tarda la Policia francesa, amb un gran heroisme, i amb la cooperació del poble, va atacar i prendre per assalt la caserna dels milicians de Pétain. Allà pogueren els lluitadors de la llibertat apoderar-se de molt armament i municions, la qual cosa els permeté de passar a l'atac contra els alemanys, que anaven a retirar-se de la població, enduent-se els vehicles requisats per força.

Hom pogué evitar que els nazis fessin saltar el gasòmetre, la fàbrica d'electricitat, l'edifici de correus amb totes les seves instal·lacions i el pont de pedra. L'atac a la reraguarda de la columna alemanya fou molt dur, però es resolgué en favor de les forces populars. Tot el material fou abandonat o incendiat, i damunt el terreny de lluita els alemanys deixaren, més de dos mil presoners, entre els quals el governador militar de la plaça amb tot el seu Estat Major.

Uns quants franc-tiradors hitlerians que havien quedat emboscats a Perpinyà foren aviat reduïts per les forces del poble i el mateix vespre, a la ciutadella on abans eren tancats els patriotes, alemanys i agents nazis esperaven el càstig que els correspon.

Tota la Catalunya francesa és alliberada.

Pot dir-se que aquella acció alliberava totalment la Catalunya francesa. A l'endemà totes les noves autoritats departamentals de la Resistència ja eren al lloc i els colors francesos voleïaven al cim de les cases i a tots els balcons, al costat de la senyera de les quatre barres.

A la joia d'haver retrobat la llibertat es barreja per als rossellonesos l'orgull d'haver estat els Pirineus Orientals el primer departament que s'ha alliberat de la brutícia alemanya sense la intervenció dels exercicis regulars. I cal dir que als combatents purament rossellonesos, sortits de totes les classe socials de la població, s'han ajuntat per fer possible aquesta brillant gesta els germans de sang i d'idioma que es troben a la Catalunya francesa, vinguts de l'altre costat dels Pirineus per escapar a la persecució de Franco. De la mateixa manera que en 1914 foren alguns milers els catalans que anaven a batre's a les trinxeres al costat dels francesos, i que a Perpinyà es formaven les Brigades Internacionals vingudes de tots els països per defensar a Espanya la causa de la llibertat i de la justícia, la germanor d'ideals i d'heroisme dels catalans de les dues versants de les Alberes s'haurà posat novament de manifest i haurà deixat un rastre de sang i de glòria sota els plecs de les banderes de França i de Catalunya. Els catalans es distingiren arreu, especialment a la batalla pel pont, on molts d'ells pogueren armar-se amb les armes dels alemanys caiguts o presoners, en l'atac contra la caserna de la Milícia i a la presa de Correus. Aquest edifici ha estat guardat molts dies per combatents de les Brigades catalanes, els quals han assegurat igualment el control de fronteres, pobles i instal·lacions militars en molts punts.

L'agraïment del Rosselló als herois catalans.

Els guerrillers catalans han tingut alguns morts, proporció considerable del nombre de víctimes que ha sofert Perpinyà. El dia 24 d'agost, tot el poble del Rosselló, en un fervent homenatge d'agraïment i de dolor ha tributat els últims honors als combatents de la llibertat caiguts en la lluita, tant als fills de la Catalunya francesa com als catalans i espanyols de part enllà de les Alberes.

I el diumenge 27 va tenir lloc una manifestació de la victòria. Desfilaren les forces espontànies creades i vingudes de les muntanyes catalanes, la policia, els sindicats, els perseguits del nazisme, els presoners de guerra alliberats. I, per primera vegada segurament des de fa segles, els catalans i els espanyols també desfilaren en una manifestació oficial francesa de la victòria. Les organitzacions de la «Unión Na-

Sentit del Sis d'Octubre

PER PAVEL

Els esdeveniments que s'han produït i s'estan produint fa deu anys a la nostra pàtria i al món enter són d'una magnitud i tan decisius per a nosaltres en particular i per a la humanitat en general, que absorbeixen avui tota la nostra atenció i treuen aparentment a la jornada del 6 d'octubre del 1934 una part de la seva importància i la situen a segon pla. Amb tot, el Sis d'Octubre té una significació dins la política catalana sobre la qual ha exercit una influència en el curs d'aquests darrers anys. Aquest fet cal no oblidar-lo. Val dones la pena que amb motiu del seu aniversari li sigui dedicat un comentari.

L'actitud de protesta violenta del Govern de la Generalitat a Catalunya i de les forces proletàries a Astúries marca el començament d'una nova etapa en el període que va de l'adveniment de la República a Espanya fins a la sublevació capitanejada per Franco. L'abast i les conseqüències polítiques d'aquesta actitud no han estat copsats per tothom.

A l'endemà d'aquella nit que quedarà gravada en la memòria

de tots els que la van viure, l'opinió republicana de Catalunya va quedar dividida en dos camps bastant delimitats. D'una banda hi havia els que podríem qualificar de *prudents*. Aquests van considerar com una follia i una insensatesa el gest de Lluís Companys i els homes de la Generalitat. Els *prudents* oblidaven, però, que, vistes en la perspectiva de la història, les follies d'aquesta naturalesa és transformen gairebé sempre en actes heroics. És molt possible, per no dir gairebé segur, que tant la Guerra dels Segadors de 1640 com la lluita que va culminar en l'Onze de Setembre del 1714, commemorades avui com a fets gloriosos pel nostre poble, fossin considerades com a veritables follies per part dels *prudents* d'aleshores. Pau Claris i Rafael Casanova devien ésser tinguts per uns exaltats pertorbadors de l'ordre i uns causants, amb llur actitud, de la ruïna del país.

A l'altra banda hi havia les masses netament populars. Tot i l'aparent fracàs del moviment, aquestes masses populars, amb aquell instint polític tan fi i tan subtil que les caracteritza, van

comprendre immediatament el seu significat i van tenir la intuïció de les seves conseqüències. Per això, es van posar en bloc, per dir-ho així, al costat dels homes que havien sabut adoptar l'única posició digna en aquells moments. Les masses populars, sense necessitat de gaires raonaments, van copsar el veritable sentit dels fets del Sis d'Octubre. Van veure de seguida, més per sentitment que no pas per reflexió, que aquells fets desbarataven i desarticulaven la maniobra ofensiva encaminada a desvirtuar si no a suprimir radicalment el contingut del règim que la voluntat popular havia instaurat a Espanya el 14 d'abril del 1931. Van tenir en fi la noció informada que aleshores començava el procés de restabliment de la veritable legalitat republicana en perill. El temps els va donar la raó.

La protesta conjunta d'Astúries i Catalunya va demostrar palpablement que la República no era pas morta i que els sentiments democràtics es mantenien encara ben vius en el cor del poble, malgrat totes les vicissituds sofertes i a despit de les eleccions del novembre del 1933. Aquest fet incontestable va crear entre les capes reaccionàries d'Espanya un estat d'inquietud i inseguretats permanents. Les capes reaccionàries van tenir la sensació íntima que els veritables vencedors havien estat els vençuts. Car, en plantar cara als enemics de la República, la insurrecció del Sis d'Octubre va provocar en el país el vigorós redreçament de l'opinió republicana que va cristal·litzar en la formació del Front Popular i va portar l'esclatant triomf electoral del 16 de febrer del 1936. Heus ací el sentit del «Sis d'Octubre».

Gràcies a ell, els enemics de la llibertat i de la democràcia hauran d'aliar-se aleshores, per a dur a cap llurs dissenys, amb Hitler i Mussolini i hauran de recórrer a la guerra civil.

Així, però, ja és una altra història...

DEU ANYS MES TARD

AHIR, divendres, era el desè aniversari del sis d'octubre. Entre dues altres dates de la història contemporània — la del 14 d'abril i la del 19 de juliol — aquell sis d'octubre del 1934 té un significat que ha impedit i impedirà que es confongui amb el seguit de diades marcades per l'esperit de revolta contra l'opressió, en la vida catalana, al llarg dels anys d'aquest segle. No és, com el dia de la proclamació de la República, una efemèride joiosa, perquè aleshores la voluntat sobirana del poble imposava, sense efusió de sang, un govern sortit dels més profunds anhels dels catalans i de tots els espanyols.

No és tampoc, com aquell diumenge inoblidable de juliol una diada de lluita i de victòria, marcada per l'assalt de les Drassanes i per l'empresonament dels generals rebels. I, no obstant, té una mica de cada cosa, i el poble català l'ha incorporada al seu calendari i la recorda amb una especial emoció.

El sis d'octubre els catalans eren vençuts. La lluita fou breu. Hi hagueren màrtirs i herois, com Jaume Comte i Gonzalez-Alba. Hi hagueren errors en la conducta i en la direcció. Hom ha pogut adhuc criticar el moviment en si, demostrar-ne l'absurditat. Totes les desfetes militars — quin dubte hi ha? — tenen explicacions polítiques, al costat de les que resulten únicament de l'equilibri de les forces en presència. Però no pot dubtar-se que, tant com els escàndols i les immoralitats de la coalició híbrida que demostrava la seva incapacitat de govern en el bienni negre — precedent infal·lible dels sistemes falangistes —, tant com el seguit de crueltats que marcaven la repressió d'Astúries — un alt precedent dels mètodes de govern de Franco i els seus —, fou l'acte del sis d'octubre, amb totes les conseqüències que tingué per a Catalunya, allò que decidí la gran victòria electoral del 16 de febrer del 1936 i l'acabament, per tant, de la temptativa de desvirtuar el sentit de la República i de lliurar-la als seus enemics.

El President Companys, en decidir d'acabar una lluita sense esperança, no defugia la seva responsabilitat. Al contrari, ell i els consellers que el seguien a presidí, la reivindicaven tota i justificaven llurs actes en llur deure de mandataris del poble. I tots els milers d'empresonats que, arreu de Catalunya, seguien la sort del Govern de la Generalitat per haver-se solidaritzat amb ell i haver seguit les seves instruccions, sabien que potser havien estat vençuts, però que el poble estava amb ells i compartia llurs sofriments.

Els militars que pretenien fer d'alcalde o els estraperlistes que gosaven substituir els homes ungits de la confiança popular es veien voltats de l'hostilitat o de la indiferència general. I, sota les aparences de la normalitat oficial, amb els partits polítics en suspens i els diaris suprimits, una agitació constant mantenia sempre encesa la flama d'un poble que sabia que les desfetes son temporals si hom no perd la voluntat d'ésser lliure.

Qui no recorda aquell ample moviment de generositat en favor dels empresonats i perseguïts? Qui hauria pogut ésser indiferent a aquella crida dels homes que es trobaven entre reïxes i que demanaven justícia? Les eleccions de 1936 foren l'expressió de la voluntat de Catalunya, voluntat unànime de Democràcia i de Llibertat i els homes que abatien la reacció amb l'arma cívica del vot demostraven de nou, uns mesos més tard, llur decisió empunyant, contra un enemic que es sublevava contra les lleis republicanes, les armes improvisades de l'heroisme.

(Passa a la segona pàgina.)

CATALUNYA en el problema d'ESPANYA

L'actual magne problema nostre de catalans i d'espanyols és el del proper enfonsament del règim inominós de Franco i dels seus satèl·lits de tota mena per a la instauració d'un règim d'independència completa de tota ingerència estrangera, d'un règim de llibertat democràtica que ens permeti la plena autodefinició política. Acceptant resolument com a base d'acció la necessitat d'una insurrecció de tota l'Espanya antifranquista, que és tota la veritable Espanya, d'una insurrecció organitzada en unitat i indestructible, d'una insurrecció animada de l'esperit de lluita fins a la victòria definitiva, ens cal assenyalar, recordar bé les nostres característiques ètniques i polítiques de catalans, en tant difereixen de les de la resta dels espanyols.

Per què? Justament perquè hem de lluitar tots units estretament i definitivament decidits a guanyar, perquè la lluita és una sola i és de tots i és a vida o mort.

Justament perquè els nostres problemes polítics de catalans en general són gairebé tots més o menys diferents dels d'Espanya, hem de tenir present que ARA, en aquest únic, primordial problema, hem d'actuar com si

no hi hagués cap diferència, ni una, entre nosaltres, amb el ben entès que *després* de l'enfonsament del franquisme ens podrem permetre posar al dia tots, absolutament tots, els nostres problemes.

No fem com la lletera de la faula.

Es cert que, econòmicament som un país més industrial, amb més facilitats comercials i amb un sentit diferent del cosmopolitisme.

Es cert que socialment parlant i només a grans trets, la pagesia catalana en conjunt és diferent de la del promig d'Espanya, car hi ha molta més petita pagesia propietària i molts menys assalariats; que fins el proletariat (la classe social que més s'assembla arreu del món d'uns països a altres) també difereix de la resta d'Espanya per la seva quantia relativa, per la seva història de lluita, per les seves tradicions orgàniques; que la nostra intel·lectualitat (la classe que arreu del món més difereix d'uns països a altres) és diferent i ben diferent, i que culturalment parlant, amb la nostra llengua posem una tradició magnífica, tota nostra i de ningú més.

(Passa a la segona pàgina.)

B.D.I.C

Catalunya

Organ de l'Aliança Nacional de Catalunya a París i Zona Nord de França

REDACCIO I ADMINISTRACIO

11. Avenue Marceau, Paris 16e - Tél. PASsy 67-56

Preu : 3 Francs

ANY I — Nova sèrie — NUMERO 4

Dissabte 7 d'Octubre del 1944

DE BON ACONTENTAR, per Quelus

— Vaja, no siguis rancuniós i abracem-nos con a bons germans!

En el IV aniversari de l'afusellament
de Lluís Companys

Vida i mort heroiques

per Joan TAULER

Repetides vegades havíem demanat a l'amic inoblidable que ens deixés escrites les seves memòries. Sempre trobà un motiu d'excusa en la manca de temps i de repòs; quan li havíem recopilat els materials dels nombrosos episodis de la seva vida de lluita, amb les intervencions més sonades en la política de Catalunya i en la general espanyola, i de les situacions amb les quals s'havia trobat per la seva convivència amb els sectors populars, la causa dels quals sempre defensà, i quan ja ell podia començar la seva tasca autobiogràfica, les bales de l'odi i de la venjança que segaven la seva vida ens han privat de tenir aquestes memòries.

Però, si l'home ha desaparegut, resta la seva obra, i amb motiu del IV aniversari del seu afusellament al castell de Montjuïc de Barcelona el 15 d'octubre del 1940, i com a modest homenatge d'una vella amistat, ja que, per trobar-nos a l'exili, no podem dur uns flors a la seva tomba, acceptem la invitació de CATALUNYA per a recordar-lo i recordar al mateix temps alguns dels molts episodis de la seva vida.

Una vida consagrada a la lluita.

Fou un heroi en vida; ho és més per la seva mort. En vida no li ho diguérem mai, perquè no ho hauria acceptat; per a Lluís Companys no hi havia més herois que els combatents inconeguts que moren a les trinxeres. «El més heroic — deia — és el lluitador ignorat». Ara podem dir-li perquè malauradament no ens ho pot refusar. I el deure de tot català, de tot home liberal, és proclamar i tenir present aquest heroisme.

De jove la materialitat de la vida ja no el preocupava. La seva vida fou lluita, lluita sempre. Ja home fet, amb deures familiars, quan a penes si li quedava temps per a la vida de la llar, fou malgrat tot un pare model, que estimava entrançablement els seus. «Mon fill!» foren els darrers mots que digué en deixar el seu domicili de La Baule, detingut pels policies de la Gestapo. Aquell fill malalt que era la nineta dels seus ulls i del qual no tenia notícies des de l'èxode de juny del 40, fou la seva obsessió fins al moment d'èsser afusellat, perquè no pogué tenir el consol de saber que vivia. Quina pena per aquell pare tan bo!

Amb motiu de la seva detenció, i més després de conegut el seu afusellament, amics i estranys es preguntaren per què s'havia quedat a La Baule, perquè no s'havia mogut del seu domicili abans que aquella zona de França fos ocupada per l'invasor. Aquell incident de la pèrdua momentània del seu fill no hi tenia relació? És possible, sense poder-ho afirmar. Allò que sí que es pot assegurar és que Companys, home bo, no podia creure en la refinada maldat dels altres. Ell s'havia traslladat a La Baule molt abans de la invasió alemanya. Es trobava allí el 13 d'agost de l'any 40 en què fou detingut. Havia estat desposseït de la nacionalitat espanyola pels franquistes. En la relació que mantenia amb els amics de París només es preocupava de la sort dels catalans a l'exili. Respectuós amb les lleis del país que l'havia acollit, renunciava a tota activitat política. El seu trasllat a la Bretanya respongué a la cordial invitació d'una alta personalitat francesa.

Tot això, i l'existència d'uns tractats que regulen l'extradició, devien impedir-li de creure — segurament no volgué ni pensar-ho, — que els invasors el detinguessin i molt menys que el lliuressin als seus enemics de la Falange. Era tan bo! Fou massa bo!

L'home polític que més ha estat perseguit.

Estudiant, molt jove encara, fou el propulsor d'aquella Escola Republicana, de Barcelona; allí feu coneixença amb el que havia d'ésser gran amic seu — com ell màrtir per Catalunya i per la Llibertat —, en Francesc Llairet; allí es va revelar com a lluitador inquiet, amic de l'operari, enamorat del poble. Va organitzar mitjans de joventut, prengué part en reunions clandestines, es trobà sovint amb les càrregues de la policia amb motiu de manifestacions polítiques i socials, començà a sofrir detencions. A la presó feu coneixença amb aquell altre amic, Salvador Seguí, el líder obrerista que moria assassinat com Llairet per aquell feixisme d'allavors que es deia «Sindicat Lliure».

I es succeïren uns anys que sempre que a la capital catalana es practicaven detencions amb motiu de protestes de caràcter social o polític, de vagues o d'eleccions, Companys figurava entre els detinguts o perseguits. Bé pot dir-se d'ell que si en política ocupà tots els càrrecs que un home polític pot ambicionar — fou regidor de Barcelona, diputat a Corts, Governador Civil, ministre, President del Parlament Català, President de la Generalitat de Catalunya — també ocupà moltes vegades cel·les a les presons, sofrí deportacions com la del Castell de la Mola i condempnes de reclusió com la que el dugué al Puerto de Santa Maria. I sempre sortí d'elles per plebiscit del poble, per defensar les llibertats del qual havia ell perdut la seva.

Des de 1906 al 1931 no hi ha en la política de Catalunya cap manifestació en què Lluís Companys no prengui part. Volem solament recordar, sense comptar les lluites socials, la Solidaritat Catalana, l'Assemblea de Parlamentaris, les repressions a Catalunya, des de Rull fins a Martínez Anido, les conspiracions contra la dictadura de Primo de Rivera, la temptativa fallida de Sanchaz Guerra, la sublevació de Jaca... i la jornada electoral del 12 d'abril, precursora de la proclamació de la Segona República.

Companys, home de gran sentit polític.

Políticament, Companys tenia una gran visió, i el seu optimisme, unit a una infatigable activitat, el duia a fer triomfar plans i projectes a primera vista utòpics.

Un dels fets en aquest sentit més sobresortints de la seva vida política fou les eleccions municipals del 12 d'abril del 1931. El Partit Republicà Català, que ell dirigia, estava desfet, mancat d'entusiasme en els seus components. A les darreres eleccions municipals en què havia lluitat per fer un recompte de forces no arribà a tenir més d'una dotzena de milers de vots a Barcelona. Així no és d'estranyar que en ésser convocades les noves eleccions hi hagués molts partidaris de retraure's de la lluita, però Companys proposà d'anar a combatre amb la bandera de Catalunya i de la República. El projecte fou acollit amb fredor pels Centres i es cercaren coalicions amb altres sectors catalans i els treballs en aquest sentit fracassaren; la derrota semblava segura i més sorollosa que l'anterior. Però Companys no volgué recular i amb comptats amics emprengué la confecció de la candidatura. No es trobaven candidats, ni interventors per a les «mesas» ni subscriptors per a les despeses de propagand... Aquell home visionari digué: «endavant!» i amb el seu nom i el d'alguns amics disposats al sacrifici llançà la candidatura de l'improvisat partit d'Esquerra.

La propaganda fou breu; en els mitjans s'atacà, com mai, la monarquia i fins la persona del rei. A cada acte, el públic era més nombros i més entusiasta. Resultat, aquella candidatura va reunir una majoria de vots aclaparadora. A les 48 hores d'aquelles eleccions, el mateix Companys proclamava la República a l'Ajuntament de Barcelona! La seva visió política li havia fet copsar la transcendència del moment i el veritable sentiment del poble.

La proclamació de la República.

El màxim desenvolupament de la seva activitat política, a l'entendre que d'una vida plena de sacrificis i dolors, fou en el període que començà el 14 d'abril del 1931 i acabà a Montjuïc el 15 d'octubre del 40.

La proclamació de la República des del balcó de l'Ajuntament barceloní, per propi impuls i iniciativa i sense tenir al costat durant unes hores res més que uns quants amics, és d'una valentia i d'una responsabilitat històriques. Podia trobar-hi la mort, com hi trobà la glòria. Més gloriós fou encara el seu acte, en posar-lo i posar-se sota l'autoritat de Francesc Macià, acceptant el càrrec de Governador Civil. Per al seu temperament d'home de lluita i de convivència amb la massa popular, aquell lloc era de sacrifici, però ell va actuar-hi com molts no esperaven. Detall curiós: al seu pas per Gvern Civil de Barcelona va trobar la seva fitxa policíaca. Deia: «Lluís Companys, muy peligroso. Hacerle la vida imposible».

(Passa a la quarta pàgina.)

Número extraordinari dedicat a Lluís Companys

Catalunya

Organ de l'Aliança Nacional de Catalunya a París i Zona Nord de França

REDACCIO I ADMINISTRACIO :

11, Avenue Marceau, Paris 16e - Tél. PASsy 67-56

Preu : 5 Francs

ANY I — Nova sèrie — NÚMERO 5

Dimecres 18 d'Octubre del 1944

Dia de dol, dia de glòria

per J. QUERO i MOLARES

15 d'octubre. De nou el temps, en el seu fluir inexorable, ens presenta fredament aquesta data. Per a nosaltres no és una data qualsevol, d'aquelles que passen afegint simplement un dia al passat. És una data històrica incorporada a les efemèrides catalanes. És un dia de dol i és un dia de glòria.

Dia de dol, dia de glòria, aniversari de l'afusellament del President de la Generalitat, Lluís Companys i Jover. En quany podem celebrar-lo públicament si bé no de la manera que voldríem. L'homenatge públic d'unes ratlles després de quatre anys de silenci, no és comparable al que íntimament li hem ofert tot aquest temps.

La presència del 15 d'octubre ha estat viva i continua en la nostra memòria. Adhuc voldríem explicar-lo, com voldríem que ens servís de lliçó.

De trobar una explicació, aviat n'hem desistit. Es tracta d'un crim en la perpetració del qual s'acumulen les infraccions legals. En ell col·laboren autoritats de tres països, i per arribar a executar-lo s'incompliren tractats i costums internacionals: s'ultratja el dret d'asil. És una meditació esferidora la d'aquesta condemna capital, que s'executa en el silenci, en la clandestinitat de jutges i botxins, que no gosa ésser dita i que ha estat possible gràcies a la immortalitat que com una taca d'oli s'havia estès per tot Europa.

Però els que creien abatre per sempre el President Lluís Companys oblidaren que la seva mort seria llavor magnífica, de la mateixa manera que la seva vida era una lliçó i un exemple. La vida de dolor del gran patriota Lluís Companys i Jover és aureolada, del seu tràgic desenllaç, amb la corona del martiri. La Mola, Puerto de Santa Mòria, l'exili, són tres moments de la carrera política d'un home que mai deixà de pen-

sar, de sentir i d'obrar com fill del poble, indiferent als gaudis del poder. Les altures aconseguides no dominaren en cap moment el seu gest ni la seva actitud d'home fidel a un ideal. Per això el poble l'ha estimat sempre: el sabia un dellesseus.

L'afusellament sostreu el màrtir a la discussió dels homes. L'home esdevé gegant, es transforma en una de les grans figures de la nostra història, es converteix en símbol de les llibertats catalanes i de la Catalunya perenne. Anui al seu entorn es reuneixen totes les forces polítiques i tots els sectors d'opinió catalans que, unànimement, saluden el caigut com a President de la Generalitat de Catalunya. Neix així un heretatge propi del poble català, heretatge polític, patrimonial general, que porta el segell inesborrable de la sang del President Lluís Companys: l'Estatut de Catalunya.

Dia de glòria, dia de dol, el 15 d'octubre serà d'ara endavant una data en la qual tots els democràtics catalans ens congregarem en un homenatge polític, ensenyant-nos a sentir un mateix dolor i a participar en una glòria comuna.

(Passa a la quarta pàgina)

LES CAMPANES toquen a glòria

per J. Termes

Tot es discuteix, res no escapa a la crítica dels homes. I a exteriorització, en moments culminants de la vida, de sentiments submergits en el més profund del subconscient, on restaven ignorats del propi «jo», produeix una sorpresa pessigollesca. L'exclamació protestatària o el comentari ironitzat fan donar tots els tons i arrenquen la vibració de totes les seves sonoritats a les cordes de l'arpa de l'acomodatisme sectari, si el gest darrer d'una gran figura representativa no s'adapta taxativament al concepte que hom s'ha forjat de la conseqüència.

Observem la gran síntesi que es desprèn moltes vegades de contradiccions aparents. Considerant-les objectivament, hom troba que dins l'orquestració de la gran partitura on campegen totes les notes d'una vida, hi ha un motiu-base que les acorda i en fa sortir l'harmonia.

El President de Catalunya, arrencat violentament, amb nocturnitat i alevosia, del modest recó en el qual creia haver trobat la seguretat d'un asil per avui i el punt de partida per l'acció reivindicativa futura del poble que representava, és alçat a la condició immarcescible de màrtir.

En aquell moment perd la seva condició d'home de partit; llavors queden esfumades totes les característiques que el senyalaven dins el domini particular d'una posició filosòfica, com un sectari més. No és Lluís Companys que hom empresona, que hom ultratja, que hom crucifica: és Catalunya!

Calia personalitzar, calia determinar en una figura de carn i ossos l'objecte de l'odi sàdic dels botxins que esbocinen el cos sagrat de la Pàtria. Aquesta havia elegit un home elevat-lo a la categoria de símbol, i hom crucifica el símbol, és a dir la Pàtria!

Diguem-ho amb paraules espiades i pronunciades ben dolçament, poc a poc, de manera que entrin i prenguin estatge en el més profund de l'esperit nostre: a la capella on havia de passar les seves darreres hores, no s'hi trobava un condemnat perseguit per les seves idees socials, polítiques o religioses, sinó l'expressió vivent de l'ànima de tot un poble.

El President morí com havia viscut, encarnant, abstracció feta d'ell mateix, tota la gamma dels matisos morals, sentimentals i espirituals dels catalans d'avui. Marxà a la mort envoltat per les ombres del passat i l'illuminant amb els raigs de la confiança en un demà proper, el camí dels catalans que han de venir.

I en el quart aniversari, no ho sentiu? Les campanes toquen a glòria!

Companys, amic dels treballadors

per A. BERNADO

Fa vint-i-cinc anys, ésser sindicalista a Catalunya era tan perillós com ho ha estat a França per als comunistes després que Daladier els va posar fora la llei. Els governadors civils Milans del Bosch, Salvatierra i Martínez Anido i aquell monstre que era el general Arlegui van omplir les presons de treballadors catalans, tacar de sang obrera els carrers de Barcelona, cobrir de dol i de misèria milers de llars catalanes.

El delegat del Sindicat Unió fou presentat fa un quart de segle com l'enemic número 1 de la pàtria i com a tal era caçat pels esbirros a sou d'unes autoritats que actuaven a Barcelona com en país conquerit. Els sindicalistes del 1919 al 1922 van reviuire un període de persecució i de vergonya tan escandalós com aquell que culminà en els processos i les tortures del castell de Montjuïc a la fi del segle passat.

En unes tals condicions de lluita contra uns poders que actuaven tan descaradament i despotícamment contra la llei, es necessitava tenir un gran coratge per a seguir mantenint els principis i els drets de la classe obrera organitzada, a la qual es perseguia amb una brutalitat i una impunitat inconcebibles, atesos els termes de les aspiracions dels Sindicats, limitats a reivindicar un dret d'associació que els governs de Madrid no negaven pas a la Confederació Patronal.

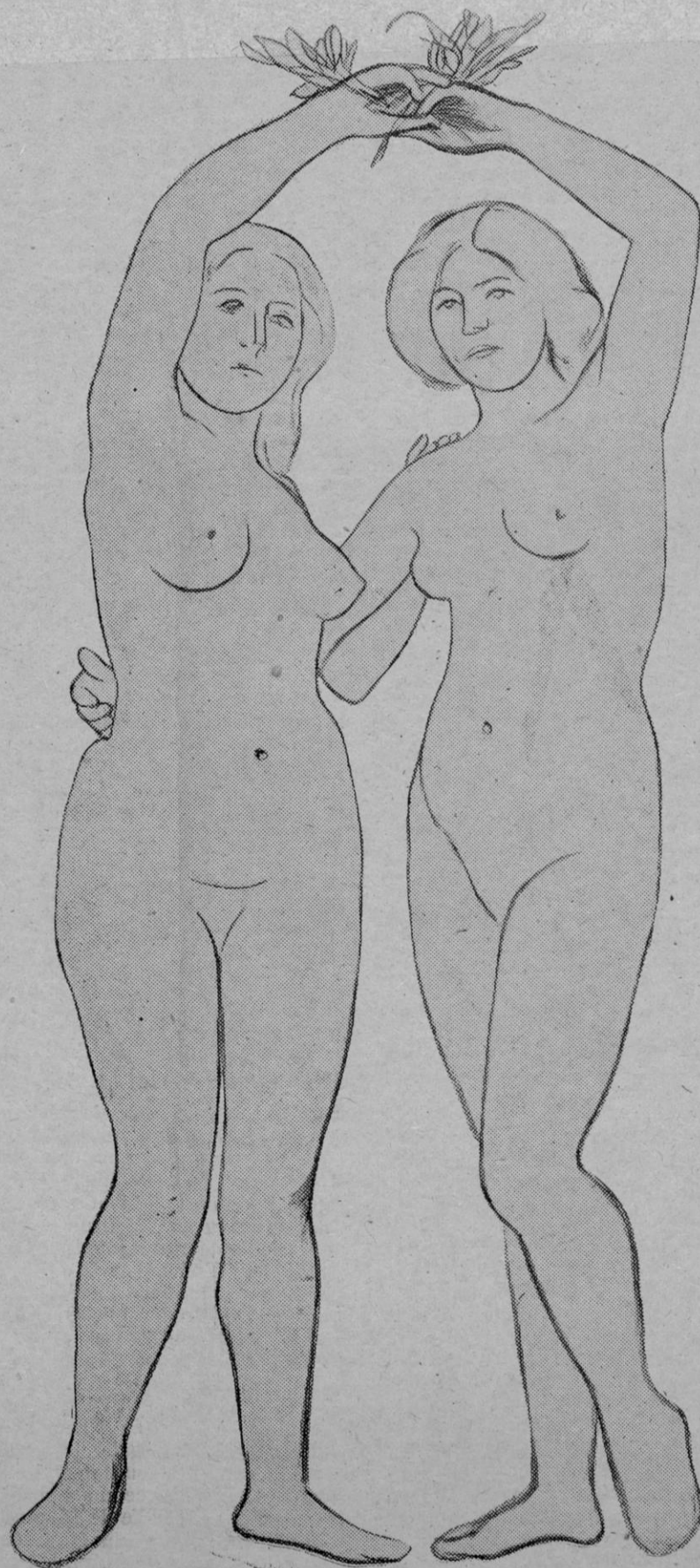
Doncs bé. Tot just iniciada la repressió contra els sindicalistes de Barcelona i ben perfilada la deserció de molts sectors fins llavors considerats liberals, Lluís

Companys fou dels primers advocats i homes públics que cuitaren a posar-se al costat de la classe obrera perseguida. A Barcelona, Companys i uns quants amics, entre els quals figuraven Ramon Aguiló, Francesc Llairet, Rafael Campalans, Jaume Aiguader i no gaires més, salvaren el nom de la capital de Catalunya davant l'onada de follia i de sang que s'ensenyoria de la nostra ciutat. A Madrid, Gabriel Alomar, Lluís de Zulueta, Roberto Castrotrovo ens ajudaven convertint-nos en plomes en una arma que no arribava a aturar les extralimitacions dels governadors de Barcelona. Tanmateix, no eren molts els nostres defensors. Com més se'n amordassava, com més se'n empaitava, com més germans nostres queien clivellats per les bales dels botxins a sou d'Anido o d'Arlegui, més càlida i més solidària se'n mostrava, però, l'assistència moral de Lluís Companys en mig de tanta covardia i de tant de crim.

El 30 de novembre del 1920, aquesta digna actitud el portà a bord del «Giralda», camí del castell de la Mola de Maó, tenint com a companys de deportació una trentena de sindicalistes entre els quals figuraven Salvador Seguí, Martí Barrera, Francesc Botella, Josep Viadín, Antoni Amador, etc., contra els quals hom havia forjat els més sinistres propòsits, sols aturats pel crit d'esglai i de repugnància de tot Espanya davant l'assassinat ineficace de Francesc Llairet.

(Passa a la segona pàgina)

IN MEMORIAM

Composició de Joan REBULL

No vull que hagi eixit de ma boca cap paraula que estimuli ni la passió ni l'odi

[D'un discurs del President Companys, Abril 1936]

QUÈ PASSA AL MÓN?

LA CONFERENCIA DE MOSCU

Entre els nombrosos comentaris que ha suscitat arreu del món la nova cana a Moscou de Winston Churchill i Anthony Eden i les entrevistes que hi sostenen amb el Mariscal Stalin i els seus col·laboradors, voldríem remarcar el del diari londinenc que deia que en aquesta conferència, la importància de la qual no ha escapat a ningú, caldria enfocar i resoldre tots els problemes militars i polítics encara pendents, « des del d'Espanya al de la Manxuria ».

No vol dir això, naturalment, que ens fem la il·lusió que el règim polític espanyol sigui un dels cavalls de batalla de les converses del Kremlin. De sobres comprem que, quan Alemanya encara no està derrotada, ans treu forces de flaqueza per a intentar una defensa desesperada del seu territori, els afers militars han de passar al davant de tots els altres, igual que el terrible problema de què cal fer amb Alemanya un cop vençuda, si hom vol evitar haver-la de combatre una tercera vegada, d'act a uns quants lustres, per les armes.

No solament això: el problema de Polònia, d'una tràgica urgència, i sobre el qual Mr. Churchill s'expressà amb una gran franquesa en el seu darrer discurs als Comuns, ha de tenir l'atenció preferent dels dos homes d'estat aliats. L'anada a Moscou de Mikolajczyk, cap del govern polonès de Londres i els seus contactes amb Stalin i Molotov i amb els membres del Comitè d'Alliberament de Lublin, permeten de veure un raonat optimisme sobre la solució d'aquest punt de fricció tan delicat. D'altres importants afers polítics es presentaran, sens dubte, en les converses Churchill-Stalin. Els Balcans, etern vesper d'Europa, amb les seves inextinguibles barreges de races i de llengües, han estat envaïts pels alemanys i ara són albirats per l'exèrcit soviètic. Els estats de vista del paneslavisme es tornen a fer d'actualitat, imposats per l'eterna geografia o per la història. Problema dels Estrets; problema de les fronteres de Bulgària, país satèl·lit d'Alemanya, però profundament lligat amb Rússia per afinitats i afectes; problema de Grècia, que després d'un prolongat martiri es ven alliberada pel propi esforç i per l'ajut dels mateixos aliats anglesos que en 1941 es veien obligats a evacuar l'herosa terra hel·lènica; fronteres de Romania i d'Hongria, que vol dir problema danubià; constitució federal de la Iugoslàvia que el mariscal Tito està acabant de deslligar del jou nazi...

Tants són els problemes urgents que Stalin i Churchill han de resoldre i tan enredats són els interessos i les posicions, que hom ha d'estar més que satisfet de l'optimisme i el bon humor que respiren les entrevistes de Moscou. El pacte anglo-soviètic d'amistat i aliança, vàlid per 25 anys, és encara la millor garantia de l'harmonia que haurà de regnar a l'Europa de demà, regida pels principis de la Carta de l'Atlàntic. Que també s'hauria de parlar d'aquesta Europa de demà, a Moscou. Particularment de l'organització de la nova Societat de Nacions en projecte, del vuer que hi correspon a França i de les condicions en les quals serà garantida per l'organisme escaïborat a Dumbarton Oaks la igualtat de drets i deures de tots els estats i el predomini per damunt de tots ells de la justícia. Es aquí on potser el nostre problema específic es plantejarà al Kremlin. I no es plantejarà pas, no ens fem il·lusions, en funció de la major o menor simpatia que inspirem els republicans espanyols, sino en el de les garanties que el nostre triomf representaria un any que a la pau d'Europa, una nova victòria sobre la injustícia i l'anti-democràcia. Allò que representa Franco i com s'ha pogut instal·lar al poder, Stalin i Churchill ho saben de sobres. (No bol dir això que nosaltres hàgim de renunciar a explicar-ho a tothom que ho hagi oït.) Però les intervencions diplomàtiques o d'una altra forma prou fortes per a capgirar el règim que avui regna a Espanya no es produiran pas només per simpatia o per consideracions de justícia immanent, sino per mortals realistes.

Dir tot això no és descobrir la lluna. Es simplement recordar les condicions més essencials per a guanyar-nos la bel·ligerància del món aliat: un nos tots d'una manera, sòlida i sincera; presentar un programa de govern d'una maduresa i una coherència tan gran que representi la incorporació autèntica de la Península Ibèrica a la vida occidental moderna; demostrar, per últim, que comptem amb la voluntat unànime del poble espanyol i que la sabem dirigir, i que aquesta voluntat que ara no pot expressar-se, només espera l'impuls decisiu per a llançar el crit de revolució... i tancar.

Tindran temps de parlar de Franco a Moscou? Esperem-ho. Esperem que es recordaran d'allò que cal fer per a evitar la subsistència, en una Europa alliberada de la pesta feixista i nazi, d'un règim calcat del feixisme i del nazisme i imposat per aquests ja fa més de cinc anys.

INTERI.

Armes secretes

Tan prompte com les democràcies, per raó natural, han fet sentir el pes de la seva força en el front de guerra, un crit, que és més d'impotència que d'amenança, ha estat llançat per la boca del dictador de la quasi inexistència Gran Alemanya.

Hitler ha dit: Nosaltres vengem gràcies a les nostres armes secretes... No justificam la seva utòpica victòria perquè al seu costat s'etrobava la raó i la justícia — car ell sap bé que ni els seus mateixos se l'escolliran —, ha de basar-se en la força d'unes armes secretes (?).

I tothom s'ha posat a riure. Doncs bé; millor seria de prendre-s'ho seriosament i disposar-se a combatre dins del terreny « secret » la fanfarronada de l'arma.

No fa tant de temps perquè ja

signi oblidat, un altre descervellat va dir desde l'emissora de « Radio-Sevilla » aquella frase que ha format època sobre la « cinquena columna ».

Ambe aquest precedent, per què no malliar-se del que pot ésser una confessió arrencada pel despit? Les famoses armes secretes de Hitler, no podrien ésser les mateixes que ja va posar en joc el 1936 i que li valgueren l'esclavització d'Espanya? Les que en 1938 li valgueren l'ocupació Txecoslovàquia, i el 1940 li donaren mans lligades, les poblacions de Bèlgica, Holanda, França i d'altres?

No abidem que si entre dotze deixebles va ésser possible un Judas per vendre « secretament » son Mestre, i segles després ha estat possible que d'altres Judas venguessin també en « secret » llurs respectius països, avui poden quedar-ne d'altres que, desitjant representar el paper del fastigós personatge bíblic, es prestessin a fer obra « secreta » a sou de l'Atil·la del segle XX.

Si no fos així encara, com trobaríem explicació a la persecució de què són objecte els antifeixistes que un dia buscaren asil en aquesta nació que des del 1789 la humanitat presenta com la pàtria de la llibertat?

Esperem que els veritables descendents dels Danton, Robespierre, Desmoulins i tants d'altres homes que varen sacrificar llurs vides per fer una França gran, ens provin una vegada més que entre ells no es possible l'ús de les « armes secretes », que, emprades un dia per l'enemic N.º 1 de la seva Pàtria, tant de sang han costat a la humanitat. Que deixin viure lliurement aquells a qui les bales dels feixistes no han pogut ni matar ni fer-los esclaus.

JOAN SOLANS.

CATALUNYA	
PREUS DE SUBSCRIPICIO	
Tres mesos	45 francs
Sis	90 »
Un any	180 »
Xecs postals C.C. 1251-58	
A nom de Josep Torrens,	
61, rue de Douai, Paris-IX.	

A. BERNADO.

CARTA OBERTA

Sr. Director de «CATALUNYA»

París. Benvolgut compatriota: Lletra per lletra i mot per mot, ratifico avui la carta que vaig adreçar a Josep Miret en Agost del 1939 adherint-me a Aliança Nacional de Catalunya.

Crec recordar que, en l'esmentada carta — que va fer pública «Catalunya» portanveu de l'Aliança — vaig dir que tots els catalans exiliats a França teníem el deure patriòtic ineludible d'unir-nos en les presents circumstàncies, prescindint en absolut d'ideologies polítiques i de criteris sindicals.

I això, cal fer-ho deseguida — afeïgia — deixant de banda tota mena de consideracions d'ordre personal o crematístic si és que, en realitat, volem alliberar la nostra desventurada pàtria del botifler jou falangista». Cinc anys després de la data de referència, aquesta germanor dels catalans per damunt de tot es fa sentir amb més força espiritual que mai.

I, això, per respecte a la cronologia heroica dels nostres màrtirs assassinats per les jerarquies i mandos falangistes en celebració de la victòria fratricida: Dr. Nicolau Batetstini, Lluís Companys, Joan Peiró i d'altres catalans caiguts a Espanya, per la seva austera fidelitat a llurs ideals polítics o socials, després de la data fatídica del 1.º d'abril del 1939.

I, això, per no perllongar per més temps la dramàtica situació dels nostres familiars i amics que es troben a Catalunya sota el funest i tenebrós domini de Franco i de la seva colla de botxins a sou de

l'absolutisme soi-disant imperial. I, això, per solidaritat amb el proletariat militant de la nostra terra, cruelment oprimida i ignominiosament explotada pels pontífexs maxims del capitalisme català inventor del cinic pacte de la fam.

I, això, en fi; perquè amb la reconquesta de Catalunya per la seva Generalitat, tornia a viure els nostres intel·lectuals la seva intensa vida de treball per a bé de les arts, de les lletres i de les ciències catalanes que han contribuït a preparar l'home modern gloriós d'una nova Humanitat — que tothom desitja — més justa, més intel·ligent i més progressiva que l'actual.

Mes, per a que tot això sigui una realitat i no un somni, cal una treva d'uns anys en les lluites polítiques i socials del nostre poble per a que els tècnics, puguin, sense entrebancs, refer la nostra dissortada Catalunya de l'estrall eugènic i de la defseta econòmica en que l'han precipitada la ignorant casta militar espanyola i els miserables botiguers caragirats, fugits dels rodolins de «l'Auca del senyor Esteve».

En aquesta hora crucial, en que tontolla el món, cal sacrificar-ho tot per Catalunya. Ideals, família, benestar... Tot: completament tot! Tan sols així, els catalans exiliats a França, ens farem dignes del moment històric que vivim!

Amunt els cors, catalans! Per a vós, benvolgut compatriota, una forta encaixada.

Dr. JOAN PAULIS

Ex-Director de l'Institut de Puericultura de Barcelona.

«Catalunya»

Organe de l'Alliance Nationale de Catalogne à Paris et zone Nord de France

Résumé des articles parus dans ce numéro

Notre numéro est extraordinaire et consacré à honorer la mémoire du Président Lluís Companys, à l'occasion du IVe anniversaire de son exécution. Il n'est pas inutile de rappeler, tel que le font les principaux collaborateurs de «CATALUNYA», les circonstances de cette exécution. S. E. Lluís Companys i Jover, Président de la Generalitat de Catalogne et chef du Gouvernement catalan autonome, s'était réfugié en France après la défaite des Républicains, en 1939. Il avait été déposé de sa nationalité espagnole, nous rapporte M. Jean Tauler, son ami intime et secrétaire, dans son étude intitulée «Vida i mort heroiques» (Vie et mort heroiques). Il n'avait pas d'activités politiques et, respectueux de l'hospitalité qui lui avait été accordée en France, il se bornait à aider ses compatriotes dans le dénuement. Malgré cela, a l'arrivée des Allemands, on s'empara de lui illégalement dans sa retraite de La Baule, il fut enfermé à la Santé de Paris et de là, sans aucune forme de procès ni d'extradition, il fut livré à Franco, qui le soumit à un jugement sommaire par un Tribunal Militaire. Condamné à mort, il fut exécuté à Barcelone, dans les fossés de la sinistre forteresse de Montjuïc. M. Tauler raconte à grands traits la vie du Président Companys, devenu de par son existence et sa mort, la figure symbolique de la volonté de la Catalogne d'être libre et de jouir d'un régime de justice.

D'autres collaborateurs du journal étudient la personnalité du Président de Catalogne sous d'autres angles. M. Josep Quero i Moalres, ancien ministre catalan et ancien sous-secrétaire d'Etat aux Affaires Etrangères de la République Espagnole, souligne les monstruosités légales de ce crime commis avec la complicité d'autorités de trois pays et exécuté presque dans la clandestinité. Le 15 octobre, jour anniversaire du fusillement du Président, est devenu, plutôt qu'un jour de deuil, un jour de gloire pour la figure du grand Catalan.

M. J. Termes, président de l'Alliance Nationale de Catalogne de Paris, souligne la signification de la mort chrétienne de M. Companys. «Il était l'expression vivante de tout un peuple, plutôt que le persécuté par ses idées sociales, politiques ou religieuses.»

D'un côté, M. A. Bernadó, qui fut camarade de luites sociales du Président Companys, décrit ses campagnes syndicales, les persécutions dont il fut l'objet sous la monarchie et l'invariable attitude, toujours aux côtés des travailleurs, qui fut celle du fusillé de Montjuïc pendant toute sa carrière. Et M. A. Bianxart présente M. Companys comme un grand homme politique catalan, un des rares hommes de

gouvernement et d'opposition, jamais lié par des considérations égoïstes, toujours prêt à se sacrifier pour son peuple. Son exemple doit servir à unir tous les Catalans pour entreprendre la lutte contre Franco, le bourreau du Président de Catalogne.

C'est aussi la pensée de M. Rafael Tasis, qui commente dans son article «l'efficacité du sacrifice» consenti par le Président Companys en sa personne. Il aurait pu fuir les allemands et il ne le fit pas, parce qu'il croyait que «le Président de la Catalogne ne peut fuir». Il avait déjà le chagrin de l'avoir fait une fois, lors de l'exode des Républicains espagnols en février 1939. Et sa joie d'être ramené entre son peuple et d'y avoir la fin qu'il avait envisagé comme le plus beau dénouement de sa carrière d'homme politique donne tout son sens au sacrifice de cette vie si noble.

Dans d'autres articles, les problèmes que l'émigration pose aux Catalans et aux Espagnols en général sont étudiés sous divers angles. «L'heure de la réparation», selon Demos, sera celle où l'on rendra aux Espagnols le droit à vivre en peuple libre. L'aveuglement de certains secteurs des Démocraties occidentales, qui leur avait obligé de lâcher l'Espagne loyaliste, devait aboutir à Munich. Munich a été solennellement renié et ses effets seront bientôt réparés. L'Espagne verra-t-elle à son tour l'heure de la justice?

Le commentaire international, sur la Conférence de Moscou, ainsi que l'article «Problèmes actuels» signé V. V. envoient le même problème, mais sous un autre aspect. Il est bon, conviennent-ils, d'espérer en l'action des Nations Unies et de croire que Staline et Churchill s'occuperont des affaires espagnoles. Il est encore mieux de travailler pour obtenir de notre côté, par l'union de tous les Catalans et celle de tous les Espagnols, la Libération de la Patrie. C'est aussi la même conclusion de l'étude d'A. Roca i Coll, sur les tâches d'urgence de l'Alliance Nationale de Catalogne.

Enfin, en page 4, un article sur Pau Casals. Le grand artiste du cello, universellement connu, est présenté comme le plus illustre des réfugiés catalans. Très admiré des Allemands, il a résisté à toutes les flatteries comme aux injonctions des Espagnols de Franco, et il est resté pendant ces dernières années dans sa retraite de Prades (P. O.) sans autres activités publiques que les quelques concerts bénéfiques qu'il donna à Perpignan et à Lyon. Il s'est refusé à venir en Paris occupé, comme à aller en Allemagne. Viendra-t-il bientôt régaler les Parisiens avec son art sublime? Pour le moment, il annonce un concert, le premier, dans la ville de Montauban (Lot et Garonne) un grand centre de réfugiés espagnols, où le Pré-

L' hora de la reparació

PER DEMOS

En el nostre article anterior tractàvem del problema espanyol en connexió amb la futura organització internacional des d'un punt de mira que podríem anomenar realista. Dins de la mateixa connexió, enfocuem-lo avui des d'un punt de vista ètic.

Si l'agressió del totalitarisme germano-italo-falangista contra la República espanyola va reeixir, fou per la política decadent d'alguns homes dels governs que aleshores regien els destins de França i d'Anglaterra. Fou la convergència de la política sòrdida i miopia d'un Chamberlain amb la política corrompuda d'alguns homes de la III República francesa. Política, en fi, que si responia malauradament als desigs d'alguns sectors d'opinió, la mentalitat mesquina dels quals havia fet possibles les malvatses totalitàries, no responia de cap manera al sentir de l'immensa majoria de les poblacions. Recordi's només, entre altres, els encoratjaments del partit laborista anglès i del seu leader Mr. Atlee al poble espanyol; i l'ajut a aquest dels militants dels partits socialista i comunista francesos. L'única potència europea que internacionalment va mantenir una posició ètica, fou Rússia.

Cal fer justícia, també, a algunes personalitats, com Mr. Eden, que va deixar el ministeri d'afers estrangers amb motiu de la signatura del «Gentlemen's agreement» amb Mussolini — i com Mr. Duff Cooper, que va sortir del ministeri de Marina després dels acords de Munich. I a aquest gran anglès que es diu Churchill, que amb accent ple de sentit moral i profètic va preferir el següent apòstrof: «A Munich, heu hagut de triar entre el deshonori i la guerra;

heu triat el deshonori, i tindreu la guerra».

El fet és, però, que l'esmentada convergència política, que travava l'acció d'alguns homes clarividents francesos, de claudicació en claudicació, passant per la no intervenció espanyola, va arribar a la vergonya de Munich. Els resultats desastrosos d'aquella política, els espanyols fa vint anys que els suportem, Europa en fa cinc, i Amèrica aviat en farà quatre. I les Nacions Unides es trofa d'Hitler i del nazisme alemany venen, ara, obligades a lluitar contra el poder social, que tan bravamet, com incèdua, defensaven els espanyols.

El joc de l'Espanya franco-falangista en aquesta guerra, és una natural conseqüència dels procediments totalitaris. En 1940, quan Anglaterra estava sola, l'amenança, reclama Gibraltar i fent el fatxenda pretén que pot disposar d'un exèrcit de 2 milions d'homes per a engrandir l'Imperi africà. Quan en juny de 1941 Hitler ataca Rússia, Franco s'adhereix amb entusiasme a la «croada antibolxevic», com l'anomenava la propaganda nazi, i el seu ministre de negocis estrangers proclama la «bel·ligerància moral d'Espanya». El 18 de juliol següent Franco afirma que el continent europeu enter s'arreglerà al costat d'Alemanya i autoritza la formació de la «Divisió blava». En novembre del mateix any 1941, amb ocasió de renovar el pacte de 1936, l'Espanya franquista assisteix a la conferència de Berlín. En 1942, quan la victòria

de l'Alemanya hitleriana ja es veu problemàtica, secundant les manobres nazis per una pau blanca, el 16 d'abril el ministre franquista de negocis estrangers ofereix públicament la seva mediació, i el 9 de maig següent, a Almeria, el propi Franco declara que la guerra ha arribat a un punt mort, que cap dels dos camps no pot guanyar-la, i que cal fer la pau el més de pressa possible. Mes tard, quan les coses empitjoren, inicia un moviment interessat d'aproximació als aliats. Darretrament, quan, esveral, veu la caiguda de Mussolini i trofa d'Hitler i del nazisme alemany són imminents, s'escarrassa a renegar impudicament dels seus tractes i de la seva identificació ideològica amb els totalitaris, com si l'Estat nacional-sindicalista no fos una imitació simiesca de l'Estat nacional-socialista i de l'Estat feixista. La perfídia d'aquesta política deixa al descobert tota la misèria moral d'una victòria! Quanta sang i quanta desolació inútils sobre la consciència d'un home! Més d'una nit, les aparicions i els terrors de Macbeth deuen agitar el són dels estadants del palau d'Orient!

Es clar que aquest procedir no enganya a ningú. I ha donat lloc a que el partit laborista britànic, pel mes de maig d'enguany, fés una cavalleresca declaració, recordant, d'antuvi, que no oblidà el sacrifici i l'esforç heroic realitzats pel poble espanyol en la seva lluita contra Franco, que ajudat per Mussolini i per Hitler, va aconseguir vèncer per a portar el país a la servitud. Recorda que Guernica fou la primera població que va sofrir els efectes dels bombardeigs alemanys, servint d'assaigals avions enviats per Hitler, contra el qual lluitaven les nacions aliades. I després d'enviar una formal salutació al poble espanyol, acaba la declaració dient-li que tingui confiança en la victòria de les armes aliades i en que el partit laborista farà que aviat sigui recompensat l'heroisme dels republicans espanyols.

Moltes situacions, en efecte, es redressen a Itàlia, a França, a Bèlgica; s'annul·len els acords de Munich en favor de Txecoslovàquia. La República espanyola espera el seu torn: l' hora de reparar el greuge inferit al poble espanyol està al caure!

Viure en pais amic

Quan aquell dia del mes de febrer del 1939 passàvem la línia que separa Catalunya de França, vàrem girar els ulls vers la Pàtria per a dir-li: «A reveure!». Malgrat la derrota d'un poble que havia lluitat 32 mesos contra exercits « nacionals » i estrangers, hi havia quelcom dins de nosaltres que ens feia pensar que tard o d'hora la justícia i la Veritat s'imposarien per a castigar el crim ignominios comès contra els pobles hispànics.

Llassos amb l'esperit adolorit per la gran tragèdia que acabàvem de viure, entràrem al camp de concentració. No serem nosaltres que discutirem la política seguida amb els mliers d'antifeixistes llançats damunt la sorra d'aquelles plat-

ges mediterrànies. Tots, però, vàrem copsar l'anar de, com ariats com defensors heroics de la Democràcia, erem tractats com a presoners en un país que nosaltres estimàvem i que estimem encara.

Hitler, Mussolini, donant un règim feixista a la Península Ibèrica i posant la primera pedra per a la construcció d'una Europa a la seva imatge, on tots els drets humans fossin bandejats, on només existiria una sola llei, la de l'amo. Sense esperar molt, seguíem els seus plans cobejosos, tenint desatencats els seus agènts per tots els pobles d'Europa, pagats els miserables capaços de vendre la seva pròpia Pàtria, el nou Bonaparte començà la invasió. Exercits ben preparats, com el poble espanyol, França varen conèixer la vergonya d'una defseta sense precedents. Durant un temps, la causa de la Democràcia sembla perduda; però dos pobles estaven decidits a sostenir a tot preu aquella causa: Rússia i Anglaterra. La primera, ofrenant la vida dels seus millors fills, resistia amb un heroisme que devia admirar el món, en tant que preparava potentes ofensives; la segona, sota les terribles bombardajges aeris que no la podien desmoralitzar, forjava un pla que ment que devia portar, amb la cooperació dels seus aliats de l'Est i de l'Oest, l'alliberació del Continent.

Dissabte al Palau de la Mutualitat

Conferencia d'informació d'Unión Nacional

El Comitè d'Unión Nacional Española a la Zona Nord convida tots els espanyols antifeixistes a la conferència d'informació que tindrà lloc dissabte, dia 21, a las tres de la tarda, al Palau de la Mutualitat, rue St Victor, metro Odeon o St Michel.

Assistiran a l'acte representacions del Secretariat general a França i de la Zona Nord

No cal dir que tots els espanyols residents a París i que de debò volen alliberar Espanya de la tirania de Franco i Falange acudirán dissabte en massa al Palau de la Mutualitat.

Assistent Azaña mourut et se trouve enterré.

La section de «Nouvelles de la-bas» commente surtout les chiffres du budget espagnol de 1944, qui accusent une augmentation du triple dans les dépenses de l'Etat sur celles de 1936. On souligne les crédits accordés à la Phalange (le parti unique de Franco, dont on ne parvient jamais à savoir de quoi il s'agit) et s'élevant à 163 millions de pesetas, et les exorbitants crédits attribués à l'Ordre Public et à l'Armée, à côté des sommes dérisoires consacrées à l'enseignement, l'agriculture, les travaux publics, le travail, etc. dont le total ne parvient pas aux 1681 millions (sur un total des dépenses de treize milliards).

Remarquons la caricature en page 4. Sous le titre «Rétraites élastiques», on y assiste au dialogue suivant, entre Hitler et Franco:

«Vraiment, vous ne voudrez pas donner asile aux criminels de guerre?» — Comme si on n'était pas déjà assez!

Il nous est un plaisir de souligner la noble inspiration de l'éditorialiste de Combat, qui a publié deux de ses beaux articles sur les Républicains espagnols, avec une générosité et une largesse de vues dont nous sommes émus et reconnaissants. Nous signalons aussi avec satisfaction l'hospitalité que «Les Lettres Françaises» ont voulu donner, dans leur dernier numéro, à un article de notre directeur M. Rafael Tasis sur le drame de la Catalogne et qui s'intitule «Une nation assassinée».

Al cel nuvolós d'una Europa martiritzada, sorgí una clarina: i les armes de la Llibertat s'imposaven. A tots els països que gemegaven sota el pes de la bota hitleriana nombrosos patriotes vivien en la clandestinitat per a servir els interessos sagrats de la Llibertat i de la Democràcia, i a l'Àfrica, a Europa, allà on es trobàrem, molts fills de la nostra hispana, els primers combatents que uns anys endarrera havien pres les armes contra Hitler, varen reprendre el seu lloc a les files dels Exèrcits de l'Alliberament.

La clarina d'un dia ja és un raig de sol. Aquest, tot sencer, brillarà a no tardar. Els que, un dia, girant els ulls vers la Pàtria esclavitzada deien «A reveure!» sentim ara la joia de viure en la Pàtria que ens va donar un plaer i en el qual, amb els seus fills, hem sofert les vexacions de l'invasor hitleria secundat per un grup de mals patriotes enemics de la Democràcia i de la Llibertat del seu propi país.

En tant que els valents decidiran també l'alliberació del nostre Poble, vivim en un país amic. Els nostres sofriments passats s'obliden per a lliurar-nos a la joia d'un present que promet la Pau i la justícia per a totes les nacionalitats oprimides. Aquesta joia no la voldrem veure ennuvolada. Amics d'aquesta França que ha sofert durant quatre anys la invasió tirànica dels soldats d'Hitler: fills d'un poble que va perdre la seva llibertat també per a invasió dels soldats d'Hitler; aspirem a ésser compresos. No oblidem la nostra condició d'estrangers, però creiem que hom hauria d'esser-ho una mica menys quan hom es troba ací, presentment per haver lluitat els primers contra els botxins d'Europa; per haver iniciat la guerra contra el feixisme nazi que havia d'esdevenir mundial.

BADIA-COLOMER

Veus amigues

Combat, el nous diari de París que ha sabut guanyar-se un merescut prestigi per la qualitat i el to del seu contingut, ha publicat ja dos editorials molt remarcats i d'una gran valentia i generositat sobre el problema espanyol i els problemes que es plantegen als refugiats espanyols. Volem dir a l'editorialista de Combat, que és un dels més destacats escriptors de la nova generació francesa, dramaturg i novel·lista reputat, tota la nostra admiració i el nostre agraïment per la seva campanya.

El setmanari parisenc Les Lettres Françaises ha publicat en el seu darrer número un article de Rafael Tasis sota el títol «Une Nation assassinée», en el qual el nostre amic fa una breu exposició de la tragèdia que viu Catalunya des del 1939 i que pot simbolitzar-se en el fet que la cultura catalana hagi estat totalment suprimida per Franco. Agraïm a Les Lettres Françaises l'oportunitat que ens volgut donar en les seves columnes a un veu catalana, així com l'esment que fa del nostre setmanari.

Una crida als gallecs

Rebem dels nostres amics gallecs la crida següent:

«Galegos! A nosa terra, que sofre da fame, do atraso intelectual e da peste falanxista, chama os seus fillos que penan no extrangeiro. Dirige ós seus brazos amarrados polas cadeas, ó seu pescozo xunguido có xugo do falanxismo, que Franco. ó espurio, lle impuxo, á nos para que a libertemos.

Este é un tempo histórico que temos ó deber de collar á duas maus para libertar Galiza e España xuntos cóos outros españois e poder reconstruir á nosa vida póita e económica, sumergida, durante séculos, po-lo caciquismo apoyado, sempre, nos reaccionarios de España.

Si oxe Galiza chora cóos dentes fechados de raxa, foi porque nos vengeron os mercenarios de Africa; pe-la intervenzon da peste marelada de Hitler é á outra negra do titiriteiro de Mussolini; mais non porqwe fóramos cobardes. Si mañan tivese que chorar aínda, seria pe-la nosa falta, pe-la nosa cobardia.

A reconquista de España é de ser obra dos españois. A reconquista de Galiza é de ser ótida pe-los folgos dos seus fillos, xuntos na loita con todos: Catalás, Vascos, Castilans, etc.

Os nosos irmas galegos que viven no sur da Franza constituiron a liga dos galegos. Eles danos ó exemplo do camiño á fague. Nos aquí no norte, temos que fague o mismo.

Pensade que os tempos son chegados, é que, de iñorales, nada bo nin grande poderá salir pa nosa terra, para nosa mai.

¡Galegos! ¡Meus irmás! Os nosos vales verdescentes; as nosas rias azules; os nosos pinos murmureros; as nosas casinas brancas; os nosos fillos; os nosos pais, queren vivir libres da tragèdia; sonriaran na paz, na lliberdade e na fartura.

¡Meus irmas galegos! son eles que nos chaman. Eles nos respondem: xa: ó noso aturxo de guerra brinca ós Pirin-os, chega ó córd d'Espanya, chega as aldeas da nosa terra.

Nada, ni ninguem, debe separarnos. O noso posto é na «Unión Nacional Española»; é dentro dela, constituída a de ser a Xunta de todos-los galegos.

¡Vinde! ¡Vinde oxe! ¡Mañá será tarde!

¡GALFGOS! A LOITA XUNTOS CON TODO-LOS ESPAÑOIS! ¡POR GALIZA! ¡POR ESPAÑA!

FERRANDEZ.

Gallecs: Adreccu-vos a U. N., 11, Avenue Morceau, Paris XVI.

La meua persona humil no podia desitjar una altra mort mes bella

[President Companys, en les últimes disposicions, 15 d'octubre del 1940]

EFICACIA DEL SACRIFICI

per Rafael TASIS

No sé quantes vegades he conversat amb el President Companys. He escoltat les seves indicacions i els seus plans; he tingut l'honor de compartir alguns cops la seva taula i, d'altres, les seves angoixes patriòtiques; l'he contradit i tot. A Catalunya el respectava; i a l'exili he après a estimar-lo. Ni la meua edat ni la meua escassa categoria política no em permetien de conèixer-lo d'abans de la seva elevació a la Presidència de la Generalitat. La imatge que en tinc, doncs, és la d'un home que representa Catalunya, d'una figura feta d'un bloc de marbre o de granit que s'erigeix en plena història de la meua terra en la mateixa immortalitat on s'inscriuen Pau Claris, Enric Prat de la Riba i Francesc Macià.

Sovint m'ha calgut evocar dintre meu el record de les dues darreres converses que vaig tenir amb ell en terra catalana. Es a Barcelona, a la seva residència, en els darrers dies de gener del 1939, poc abans d'aquell dijous 26 que serà la revenja centralista de la victòria catalana de Montjuïc del 1641. Es, uns quants dies més tard, al mas Barris, a Darnius, davant una llar de foc on cremen uns tions que omplen de vermells la cuina penumbrosa. Tota l'amargor de la desfeta no és prou per a llevar a aquell home envellit el seu esperit combatiu, el seu patriotisme vibrant. «No, Catalunya no ha estat pas vençuda! Catalunya ha fet allò que podia! Catalunya no ha estat pas absent de la guerra!» Si podia dir-ho ell, gràcies al qual; i a l'esforç heroic dels catalans que lluitaren amb ell als carrers de Barcelona, el feixisme no triomfava a tot Espanya el 19 de juliol del 1939!

El veig anant a peu per París o al seu petit entressol de Neuilly, on feia amb amor una biblioteca de llibres catalans que la Gestapo s'encarregava d'esbarriar junt amb tots els records d'una vida de combat i d'honorades. Tot català que s'adreça a ell és socorregut, per poc que ell en tingui els mitjans. I ell no té cap de propi. Es pobre, com tota la vida ho ha estat. Que pot donar encara als catalans, ell que mai no ha rejejat l'esforç ni la responsabilitat? Ha anat a presidir en representació dels ideals de llibertat i de justícia que bullen dintre el poble; hi ha tornat duent tota la representació de Catalunya que ha protestat contra uns homes que volien desnacionalitzar i corrompre la República. Ha baixat al carrer i ha fet la guerra. Què més pot donar als catalans?

El donarà l'exemple de la seva mort. La història moderna no presenta gaires exemples de personatges destacats de la política o del govern que siguin executats per mà del botxi. L'enemic vençut i fugitiu és respectat; i el dret d'asil és inviolable. Veurem en aquesta guerra un canvi i serà refusat a Hitler i a Mussolini d'imitar la fugida d'aquell altre històric criminal que es digué Guillem II? En tot cas, el precedent ja existeix, i són ells mateixos qui l'han creat, amb llur companyó i escolà Franco. Lluís Companys, president de la Generalitat de Catalunya, ha estat detingut en país foraster on s'havia refugiat, ha estat lliurat als seus enemics i condemnat i executat per la seva actuació com a governant.

Puc dir ara allò que he pensat sovint, durant aquests quatre anys que han seguit aquell dia que en un diari parisenc trobava la notícia brutal de l'assassinat del President? Estar tot aquest temps sota un règim d'opressió i de vergonya, on l'heroisme més pur és calumniat i tots els sentiments elevats són posats al servei de la mentida i de la traïció, dona, em penso, una certa facilitat per endevinar els mòbils secrets de la grandesa d'aquests homes que es sacrifiquen per la llibertat dels altres. Si Lluís Companys no fugí, com tants d'altres, davant la invasió alemanya, no ho féu pas - o en tot cas no ho féu pas únicament - per no abandonar el fill malalt, per la sort del qual passava tanta angoixa. No es mogué d'on era perquè EL PRESIDENT DE CATALUNYA NO PODIA FUGIR. Havia marxat de la Pàtria amb gairebé tot el seu poble - amb les seleccions polítiques, intel·lectuals i obreres del seu po-

ble, amb la flor de la seva joventut, que no volien sotmetre's a la tirania dels vencedors. Però aquest sentiment d'evasió, d'abandonament de lloc el torturava. El fet dels catalans durant els trenta mesos de la guerra. I havia d'acceptar amb serenitat, gairebé amb joia, la condemna. Tota la seva vida prenia, així, un significat i es

COMPANYS I L'EXERCIT POPULAR

Durant la nostra guerra, una de les grans preocupacions del President fou la formació d'un Exèrcit Popular Regular que fos un potent instrument de luita al servei de la República i de Catalunya amenaçades pels facciosos i per llurs aliats alemanys i italians. I la seva tasca personal donà els seus fruits. Una de les primeres unitats del nostre Exèrcit Popular li presenta armes, en una visita del President al camp d'instrucció de Sant Cugat.

seu deure, creia ell, era d'haver restat allà baix, a respondre dels seus actes, com n'havia respost tota la vida.

Per això no fugí cap al migdia de França. Per això els homes de la Gestapo el trobaren al seu domicili i se l'endugueren sense que ell hagués fet res per a evitar-ho. Per això els pocs mots que pogué fer arribar als seus des de la Santé foren plens de serenitat, gairebé de joia, perquè aviat seria a Catalunya. He vist la fotografia patètica que el mostra passant la frontera a Hendai, amb els policies de Franco que el vigilien, magre, capblanc, en espadnyes, sense coll ni corbata, espellifat. Però els ulls viuen d'una claror que només pot confondre un esbirro o els generals sense honor que l'havien de jutjar. Es la claror del sacrifici voluntari.

Com davant del Tribunal de Garanties, Companys havia de reivindicar per a ell en el consell de Guerra gairebé clandestí de Montjuïc tota la responsabilitat dels seus actes i de tot el que havien

coronava amb la màxima eficàcia de l'exemple. Per Catalunya, per la llibertat dels catalans, per la justícia que ha de regnar entre els homes, el President Lluís Companys es lliurava al sacrifici que li era imposit per uns militars traïdors a llurs juraments, en nom d'un règim que només havia pogut imposar-se gràcies a l'ajut de l'estranger i al sacrifici o a l'exili dels millors entre els fills d'Espanya.

El sacrifici no es perd en mai. La sang dels màrtirs fructifica les entranyes més glaçades de la terra. La tomba del President Companys és avui, al bell mig de Catalunya, un foc encès on es trempen les voluntats i on els cors s'abanden. Qui pot dubtar que aquella despulla sagnant que s'abatia en el fossat de Montjuïc és avui la bandera d'un exèrcit invencible de catalans? Bandera amb ditades vermelles posada al davant de combatents que avancen per tots els camins, disposats a vèncer el monstre de l'opressió i a guanyar per sempre el dret de dir-se homes lliures.

Problemes actuals de la unitat contra el franquisme

No és fàcil, amb la immensa i magnífica diversitat natural i artificial que hi ha entre els essers humans, de fer una unitat d'acció amb milions d'ells, ni quan hi ha un interès vital i peremptori que els hi és comú.

Ningú, ni els mateixos franquistes, que avui que l'aclaparadora majoria dels espanyols, diguem el 95 o el 99 %, per fer una imatge, no està «per» el règim de Franco, ni de que d'aquest 95 n'hi cal complir 80 % que estan «contra». Aquest interès vital i peremptori és país.

I malgrat això, entre tots els que pensen i diuen estar «contra», la unitat d'acció està lluny d'èsser completa i harmònica. Diguem, però, abans de continuar el breu anàlisi que ens proposem de la unitat antifranquista, que malgrat estar lluny d'èsser completa i harmònica, actualment ja és forta i efectiva i creix ràpidament de dia en dia.

Tractem d'esbrinar, nosaltres, els que en som partidaris ardents, on resideixen les principals dificultats i en què consisteixen, per a superar-les ràpidament i efectivament, tant com ens sigui possible dels espanyols, i a nosaltres, catalans, en particular, — sobre la marxa dels grandiosos esdeveniments mundials.

Vegem els principals corrents d'opinió i llurs importàncies relatives.

Vegem després els principals corrents d'acció, comparant-los també. Vegem-ho simplificant, simplificant-ho molt, per veure-ho clar.

Hi ha l'opinió que el règim franquista caurà sol, o amb una bufada qualsevol. Opinió poc abundant, que es tradueix en acció zero... llevat les converses de passar l'estona i distreure's.

Hi ha un segon corrent d'opinió; el de que, amb diplomàcia, amb una «política» ben «maica» prop de les potències aliades, i convencent-les, (potser amb alguns bons articles d'un bon diari), a «fer força» contra Franco, el règim cauria sense gaires víctimes (cauria aleshores sense més, després dels milers (?) — milions ! —, que ja compta). Aquesta opinió ja és un xic més estesa, no gaire més, i l'activisme al qual dona lloc és també exclusivament verbal, escrit o parlat. Confessem, però, que aquest verbalisme és molt més seriós que l'abans esmentat, el de passar l'estona.

Hi ha, en fi, un tercer corrent d'opinió, el de que la Independència i la Llibertat d'Espanya «han d'ésser obra dels mateixos espanyols». Subratlle, perquè es tracta d'una frase feta, i amb èxit.

Els que opinen així (el que això escriu s'hi compta) solen afegir: «Cal obtenir l'enderrocament de Franco i satel·litzar per força, militarment, organitzant la insurrecció des de dintre i des de fora, comptant abans que res amb el poble, arman-lo, donant-li milions d'acció cada vegada més combatius, fins que pugui enderrocar l'odiat règim».

Es aquesta tercera opinió la majoritària, certament, entre espanyols, i (comptem-hi!) tant o més certament, entre catalans.

(Sense parlar tan poc, en aquest article, de la nostra i meua Catalunya, però compto en d'altres seguir estudiant el mateix tema i sé que em podré refer pariant-ne força.)

«Es aquesta tercera opinió la que és més del Sud de França que de París, i més de les masses populars que de les altres. I gairebé l'exclusiva entre combatents armats. I l'exclusiva, sense gairebé, entre els combatents ex-maquisards».

I la majoritària, en resum.

I per tant, la que consolida més, la que fa més per la unitat, la que es tradueix més en acció efectiva. La propugnada i sostinguda per l'Aliança Catalana i el migdia de França i propugnada i sostinguda per Unió Nacional.

I quan aquest tercer corrent d'opinió, el nostre, entra en contacte amb el segon, de que hem parlat, venen diàlegs així:

Diu el Segon: — Però, vosaltres, que dieu «obra de nosaltres mateixos», creieu que l'ajut dels Aliats és de menyspreu?

I el Tercer: — Al contrari! Creiem que pot ésser el tot o gairebé el tot. I fem els possibles per a que ho sigui. Solament, — mentrestant, i per si no fos tant com desitgem, anem fent nosaltres amb el cap i el cor i els cine sentits tot el que puguem. Ajuda't, i Déu t'ajudarà. O bé, amb traducció ben lliure del pintoresc proverbi castellà: «A Déu pregar, i amb la falç segant».

Car les Potències Aliades, avui, per a nosaltres, antifeixistes espanyols i catalans, si no són deus, poc se'n falla.

V. V.

A la memòria del President Companys

Dissabte passat, dia 14, fou dita a l'església parisenca de Saint-Honoré d'Eylau una missa en sufragi de l'ànima del President de Catalunya Lluís Companys i Jover, amb motiu del quart aniversari del seu afusellament.

A aquest pietós acte, de caràcter íntim, concorregué una bona part de la colònia catalana, així com algunes personalitats espanyoles i franceses. Oficià M. Josep Tarré. Entre els assistents remarquem el Coronel Lizé, de l'exèrcit francès, amb el seu ajudant el lloctinent Pierredon, el capità Giradot, i Sra. els senyors Nicolau d'Oliver, Tauler, Quero (Joan, Josep i Frederic), i senyores, Tarradellas; Rubió i Tudurí (Marian i Nicolau M.), i senyores, Vidella, Rebull, Torrents, Roig, Vigo, Solà Canizares, Ramonet, Cabot, Tassis i senyora, Cardona, Casals Garcia i senyora, Clavé, Font (Joan), Carbonell, Melcior Font i senyora, Canyameres, Durand i Balada, Closas i senyora; Sra. Vidua de Marcell Domingo; el general Emilio Herrera; el Sr. Julio Hernández, president de la Unió Nacional Española; els diputats bascos Srs. Leizaola i Landaburu; els Srs. Alberro, Abarrategui, Barrère, Piosa, Guinyà, i molts d'altres, els quals expressaren després de l'acte llur condol a la Sra. Vidua del President Companys, que presidi el dot.

Entorn de l'Aliança Nacional DE CATALUNYA

FEINES URGENTS

per A. ROCA i COLL

De la nota publicada per l'A.N.C. (Zona Nord de França) en el número de CATALUNYA de l'onze de setembre, que dona compte de la seva formació, es desprèn que els objectius principals que aquest organisme es proposa d'assolir són els següents:

- 1) Destruir el règim actualment vigent a Espanya.
  - 2) Reinstaurar les llibertats de Catalunya.
  - 3) Establir a Catalunya un règim democràtic de llibertat i de justícia social.
- Diguem tot seguit que aquests objectius ens semblen constituir l'essència mateixa de les aspiracions catalanes. Per ells sols, no poden constituir un programa acabat ni de llarg abast. Més que un programa detallat, allò que interessa, però, en les actuals circumstàncies és assenyalat simplement les tendències del que ha de ésser la política catalana del moment. Precisament perquè no pretenem constituir un programa rigid i precís i es limiten a traçar les línies generals d'un programa furtu aquestes tres punts deixem la porta oberta a tota mena d'adhescions.

No oblidem que l'A.N.C. (Zona Nord

de França) és un moviment, com el seu subtítol indica, limitat a una porció del sol territori francès. Sabem que arreu del món on hi han catalans, moviments afins al nostre han sorgit igualment o estan en formació. La tasca primordial de l'A.N.C. (Zona Nord de França) serà, immediatament que les circumstàncies ho permetin, de integrar-se o millor dit de fusionar-se amb aquests altres moviments. No es pot dir que la justesa i l'elasticitat d'aquest diem-ne programa restret — short plan — com dirien els anglesos, facilitaràn i precipitaràn aquesta fusió.

Això no vol dir que no siguem partidaris d'un ample programa, tot el contrari, la futura A.N.C. sense subtítols, integrada per la totalitat de les forces polítiques, sindicals i culturals catalanes — a l'exclusió naturalment de les «col·laboracionistes» per emprar un neologisme a la moda — tindrà el deure d'anar a la confecció d'un programa tan ample com sigui possible, fins a exhaurir les possibilitats d'entesa. Aquesta serà una tasca molt més àrdua que la de posar-se d'acord sobre els punts indicats, els quals s'imposaran per ells mateixos. Aquests tres punts defineixen i exhausten el que en podríem dir les qualitats de la qüestió mentre que en la discussió d'un programa detallat, cada un d'aquests punts posarà una sèrie de problemes en els quals el fons de la qüestió consistirà a posar-se d'acord sobre la noció de mes o de menys.

Així, per exemple, el primer punt implica la discussió del problema de les responsabilitats. Els uns semblen partidaris de posar el problema en termes d'una simplificació mítica. Per ells no hi han mes responsables que Franco i Falange. Un pas més i no hi ha problema, repliquen d'altres i fan notar que el 19 de juliol del 36 a Catalunya la Falange pràcticament no existia i que si a Espanya constituïa una veritable forja organitzada, és-lluny d'explicar per ella sola els orígens del «moviment» i les seves conseqüències. Creuen que el problema és molt més complex i que està lligat a la sèrie de fets que des de fa segles ha menat Espanya de desastre en desastre.

El segon punt posa la qüestió de l'Estatut de Catalunya. També aquí sembla que els criteris estiguin en principi dividits. Els uns semblen pronunciar-se pel manteniment del «statu quo» per raons de prudència més que per inclinació. Uns altres són partidaris de l'elaboració d'una nova carta de llibertats, naturalment més ampla. Tampoc manquen els partidaris d'una actitud molt més intransigent i que sostenen que arribada l'hora per l'Independència total. La discussió del tercer punt serà encara més àrdua i complexa, car el forçej sobre les qüestions de més o de menys vindrà a surmar-se la dificultat de trobar un punt de convergència per a actituds filosòfiques diametralment oposades.

Breu, com en tot conglomerat que persegueix un objectiu comú, no se'ran pas els fins — raó d'ésser del conglomerat — els que motivaran les discussions, sinó la recerca dels mitjans per portar a cap llur realització. Tot això ens fa comprendre les dificultats que ens caldrà superar i per contrapoc fa ressortir els avantatges d'un programa inicial esquemàtic, que és el cas dels nostres tres punts. Efectivament, a les raons donades que impideixen la formulació d'un vast programa, cal afegir-ne una altra de capital i aquesta és que ara és l'hora de l'acció. De la mateixa manera que un problema simplíficament possible una concentració màxima de forces, possible també una màxima intensitat d'acció, i obeeix a uns principis lògics que s'imposen per ells mateixos; no és possible de reivindicar la llibertat de Catalunya sense haver destruït prèviament el règim de Franco, i de tota evidència no serà possible d'aplicar les modalitats d'un règim determinat a Cata-

lunya, si prèviament no hem aconseguit la seva llibertat.

Aquests punts són com tres capes de dimensions desiguals de les quals l'una conté l'altra. Concentrem totes les nostres energies per tal d'obrir la primera i la més voluminosa de les tres, la que conté les altres, és a dir la que correspon al primer dels nostres tres punts. Destruïm el règim actualment vigent a Espanya. Si el nostre raonament és just i aquest punt de vista és acceptat; haurem aconseguit el que ens proposàvem: la màxima simplificació per una màxima eficiència. Podríem afegir que aquest programa comprimit en els tres punts és definitiu i dividit en dues categories ben delimitades. El primer punt defineix l'objectiu del que podríem anomenar «pla destruït» del programa, mentre que els altres dos tracen les grans línies de l'antònim d'aquell, o sigui el «pla constructiu».

Per a la realització del segon d'aquests plans Catalunya no pot prescindir del concurs de tots els seus fills, de tots els catalans que han romàs fidels a les idees de Pàtria i Llibertat i principalment d'aquells que per llur experiència, coneixements i saviesa, constitueixen una garantia de triomf per aquesta obra immensa. Per tal de poder reunir totes aquestes bones voluntats, un compàs d'espera s'imposa.

Les condicions no són pas les mateixes pel que es refereix al primer dels dos plans. No volem pas dir que aci l'aportació dels millors fills de Catalunya no sigui un dret i encara mes una obligació, com ho és en el cas precedent. Però en el present cas cap compàs d'espera no s'imposa. Cada català, cada grup de catalans, sigui quines siguin les tendències, es trobin on es trobin, deuen considerar-se mobilitzats, com unitats tàctiques en presència de l'enemic. Que cada català, que cada grup de catalans prengui les seves responsabilitats i es traci el cami del seu deure. Car com hem dit és l'hora de l'acció. Acció immediata i contundent contra el detentor de les llibertats de Catalunya, contra el perseguidor de la nostra llengua i de la nostra cultura; contra el botxi dels patriotes i obrers catalans; contra l'assassinat del President de Catalunya Lluís Companys i el capdell de les masses obreres Joan Peiró.

L'hora de la caiguda del ridícul «führer» espanyol s'acosta ineluctable. Els esforços de tots han de concentrar-se per tal d'accelerar aquesta deslliurança. Catalunya fidel a les seves tradicions, reclama el primer lloc en el combat, l'honor de donar la primera embranzida que com una onada es propagarà terres d'Espanya endins fins arrencar per a sempre més del seu cor la bestia feixista que la corseca.

Per totes aquestes raons creiem que cal anar, sense pèrdua de temps a la confecció d'un «Pla» d'acció immediata que serà el complement del primer punt del programa esmentat. Aquesta és la tasca més urgent i més necessària. Per a dur-la a cap, l'Aliança necessitarà el concurs d'homes plens d'audàcia, d'entusiasme i de patriotisme. Aquests homes existeixen i quan el moment arribarà sabran complir amb el seu deure.

El condol de l'A. N. C. a la vidua Companys

El Consell Directiu de l'Aliança Nacional de Catalunya de París, en la seva darrera reunió, va acordar de trametre una lletra a la Sra. Carme Ballester vidua de Companys, expressant-li el condol de tots els catalans representats a l'A.N.C. per la mort gloriosa, esdevinguda a Barcelona ara fa quatre anys, del que fou darrer President de la Generalitat de Catalunya. Un altre comunicat semblant ha estat adreçat al Sr. Josep Irla, President del Parlament i màxima autoritat legal de Catalunya després de la mort del President Companys.

L'ALIANÇA NACIONAL DE CATALUNYA demana justícia

- contra els esbirros alemanys que anaren a endur-se'n de la seva llar el President de la Generalitat Lluís Companys i Jover;
- contra les autoritats locals que no protegiren la seva persona;
- contra el director de la presó de la Santé, que deixà recloure'l i treure'l il·legalment;
- contra les persones que intervingueren en el seu trasllat;
- contra les autoritats de la frontera que permeteren el seu pas;
- contra les autoritats alemanyes que col·laboraren en la detenció, en el trasllat i en el lliurament;
- contra l'anomenat Govern de Vichy, que no exigí el seu retorn i, en nom del Dret i de la Justícia, els denunciem a tots com a còmplices del crim d'assassinat en la persona del President de la Generalitat de Catalunya, l'Honorable Senyor Lluís Companys i Jover.

Els autors del crim ja els jutjarem els mateixos catalans un dia o altre.

El Dr. Aguasca a París

Es troben a París, on han vingut per acompanyar el President d'«Unió Nacional Española» i d'«Aliança Nacional de Catalunya» de la zona sud de França, Dr. Joan Aguasca, els dirigents d'A. N. C. els nostres amics Joan Pons, Daniel D. Montserrat i Andreu Claret. Amb ells ha arribat a la capital una delegació vinguda expressament de Barcelona per tal de coordinar els moviments de Catalunya i els de tot França de l'Aliança Nacional.

Confiem que en el curs de les converses que s'han iniciat serà possible d'arribar a un total acord, el qual ha de repercutir decisivament en la tan desitjada unitat d'acció de tots els catalans i en l'eficàcia de llur activitat per a aconseguir ben aviat l'alliberació de la nostra pàtria.

El President d'Euzkadi

Del butlletí d'informació Euzkadi-Deya, òrgan de la Delegació d'Euzkadi a París, ens és grat de traduir els següents detalls que dona sobre S. E. José Antonio de Aguirre, president del Govern basc, i que estem segurs que interessaran els nostres lectors:

«El Sr. Aguirre es troba als Estats Units, i pensem que no trigarà a tornar a França, on compta amb tants amics i on tants bascos es troben encara exiliats.

Pel maig del 1940, el President del govern basc, ara a Bèlgica per visitar la seva família. L'ofensiva hitleriana contra Bèlgica es desencadenà algunes hores més tard, i el President Aguirre no pogué tornar a París. M. Ibarriagaray se'n apropia per fer dir a Gaston Bénaç, a Paris-Soir, que el President Aguirre havia corregut a trobar els alemanys. Ibarriagaray dictava aquesta informació en el mateix moment que feia intermar a Gurs i expulsar de París els bascos refugiats, que ell acusava de germanòfils.

El Sr. Aguirre romanque amagat a Bèlgica durant alguns mesos. Gràcies a papers falsos lliurats pels consols de certes Repúbliques americanes, va poder passar a Alemanya i després a Suïcia, on pogué embarcar-se, a Göteborg, cap a America.

Recorregué tot America del Sud, el Centre i del Nord en el curs d'un viatge triomfal, rebut pels Presidents i els Parlaments de les Repúbliques amigues.

Als Estats Units fou rebut pel President Roosevelt. La Universitat de Columbia li oferí una de les seves càtedres.

Durant la seva estada als Estats Units, el Sr. Aguirre ha continuat les seves activitats de President dels Bascos, i ha publicat dos llibres referents a Euzkadi.»

Lluís Companys no perdé mai el contacte amb el poble. Aquí el veiem, en una visita a Castellar del Vallès, abraçant un dels seus vells amics. El President de la Generalitat havia estat durant molts anys diputat per Sabadell i els seus electors li servaven un afecte i una confiança que confirmen la clarividència de les masses populars —pàgesia i obrers— que seguien sempre el President Companys.

On la llibertat viu, allí és la meva pàtria

(D'un discurs del President Companys, març 1938.)

PAU CASALS,

primer violoncel·lista del món, el més cèlebre dels catalans, continua a l'exili.

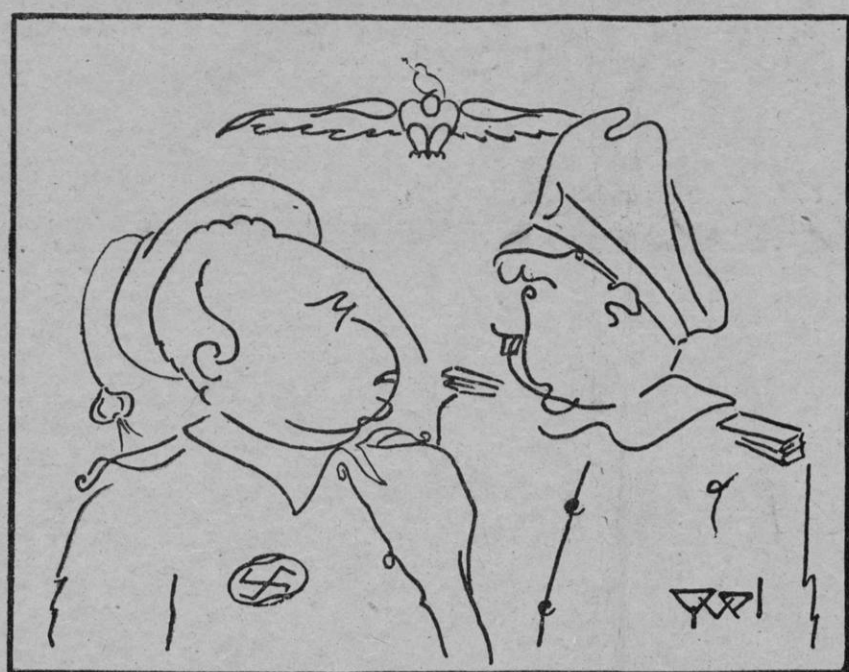
A Berlín hi ha un carrer dedicat a Pau Casals. Això vol dir l'admiració que els alemanys senten pel nostre gran violoncel·lista. Però Pau Casals, que emigrà de Catalunya a primers del 1939, quan la República fou vençuda, es considera un refugiad més, un roig més. Una revista anglesa publicada, el 1940, el seu retrat entre una sèrie d'il·lustrats refugiats que la barbàrie feixista ha obligat a expatriar-se. Els músics hi són ben representats, en aquesta llista: Paderewski, mort fa un parell d'anys, lluny de la seva Polònia estimada; Arturo Toscanini, el més gran potser dels directors d'orquestra; Bruno Walter, Fritz Busch, que feren famoses les orquestres de Dresden i Munic... Sota el retrat de Pau Casals diu: «El violoncel·lista de fama mundial, català, membre de l'Acadèmia Espanyola en 1935, i refugiad de l'Espanya Republicana, on era altament honorat.»

Pau Casals ha seguit a l'exili, a la vila catalaníssima de Prades, on també viu mestre Pompeu Fabra. Home lliure, no ha volgut anar a donar cap concert a Alemanya ni en territoris ocupats pels nazis. Igual que Berlín, París l'hauria acollit, com sempre, amb sales plenes i vibrants d'entusiasme. Però hi havia els alemanys... El mestre es limità, doncs, a donar algun concert benèfic a Lió i a Perpinyà i continuà reclòs a Prades, treballant. Per consolar-se del refús del gran artista, els nazis de Ràdio-París donaven sovint discos de les més famoses interpretacions de Casals. Es més difícil resistir a l'afalac que a l'amenaça. El mestre els ha menyspreat tots dos. D'Espanya també vingueren els ressos fal·laciosos de les interessades sirenes. Volien que hi tornés, i no van plànyer els mitjans: des del «chantage» damunt la família, fins a tota mena de coaccions. L'espoliaren de la seva fortuna i després li feren dir que ja tenia lliures les portes. «Si no ve — gosaren proclamar els falangistes —, creurem que realment té algun crim damunt la consciència.»

Es clar que n'hi té, de crims, mestre Pau Casals, damunt la consciència, segons el criteri dels que ara manen a casa nostra. Crim, el d'haver donat concerts a profit dels nostres infants malaurats; crim, el d'haver-se adreçat per ràdio als seus amics nord-americans, demanant ajut per a l'Espanya Republicana; crim, l'haver creat la magnífica «Orquestra Pau Casals», honor de Catalunya; crim, l'haver fundat i mantingut una institució exemplar com l'Associació Obrera de Concerts, exclusivament reservada als treballadors, i que aplegava uns vastos auditoris populars, plens d'intel·ligència i de respecte; crim, l'haver-se estimat més de renunciar a l'exercici del seu art que a posar-lo a les ordres dels tirans i dels règims que volen l'embrutiment d'aquest poble que ell estima i vol servir...

Podem aviat sentir a París el nostre gran artista? A Prades, mestre Pau Casals no ha estat pas inactiu: ha compost música, i les seves noves obres són, diuen els que han tingut el privilegi de sentir-les, amades de catalanitat. Un oratori sobre «Les figures del Pessebre», poemes de Joan Alavedra, entre altres coses, i que és, asseguren, una pura delícia.

Sabem que el mestre té promès de donar, molt aviat, el seu primer concert a la França alliberada, a la ciutat de Montauban, una de les que han acollit en aquests anys un més gran nombre de refugiats catalans. Un tal acte serà, sens dubte, un gran esdeveniment. El poble català no oblidarà mai aquest fill seu il·lustre que ha volgut compartir l'honor i el dolor de l'exili per fidelitat a la causa de la Llibertat. Catalunya es sent orgullosa que el més conegut dels catalans vivents, el primer violoncel·lista del món, mestre Pau Casals, hagi estat un exemple de dignitat i de fermesa.—T.

Retirades elàstiques, per Quel.

— De debò no m'acollireu els criminals de guerra? — Com si no fóssim prou, nosaltres!

Reivindicacions catalanes

Ara fa quatre anys, amb l'assassinat del President de Catalunya, l'ex-general Franco arrodonia la seva sinistra figura de criminal de guerra; d'aquesta guerra inacabada els esclats de la qual, després de la seva provisional victòria, són, des del 1939, els camps de concentració; les companyies de treballadors, les presons i la periòdica descàrrega dels piquet d'execució.

Davant el silenci angoixat d'un poble que no arribava a creure en tant de cinisme, el 15 d'octubre del 1940 Franco passava la revàlida del seu títol de criminal de guerra... I a la mateixa data, Catalunya, la Catalunya eterna, malgrat tots els botxins, totes les opressions i tots els tirans, aixecava, dintre l'íntim sagrari de la seva ànima de poble immortal, l'altar simbòlic d'una consagració... Descalc, per sentir-se més en contacte encara amb la terra a les llibertats de la qual de-

DIALEGS AL VOL

— Tants partits, tanta política, tantes inicials! Voleu dir que no en fem un gra massa?

— De què?

— De moure'ns, de reunir-nos, de nomenar comitès, d'organitzar-nos i reorganitzar-nos. I això de voler ressuscitar, a l'exili, els partits de fa cinc anys!

— Que no sou de cap, vos?

— És clar que en sóc! Però ja fa cinc anys que el meu partit no té una vida normal.

— I què voldríeu que es formés, doncs? Partits nous? Heu de pensar que si alguna cosa representem els refugiats és la legalitat republicana que el 1939 era desfeta pels invasors, però no vençuda ni anul·lada.

— D'acord. Però això tots plegats, en tant que catalans, i no com a membres de partits i d'organitzacions, que no sabem si responen avui a una realitat catalana.

— En primer lloc, a Catalunya, no ho oblideu, no hi ha vida política si no és clandestina. I en segon lloc, els partits que eren vius i estaven l'any 1939 en el front de l'antifeixisme són la imatge del que érem. Provisionalment els hem d'acceptar com a una imatge, si voleu endarrerida, però fidel, del nostre poble.

— Endarrerida, vos ho heu dit! Voleu dir que els catalans d'allà baix no esperen de nosaltres alguna cosa de més nou que tot aquest reguizell d'inicials gastades?

— No ho sabeu, ni ho sap ningú. Potser estan més vives que mai en el poble català.

— Però tot això dels personatges i els dirigents, per mi està liquidat!

— Per què? Cadascú té la seva personalitat i la seva història, bona o dolenta, de la qual ni ell es pot desprendre ni el poden despullar els altres. I tothom, mentre no hagi traït el seu deure, pot ésser útil a la causa comuna.

— Tot això, Catalunya ja ho decidirà, quan pugui.

— És clar! Sabeu quin és, al meu parer, el deure dels partits i les organitzacions que hi havia a Catalunya el 39? Tornar al nostre poble el règim de llibertat que tenia aleshores, sense renunciar a res. I després, que ell decideixi què vol i quins homes i quins partits tria perquè el representin.

— Homes nous, partits nous, ja ho veureu! No m'heu convençut gaire.

— No cal pas. Allò que és necessari és que anem ben junts i que no ens distreguem de la tasca que ens correspon. Prou temps tindrem de fer i desfer partits i de destruir o crear personatges, si ens ve de gust!

— Ja en tornarem a parlar.

CRITO

UN GRAN POLITIC

per A. BLANXART

Catalunya, tan rica en tants d'aspectes, és, de gairebé sempre, un país pobre en polítics i no cal dir que mancat de grans oradors. Això explica que l'obra de la unitat de les nacions hispàniques hagi estat soldada en detriment de Catalunya. La nostra pobresa en polítics de talla ha estat la causa que no hàgim participat a la descoberta d'Amèrica i que se'ns hagi fet la gran injustícia històrica de privar-nos dels fruits de la conquesta del nou món. Altrament, a Amèrica es parlaria tant el català com la llengua de Castella i fins i tot Catalunya hauria estat per a Espanya allò que el Piemont és per a Itàlia o Prússia per a Alemanya.

El segle XV, la Confederació Catalano-Aragonesa, en plena decadència, només té un polític: el propi rei Ferran II. El segle XVI, Catalunya no en té cap. El segle XVII, el canonge Pau Claris és el sol polític del segle. El segle divuité és d'una pobresa total. El XIX, l'esperit de la Revolució Francesa ens dona Abdó Terrades, Valentí Almirall i, el més gran polític de tot Espanya, Joan Prim. Amb tot i el seu talent i la seva vida admirable, Pi i Margall no podem pas dir que tenia el títol polític o les condicions d'home de govern d'altres catalans.

La gairebé meitat del nostre segle, només ens dona mitja dotzena de noms. Entre els morts, podem citar sense ofendre ningú: Prat de la Riba, Francesc Llairet, Salvador Seguí i Lluís Companys. Tots quatre, des de camps diferents, han donat personalitat política a Catalunya, li han assenyalat camins de govern, han tingut les masses populars darrera d'ells per tal com sabien interpretar-ne els desigs i les necessitats polítiques.

La diada del 15 d'octubre fa que hàgim de dedicar-nos només al que ha arribat al cim més alt de la política catalana i adhuc de la glòria que el seu martiri ha fet més duradora: Lluís Companys, el president incontestable de tots els catalans.

Lluís Companys omple, però, ell tot sol, el període més interessant i més agitat de la vida política de Catalunya. I més encara, per tal com el seu nom va lligat al de tots els homes i els moviments polítics dels darrers trenta anys a casa nostra.

Parlar de Companys vol dir parlar de les campanyes per la Mancomunitat de Catalunya; del moviment que, iniciat pel manifest de les Juntetes Militars de Defensa, va estar a punt de donar-nos la República el 1917; vol dir parlar de les campanyes per l'autonomia el 1918 i 1919 i dels tres anys de salvatge reptat del moviment obrer a Catalunya pels virreis Milans del Bosch, Salvatierra i Martínez Anido; vol dir recordar els set anys de les dictadures de Primo de Rivera, Berenguer i Aznar, i els complots republicans del Sant Joan del 1924, del 1926 amb Macià, del 1928 amb Sánchez Guerra, del 1929 amb Peiró i Aiguader, del 1930 lligat amb els herois de Jaca; vol dir la història de la segona República Espanyola, proclamada per ell a Barcelona el 1931, defensada per ell el 6 d'octubre del 1934, salvada per ell el 19 de juliol del

Dia de dol, dia de glòria

(Ve de la primera pàgina)

Ell representa tot el poble català, com tot el poble català es sent representat per ell. Catalunya perd la sang per les ferides que ultrajaren el seu cos. Catalunya l'acull amorosament entre els seus fills heroics i diposita el seu record en el més pregon de l'ànima nacional.

Un home, una vida, un destí, prenen forma universal, es fan història quan es conjonen amb l'ideal, amb les aspiracions i amb la voluntat d'un poble. En política, naturalment, perquè l'artista s'aixeca fins a l'universal a mesura que es crea una personalitat autèntica. El President Lluís Companys i Jover representa l'ideal, les aspiracions i la voluntat de Catalunya. Mort per ella, el seu nom es fa immortal.

Igual que avui la seva memòria ens aplega sense distinció de matissos, esperem que demà el seu sacrifici servirà de llaç d'unió que agermani totes les voluntats catalanes vers un futur de justícia, d'avanç social i de llibertat que, amb totes les nostres forces, volem per Catalunya.

J. QUERO I MOLARES

1936, apuntalada per ell fins a l'acabament de la guerra que ens han imposat Hitler i Mussolini.

On hi havia possibilitat de defensar i lluitar per Catalunya, pels drets d'associació i millorament social de la classe obrera catalana, pels principis i els interessos de la democràcia de totes les nacions hispàniques, allà figurava Lluís Companys, com a periodista, com a advocat, com a home. Conspirador en la il·legalitat, home de govern en la victòria, Companys ha estat sempre al seu lloc d'honor sense preocupar-se de la seva vida particular. Companys o una vida lligada per enter al servei de Catalunya i de la Democràcia.

Per Catalunya i per la Democràcia, Companys ha donat la seva vida, amb la mateixa serenitat, el mateix entusiasme i la mateixa convicció de sempre. Franco, amb la complicitat de Pétain i de Hitler, ens ha assassinat un home que havia ofert la seva vida com a revolucionari el 1917; que Martínez Anido volia assassinar igual que a Francesc Llairet; que estava disposat a tots els sacrificis quan la derrota del Sis d'Octubre; un home al qual el perill no feia perdre mai la noció del deure que s'havia imposat sempre per a millor servir Catalunya i la Democràcia.

Companys era allò que es diu un home. Un home i un polític d'una habilitat tan fina com la de Prat de la Riba en l'art de voltar-se de col·laboradors. Conductor de masses, a la manera del seu gran amic Salvador Seguí, i fogos i coratjós com l'altre gran amic — mort gairebé per ell —, Francesc Llairet, Companys era un polític complet. — com s'assembla a Joan Prim! —, un revolucionari al qual la Presidència no li feia oblidar el carrer, que és allà on el poble viu, passa, estima o maleeix els polítics quan no el serveixen.

Per aquest poble, Lluís Companys ha lluitat, ha governat, ha fet el sacrifici de la seva vida, ben segur que el seu exemple servirà per a agermanar els catalans en la lluita contra Franco, per tal de reconquerir, amb la independència d'Espanya, les llibertats de Catalunya, d'una Catalunya, com ell volia, ben lliure i ben democràtica.

NOTÍCIES D'ALLÀ BAIX

Els diaris que surten a l'Espanya de Franco han començat fa un quan temps a parlar de «democràcia orgànica». Fa l'efecte que en això volen seguir l'exemple de Salazar, el dictador jesuïta de Portugal, que està fent desesperades maniobres per a salvar-se amb una adaptació a la terminologia del món nou. Com si canviat de nom o de camisa n'hi hagués prou!

El «ministro-secretario» del partido, un tal Arrese, digué en un discurs: «Espania no es un régimen totalitario. La Falange no es un partido único». Fugi, home! És clar que no. Un altre teoritzant ja ens ho havia explicat més clar: «La Falange es un movimiento azul y pòetico». I vertical, a més a més.

Si per les declaracions oficials costa un xic treure l'entrellat del que és de debò la F.E.T. de les J.O.N.S., les idees s'aclareixen bon tros quan sabem que al presupost de l'any que som hi ha 163 milions destinats a mantenir aquests «pòetico» i viva el moviment! deuen cridar els dels braç enrapmat.

Sembla que els presupostos de l'Estat Falangista són, per dir-ho amb la lluminosa frase d'un «jerarca» que es diu Benjumea, «los jalones de la reconstrucción orientados por los ideales económicos del Caudillo». Si examineu aquest presupost, observareu que llur import total és de 13.000 milions, més del triple del que gastava la República. Teniu en compte, però, que ultra els milions de la Falange, hi ha 1164 milions per a Governació-policia— i 2.800 milions per a l'Exèrcit! I que hi ha la « Jefatura del Estado » — tenir Caudillo és un luxe caret—, les Clases Passives, etc. Davant d'aquestes partides considerables, els ministres d'Agricultura, Educació, Indústria i Comerç, Obres Públiques i Treball no arriben a repartir-se, entre tots, 1681 milions. Quins «jalones» més ben orientats!

Prenent com a base els preus de juliol del 36, els preus dels articles alimentaris havien pujat a Espanya d'un 77,7% a darrers del 1939. Avui, les dades oficials acusen un 220,89%, d'augment damunt els preus d'abans del «movimiento». Paral·lelament, els productes industrials, prenent com a 100 els preus del 36, eren de 190% en

1939 i han passat al 57,3% en 1944. L'augment global del nivell de la vida a Espanya des del 1939 és de 70%. (Els sous, cal remarcar-ho, són els mateixos que el 1936.) Als països en guerra, com Anglaterra i els Estats Units, que forneixen un enorme esforç financer, l'augment no passa del 25%. Però és que l'Espanya de Franco continua la guerra contra els espanyols! I els mateixos se l'han de pagar, és clar!

Totes les notícies que vénen de Catalunya coincideixen a indicar que la immoralitat regna a tots els sectors oficials. Sota el governador Correa, gran estraperlista, i el Moscardó, gran promotor de les represions, les patates valen a 6 ptes. el quilo, l'arroc a 14 ptes., les barretes de pa de mitja lliura, 2,50 ptes. Això sí, per 300 ptes. podeu treure papers falsos... a la mateixa «Jefatura»! Només cal anar allí donar, els bil·lets i els retrats, i ja ho teniu.

SALA PLEYEL
252, Fbg St-Honoré
Dilluns 23 d'octubre 1944
a les 6 en punt de la tarda

GRAN GALA D'ART ESPANYOL

organitzat per SOLIDARIDAD ESPAÑOLA
sota el patronatge d'UNION NACIONAL ESPAÑOLA
a profit de les famílies dels espanyols morts per l'alliberament de França
amb el concurs de

MARIA CASARES
LA JOSELITO
AMPARITO PERIS
J. GARCIA-BADENES
Juan Relámpago

Espectacle presentat per CORPUS BARÇA
Gran venda a l'americana **PABLO PICASSO**
d'una tela de

LOCALITATS DES DE 20 FRANCS
Venda de localitats:
Jala PLEYEL - DURAND 4, Place de la Madeleine i U. N. E. 11, Avenue Marceau.
Abelard GARCIA

dicà tota una vida de lluitador ardent i infatigable i amb un «Visca Catalunya!» i amb un «Viva Espanya!», lliç profunda i fuetada terrible per als que han covat criminalment el foc dels odis i de les incomprendions ibèriques, Companys, l'home, queia per sempre més, pit avant i cor obert al plom mortífer de les bales feixistes... Però, simultàniament i fruit de la comunió de la seva sang amb la terra catalana —els glacis de Montjuïc són, malgrat llur fatídica llegenda, terra nostra, manlleuada a Catalunya per la força i l'opressió—, neixia inextingible la flama que aureolava la immortalitat històrica del President Companys... Un màrtir, un símbol, un ideal... Quan la pau i la llibertat entre els homes i els pobles de bona voluntat succeïxi a aquest tèrbol període d'ambicions assassines, de ruïnes i de dolors, Catalunya té dues reivindicacions capitals a realitzar... El dret de captura i de judici del més sàdic dels criminals de guerra que registra la Història, del fratricida de més d'un milió i mig de ciutadans del mosaic ibèric on ell mateix vegé la llum i que d'acord amb els seus mateixos procediments no podrà invocar cap dret d'asil, i el retorn a Catalunya, per part del futur Estat Espanyol, del Castell de Montjuïc, per a constituir-hi sobre la terra humida per tanta sang vessada en el glaci de Santa Helena, el monument històric que, perpetuant la figura destacada del President Companys, simbolitzi en etern homenatge la Catalunya alliberada.

Le Gérant provisoire: Mathilde König
Publié sous la responsabilité de l'Alliance Nationale de Catalogne et du C. A. D. I.
S: P: L. 4, rue Saunier - PARIS (9e)

Vida i mort heroiques

(Ve de la primera pàgina)

Companys, successor de Macià.

En ésser elegit President de la Generalitat el 5 de gener del 34, a la mort de Francesc Macià, digué en el seu discurs: «Des d'aquest lloc estic disposat tothora a afrontar tots els sacrificis, ja que tinc la màxima responsabilitat». Els seus amics presentien que seria sotmès a dures proves, en les quals novament, i més que mai, la seva vida perillaria: I així ocorregué el 6 d'octubre del mateix any i quan la sublevació feixista del 19 de juliol del 36.

En aquestes jornades, Companys va fer honor a aquelles paraules afrontant el perill i la responsabilitat i es revelà, una vegada més, com a home dotat d'una gran visió política. Protestà violentament el 6 d'octubre perquè veia en perill les essències del règim republicà del 14 d'abril que ell, precisament havia proclamat i volia salvar. En la sublevació militar del 19 del juliol hi veia la ingerència del feixisme estranger en els destins de la Pàtria, el pròleg d'una ofensiva de les Dictadures contra les Democràcies que portaria — els fets posteriors ho han confirmat — a una guerra mundial.

El President davant dels jutges.

En la vista de la causa pels fets del 6 d'octubre davant del Tribunal de Garanties, Lluís Companys no sols no volgué minvar la seva responsabilitat, sinó que la reacceptà exclusivament tota per a ell com a cap del govern. Ja, en modificar el fiscal la petició primera de pena de mort per a la de reclusió perpètua, havia exclamat: «No agradeço, Sr. Fiscal, estos equívocos de ley para salvar mi cabeza con piedad de fábula». I quan, després de parlar el seu defensor, el President del Tribunal preguntà als processats si havien de manifestar alguna cosa, Companys s'aixecà i pronuncià aquests mots: «Insisteixo en destacar la meua major responsabilitat pels motius que ha exposat el meu defensor seguint les meves instruccions. Els meus companys, per l'afecte que em tenen, per la serenitat de llur coratge i per un estímul d'elegància espiritual, senten satisfacció i tenen a honor el compartir i igualar llur responsabilitat amb la meua. Però a mi em produeix una sensació que em fa exclamar: «Això, senyors del Tribunal, no seria just. Si hi ha un responsable, sóc jo, o almenys haig d'absorbir la major part de la responsabilitat».

19 de juliol del 1936

Quan la sortida de les casernes de les forces sublevades, a la matinada del 19 de juliol del 36, Companys es traslladà del Palau de la Generalitat a la Comissaria General d'Ordre Públic. I allí, des del balcó, desafiant el perill, encoratjà l'heroisme de les masses populars i de les forces lleials fins a reduir i vèncer les forces feixistes. Moments després, des del seu despatx de la Presidència, en donava compte, per ràdio, al poble:

«El Govern — digué — mantindrà la direcció de la lluita puix que en té la responsabilitat, i imposarà la disciplina amb el concurs i l'assistència de les organitzacions obreres i dels partits polítics antifeixistes. Els que han lluitat i han vençut han de romandre acoblats, per tal de donar als impulsos de la indignació el camí eficaç de la victòria i la netedat, l'honor i la glòria del moviment triomfant».

La mort heroica

En la mort es comportà com en vida, amb la serenitat de sempre, amb aquella valentia moltes vegades demostrada davant el perill, essent el seu darrer pensament Catalunya, sagrada paraula que les bales feixistes no pogueren ofegar. Mori per Catalunya! El mataren perquè l'estimava tant!

Un diari francès, en donar compte en poques ratlles, com tots, de l'afusellament del «President de la Catalogne» feia constar que havia mort «courageusement». Per a tots aquells que el conegueren en vida no calia que ho reconeguessin els enemics; teníem per descomptat que amb tot coratge afrontaria la mort, «la mort més bella» — digué — que podia desitjar la seva persona.

En les darreres hores de la seva vida Companys escrigué, escrigué molt. Ultra les disposicions familiars, suposem que no oblidaria el seu testament polític. El desconecim fins a l'hora present. No volem creure que, d'existir, se l'hagi fet desaparèixer, però, si tal monstruositat hagués de registrar-se, res haurien aconseguit els seus autors, perquè resta i restarà íntegra la seva obra amb els seus ensenyaments, com perdura i perdurarà el seu emocionat record en tots els homes que estimen Catalunya i la Llibertat.

JOAN TAULER

Després de la jota vindrà un "fandango". I com a fi de festa, què? Probablement un Ball de Bastons.

Sang a Catalunya

No sabem si, en l'espai de temps que ha transcorrer, en les actuals condicions, entre la redacció d'un article i la seva publicació a les pàgines d'un setmanari, noves informacions hauran vingut a aclarir el panorama del que alguns diaris parisencs han titulat «Troubles en Catalogne». Que es tracti de revoltes internes, d'aspectes diversos de la resistència catalana contra el règim de terror del falangisme, o bé d'infiltracions enllà de la frontera de guerrillers impacients de donar amb llur coratge heroic, posat a prova en el «maquis» francès, el crit de rebel·lió que ha de propagar-se per tota la Península, el fet és que a Catalunya la sang corre de nou. I que —modest privilegi de la sang vessada per un ideal— això posa altra vegada en el primer pla de l'actualitat i en la primera pàgina dels diaris el problema espanyol i àdhuc els problemes específicament catalans.

Cinc anys llargs d'un exili dolorós poden donar-nos dret, ens sembla, a sentir tota la impaciència que ens encén l'ànima per aquest retorn tan somniat a la nostra terra. Retorn victoriós o bé —si volem ésser més modestos, i no atribuir-nos allò que serà, de fet, la victòria de tots els espanyols— retorn que satisfaci la nostra dignitat d'homes lliures. I aquestes notícies que arriben a París de la frontera dels Pirineus ens han de fer batejar per força el cor. La imaginació es desferma tot seguit, muntant un film d'imatges heroiques i triomfals, ple de volar de banderes i remor de cants entre el fum i els espetecs de la fuselleria i els canons. Serà així? Tant de bo! Quin català refusaria de col·laborar amb el seu braç i amb la seva sang, si calgués, a l'alliberació de la pàtria?

Alguns amics ens diuen llurs inquietuds i llurs temences. «Voleu tornar a submergir Catalunya en una nova onada de violència i de lluites? No creieu que la nostra terra i els nostres germans són mereixedors de la pau fructífera, en lloc de la guerra que res no respecta? Esteu prou segurs de l'èxit de l'operació bèl·lica per a poder-la emprendre joiosament? No volem oposar a aquestes veus els fàcils sarcasmes dels «actius» contra els «prudents». Sabem prou que un mateix patriotisme regeix llurs angoixes i les nostres, i que no hi ha ningú més menyspreable que aquell que adopta, per preparar-se un èxit personal o fer una maniobra política, el paper del capità Aranya. I també sabem que, després de tres anys de guerra i de revolució i de cinc anys de repressió i de desgovern, Catalunya no pot permetre's una nova sagnia que potser la deixaria exhausta per molts lustres. Si algun país és digne de la pau aquest és, realment, el nostre. Però la pau sense la llibertat, la pau sense l'honor, no són més que aquella pau dels sepulcres que un dia regnà a Varsòvia i que ara els alemanys es poden gloriar d'haver-hi tornat a fer regnar. I aquesta pau, Catalunya no la vol.

Si amb una imatge fàcilment entenedora poguéssim expressar la nostra posició, diríem que el nostre ideal no és un nou 19 de juliol sinó un nou 14 d'abril. Foren els republicans, foren els catalanistes els que varen dur, després d'unes eleccions i amb l'assenyament unànime del poble, el canvi incruent de règim. I en canvi, els homes i els sectors que es posaven darrera Franco i els altres generals aquell diumenge inoblidable de juliol submergien, per anar contra la voluntat unànime del país, tot Espanya en una nit de sang i de violència. No oblidem mai que ells en són els responsables, i només ells, davant la història. Però el fet que les coses que han de passar es produïxin pacíficament no depèn pas únicament de nosaltres. Les informacions que ens arriben de Catalunya són unànimes a reconèixer la gran difusió del patriotisme català en tots els camps socials i la pèrdua total del prestigi —si un dia n'ha tingut— de Franco i la Falange. Hom diu, àdhuc, que vastos sectors dels que recolzaven el règim actual estan disposats a facilitar o a realitzar l'operació de neteja. Si ells són capaços de fer-ho, no ho rebutjarem pas, sempre que amb això no vulguin posar una hipoteca a la lliure voluntat del país. Però cal que sigui aviat, perquè sinó la impaciència popular pot dur a explosions de violència.

(Passa a la segona pàgina)

Un manifest de l'Aliança Nacional de Catalunya a Vierzon

Hem rebut un manifest de l'Aliança Nacional de Catalunya, comitè de Vierzon, en el qual hom invita tots els catalans, sense distinció d'opinions, a ajuntar-se per a la tasca comuna d'enderrocar el règim franquista.

«Quan Catalunya sigui lliure, —acaba—, tots serem lliures i llavors tots ens sentirem joiosos d'haver contribuït d'una manera o altra a l'alliberació. Cadascú es reintegrarà a la seva seu i tindrà els drets que li pertanyen. Anui, però, Catalunya necessita de tots els seus fills i sense distincions ni estaments de cap classe els crida.»

L'acte de dissabte a la Mutualité

Tal com estava anunciat, dissabte passat va tenir lloc, a la Sala de la Mutualité, l'acte organitzat per la «Unión Nacional Española». Hi assistí un nombre públic, el qual aplaudí amb entusiasme els oradors. Presidí l'acte el Dr. Aguiar, president de la U.N.E. de la zona Sud de França. En representació de l'Aliança Nacional de Catalunya parlà el Dr. Viladrich, el qual exposà els motius que obliguen els catalans, amb més motiu encara que els altres espanyols, a unir-se i a lluitar per a destruir el règim que actualment oprimeix la nostra terra.

B.D.I.C.

Catalunya

Organ de l'Aliança Nacional de Catalunya a París i Zona Nord de França

REDACCIO I ADMINISTRACIO : 11, Avenue Marceau, Paris 16e - Tél. PASsy 67-56

Preu : 3 Francs

ANY I — Nova sèrie — NUMERO 6 Dimecres 25 d'Octubre del 1944

Els catalans i la futura S.D.N.

Fent ús de l'amable hospitalitat que «CATALUNYA» ha ofert als escriptors catalans independents, em permetré de parlar-vos de les relacions de l'esperit polític català amb el de la Societat de Nacions.

Tots sabem que la Conferència interaliada de Dumbarton Oaks ha estudiat l'estructura general de l'organisme que ha de substituir l'antiga Societat de Nacions de Ginebra. L'acord sobre tots els punts no s'ha realitzat encara, però pot assegurar-se que, segons el ja decidit, l'esperit de la futura «United Nations» serà, en línies generals, continuació del que hauria d'haver estat l'esperit de la institució ginebrina.

Ara bé, aquest esperit estava representat arreu del món per les Associacions nacionals d'amics de la S. D. N. Mr. Churchill ha retut homenatge, darrerament, a la clariïdència d'aquestes Associacions dient que, si llur veu hagués estat escoltada, molts de mals s'haurien evitat. Entre les Associacions en qüestió funcionava la «Unió Catalana pro S. D. N.»

Recordem que, en la seva primera etapa, a ran de la fundació de la Societat de Nacions, la nostra «Unió Catalana pro S. D. N.» s'esforçà en favor dels seus principis de pacificació humanitària i democràtica. Ho féu com a entitat catalana, directament religada a la «Union Internationale des Associations pour la Societé des Nations», i ho féu amb esperit i mètodes catalans, distintos, i perquè així ho féu, pogué realitzar obra útil, no sols per a Catalunya, sinó en favor de tots els republicans espanyols i cal dir-ho, de tot Espanya.

El triomf passatger dels antidemocràtics, enemics mortals de la S. D. N. a Espanya, i després a Europa, ha impedit durant anys que la «Unió Catalana» continués treballant en públic. Però ara ha arribat l'hora que repregui les seves activitats en una tercera etapa de la seva vida.

La seva tasca haurà d'ésser la de totes les Associacions germanes. Co és, escampar en el propi país l'esperit de la S. D. N. (o de la N. U.) i aportar a aquesta, o al seu voltant, l'esperit del país res-

pectiu, en el nostre cas, de Catalunya. Però és evident que la nostra doble tasca es ramifica en una sèrie d'accions possibles, tant en el sentit de «Catalunya endins» com en el de «Catalunya enfora».

Catalunya enfora, la «Unió Catalana» té per objectiu que el nostre país estigui representat directament a l'Assemblea dels pobles. En vo-

NOTICIES D'ALLA BAIX

Els diaris parisencs han publicat abundants informacions i comentaris sobre els fets que es produeixen a Catalunya i que, sense tenir ni de bon tros el caràcter d'una insurrecció nacional, semblen indicar que ja es comença a formar una forta «resistència» interna, amb les mateixes característiques que el «maquis» francès. No cal dir que tindrem els nostres lectors al corrent de totes les notícies que ens arribin referents a l'acció dels catalans contra Franco i els seus camisablaus.

Els dies 16 i 17 d'octubre, a Ràdio-Zaragoza, un «camarada» falangista ha parlat al «pueblo trabajador de Aragón». El programa era de fer propaganda d'unes properes «elecciones sindicales» que a hores d'ara ja deuen haver-se celebrat. Aquesta propaganda es basa en arguments d'aquest to: Cal desenganyar-se; no hi ha d'altres possibilitats que l'Estat Nacional-Sindicalista o el Comunisme que nega la família, etc...

De què es tracta en aquestes eleccions? Sobretot de demostrar que estan molt equivocats els que els diuen totalitaris, perquè són veritablement una democràcia. Això és tan evident, que els «camarades» deploren que hom hagi donat «torcides interpretacions» a aquestes eleccions. Que així com els capitalistes de diverses opinions polítiques coincideixen en els Consells d'Administració, també han de coincidir els obrers, «blancos o rojos, no nos importa», en la representació sindical. Allò que cal és que tots hi siguin.

Les eleccions es faran a les fàbriques i tallers, en quatre categories de «productores»: «Técnicos, administrativos, especializados y mano de obra». Hi haurà candidatures impreses. (Hom no plany les facilitats als «productors».) Els «empresarios» (altrament dit, els amos), votaran a llurs centres respectius. Tot això fa un tuf que empuja de «Carta de Treball», «Corporativisme» i altres receptes estil Pétain o Salazar.

Es veu, però, que aquesta perspectiva d'eleccions no engresca ningú. Perquè l'orador de Ràdio-Zaragoza s'escarrassa a cridar els aragonesos als «urnes sindicals, i es refereix als «amargados y congéneres». Sembla que tenen por que la gent no voti, marcant així un allunyament del règim, o que voti «en política», cosa que espera l'orador. Aquest recorda a tothom que l'elecció és només «económica y social». Sobretot, que hom no interpreti això com una evolució vers «fórmulas extranjeras». No han declarat ja que es trobaven en democràcia? No n'hi ha prou, encara? Doncs què voleu? El sufragi universal, secret i lliure? Un parlament sobirà? Tot això, convenim-ho, són fórmules estranyes. I allò que és natural (vol dir nacional-sindicalista) és això de les eleccions sindicals.

Mentrestant, la por de Franco i els seus sicaris es tradueix en noves agafades de gent, sobretot a Catalunya, i en afusellaments de condemnats l'execució dels quals estava pendent de temps. L'ombra sinistra de la repressió s'estén de nou damunt la nostra terra. Quin dia podrem fer-la fugir vençuda pel sol de la llibertat?

ler-ho, és evident que la nostra «Unió» planteja, i vol ajudar a resoldre, un problema ben espanyol: el problema de la representació d'Espanya a la S. D. N. En lloc de mantenir el criteri restrictiu i disminuïdor de la política central, la «Unió Catalana» manté el de la pluralitat de representacions, que tan favorable ha estat al Commonwealth britànic, i que la U. R. S. S. es prepara a adoptar, conferint a moltes de les seves repúbliques el dret a tenir una política estrangera pròpia. Així, la «Unió Catalana pro S. D. N.», tot i restant ben catalanista, treballa perquè Espanya, fent ús de la seva excepcional i providencial diversitat interna, pugui trametre, no una, sinó tres o quatre delegacions amb veu i vot, a l'Assemblea de la S. D. N. o de la N. U. I l'acció possible de la nostra «Unió» Catalana enfora, no s'acaba pas aquí; ja que, volent contribuir a la concòrdia internacional, és natural que treballi per aquella que ens toca més d'aprop, l'entesa franco-espanyola, així com per d'altres en el camp llatí.

Semblants ambicions, Catalunya enfora, impliquen, Catalunya endins, una actitud d'unitat nacional i democràtica; no pas «sense partit», sinó comprensiva de les opinions de tots els catalans. De tots els catalans democràtes, s'entén, que estimin l'ideal de la S. D. N. Car s'exclouen ells mateixos, per exemple, aquells homes que s'han deixat contaminar pel virus nazi-falangista d'odi a la seguretat col·lectiva, al respecte a les personalitats nacionals i, en general, a la S. D. N.

Espero que el lector desitriàrià fàcilment els elements d'utilitat actual que es troben en el que acabo de dir, d'allò altre de més inactual que he evocat. Els que sapiguem estimar conjuntament la realitat i el somni seran els que es trobaran més aprop de la manera com veig aquest afer.

Nicolau M. RUBIO de la «Unió Catalana pro S. D. N.»

...Només reproduiré una intervenció presa a unes monges de Porto-Cristo, i que fou publicada en extenso en tots els diaris de Palma, El Día, l'Almudaina, (diario católico, diu en subítol) Última Hora. La mitniscula població de Porto-Cristo fou el punt de desembarcament de les forces catalanes l'agost del 1936. Tanmateix no pogueren mai sortir-ne, i hagueren de tornar-se a embarcar sis setmanes més tard. Aquestes monges dirigien un pensionat, desert aleshores, en aquella època de vacances. La superiora contava doncs amb vivacitat al periodista l'entrada dels Roigs, el primer contacte de les seves filles esgarriades amb els milicians de Barcelona, que els donaren brutalment l'ordre de preparar llits per als ferits. En mig del desordre, sorgeix de sobte un sud-americà, una mena de gegant, revòlver en mà, que es presenta així: «Germanes, sóc catòlic i comunista. Al primer que gosi faltar-vos al respecte li engego un tret al cap.» Durant dos dies es multiplica, aprovisiona les infermeres, les ajuda a guarir els ferits, que van augmentant constantment, i en els rars moments de lleure prossegueix amb la superiora una controvèrsia que ella relata al periodista amb un to d'humor bastant sentit. Per fi, l'alba del tercer dia apunta, i la religiosa acaba així la seva narració: «Sentim un viu esclat de fuselleria, els ferits s'inquieten, els milicians fugen corrent, totes ens agenollem, pregant al cel a favor dels nostres aliiberadors. Els crits de «¡Viva España! ¡Arriba España! comencen de ressonar a les nostres orelles, les portes cedeixen. Què li diré més? Els valents soldats entren de pertot arreu, passen comptes amb els ferits. El nostre sud-americà és el darrer que maten.»

Georges Bernanos, «Les Grands Ci-metièrres sous la Lune», pag. 138-139.

LES COSES CLARES I POSADES AL SEU LLOC

per J. TERMES

Els homes es complauen massa sovint a crear confusionismes en lloc d'establir les coses clares. Llavors la discussió esdevé disputa, les amistats es refreden, i uns i altres prenen posicions que no haurien de prendre's en uns moments tan greus com els actuals.

Tothom treballa o diu treballar per a procurar una unitat d'acció que permeti d'obtenir un resultat desitjat per tots, però després de grans esforços constatem encara amb pena la situació paradoxal de trobar-nos encara força dividits.

Un bon amic nostre resident a Montpel·ler, persona digníssima i d'un fort relleu intel·lectual i polític, m'escriví planyent-se de l'espectacle que, segons ell, donen alguns espanyols d'aquella zona amb llurs diferències, la qual cosa és la causa de la publicació de nombrosos periòdics i manifestos i àdhuc de disputes que no fan cap bé a la causa de la reconquesta d'Espanya i sense la qual no podríem tornar a tenir mai ni República per al conjunt general espanyol ni encara menys Estatut per a Catalunya.

«Cal veure d'aconseguir la unió de tots —diu l'amic—, puix que si això segueix així anem a desacreeditar-nos.»

«En el darrer número de «Reconquista» —afegeix—, que publica «Unión Nacional», trobo el vostre nom com un adherit més. Es cert això? Confirmeu-m'ho o rectifiqueu-m'ho per tal que jo pugui fer el mateix entre els catalans aquí residents que m'han demanat si jo tenia informació.»

Aprofito l'obligació de correspondre al meu estimat corresponal per a posar les coses al seu lloc i fixar clarament la posició meua i la dels bons amics que es troben en el meu mateix cas. Nosaltres no podem adherir-nos individualment a cap organització. Som militants dels diversos partits de Catalunya amb residència a França. Amb una coincidència plena, amb un acord perfecte, hem constituït «Aliança Nacional de Catalunya» per a coordinar l'esforç que cal fer contra Franco i la Falange, amb el fi d'aconseguir l'alliberament d'Espanya. Els nostres fins essencials són: retorn a la legalitat; per tant, Constitució del 4 de setembre del 1931, Estatut de Catalunya del 9 de setembre del 1932 i Estatut Basc del 6 d'octubre del 1936.

«Aliança Nacional de Catalunya» ha pactat amb «Unión Nacional Española» i compleix i complirà el pacte dintre una lleial col·laboració. Res més.

Entorn de l'Aliança Nacional de Catalunya

Demano la paraula

per A. BERNADO

L'amic Termes, en un altre lloc d'aquest número, surt al pas de certs confusionismes que encara ara es produeixen entorn de les finalitats d'Aliança Nacional de Catalunya. Josep Termes parla amb autoritat i amb franquesa, però jo trobo que es deixa encara alguna cosa al tinter.

Es per això que demano la paraula per una sola vegada i, encara que ho faig sota la meua exclusiva responsabilitat, crec interpretar el pensament d'alguns milers de catalans. Suposo que ningú no gosarà discutir la meua catalanitat si discrepo d'altres catalans força enderriats sobre la vigència o no vigència de l'Estatut de Catalunya.

Trobo, en primer lloc, massa preocupació a parlar del be abans de matar-lo, sobretot quan encara no el tenim criat. Molts catalans no s'adonen que estem tot just a la setmana de Passió i que, per tant, la Pasqua Florida és encara lluny i que per arribar-hi ens caldrà frenar impaciències, estrenyer els nostres rengles i posar molta i bona voluntat per a poder arribar a matar el llop que ens té el be acorralat.

Es lamentable que alguns catalans que saben molt d'escriure i que tenen un alt sentit del patriotisme es dediquin únicament i cada dia a col·locar-se en una posició que no és pas la que han pres sense pensar-s'hi gaire els milers de guerrillers catalans que ja combaten en terres de Catalunya. Els herois catalans del «maquis» a França, ahir, i de la guerrilla a Catalunya, avui, es fumen prou de les tasques d'alguns advocats que no tenen altra preocupació que la de brodar escrits sobre la Constitució del 31 i els Estatuts d'Autonomia que en formen el complement.

Els nostres guerrillers han sabut, saben i sabran per algun temps que una cosa es previa per damunt de totes les altres: la independència d'Espanya. Espanya és un feude de l'Alemanya hitleriana i mentre Franco i Falange no desapareixin, a Espanya no hi haurà ni República ni Estatuts d'Autonomia. Són ganes, doncs, d'ignorar la realitat, totes les paraules, els discursos i els articles de premsa dedicats a defensar una Constitució que ningú no ataca si no és el propi botxí d'Espanya.

Si tindrem Constitució, tindrem República, tindrem autonomia catalana, bascos i gallecs, però tindrem la Constitució, la República i l'autonomia que ens hàgim sabut guanyar i que tots els homes i les nacionalitats hispàniques ens reconeguin el dia que Espanya, Catalunya, Bascònia i Galícia puguin manifestar-se lliurement.

Trobo extemporànies, doncs, ateses les circumstàncies actuals i la diversitat dels elements que componen la «Unión Nacional Española», de la qual formem part en tant que Aliança Nacional de Catalunya, totes les discussions de premsa i dels cal-de-café que puguin tendir a separar-nos de l'objectiu primordial de tornar la independència a Espanya, base primera i sense la qual no serà possible cap legalitat al nostre país.

I per la meua part, no renuncio a res, com no hi renuncien milers de catalans que, com jo, catalanistes radicals —però lluny de tenir velleïtats separatistes—, ens aliem amb centralistes tradicionals, de la mateixa manera que, sense ésser catòlics, ens aliem amb ells, ben segurs que els dislocarem quan sigui l'hora de fer-ho si preteguessin imposar-nos llurs creences. Militants d'un partit obrer que és alguna cosa a Catalunya, pleguem transitoriament la nostra lluita i ens col·loquem en un pla d'igualtat democràtica amb els elements d'altres partits catalans i fins i tot amb aquells que númericament ens són inferiors, amb tal que coincideixin amb nosaltres en l'obra d'esclafar Franco i Falange i col·laborin lleialment sota la direcció de la Junta Suprema de Madrid.

Per aquest objectiu, milers de catalans, confosos entre milers d'espanyols, han lluitat i lluiten a França i a Espanya, assistits moralment pels milers de catalans i espanyols d'Amèrica. Tots ells no accepten altra autoritat que la que dimana de la voluntat unànime dels nostres germans que volen alliberar-se de Franco i Falange, sense diferències de nacionalitats, de creences o de classes. Aquest objectiu ha costat i costarà encara, gran nombre d'emprossaments, de misèries, de morts.

(Passa a la segona pàgina.)

QUÈ PASSA AL MÓN?

Parlem de Bèlgica

Es amb sincera simpatia que els catalans evocuen Bèlgica. Petit país valent, amb un sentit nacional del deure ben afinat i obert als corrents moderns i humanitaris dels problemes socials i nacionals.

Els belgues, dividits en l'avantguarda ens llurs aspiracions polítiques per la llengua, la raça i els costums, han estat units en els darrers temps de l'ocupació, malgrat els intents alemanys de fer més profund l'antagonisme que separa Walònia de Flandes.

Per a millor facilitat del lector recordarem que fins l'any 1830, flamencs i walons depenqueren dels Països Baixos. Amb l'ajut de l'exèrcit francès es revoltaren i expulsaren les autoritats reials holandeses proclamant la independència del reialme de Bèlgica.

Si bé la població flamenc era tant o més nombrosa que la walona, durant gairebé un segle—fins l'any 1914—la llengua oficial fou la francesa, la dels walons, i les reivindicacions flamenques no arribaren mai a ésser un problema seriós. La situació lingüística en què es trobava situat l'home flamenc, despertà naturalment amb força, el sentiment nacional flamenc que es considerava oprimí. I animat pel vent de llibertat de les petites nacionalitats que portaren el desenllaç de la guerra mundial passada, desvetllà la presa de l'acció política. Les raons invocades foren múltiples i la necessitat d'un comandament bilingüe fou exigida i acordada. El sufragi universal obrí de bat a bat les portes al poble flamenc per a una intervenció efectiva a la política de Bèlgica en defensa dels interessos propis. Les universitats flamenques sorgiren i llur aportació fou decisiva per a l'avenir del país.

Tot això no succeí tanmateix sense despertar recels. La mà interessada dels alemanys ha intervingut per a suscitar l'estridentia del problema, s'ha dit, com si els flamenques no haguessin tingut cap motiu vàlid que motivés llurs reivindicacions.

Més tard, havent esdevingut oficials les dues llengües, gràcies a la pressió parlamentària dels diputats flamenques, la situació ha sofert un canvi complet, ja que els llocs oficials són ocupats cada dia més pels flamenques, car aquests parlen clarament els dos idiomes.

Els alemanys han fet tot el possible per atreure el poble flamenc i crear un abim entre aquest i el waló. Els presoners de guerra flamenques foren alliberats quan la desfeta de l'any 1940. Els walons coneixen encara els rigors del captiveri. Però si bé Flandes no s'amollà a l'hegemonia walona, tampoc no s'ha amollat a l'ocupació alemanya i les autoritats d'ocupació l'han tractada finalment com a tot altre país ocupat, amb tot allò que aquest tracte comporta de fam, deportacions i crims. Hom ha pretès, sense que això respongui a la veritat, que els flamenques no havien estat deportats pel servei del treball obligatori, ja que són a milers també els deportats a Alemanya que esperen amb ànsia el moment de l'alliberació.

Bèlgica està ja alliberada i molts problemes inherents a la seva alliberació li retenen l'atenció, però no es pot dubtar que sols l'entesa entre les dues nacionalitats a base d'un pacte d'iguals drets i iguals deures és la justa solució que s'imposa al problema aquest que resta com sempre el més vital. Únic arranjamant que pot garantir al país la tranquil·litat necessària a una reconstrucció efectiva a l'endemà de la guerra. A Bèlgica, com a tants d'altres Estats, li és necessari el respecte dels drets polítics i culturals de les nacionalitats. Allí com a tantes d'altres contrades d'Europa, cal per a homes i pobles la més bona voluntat.

J. ROSSELLO

Les relacions entre la França alliberada i l'Espanya franquista

(Ve de primera pàgina.)

En allò que concerneix la situació a les nostres regions del Sud, això rísca de reforçar els rumors acreditats amb intenció en el públic, que han impressionat àdhuc alguns esperits distingits, i segons els quals les nostres províncies estarien en l'anarquia. A aquest efecte, avui publicuem el primer article d'un periòdic britànic que ha anat a visitar aquestes regions i que ha volgut donar-nos la relació objectiva del seu viatge.

Per la resta, cal saber que el problema és encara més greu del que hom pensa. L'afer d'Espanya no ens interessa pas solament perquè hem contractat un deute infinit envers la República espanyola. Ens interessa també perquè l'esforç de França en guerra rísca d'ésser compromès per la política franquista. Allò que hom no sap encara a França i que tenim interès a dir, que es vulgui o no, és que nombrosos alemanys (donem sota reserva la xifra de 40.000) refugiats a Espanya, s'han reagrupat en un veritable exèrcit, perfectament equipat. Són ells els que fan pressió sobre la política espanyola. Són ells els que la ràdio de Madrid vol ajudar amb els seus comentaris interessats.

Només plantejem la pregunta. Què passaria si, enfront dels nostres F. F. I. desarmats, aquestes formacions provaven d'anar a alleujar les guarnicions alemanyes del Sud-Oest? Aquesta temptativa tindria les aparences de la desesperació. I tanmateix no seria pas fora de raó. Perquè permetria que Alemanya guanyés una mica de temps. S'ajuntaria a aquesta política hitleriana de la resistència a tot preu, de la lluita sense mercè, de la qual els governs de dictadura esperen que retardi la desfeta final. Una tal operació donaria a la resistència alemanya el respir que demana i riscaria a l'ensens d'omplir de sang alguns dels nostres departaments.

Resumim. Franco procura de fer creure al món que una part de França es troba en ple desordre. Publicuem avui les informacions necessàries per a desmentir aquesta propaganda. En això, fem el nostre deure de periodistes. Però els alemanys d'Espanya constitueixen una amenaça per al país i no tenim més que oposar-los si no és el coratge de les nostres tropes populars de les quals formen part els republicans espanyols. És als governs democràtics que pertoca doncs de complir llur deure.

I llur deure no és pas de tapar-se els ulls, de fer callar la premsa i de dissimular la veritat. Llur deure és d'armar els combatents que garantiràn la seguretat i l'ordre dels nostres departaments. Diumenge ho diem, i ho repetirem a despit de totes les obstruccions: la política de guerra de França i dels Aliats comporta l'obligació d'armar les nostres divisions dels Pirineus. De fet, el problema polític és molt clar; és Franco que cal reduir al silenci, i no la premsa francesa.

A les set de la tarda pot veure's a tres metres de distància. Pregunta pels seus familiars. Demana sabo, pasta pera les dents, tovallola i roba interior. Ella li dona menjar, cafè i una manta. Diu que no li falta menjar. Està convençut que el maturan. Recomanà que es cerqui el seu fill. El seu posat és de molta serenitat.

DIA 13 D'OCTUBRE. — Vivia en una villa prop de la platja, a la Baule Les Pins (Bretanya). Havia estat malalt i aquell dia, el primer que es llevava, va sortir a prendre el sol. En la seva absència va presentar-se a la casa un individu que, parlant un mal francès, va preguntar per ell, retirant-se però i quedant de vigilància pels voltants de la casa. Als pocs moments de tornar el President Companys de passeig, va pararse davant de la casa una camioneta plena d'alemanys vestits amb muntanyes i amb l'individu que hi havia anat anteriorment. Feren un registre minucios per tota la casa dient que buscaven l'or d'Espanya, l'or del SERE, emportant-se els diners que varen trobar i uns capdells de llana, segurament pensant-se que hi havia billetes a dintre. La detenció va fer-se en presència d'algunes senyores a les quals els alemanys tractaren brutalment amb llurs pistoles. Com sigui que el President Companys protestés de la forma més enèrgica, amb molt d'espavell: «Somos muy brutos. El ferer pujar a la camioneta i el portaren a la Kommandant d'aquella mateixa població, quedant detingut en un edifici anexe a l'indiat centre policíac. Quan varen anar a interessar-se per ell, digueren que, éssent cosa política, segurament no passaria res. El dia 17 el traslladaren a París, ingressant a la Santé.

DEL DIA 17 al 20 D'OCTUBRE. — Les dades resulten un xic confuses sobre el dia d'ingrés a la Santé, però va ésser en un dels dies esmentats. En aquella presó fou tractat com el pitjor dels criminals i molt mal alimentat. No va poder-se canviar de roba. A l'Ambaixada digueren que no tenien art ni part en la detenció i que no sabien si el portarien a Espanya o el deixarien en llibertat. En aquelles dies va arribar a París, de pas cap a Alemanya, en Serrano Suñer. El dia 26, probablement, fou notificat al President Companys que el portarien a Espanya, i el dia següent se'n féu carrec el Sr. Urraca, de l'Ambaixada d'Espanya, que el va tractar cavalerosament fins a Madrid. El viatge es féu en cotxe, i durant el trajecte en territori francès va poder-se escurar algunes cartes i enviar una foto feta per un aficionat, on se'l veu molt demacrat.

En arribar a Madrid, probablement el dia 29 o 30, va ingressar als inferes calabossos del Ministeri de la Governació. Allí va ésser objecte dels mals tractes més horribos (he vist la camisa i altra roba interior que va portar a la seva arribada a Barcelona i son plenes de sang, esquena i cames, de les vergassades i donades per aquells boctxins). L'alimentació va consistir quasi sempre, en pa dur, aigua i alguna vegada ranxo sobrer de les casernes.

El 2 o 3 d'octubre, probablement, surt en auto des de Madrid amb la Guàrdia civil i va emmanillat de tal manera que els braços i les mans li queden enrapats als 15 minuts. Així fins a Saragossa, on dina un xic bé, demana per escriure a la seva germana gran, resident a aquella ciutat Escrivu, però ella no rep la carta.

L'empresonament i la mort del President Lluís Companys

Al setmanari El Poble Català, que es publica a Tolosa del Llenguadoc, trobem el següent reportatge fidelíssim i objectiu dels darrers dies del darrer President de la Generalitat, Gustossant el reprodïm, tot saludant els amics que redacten aquest nou confaró.

DIA 13 D'OCTUBRE. — Vivia en una villa prop de la platja, a la Baule Les Pins (Bretanya). Havia estat malalt i aquell dia, el primer que es llevava, va sortir a prendre el sol. En la seva absència va presentar-se a la casa un individu que, parlant un mal francès, va preguntar per ell, retirant-se però i quedant de vigilància pels voltants de la casa. Als pocs moments de tornar el President Companys de passeig, va pararse davant de la casa una camioneta plena d'alemanys vestits amb muntanyes i amb l'individu que hi havia anat anteriorment. Feren un registre minucios per tota la casa dient que buscaven l'or d'Espanya, l'or del SERE, emportant-se els diners que varen trobar i uns capdells de llana, segurament pensant-se que hi havia billetes a dintre. La detenció va fer-se en presència d'algunes senyores a les quals els alemanys tractaren brutalment amb llurs pistoles. Com sigui que el President Companys protestés de la forma més enèrgica, amb molt d'espavell: «Somos muy brutos. El ferer pujar a la camioneta i el portaren a la Kommandant d'aquella mateixa població, quedant detingut en un edifici anexe a l'indiat centre policíac. Quan varen anar a interessar-se per ell, digueren que, éssent cosa política, segurament no passaria res. El dia 17 el traslladaren a París, ingressant a la Santé.

DEL DIA 17 al 20 D'OCTUBRE. — Les dades resulten un xic confuses sobre el dia d'ingrés a la Santé, però va ésser en un dels dies esmentats. En aquella presó fou tractat com el pitjor dels criminals i molt mal alimentat. No va poder-se canviar de roba. A l'Ambaixada digueren que no tenien art ni part en la detenció i que no sabien si el portarien a Espanya o el deixarien en llibertat. En aquelles dies va arribar a París, de pas cap a Alemanya, en Serrano Suñer. El dia 26, probablement, fou notificat al President Companys que el portarien a Espanya, i el dia següent se'n féu carrec el Sr. Urraca, de l'Ambaixada d'Espanya, que el va tractar cavalerosament fins a Madrid. El viatge es féu en cotxe, i durant el trajecte en territori francès va poder-se escurar algunes cartes i enviar una foto feta per un aficionat, on se'l veu molt demacrat.

En arribar a Madrid, probablement el dia 29 o 30, va ingressar als inferes calabossos del Ministeri de la Governació. Allí va ésser objecte dels mals tractes més horribos (he vist la camisa i altra roba interior que va portar a la seva arribada a Barcelona i son plenes de sang, esquena i cames, de les vergassades i donades per aquells boctxins). L'alimentació va consistir quasi sempre, en pa dur, aigua i alguna vegada ranxo sobrer de les casernes.

El 2 o 3 d'octubre, probablement, surt en auto des de Madrid amb la Guàrdia civil i va emmanillat de tal manera que els braços i les mans li queden enrapats als 15 minuts. Així fins a Saragossa, on dina un xic bé, demana per escriure a la seva germana gran, resident a aquella ciutat Escrivu, però ella no rep la carta.

DIA 4 D'OCTUBRE. — Arriba a Barcelona i és portat al Castell de Montjuïc. S'ha habilitat per a ell la casa que pertanyia al capellà, molt confortable. Consta d'una saleta amb taula i cadieres. Amb finestra on hi entra el sol. Altra sala amb un llit i una petita entrada. Es nota que a 3 metres de la finestra esmentada hi han estat posats ferros amb punxes, com els s'utilitzen per a fer lliçades. Ha arribat a les nou del matí.

Immediatament, és cridat el personal de la Generalitat (cuinera, criats de la Residència, i altres) a declarar. Les prelguintes son estúpides. Exemple: «Quantas queridas tenia Companys?». Tant aquests com tot el personal del Castell són seriosament menaçats de dir una paraula de l'afer.

DIA 8 D'OCTUBRE. — Les seves dues germanes residents a Barcelona (de qui han sabut la seva arribada) es decideixen a provar de veure'l. Fraçassou.

DIA 9 D'OCTUBRE. — La germana petita es presenta al Consolat Alemany a reclamar el cadàver (es diu però que ja és afusellat) i li diuen: «No pot ésser si no és per ordre expressa del «Caudillo» i «porque si saben donde se enterra, ahora un ramo, ahora una florcita... alteraria el orden». Ha anat al Consolat perquè ha estat dit que depenia president d'allà. Va a Capitania, a l'avançat despatx de l'Orgaz, Capità General. No se la rep, però sent perfectament com Orgaz diu, empinat: «¡Mandarme a mí el moche! ¡Son tranquilos!»

DIA 10 D'OCTUBRE. — La germana torna a Capitania. La rep un comandant i li diu que vagi a Auditoria, que li serà lliurat un permís. Va al llaoc esmentat i el mateix comandant de la Capitania li lliura el «pase» per a les 3'30. Arriba al Castell a l'hora donada i li diuen que no pot veure'l. La fan esperar. És nota un gran ambient de confusió. Després d'una hora d'espera li diuen que haurà d'esperar que acabi la declaració davant del Consell. Diu que s'esperarà. La fan passar a una sala amb soldats de guàrdia amb ordre de no parlar. Els soldats, però, parlen amb ella en dir qui és. Li diuen que al seu germà se'l tracta bé; que per les converses que senten dels militars es veu que estan completament desorientats; que no hi ha zones d'afusellar-lo. Així mateix, li diuen, hi ha presos Medrano i Sandino.

A les set de la tarda pot veure's a tres metres de distància. Pregunta pels seus familiars. Demana sabo, pasta pera les dents, tovallola i roba interior. Ella li dona menjar, cafè i una manta. Diu que no li falta menjar. Està convençut que el maturan. Recomanà que es cerqui el seu fill. El seu posat és de molta serenitat.

DIA 11 D'OCTUBRE. — Obté un altre «pase» per a les 3'30. Al Castell i a l'Alcaldia hi ha grans precaucions. Fan sortir a fora tots els familiars dels altres presos. Pot entrar a la cella. S'abraça. Ella plora. El l'aconsoa. Està content de trobar-se a Catalunya i té el goig de poder morir per ella a 58 anys. Explica tot el seu calvari sense poder precisar totes les dates.

DIA 13 D'OCTUBRE. — Malgrat digui que no, envien menjar. Han recollit la roba que va canviar-se. No els concedeixen visita. Els comuniquen que demà serà el judici.

DIA 14 D'OCTUBRE. — Sense permís van les tres germanes, el cunyat i una amiga al Castell. A les 11 surten del judici. Hi han molts militars. L'acusat (els diu el defensor) és el més serè i tranquil de tota la sala. «Ens posa nerviosos a tots la seva gran serenitat». Els militars fan comentaris a «gran veu». Exemples: ««Que tío más sereno!» — «Altre» — «Estoy muy nervioso. La serenidad de este hombre es para desconcertar!»

L'acusat surt serè i parla breument amb els familiars. Han de marxar. El defensor els promet un «pase» per a la tarda. Esperen el «pase» fins a les 9 de la nit en la qual hora es presenta el defensor i diu aquestes paraules textuals: ««Fueden ustedes avisar a la familia»». La germana petita (la més corajosa i decidida) vol anar al Castell tant si com no. Fa cercar un taxi, que costa molt de trobar i va amb els altres cap a dalt. D'una manera o altra s'obre pas; entra, crida: ««Lluís!» El surt a la finestra de la seva cella. i diu: ««On vas, nena? Què vens a fer a aquesta hora?» Són les 10'30. Ella li diu que vol veure'l. Diu all: ««Si m'haguessin trobat matar estaria en capella!» Un militar que els acompanya, diu: ««Ya le leerán la sentencia»». Contesta Companys: ««Pero yo creía que me pondrían en capilla.»»

El comandant del Castell prega al defensor que vagi al jutge a demanar-li la sentència per a ésser-li llegida. Entren junt amb ell. Té moltes coses escrites; lletres a amics i familiars. Està tranquil. Diu que la seva única pena és no saber del seu fill. ««Si no hagués estat per ell, m'haurien trobat assegut al meu despatx de la Generalitat quan varen entrar a Barcelona. No els hauria donat tanta feina.»» Diu que donin menjar i tabac al xofer del taxi que els ha pujat. Entre altres coses diu: ««La meva major tristesa és no haver fet més bé per a alleujer les penes del poble.»» Han estat tres hores amb ell, en presència sempre del comandant del Castell, el defensor i un altre militar. Com sigui que el comandant del Castell ha sortit, ell diu i recomana que se li donin les gràcies pel molt bé que l'ha atencat. Dona la seva cartera i una anel a la seva germana. Els fan sortir. Recomanà que procuri saber-se d'uns catalans que, procedents de la França no ocupada, anaren a avisar-lo que l'anaven a detenir; venien de Montauban. Va tenir molt d'interès en aquesta recomanació. Va dir també que no era digne d'una mort tan gloriosa.

DIA 15 D'OCTUBRE. — A les 6'30 és a fusellat al fossó del Castell per la Guàrdia civil. Segons va dir després el defensor, varen fer-li companyia dos sacerdots, un d'ells militar. No va voler els ulls tapats. El mateix senyor diu que va anar a la mort més tranquil que tots els que eren allí. Va adreçar-se a la guàrdia civil i va dir-li: ««Asesináis a un hombre honrado. Visca Catalunya!»»

A les nou va arribar el cadàver al cementiri. Tota la muntanya, la carretera i el cementiri estaven ocupats militarment. Hi havia grans nuclis de policia i Guàrdia civil.

Els trets varen anar-li al cos (cap a la cara). El de gràcia varen tirar-li al cor.

La seva germana va dir coses molt gruixudes al general-president del Tribunal. Aquell estava groc com un cirí. Altre militar no va poder contenir unes llàgrimes. El defensor fet una llàstima. Varen canviar-lo de caixa. Els familiars varen anar a la inhumació. Es un ninxo nou a la Via Sant Jordi numero... No hi ha cap inscripció.

DIA 11 D'OCTUBRE. — Obté un altre «pase» per a les 3'30. Al Castell i a l'Alcaldia hi ha grans precaucions. Fan sortir a fora tots els familiars dels altres presos. Pot entrar a la cella. S'abraça. Ella plora. El l'aconsoa. Està content de trobar-se a Catalunya i té el goig de poder morir per ella a 58 anys. Explica tot el seu calvari sense poder precisar totes les dates.

DIA 13 D'OCTUBRE. — Malgrat digui que no, envien menjar. Han recollit la roba que va canviar-se. No els concedeixen visita. Els comuniquen que demà serà el judici.

DIA 14 D'OCTUBRE. — Sense permís van les tres germanes, el cunyat i una amiga al Castell. A les 11 surten del judici. Hi han molts militars. L'acusat (els diu el defensor) és el més serè i tranquil de tota la sala. «Ens posa nerviosos a tots la seva gran serenitat». Els militars fan comentaris a «gran veu». Exemples: ««Que tío más sereno!» — «Altre» — «Estoy muy nervioso. La serenidad de este hombre es para desconcertar!»

L'acusat surt serè i parla breument amb els familiars. Han de marxar. El defensor els promet un «pase» per a la tarda. Esperen el «pase» fins a les 9 de la nit en la qual hora es presenta el defensor i diu aquestes paraules textuals: ««Fueden ustedes avisar a la familia»». La germana petita (la més corajosa i decidida) vol anar al Castell tant si com no. Fa cercar un taxi, que costa molt de trobar i va amb els altres cap a dalt. D'una manera o altra s'obre pas; entra, crida: ««Lluís!» El surt a la finestra de la seva cella. i diu: ««On vas, nena? Què vens a fer a aquesta hora?» Són les 10'30. Ella li diu que vol veure'l. Diu all: ««Si m'haguessin trobat matar estaria en capella!» Un militar que els acompanya, diu: ««Ya le leerán la sentencia»». Contesta Companys: ««Pero yo creía que me pondrían en capilla.»»

El comandant del Castell prega al defensor que vagi al jutge a demanar-li la sentència per a ésser-li llegida. Entren junt amb ell. Té moltes coses escrites; lletres a amics i familiars. Està tranquil. Diu que la seva única pena és no saber del seu fill. ««Si no hagués estat per ell, m'haurien trobat assegut al meu despatx de la Generalitat quan varen entrar a Barcelona. No els hauria donat tanta feina.»» Diu que donin menjar i tabac al xofer del taxi que els ha pujat. Entre altres coses diu: ««La meva major tristesa és no haver fet més bé per a alleujer les penes del poble.»» Han estat tres hores amb ell, en presència sempre del comandant del Castell, el defensor i un altre militar. Com sigui que el comandant del Castell ha sortit, ell diu i recomana que se li donin les gràcies pel molt bé que l'ha atencat. Dona la seva cartera i una anel a la seva germana. Els fan sortir. Recomanà que procuri saber-se d'uns catalans que, procedents de la França no ocupada, anaren a avisar-lo que l'anaven a detenir; venien de Montauban. Va tenir molt d'interès en aquesta recomanació. Va dir també que no era digne d'una mort tan gloriosa.

DIA 15 D'OCTUBRE. — A les 6'30 és a fusellat al fossó del Castell per la Guàrdia civil. Segons va dir després el defensor, varen fer-li companyia dos sacerdots, un d'ells militar. No va voler els ulls tapats. El mateix senyor diu que va anar a la mort més tranquil que tots els que eren allí. Va adreçar-se a la guàrdia civil i va dir-li: ««Asesináis a un hombre honrado. Visca Catalunya!»»

A les nou va arribar el cadàver al cementiri. Tota la muntanya, la carretera i el cementiri estaven ocupats militarment. Hi havia grans nuclis de policia i Guàrdia civil.

Els trets varen anar-li al cos (cap a la cara). El de gràcia varen tirar-li al cor.

La seva germana va dir coses molt gruixudes al general-president del Tribunal. Aquell estava groc com un cirí. Altre militar no va poder contenir unes llàgrimes. El defensor fet una llàstima. Varen canviar-lo de caixa. Els familiars varen anar a la inhumació. Es un ninxo nou a la Via Sant Jordi numero... No hi ha cap inscripció.

Ara, es fan gestions per a obtenir el que va escriure l'última nit. Creiem que, com a mínim, donaran les cartes dels familiars.

El defensor, un capità de complement nomenat Ramon de Colubi Chavez, resultà emparentat de segon a tercer grau amb la família de la mare de Companys. La defensa va fer-li el mateix acusat.

El president del Tribunal fou un general nomenat Ramon de Puig Ramon. El secretari, coronel Josep Urrutia, assassinat darrerament a Barcelona, junt amb la seva esposa.

A la vigília de l'execució va presentar-se a Capitania el fill de Godeu, junt amb algun altre, a oferir-se per a fer de piquet executor. — Barcelona, 1 d'Octubre de 1944.

CRITO

CRITO

CRITO

CRITO

CRITO

CRITO

CRITO

CRITO

DIA 11 D'OCTUBRE. — Obté un altre «pase» per a les 3'30. Al Castell i a l'Alcaldia hi ha grans precaucions. Fan sortir a fora tots els familiars dels altres presos. Pot entrar a la cella. S'abraça. Ella plora. El l'aconsoa. Està content de trobar-se a Catalunya i té el goig de poder morir per ella a 58 anys. Explica tot el seu calvari sense poder precisar totes les dates.

DIA 13 D'OCTUBRE. — Malgrat digui que no, envien menjar. Han recollit la roba que va canviar-se. No els concedeixen visita. Els comuniquen que demà serà el judici.

DIA 14 D'OCTUBRE. — Sense permís van les tres germanes, el cunyat i una amiga al Castell. A les 11 surten del judici. Hi han molts militars. L'acusat (els diu el defensor) és el més serè i tranquil de tota la sala. «Ens posa nerviosos a tots la seva gran serenitat». Els militars fan comentaris a «gran veu». Exemples: ««Que tío más sereno!» — «Altre» — «Estoy muy nervioso. La serenidad de este hombre es para desconcertar!»

L'acusat surt serè i parla breument amb els familiars. Han de marxar. El defensor els promet un «pase» per a la tarda. Esperen el «pase» fins a les 9 de la nit en la qual hora es presenta el defensor i diu aquestes paraules textuals: ««Fueden ustedes avisar a la familia»». La germana petita (la més corajosa i decidida) vol anar al Castell tant si com no. Fa cercar un taxi, que costa molt de trobar i va amb els altres cap a dalt. D'una manera o altra s'obre pas; entra, crida: ««Lluís!» El surt a la finestra de la seva cella. i diu: ««On vas, nena? Què vens a fer a aquesta hora?» Són les 10'30. Ella li diu que vol veure'l. Diu all: ««Si m'haguessin trobat matar estaria en capella!» Un militar que els acompanya, diu: ««Ya le leerán la sentencia»». Contesta Companys: ««Pero yo creía que me pondrían en capilla.»»

El comandant del Castell prega al defensor que vagi al jutge a demanar-li la sentència per a ésser-li llegida. Entren junt amb ell. Té moltes coses escrites; lletres a amics i familiars. Està tranquil. Diu que la seva única pena és no saber del seu fill. ««Si no hagués estat per ell, m'haurien trobat assegut al meu despatx de la Generalitat quan varen entrar a Barcelona. No els hauria donat tanta feina.»» Diu que donin menjar i tabac al xofer del taxi que els ha pujat. Entre altres coses diu: ««La meva major tristesa és no haver fet més bé per a alleujer les penes del poble.»» Han estat tres hores amb ell, en presència sempre del comandant del Castell, el defensor i un altre militar. Com sigui que el comandant del Castell ha sortit, ell diu i recomana que se li donin les gràcies pel molt bé que l'ha atencat. Dona la seva cartera i una anel a la seva germana. Els fan sortir. Recomanà que procuri saber-se d'uns catalans que, procedents de la França no ocupada, anaren a avisar-lo que l'anaven a detenir; venien de Montauban. Va tenir molt d'interès en aquesta recomanació. Va dir també que no era digne d'una mort tan gloriosa.

DIA 15 D'OCTUBRE. — A les 6'30 és a fusellat al fossó del Castell per la Guàrdia civil. Segons va dir després el defensor, varen fer-li companyia dos sacerdots, un d'ells militar. No va voler els ulls tapats. El mateix senyor diu que va anar a la mort més tranquil que tots els que eren allí. Va adreçar-se a la guàrdia civil i va dir-li: ««Asesináis a un hombre honrado. Visca Catalunya!»»

A les nou va arribar el cadàver al cementiri. Tota la muntanya, la carretera i el cementiri estaven ocupats militarment. Hi havia grans nuclis de policia i Guàrdia civil.

Els trets varen anar-li al cos (cap a la cara). El de gràcia varen tirar-li al cor.

La seva germana va dir coses molt gruixudes al general-president del Tribunal. Aquell estava groc com un cirí. Altre militar no va poder contenir unes llàgrimes. El defensor fet una llàstima. Varen canviar-lo de caixa. Els familiars varen anar a la inhumació. Es un ninxo nou a la Via Sant Jordi numero... No hi ha cap inscripció.

Ara, es fan gestions per a obtenir el que va escriure l'última nit. Creiem que, com a mínim, donaran les cartes dels familiars.

El defensor, un capità de complement nomenat Ramon de Colubi Chavez, resultà emparentat de segon a tercer grau amb la família de la mare de Companys. La defensa va fer-li el mateix acusat.

El president del Tribunal fou un general nomenat Ramon de Puig Ramon. El secretari, coronel Josep Urrutia, assassinat darrerament a Barcelona, junt amb la seva esposa.

A la vigília de l'execució va presentar-se a Capitania el fill de Godeu, junt amb algun altre, a oferir-se per a fer de piquet executor. — Barcelona, 1 d'Octubre de 1944.

CRITO

CRITO

CRITO

CRITO

CRITO

CRITO

CRITO

CRITO

Hem rebut el següent document, que reproduïm, per creure'l d'una gran importància per a la vida política catalana:

El President de la Generalitat al Poble de Catalunya

CATALANS! Els que resteu a Catalunya i els que viviu en l'exili forçós: el President de la Generalitat, Josep Irla, us parla.

Cridat per les disposicions de l'Estatut Interior a ocupar el lloc que va deixar vacant la mort tràgica de l'inolvidable President Companys, màrtir de la Llibertat i de la Pàtria, m'ha calgut mantenir durant quatre anys en la clandestinitat silenciosa, sota el règim dictatorial imposat a França per l'invasor alemany, la més alta representació política del nostre poble. I ara que l'heroica victòria de les Nacions Unides i el gloriós redreçament del poble francès fan possible des d'ací alçà la meua veu i per adreçar-me públicament a vosaltres, he de declarar-vos que, preveient la pròxima restauració de les Llibertats a Catalunya i Espanya, considero necessària l'actuació del Consell Nacional Català a França, que l'any 1940 va instituir el President Companys. Els membres d'aquest organisme que resten en terra francesa són:

Antoni Rovira i Virgili, escriptor i historiador, President del Parlament de Catalunya;

Pompeu Fabra, de l'Institut d'Estudis Catalans, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona.

A fi que el Consell estigui format per homes de tots els sectors democràtics i nacionals i representi així la unitat de Catalunya, he decidit ampliar-lo amb altres consellers i a tal efecte he començat les consultes i gestions. D'aquesta manera el Consell podrà exercir amb plena eficàcia, fins al moment que es constitueixi el Govern Provisional de la Generalitat, les funcions d'assessorament i de preparació del nou període republicà i autònom que ben aviat s'ha d'obrir per l'acció conjunta de les forces democràtiques peninsulars.

A tots els catalans que, dins i fora de la terra nadiua, mantenen la dignitat d'homes i de patriotes, els demano que, avui més que mai, tinguin fe en l'esdevenidor i esperin amb confiança l'hora venturosa, ja ben aprop, en què veurem restaurada la Generalitat dels Presidents Macià i Companys, foragitats els cruels intrusos, restablerts els drets populars, lliure la lleng

Memòria dels absents

EN aquests primers dies de novembre, la tradició imposa de pensar en els morts. Vivim una època travessada de tragèdies i de catàstrofes com la Història n'ofereix pocs exemples comparables. Si la imatge i la realitat de la mort són sempre tan presents que oblidar-la es fa impossible i l'admetem com a companya habitual dels nostres dies, sovint deixem que el record dels homes que ens han deixat per sempre s'esborri lentament sota l'allau dels esdeveniments de cada dia. Aquesta capacitat d'oblir forma part dels recursos naturals dels quals es val la naturalesa per a fer triomfar la vida, que es nodreix de tot, àdhuc dels morts. Però si no és po d'encisar-se en la malaltissa evocació de les fantasmes del passat ni en les meditacions eixorques de cementiri, la pietat dels homes els imposa de retre un tribut d'afecte als que han caigut en la lluita, als que tenen la glòria d'haver deixat llur existència en el combat i se n'han hagut d'anar amb la recança de no veure'n el desenllaç.

Per a nosaltres, catalans, aquesta evocació, després de cinc anys d'exili i gairebé d'incomunicació, té el caràcter dolorós d'un balanç de les nostres pèrdues irreparables i de les responsabilitats que en recauen damunt dels vivents. Quants d'entre els millors trobarem a manca! Morts els uns a l'exili; d'altres, en aquella terra d'exili potser més dolorosa que és Catalunya sotmesa a la tirania; caiguts els uns sota les bales de la repressió i els altres abatuts per la malaltia, per la misèria o per l'enyor. Llarga és la llista i plena de noms prestigiosos: homes de lletres que havien après a venerar i admirar, com Joaquim Riera i Prudenci Bertrana, morts a Catalunya, com Alfons Maseres i Alexandre Plana, morts a França; grans escriptors doblats de polítics, com Pere Corominas i Gabriel Alomar, que reposen molt lluny de la terra nadiua; prelatz fidels a llur missió evangèlica, com el Cardenal Vidal i Barraquer, mort a l'exili; polítics com Joan Casanovas, Camil Companys, Joan Lluhi, S. Roca i Roca, morts a l'exili, al costat dels que han estat sacrificats per l'odi totalitari, com el President Companys, com Joan Peiró, Conrad Mirer i el Dr. Battestini, el patriota Domènec Latorre i l'escriptor Carles Rahola; artistes estimats del poble català i que representen una part del seu patrimoni immortal, com Enric Morera i Lluís Millet, creadors de la nostra música coral, el pintor Ignasi Mallol i el filòsof Jaume Serra Hunter...

Al costat d'aquests noms notoris, quin altre estol immens de morts que aquests cinc anys, després dels de la nostra guerra, han arrabassat a les tasques de reconstruir la pàtria! Herois anònims, homes obscurs caiguts davant els piquets d'execució o en un camp de concentració de França o d'Espanya, combatents d'una guerra que no s'acabarà fins que la Llibertat i la Justícia hagin triomfat arreu del món, treballadors infatigables de la nostra causa, que l'angoixa de l'exili ofegava o que es sentien plens fins a la sacietat de la ignominia abocada a ple doll damunt el cos indefens de la Pàtria. Tots ells ens faltaran i seria vana pretenció de pretendre eubituir-los en llur missió o cobrir el buit que han deixat en els rengles de la nostra intel·lectualitat i de la nostra política. Tots haurien estat útils, des del més alt fins al més desconegut dels soldats de rengle. I llur absència i llur sacrifici ens imposen uns deures irrenunciables.

Tots ells, amb la lliçó de llur fidelitat a la Pàtria, amb llur indefectible adhesió als ideals que regien llur vida i dictaven llur mort, ens ordenen de continuar la lluita. Catalunya ha de tornar a ésser una terra de llibertat, i l'esperit català ha de parlar de nou al món en les obres dels seus poetes, dels seus artistes, dels seus homes de ciència. La generació que entrava a la palestra en esclatar la nostra guerra i que han passat de les trinxeres de l'Ebre als camps de concentració o a les presons o a la llibertat irrisòria sota la tirania, té el dret i el deure de viure d'acord amb el seu esperit, de dur a realització les obres que ha somiat entre els riscos de la batalla i en el silenci de la opressió. D'ella poden i han de sortir els nous polítics i els nous escriptors catalans.

I així ha de fer-se aviat, ben aviat, si no volem que aquesta interrupció en la vida catalana marqui una irremediable decadència d'un nostre poble en tant que comunitat cultural. De nosaltres depèn, en gran part, que els vivents puguin rebre la torxa de la mà encara calenta dels caiguts i que la vida de Catalunya reprengui, de cara a un esdevenidor de pau i de llibertat.

Escriptors francesos amics d'ARAGON

Sempre em recordaré de la impressió que va produir-me el topar, en un volum del «Crève-Coeur» trobat per atzar en una llibreria de barri, amb aquell poema que duu el títol «Santa Espina». Adhuc a París, on els seus nous llibres no arribaven, i on aquest primer llibre de versos de guerra no fou tampoc posat a la venda — com no ho fou més que uns dies «Les voyageurs de l'Impériale», la seva darrera novel·la, — hom sabia que Aragon era un dels escriptors més il·lustres de la resistència. I hom sabia també que l'autor de «Le Paysan de Paris» i «Les cloches de Bâle» havia esdevingut, amb Pierre Emmanuel i André Frénaud, el poeta més significatiu i més ple de ressons dels temps recents. «Les Yeux d'Elisa», i «Brocéliande», havien donat versos melodiosos i plens d'imatges a les lletres franceses. Sota un pseudònim transparent, «Musée Grévin» haurà estat una obra paral·lela a «Les Tragiques» d'Agrippe d'Auvernè i als «Châtiments» de Victor Hugo: testimoni de la indignació d'un home, que és ensens un gran líric i un gran patriota, contra els enemics de la França eterna.

Aquesta obra de poeta ja seria prou per a consagrar Aragon en un dels primers rengles de la literatura francesa moderna. Però hi ha encara la seva obra com a novel·lista. «Les voyageurs de l'Impériale», publicada fa més d'un any, és una novel·la que posa el seu autor al nivell de Jules Romains i de R. Martin du Gard, al nivell de tots els grans escriptors que cerquen, després de Flaubert, de Stendhal o de Tolstoi, de fer reviure una

època i una societat en llurs obres. El seu protagonista, Pierre Mercadier, és un símbol de la burgesia individualista en liquidació. Retrat dur, sens dubte, però no inhumà, i en el qual abunden els tocs lleugers, les siluetes dibuixades amb tendresa — com tot el món infantil que és evocat a la primera part —, els grans quadros de composició. Aviat, ens anunciem, podríem llegir «Aurélien», una altra novel·la d'Aragon. Aviat deurem poder llegir a París els seus darrers grans èxits de poesia, aquells llibres que tota la joventut francesa s'aprenia de memòria. L'home que es llençava a la literatura en aquella plèiade brillant del surrealisme — amb Eluard, Breton, Desnos, Crevel — ha sabut conservar el gust de les imatges novíssimes, tot i recreant la vella forma mètrica amb un rigor que la seva gran facilitat i el torrent de la seva inspiració converteixen en virtuosisme.

Per nosaltres, Aragon és el gran amic de l'Espanya Republicana que s'excitava fins a les llàgrimes davant la nostra desfeta. Per nosaltres, aquest gran poeta i gran novel·lista francès és l'autor d'un bellíssim poema que es diu «Santa Espina» i que comença:

Je me souviens d'un air qu'on ne pouvait entendre
Sans que le cœur battit et le sang fût en feu
Sans que le feu reprit comme un cœur sous la cendre
Et l'on savait enfin pourquoi le ciel est bleu.
Per nosaltres, catalans, la tonada de la Santa Espina és així: el cor que bateja, la sang que s'encèn, el foc que es revifa, i el cel que esdevé més blau. Damunt la melodia del gran mú-

NOTÍCIAS D'ALLÀ BAIX

Aquesta setmana hi ha poques notícies de la nostra terra. Ens hem de refiar del que ens han indicat els telegrames de la frontera franco-espanyola i les informacions d'agència. Uns i altres estan generalment d'acord en un punt: en l'hostilitat de tota la població catalana enfront del règim de Franco i en el convenciment que tenen els nostres germans que la victòria dels aliats ha d'ésser el senyal de l'alliberament de la nostra terra. Però nosaltres afegirem: no caldria, per als interessos mateixos d'Espanya, que Franco fos «desembarcat» abans que el seu amo Hitler hagués fet els darrers espertecnes?

Ha circulat el rumor que, en vista de la seva impopularitat creixent i de l'ambient poc propici que les seves gràcies troben entre els aliats victoriosos, Franco ha decidit de cedir el seu lloc a un consell de regència, per a presidir el qual hom parla del duc d'Alba, actual ambaixador d'Espanya a Londres. El programa d'aquest consell de regència seria de preparar les condicions per a una consulta electoral. Però una regència suposa un rei. Ja s'han posat d'acord els monàrquics i el «caudillo» sobre qui ha d'ésser el sobirà? Perquè, si les nostres actituds a desfixar els complicats misteris de la successió dinàstica són molt insuficients, hi ha gent entesa que assegura que, ultra el Don Juan Tercero hi ha un nebot seu, fill del seu germà segon, i un llunyà Borbó-Parma, que encara tenen més dret al tron que ell.

Ningú no ens convencerà, però, que el grotesc Caudillo — us hem fixat que, d'encà de la caiguda del seu gran amic Pétain, ja ningú no gosa dir-li mariscal, com ell mateix s'havia titulat en una crisi de megalomania — tingui cap ganes de deixar el seu lloc. Farà tots els papers de l'auca per conservar-lo. Una sola cosa no pot fer: restablir la Constitució republicana i els Estatuts d'autonomia i donar, per tant, la paraula al poble. Perquè així seria signar la seva sentència de mort, en tant que general sublevat contra el règim legítim que havia jurat de defensar.

Mentrestant, a les muntanyes del Pallars, el nombre de patriotes que hostilitzen les tropes regulars franquistes i la guàrdia civil van augmentant. Vora Trempi hi ha hagut topades serioses, i les defecions s'han produït abundants entre els soldats de l'exèrcit de Franco.

Catalunya, diu un corresponçal de «Le Populaire», amb data del 23 d'octubre, és el punt neuràlgic damunt el qual el general Franco té fixos els seus esguards inquietats. La 41 Divisió, que es trobava a Ceuta ha estat duta a Barcelona. I la 2.ª va a seguir el mateix camí. Hom parla encara de contingents importants de legionaris i marroquins que van a instal·lar-se a Catalunya. És que Franco no sap història i no es recorda de com els excessos dels «tercios» estrangers provocaren, en 1640, la guerra dels Segadors? És que vol provocar ell també un Corpus de Sang?

sic que era Enric Morera — mort sota la dictadura franquista —; damunt els versos del gran poeta que era Angel Guimerà — mort sota la dictadura de Primo de Rivera —, hem après de confegir aquests mots inspirats d'un escriptor francès amic. «Som i serem gent catalana», cantava la tenora — i els ulls es negaven.

On l'escultait debout jadis t'en souviens-tu
Si aquest poble ha callat, la seva veu tornarà a sonar un dia. No és Aragon mateix qui, al final del seu emocionant poema ens en duu la seguretat? La cobla tornarà a sonar, els muts parlaran i la corona d'espines caurà del front del Fill de l'Home. «I l'Home cantarà en veu alta, com si la vida fos bella i les espines blanques haguessin florit.»
SUBUR.

Catalunya

Organ de l'Aliança Nacional de Catalunya a París i Zona Nord de França

REDACCIO I ADMINISTRACIO :
11, Avenue Marceau, Paris 16e - Tél. PASsy 67-56

Preu : 3 Francs

ANY I — Nova sèrie — NUMERO 7
Dimecres 1er de Novembre del 1944

DEURES I RESPONSABILITATS

Els problemes de demà

per RAFAEL TASIS

Cada dia veiem instaurats a la premsa dels països lliures grans debats sobre els temes més importants: quin ha d'ésser el tractament que la desfeta reservará a l'Alemanya nazi; com haurá d'organitzar-se la nova Societat de Nacions que surti de la guerra; quin mecanisme internacional ha d'assegurar la pau i el domini del dret i la justícia contra les vel·leitats agressores de les nacions de presa o d'un poble intoxicat de nacionalisme delirant; quines profundes modificacions de la vida social i dels engranatges de l'economia han de marcar en la postguerra la voluntat de renovació de tots els països que han sofert la gran hecatombe... Tants són els problemes, i tan importants, que hom no concebria que, àdhuc ara que la guerra segueix encesa i que la desfeta nazi, per be que segura, encara no es immediata, hi haguessin homes d'estat i pensadors que se'n desinteressessin. Es clar que les realitats, amb el joc imprevisible de les circumstàncies, poden imposar determinades solucions que hom no sabria imaginar per endavant, però l'obligació dels polítics i dels economistes és d'establir un programa i unes línies ideals que donaran llur fomesia a aquest esdevenidor que ha de fixar per molts lustres la forma i l'organització dels estats i llurs relacions en tots sentits.

Per això no sabria pas compartir la tesi que presentava amb vehemència el meu amic Amadeu Bernadó en el darrer número de «Catalunya». Ell creu que, posat que la nostra tasca immediata, que és de treure Franco i destruir la Falange, és prou difícil-tosa i demana tots els esforços, posar-se a discutir les modalitats que tindrà el règim que pretenem d'implantar a la nostra terra un cop hàgim reeixit a treure'n els actuals detentors del poder és perdre's en bizantinismes sense suc ni bruc, que no poden fer altra cosa que desorientar els nostres seguidors i enfondir les diferències d'accent dels catalans i dels espanyols. Bernadó dona com explicació d'aquest criteri seu el fet que per aconseguir el nostre objectiu haurém d'aliar-nos amb «centralistes tradicionals», així com «la diversitat dels elements que componen la «Unión Nacional Española» de la qual formem part en tant que Aliança Nacional de Catalunya».

En quant a aquest darrer punt, Joaquim Terres ja ha puntualitzat, amb la seva autoritat, el caràcter de les relacions dels dos organismes. No cal pas insistir-hi. I pel que fa a la nostra possible aliança amb els elements oposats a les autonomies peninsulars, només sabria veure-hi un nou motiu de fixar amb tota franquesa el nostre programa en tant que catalans. En política, contra allò que pretenen tots els descendents de Maquiavel, allò que surt més a compte sempre és la sinceritat. De res no serveix aniar amb segones intencions i amb reserves de principis a una acció conjunta, si volem que sigui eficaç.

I per a nosaltres, catalans de tots els matisos polítics, que vàrem lluitar costat per costat durant la llarga guerra que començava el 19 de juliol del 1936, hi ha una cosa que ens uneix, ultra el desig de suprimir la tirania franquista. És la voluntat de restablir el règim legal que pretenem de destruir els sublevats i llurs aliats estrangers. Representem la legalitat, i per això som a l'exili. Una legalitat nascuda de la voluntat popular i que la voluntat popular pot modificar al seu grat. És el mínim que tots i cada un, per diferents que siguin les nostres ideologies, hem de considerar com a irrenunciable. Apartar-nos d'aquestes bases de la legalitat republicana seria dimitir de la nostra força davant dels nostres

germans i davant del món. Seria dir a tots els homes que del 1936 ençà queien per la República i per Catalunya que ens desentenen de llur sacrifici i renuncien a tota solidaritat amb llur actitud.

Per això aquets dos mots, Constitució i Estatut, que produeixen a l'amic Bernadó un sentiment d'impaciència, no són inútils, ni molt menys. Són, ben al contrari, els nostres títols de legitimitat, la justificació de la nostra lluita i del nostre exili, de la nostra oposició i de la nostra voluntat de treure Franco i els seus saions. Un moviment purament polític o revolucionari, per just i popular que fos, no andria davant del nostre poble, davant l'opinió internacional, àdhuc davant els nostres mateixos enemics, la força de la nostra actitud present.

Vol dir això que els textos legals que presentem com a bandera comuna de tots els catalans siguin perfectes i intangibles? No ho hem pretès mai. Ningú no gosaria de dictar a un poble en plena evolució unes normes rígides de vida. I per altre banda, entre els catalans que s'apleguen en aquest moviment d'unitat patriòtica que és l'Aliança Nacional de Catalunya no hi ha ningú que renunciï al seu programa i al concepte de la llibertat i de la justícia social. L'amic Bernadó recordava que ell és comunista i negava el dret de ningú de regatejar-li la seva qualitat de catalanista radical. No m'ha calgut pas l'exemple gloriós de Stalingrad ni l'actua-ció dels comunistes francesos durant els anys de resistència per reconeixer que els ideals polítics i socials que comparteixen els amics del Partit Socialista Unificat de Catalunya comporten el patriotisme més exigent. I per això mateix pug recordar-los amb quina tenacitat heroica varen participar durant els anys de la nostra guerra, al front i a la reraguarda, al combat comú en defensa de la República i de la llibertat de Catalunya, fites de l'odi franquista.

Que haurém d'anar junt amb centralistes tradicionals? Potser sí, si ells volen de debò contribuir a la nostra lluita. Precisament per això cal que els diguem quins són els nostres objectius immediats, després de treure Franco i els seus satèl·lits falangistes. Que no puguin dir que els hem enganyat ni que hem estat deslleials. Que sapiguem, sense equívocs, que pretenem. I el fet mateix que encara existeixin a Espanya i àdhuc entre els adversaris de Franco uns enemics de les autonomies peninsulars demostra l'oportunitat de la nostra actitud de defensa estricta de la legalitat del 1936. No ens recordem del costà d'obtenir l'aprovació de l'Estatut de Catalunya, malgrat el plebiscit del nostre poble, malgrat el pacte de San Sebastian, malgrat els esforços d'homes com Manuel Azana i Lluís Bello? No ens recordem que, sense el crit d'alerta que fou la sublevació fallida de Sanjurjo, la discussió de l'Estatut s'eternitzava i l'obstrucció amenaçava de fer-lo fracassar? Val més per ara, renunciar a aquests pretextos de fricció. Tenim una legalitat republicana. Tenim una legalitat autònoma. No hi podem renunciar, i ho diem públicament. Un cop reinstaurada, el poble dirà què vol i tots ens hi conformarem.

I això no vol dir, és clar, que oblidem tot allò que cal fer per treure Franco i destruir la Falange. Al contrari. Potser un dels primers passos a fer és dir clarament que volem i perquè ens hem unit. No m'hi ha prou amb repetir què és allò que volem treure. Hem de dir amb què volem substituir-lo. I els termes són clars: Volem substituir l'arbitrarietat i la tirania per la legalitat i la democràcia.

Criminals de guerra

Recentment ha estat cursat el següent document, al qual han fet al·lusió alguns diaris francesos:

- Paris, le 10 octobre 1944.
- Monsieur le Ministre des Affaires Etrangères,
- Contrairement au traité d'extradition franco-espagnol du 14 décembre 1877 toujours en vigueur,
- Contrairement au traité d'extradition germano-espagnol du 2 mai 1878, non abrogé,
- Quatre des nôtres — réfugiés en France — les plus respectés, les plus respectables :
- S. E. M. Lluís Companys, Président de la Généralité et du Gouvernement autonome de la Catalogne, Député aux Cortès, ancien Ministre ;
- M. Julián Zugazoguia, Ministre de l'Intérieur, Député aux Cortès ;
- M. Joan Peyró, Ministre de l'Industrie ;
- M. Cruz Salido, Député aux Cortès,
- ont été, à la fin de 1940, livrés par l'autorité allemande en France aux autorités espagnoles, qui ont fusillé ces hommes d'honneur.
- Ce crime de complaisance a été commis sans excuse militaire. Il n'est pas le seul crime commis à l'égard de nos compatriotes réfugiés en France. Il est le plus éclatant, le plus monstrueux.

Parce qu'il s'est perpétré en France, nous vous demandons de le retenir dans votre réclamation de justice, comme si les victimes de ce drame étaient des Français. Vous avez accueilli un demi-million d'Espagnols, dont plusieurs milliers ont combattu librement pour votre libération. Vous nous avez accoutumés à considérer votre drapeau comme un drapeau tutélaire. Nous vous prions, vous et le Commandement Interallié, de retenir notre plainte dans les règlements de justice que votre nation et ses alliés exigent.

Veillez agréer pour votre Gouvernement et vous-même l'hommage de notre ferveur.

L. Nicolau d'Oliver, professeur à l'Université de Barcelone, Député aux Cortès, ancien Ministre.

Manuel Martínez Risco, professeur à l'Université de Madrid, Député aux Cortès. — Pedro Armasa, professeur, ancien Député aux Cortès. — Marian Rubio, Docteur en Droit, Député aux Cortès. — Josep Quera Molares, professeur à l'Université de Barcelone, Sous-secrétaire aux Affaires Etrangères. — Fernando de Abarrategui, Président à la Cour de Cassation de Madrid. — Général Emilio Herrera. — F. Javier de Landaburu, ancien Député aux Cortès, Délégué du Président du Gouvernement Basque.

El Ministre ha jutjat legítima aquesta demanda, i serà presa en consideració.

Catalunya, "oveja descarriada"

per Gralla

— Apa, així l'ensenyarem a viure !

MESURES DEL GOVERN FRANCÈS relacionades amb els refugiats espanyols

Un comunicat oficiós del redactor diplomàtic de l'Agence Française de Presse, publicat diumenge per la premsa de París, dona a entendre que les «relacions diplomàtiques de fets existents entre el govern provisional de la República Francesa i el govern de Madrid obliguen a impedir «que l'ordre públic a Espanya sigui pertorbat per forces amb base a França». D'altra banda, els consolats espanyols no poden ésser administrats més que per aquelles persones designades per l'actual govern de Madrid i que hagin obtingut l'«exequatur» de França. Fem observar, però, que si alguns edificis i oficines consolars del migdia de França han estat ocupats per republicans espanyols, això ha estat degut al fet que els funcionaris que els ocupaven varen abandonar-los poc abans de la desfeta alemanya, en un sospitós gest de solidaritat nazi-falangista. I que, sovint ha estat a requeriment de les autoritats locals franceses que aquestes oficines han estat ocupades. No creiem que llur evacuació pugui oferir cap dificultat.

El mateix comunicat insisteix en els problemes espanyols en els termes següents: «El segon fet que caracteritza les relacions franco-espanyols és el de la presència diplomàtica de fets existents entre el govern provisional de la República Francesa i el govern de Madrid obliguen a impedir «que l'ordre públic a Espanya sigui pertorbat per forces amb base a França». D'altra banda, els consolats espanyols no poden ésser administrats més que per aquelles persones designades per l'actual govern de Madrid i que hagin obtingut l'«exequatur» de França. Fem observar, però, que si alguns edificis i oficines consolars del migdia de França han estat ocupats per republicans espanyols, això ha estat degut al fet que els funcionaris que els ocupaven varen abandonar-los poc abans de la desfeta alemanya, en un sospitós gest de solidaritat nazi-falangista. I que, sovint ha estat a requeriment de les autoritats locals franceses que aquestes oficines han estat ocupades. No creiem que llur evacuació pugui oferir cap dificultat.

(Passa a la segona pàgina.)

Per Joaquim TERMES

A la nostra Catalunya, les presons són plenes. La persecució no fa pas més lent el seu ritme. El pacte de la fam embolcalla de misèries afroses la nostra menestralia i la gent treballadora. Manca el pa, no hi ha treball per a qui el necessita i el flagell de la immoralitat, conseqüència inevitable, ajau les pobres noies i bon nombre de dones catalanes sobre el llit de les apències libidinoses dels botxins sense ànima, enriquits al so de «Cara al sol» i del «Arriba España».

La terra catalana viu una de les més terribles èpoques de la seva història. Crits de rabiosa desesperació surten de milers de gorges a través dels llavis tancats per la mordassa.

Semblants angoixats, ulls brillants amb l'esclat de les darreres esperances, miren cap a la barrera pirenenca. «Què feu? -ens diuen- No decebeu les il·lusions que en la fosca terrible que ens envolta il·luminen, malgrat tot, la llarga nit. Esteu ben units? Heu fet i feu, entre tots, la cadena germanifolia que ens ajuntarà aviat, la mà dins la mà, per avançar de l'un a l'altre extrem dels àmbits de la pàtria i deslliurar-la? I mentrestant, què és el que podeu fer per ajudar-nos i treballar plecats?»

«Malgrat el perill que acompanya totes les nostres hores, malgrat la manca absoluta de mitjans, ens hem retrobat i, ajuntant petites expressions de fe, de sacrifici i de desinterès, arrencades de la magnífica taula familiar, organitzem i construïm, realitzem i preparam.

«Ajudeu-nos! El català ric o simplement benestant que no fa un esforç, que no ens dona la mà, és un mal català. Nadal s'apropa: no hem de pensar en els germans que jeuen abandonats entre els quatre murs d'una presó i en llurs famílies abandonades?»

«Calen aportacions que facin possible per al poble el pa de blat i el pa de l'esperit. Les dècimes de Nadal d'enguany han d'ésser fells impresos que li duguin el conhort de l'esperança, de l'optimisme i de la fe.

«Es que no hi ha cinc cents catalans, a França, que puguin aportar mil francs cadascú, destinats a llurs germans de Catalunya?»

— Sí, germans! Aquí ens teniu, encapçalant la llista. Som pobres, molt pobres, però comencem a comptar:

ALIANÇA NACIONAL DE CATALUNYA. . . . . Mil francs.

Qui serà el segon a respondre?

Una guerra, una pau

La guerra actual s'encamina a la seva fi. Si les coses van com hom espera, desembocarem en una Societat de les Nacions, probablement més sòlida que no pas l'antiga; prou sòlida per a que sigui impossible de modificar-la, ella i la política internacional, durant molts anys.

L'organització de la nova S. D. N. no serà cosa immediata. Però el primer acte determinatiu de la nova S. D. N. és a dir, la Conferència de la Pau, pot tenir lloc molt aviat. Qui no hi sigui, no hi serà comptat.

En la Cambra del Comuns i en la seva sessió del 17 d'octubre, el govern britànic ha declarat que no serà admesa la participació de capacitat neutral a la Conferència de la Pau.

Dit això, recordem que la guerra d'Espanya constituï la primera

part de la Gran Guerra present. Així ho han reconegut els republicans espanyols; així ho han dit els falangistes; i així ho han repetit i confirmat, arreu del món, els amics dels uns i dels altres.

Si la guerra d'Espanya «foi», ja, la guerra actual; si les victòries de la democràcia a la Península, a Guadalajara, a l'Ebre i a Terol, s'encadenen —per damunt un trist període de desfetes— amb les victòries d'El Alamein, de Stalingrad, de Tunis d'Itàlia, de Normandia i de París, és evident que la pau que ve hauria d'ésser la pau de tota la guerra; la que clourà la sèrie sencera de les desfetes i de les victòries de la democràcia, des del nostre 19 de Juliol de 1936, a Barcelona, fins a la victòria imminent en la batalla d'Alemanya.

Aquells que patiren els primers horors de la Segona Guerra Universal (parlo de tots els espanyols); aquells que abans que molts d'altres conegueren bombardeigs, afusellaments, deportacions i la resta de fruits de la guerra nazi; i aquells que en ella han deixat per terra més d'un milió de cadàvers, no haurien de restar condemnats a assistir de lluny, sense veure ni vot, i gairebé sense esma, al debat de la pau; d'aquesta pau per la qual van ésser els primers a lluitar i que ha d'ésser també llur pau.

«Ara bé; és evident que avui no existeix, ni a Espanya ni a l'exili, un govern espanyol en condicions de posar en joc la política de «una guerra, una pau», en favor dels interessos superiors del país. Dit en d'altres termes: no hi ha govern espanyol que pugui pretendre assegurar com a govern democràtic i entre els vencedors democràtics, a la Conferència de la Pau.

I noteu que l'estatut de la Pau futura és formulat ja des d'ara, i de fa temps, en una sèrie de conferències internacionals, econòmiques, de transports, etc. etc. Culpa de l'estancament de la política espanyola, culpa de no posseir un govern a tot amb les democràcies vencedores, Espanya resta absent de la discussió de molts problemes de la post-guerra.

Veritat esclatant que s'hauria de dir tot espanyol, amic o no amic, que posi l'interès patriòtic per damunt de la seva ideologia. Veritat que haurien de començar per reconèixer aquells que es volen presentar ells mateixos com a vestals del patriotisme espanyol.

Veritat, en tot cas, que diem nosaltres, en català, pensant en l'alt interès de Catalunya i de tota Espanya.

UNIO CATALANA PRO S. D. N.

RECERQUES

Tota persona que pugui donar referències de Porvenir Gabiñau, que residia a Cherbourg, hauria d'adreçar-se a la nostra redacció.

CATALUNYA
PREUS DE SUBSCRIPCIO

Tres mesos	45 francs
Sis	90
Un any	180

Xocs postals C.O. 1231-26
A nom de Josep Torrens
61, rue de Douai, Paris-IXe

LA QUESTION ESPAGNOLE A TRAVERS LA PRESSE FRANÇAISE

Ces jours-ci, la question espagnole inspire bien des articles et des informations de presse, dont quelques-unes se recommandent par leur souci d'objectivité. Toutes ces voix expriment la sympathie et le sincère désir de voir enfin rétabli en Espagne un régime démocratique aux lieux et place du succédané de nazisme qui y domine depuis cinq ans.

Nous reproduisons régulièrement, à l'intention de nos lecteurs et de la presse française, les passages les plus significatifs des articles parus et qui auront un rapport avec la Catalogne et l'Espagne en général.

Tout le monde est d'accord à croire que l'effondrement de Franco est inévitable. Mais comment va-t-il se produire? C'est ce que fait dire à l'éditorialiste de «LIBERATION» du 21 octobre:

Le dilemme est clair: nouvelle guerre civile ou effondrement pacifique? Les républicains espagnols sont tous d'accord pour désirer que le sang espagnol soit épargné; les patriotes espagnols ne pensent pas à une revanche sur leurs compatriotes, qui ne dominèrent que grâce à l'appui de Mussolini et Hitler.

Mais alors? La victoire franquiste fut le résultat de l'intervention germano-italienne et aussi de la non-intervention franco-anglaise. N'est-ce pas l'heure, pour ceux qui furent les grands responsables de la défaite républicaine — France et Angleterre — d'effacer, par leur conduite, le souvenir d'une erreur génératrice d'autres erreurs? Prague, Munich, nous ont condamnés à la guerre mondiale?

Par contre, AYMÉ-GUERRIN, de «FRANCE-LIBRE», estime que, de la part de la France, le dictateur espagnol a le droit à une certaine bienveillance, ne fût-ce que parce que...

Lui qui avait reçu de ses amis les dictateurs tant de soldats et tant d'armes, il pouvait, aux jours sombres de 1940, nous planter un second poignard dans le dos: s'il avait été aussi méchant que nos dirigeants d'alors, il pouvait, pontant sur la victoire allemande, mettre la main sur Gibraltar; et l'on sent de quel poids cette occupation de la redoutable forteresse eût pesé sur la longue bataille de la Méditerranée. Il ne l'a pas fait. Et parce qu'il ne l'a pas fait, la France ne plus ne fera rien contre lui.

Le reste ne nous intéresse pas. Mais, à «COMBAT», Jacques VINGTRAS rétorque:

Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.

A «RESISTANCE» du 21 octobre, D.-L. LIMON présente la situation réelle de l'Espagne franquiste en ces termes:

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

Les victoires alliées en Europe occidentale ont profondément modifié la situation intérieure de l'Espagne. L'actuelle stabilité du régime Franco n'est qu'une façade. Derrière cette façade, une lutte acharnée se livre entre phalangistes et monarchistes.

Face à ces partis qui se sont montrés incapables de rallier la nation au régime fasciste, se révèle chaque jour plus nettement un vaste mouvement d'opposition républicaine. Comme le rappelle la presse anglaise, il y a toujours plus d'un million d'Espagnols enfermés dans les prisons et dans les camps de concentration, ce qui montre à quel point les vainqueurs de 1939 redoutent toujours ceux qu'ils ont vaincus.

L'auteur signale la présence en Catalogne de plusieurs dizaines de milliers de soldats allemands et l'organisation du maquis dans toute la péninsule. Franco recherche, par des flatteries, de gagner la confiance des Alliés.

Bref, le gouvernement Franco cherche aujourd'hui à l'extérieur, fût-ce du côté allié, l'appui qui lui fait défaut à l'intérieur.

Les démocraties vont-elles méconnaître l'expérience sanglante de 1936? Il serait simplement monstrueux qu'au nom de la démocratie internationale on encourageât de l'autre côté des Pyrénées ce même régime que le monde en armes combat aujourd'hui outre-Rhin.

Dans le même journal, nous trouvons, le 25 octobre, un article de MAURICE LAGROIX où il est dit:

Franco, tout en aidant de son mieux l'Axe hitlérienne, ne s'est pas engagé dans la guerre. Cette prudence peut lui valoir quelques semaines de grâce. Elle ne saurait retarder beaucoup l'heure de la chute. Bientôt nous ajouterons le nom de Madrid à la liste des capitales libérées.

Lisons les journaux espagnols publiés à Paris par les républicains réfugiés. Nous n'y trouvons qu'ardeur et enthousiasme pour la cause de la liberté. Les démocraties de toutes nuances oublient leurs querelles. Catalunya publie un numéro spécial consacré à la mémoire de Companys, fusillé par les franquistes; le journal tout entier n'est qu'un immense hommage.

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

«Où, l'instauration d'une nouvelle république en Espagne est l'affaire des Espagnols. Mais qu'on ne laisse pas le lecteur s'imaginer que c'est dans un bon mouvement que Franco n'a pas déclaré la guerre à la France. Il ne l'a pas fait parce qu'il ne le pouvait pas, moralement, militairement et économiquement.»

mensé et fervent cri d'espérance. Les Basques veulent lui échapper de la défection. Aguirre, président de l'Euzkadi, laisse annoncer son prochain retour.

Un grand connaisseur des hommes et des choses d'Espagne, M. JEAN CAMP, a publié deux articles très remarquables sur la situation actuelle et les perspectives d'avenir. Dans le premier, qui est paru au journal «LIBRES» du 26 octobre, il présente «Franco au bord du précipice». M. Camp dresse l'effroyable bilan du soulèvement franquiste et de ses conséquences: un million de morts, d'après l'évaluation de M. Lequerica lui-même. Il écrit:

Depuis cinq ans, les prisons ibériques ont regorgé d'internés; tous les jours encore, on fusille des adversaires du régime et l'on sait à présent que le président au trône, don Juan, fils d'Alphonse XIII, qui ne voulait régner que sur un pays pacifié, n'a pu obtenir la libération ou la rentrée d'exil de milliers de compatriotes dont le crime est de ne pas vouloir de dictateur.

Pendant notre guerre, la France subit en Espagne des outrages incessants dont notre ambassadeur ne voulait alors tenir aucun compte, tout occupé qu'il était à entretenir d'excellents rapports, si nous croyons les photos, avec son collègue d'Allemagne.

N'oublions pas non plus que Franco dut ses premiers succès à la répétition générale que firent sur ses concitoyens les flottes aériennes de Mussolini et de Hitler. L'envoi de ce genre de lettres blanches sur le front de l'Est pour lutter contre le bolchevisme et l'affirmation du Caudillo qui proclame que s'il fallait un million d'Espagnols pour anéantir les Soviétiques, ce million surgirait de son sol le jour même (février 1942). Depuis, les temps ont bien changé et le ton des proclamations officielles a varié sensiblement. L'Espagne, qui s'était emparée de Tanger, qui fournissait du minerai et des matières premières à nos avions, a dû adopter une plus prudente attitude.

Dans son deuxième travail, intitulé «Où va l'Espagne» et paru à «TEMPS PRESENT», M. Jean Camp étudie dans leur cadre historique les événements des dernières années et met en lumière l'échec des phalangistes. Puis il ajoute:

La position des républicains espagnols se trouvant en France doit être examinée sous un double aspect. Théoriquement, tous, sans exception, sont partisans de la légalité de 1931, c'est-à-dire la République, avec un système autonome pour la Catalogne et le Pays Basque. Mais s'ils sont unanimes à penser que seul le retour à la légalité peut fermer la parenthèse qu'a ouverte la violence du général Franco, ils le sont moins lorsqu'il s'agit de envisager la possibilité pratique de ce retour. En effet, il ne semble pas facile que les réfugiés, qui ont vécu dans la misère en France, retournent en Espagne et y attendent patiemment la réalisation qui leur est due. Il est probable qu'ils se livreront à des actes de justice sans attendre qu'on le leur accorde. Evidemment, cette attitude provoquerait beaucoup de désordres et, pour les réfugiés, le futur gouvernement franquiste n'aurait dans ses mains d'autres instruments que la police et l'armée, qui ont été épurées par le général Franco et sont par conséquent une force absolument dévouée à ses ordres.

C'est à peu près ce même problème que se pose pour un autre grand connaisseur de la question espagnole, M. Léon Rollin, qui écrit dans «LIBERATION», de dimanche 29 octobre. Il constate d'abord l'éparpillement des forces et des initiatives.

Hors de l'Espagne, il y a des milliers d'émigrés: en France, en Amérique, principalement au Mexique, que les difficultés de communications imposées par la guerre ont éparpillés. Les anciens chefs républicains sont eux-mêmes séparés: M. Martínez Barrios, qui constitutionnellement, succéda à M. Azana, est à Cuba, le docteur Negrin est à Londres, M. Indalecio Prieto est au Mexique, M. Miguel Maura est en France, le président Aguirre, chef des Basques, est en Amérique, et M. Josep Irla, qui succéda à M. Companys, fusillé à Barcelone, est en France, etc.

L'action des émigrés espagnols, qui tous attendent impatiemment l'heure du retour en Espagne, est donc forcément décousue. Des groupements se sont formés spontanément un peu partout, en France particulièrement, du fait de la part importante et glorieuse prise par les volontaires espagnols dans l'action de l'Union Française Nationale, par exemple, et de cette ferveur patriotique. Des généraux et officiers supérieurs de l'ancienne armée républicaine se sont cherchés et retrouvés, et ils envisagent une action de libération sans programme défini, attendant qu'un gouvernement provisoire s'organise, de préférence avec la collaboration des hommes qui dirigèrent la résistance en 1936-38.

Et, après avoir noté les signes avant-coureurs d'un soulèvement général du pays, il conclut:

Il y a de très grandes majorités des adversaires de Franco, qui sont la totalité des émigrés et la très grande majorité des Espagnols résidant en Espagne, désirent que la crise se dénoue pacifiquement; mais, évidemment, cette solution dépend du général Franco et il faut bien le dire, dans une grande mesure, de la politique des Alliés, non pas qu'ils doivent intervenir, mais seulement permettre à l'opinion espagnole de se prononcer librement.

Si Franco s'accroche et que les Alliés se désintéressent du sort angoissant du peuple espagnol, on doit s'attendre à une autre guerre civile, dont nous partagerons la responsabilité devant l'histoire, ce qui aggraverait les responsabilités encourues pour avoir laissé se faire, en 1936, l'intervention italo-allemande.

Soulignons enfin l'information du journal «FRONT NATIONAL» du 21 octobre sur les circonstances qui entourèrent le transfert en Espagne du Président Companys et d'autres hommes politiques espagnols réfugiés en France, fusillés. L'auteur de l'article, M. Christian Brisa, fait allusion à la requête présentée au Ministère des Affaires Étrangères par un groupe d'hommes politiques espagnols réfugiés en France, qui demandent que soit violé le droit international soit ajoutée à la liste des crimes de guerre. Il conclut:

La dignité de cette requête ira droit au cœur de tous les Français qui ont le sens de l'honneur, et la Résistance a prouvé que la France ne l'a pas perdu. De ce crime aussi justice doit être faite!

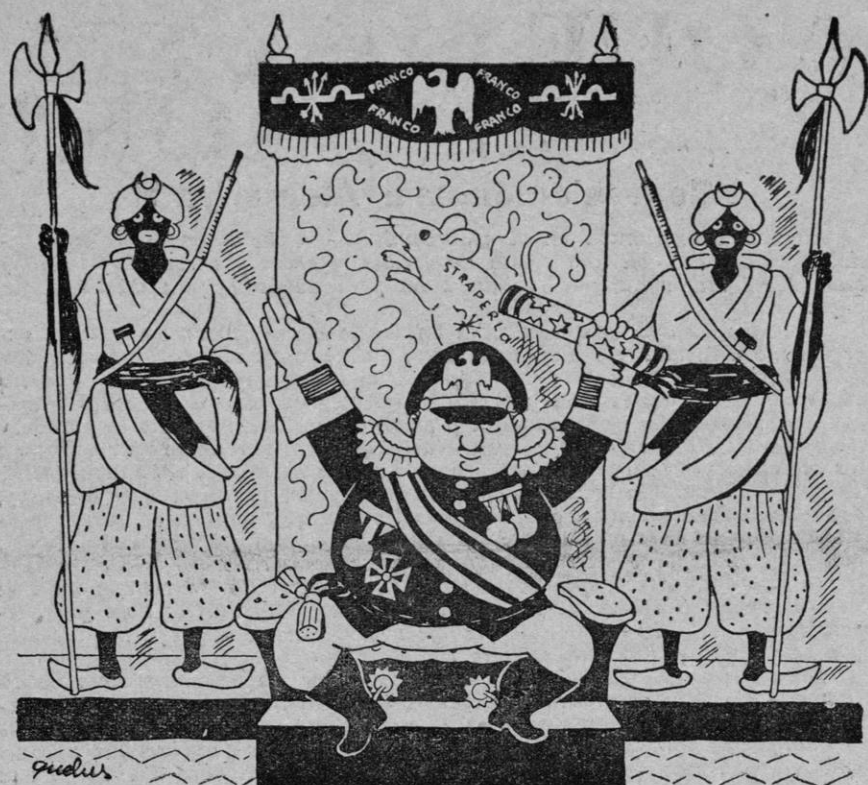
Nous publions par ailleurs le texte complet du document auquel fait allusion le rédacteur de FRONT NATIONAL.

QUÈ PASSA AL MÓN?

Polònia i els seus homes

L'entrada de les tropes russes en territori polonès portà al seu màxim

— El que gos insinuar que sóc un dictador, que no sóc demòcrata, que me l'aiusellin a l'acte!

Madrid i Barcelona

1936-1944

El dia sis de novembre del 1936 el món assistia a un miracle comparable només al de la batalla del Marne, vint i dos anys abans. Els exercits dels generals facciosos, reforçats per moros, alemanys i italians, que desembocaven damunt Madrid per quatre indrets diferents, formats en quatre columnes reforçades encara per la «cinquena columna», la dels traïdors que romanien a la ciutat, varen fracassar per primera vegada en llur cursa triomfal a través d'Extremadura i de Castella i restaren detinguts a les portes de la capital. El migrajer ierol que és el Manzanera esdevenia un fossat impossible de travessar. El poble de Madrid, sota el comandament de la seva Junta de Defensa i del general Miaja que dirigia les forces lleials a la República, renovava les gestes glorioses del dos de maig del 1812.

El públic internacional que seguia, tofaner o apassionat la nostra guerra, registrà ple d'estupor aquell fet imprevisible. No havien publicat ja alguns diaris la presa de la capital per les tropes dels sublevats? No havia descrit André Salmon, corresponent de guerra massa precipitat, la «trionfal entrada dels nacionals», que ell deia haver presenciada des de la mateixa Porta del Sol? Aquell atur bruscat després d'una campanya d'èxits ininterromputs venia a canviar el curs de la nostra lluita i galvanitzava els soldats de la República que es batien amb diversa fortuna a tots els fronts.

D'aquell miracle, que mereix d'ésser celebrat cada any com un triomf de la voluntat popular contra la força brutal de la reacció i que encara avui mobilitza els madrilenys en amifestacions pacífiques però ben significatives, hi havia uns quants explicacions dignes d'ésser destacades. Una d'elles, ja l'hem subratllada, fou la reacció heroica de tot un poble, només comparable a les gestes victorioses dels barcelonins els dies 19 i 20 de juliol anterior. Una altra fou la mobilització, arreu del món, del generós exercit de la llibertat que es digué Brigades Internacionals i que dugué els seus primers contingents a temps per a oposar-se a l'ellou dels facciosos. Per últim, cal recordar que a tot el territori fidel a la República hi hagué un moviment de solidaritat que va dur al poble madrileny l'ajut moral i material en homes, armes i provisions que li havia de permetre superar la terrible crisi i aturar encara dos anys i mig l'enemic en els seus suburbis.

Catalunya tingué una part important en aquell vast moviment d'ajut a Madrid. I sobretot Barcelona. La pretesa rivalitat de les dues grans ciutats fou desmentida una vegada més per la generositat del poble. Mai no hi ha hagut una tan íntima penetració entre Madrid i Barcelona com durant aquells anys de privacions comunes i de comunes esperances. La guerra privava a Madrid de la capitalitat de la República i la traslladava primerament a València i després a Barcelona. Hauria estat lloc de treure conseqüències i ensenyaments d'aquest canvi de la seu rectora del país, si no haguessin estat les circumstàncies que l'imposaven. Foren també aquestes circumstàncies les que impediren que aquesta experiència política influís profundament en la vida espanyola.

Perquè Catalunya — i en això tots els catalans, àdhuc els més radicals en llur catalanisme, estan d'acord — no es desentén pas dels problemes espanyols. És més, en el fons del patriotisme català més exigent hi ha una concepció renovadora de la vida de l'estat espanyol. Barcelona, hostil al Madrid oficial i centralista creat per Felip II al bell mig de l'estepa castellana, igualment d'esquena al Portugal atlàntic com a la Catalunya mediterrània, vol destruir aquest centralisme que ha erigit al damunt del poble madrileny una superestructura parasitària, regida per una casta de dispenses, d'oposicionistes perpetus i de professionals del periodisme i la política més tronats. Però no ho vol pas per egoisme interessat, per suplantar Madrid, ni per «separatisme», com se li tira en cara com a suprema injúria. Sinó per creure que aquest centralisme abassegador i eixor, mancat del pes intel·lectual i històric d'un París, ha estat responsable de les catàstrofes que han esquitxat de sang i de vergonya l'Espanya dels Austries i els Borbons i que han arribat a una mena de sinistre Apocalipsi amb la tragèdia començada en 1936. Si en aquell juliol les autonòmies peninsulars no haguessin estat limitades a Catalunya i Euskadi, la rebel·lió militar no hauria triomfat. Així ha estat dit sovint i no és inútil de repetir-ho encara.

Saludem en aquests dies que evocuen la gloriosa defensa de Madrid tots els heroïsmes conjugats que la feren possible. Saludem fraternalment, en nom de tots els catalans, el poble de Madrid, coratjats i oberts, tan diferent i àdhuc enemic dels que pretenen parlar en nom seu i fer-ne el centre absorbent d'una vida artificial d'Espanya. I diguem una vegada més que totes les agitacions polítiques i socials que han nascut a Barcelona, que tots els moviments renovadors que poden comprendre's, al llarg d'aquest segon, en el nom general de catalanisme, aspiren no a trencar sinó a unir millor, no a desintoresor-se dels problemes comuns, sinó a dur-los una solució original i més efectiva que les que el centralisme s'ha entestat a imposar als pobles hispànics. Ara ens unim a tots, castellans i catalans i bascos i gal·les i andalusos, a tots, una ambició molt alta i un deure indeclinable: el de restaurar un règim de llibertat i de justícia. Catalunya no defugirà aquest deure ni renunciarà mai a la seva ambició renovadora.

FRANCO 1944 contradiu FRANCO 1941

Sota aquest títol, «Liberación-Soir» del 5 de novembre publicava el següent article, que traduïm: «Franco, entrevistat per Mr. Bradford, corresponent a Madrid de la «United Press», ha declarat: «Espanya no ha estat mai ni feixista ni nazi, i mai no ha tingut cap aliança amb les potències de l'Eix.»

Franco ha oblidat potser la seva declaració publicada fa un quant temps per tota la premsa falangista: «Si el camí de Berlin era amenaçat, dos milions de baionetes espanyoles el defensarien». Interrogat sobre la tramesa al front de l'Est de la Divisió Azul, el Caudillo ha respost: «La presència d'aquells voluntaris no implicava cap sentiment hostil envers cap país.»

La tramesa d'una divisió en ajut de la Wehrmacht és, sens dubte, un acte d'amistat envers Rússia. El periòdic «CATALUNYA» li respon amb un S.O.S.: «A Catalunya les presons són plenes...»

I és també la delegada de les dones espanyoles al Congrés de la U.N.E., a Tolosa: «Nosaltres, dones, no tindrem ni un instant de repòs fins que hàgim tret Franco deuen considerar sens dubte la Falange i els seus assassins com una institució democràtica.»

VERAZ

Sota l'article hi havia reproduïda la fotografia que mostra el Caudillo i el Führer desfilant entre dos rengles de soldats alemanys, i al peu hom podia llegir-hi els següents mots: «Tanmateix, avançarem al mateix pas». Paraules de poeta o il·lustració de l'entesa entre Hitler i Franco?

LA NACIO I L'OBLIT Al Capità General de Catalunya

per J. QUERO i MORALES

Aquests darrers anys han estat per a nosaltres anys de dol. Ningú no ha pogut sostreure a la lluita, almenys ningú que fos amant de la seva pàtria, perquè estava en joc una qüestió essencial, essencialíssima, la primera de totes: la de viure dignament. És cert que alguns esperits, un petit nombre dels que pertanyen

a la família dels intel·lectuals, s'han estimat més protegir-se darrera de la barrera, que llançar-se a l'arena. Barrera que els oferia, amb la garantia de l'allunyament geogràfic, la possibilitat de mantenir-se al marge. I, com deia un poeta llatí: «Es dolç veure els grans combats de la guerra que tenen lloc a la plana, sense prendre part al perill.» Però quantes vegades s'hauran penedit d'una posició còmoda que posava de relleu la preferència individual, l'egoisme i la insensibilitat, quan el destí col·lectiu depenia del fervor de cadascú!

Deixem de cantó aquest petit grup dels indiferents, que potser podrien ésser qualificats amb major duresa i parlem dels altres, d'aquells que uniren llur sort personal a la de la comunitat i que identificaren la salvació individual amb el destí nacional. Quantes misèries i quantes sofrències no els ha calgut passar i veure! No eren les impressions morboses però intel·lectuals dels personatges del Dant, eren l'infèrn real i tangible, on es debatien amics, coneguts i estranys. Anys de misèria i de dolor. Època que ha vist el fill davant del pare i el germà enfront del germà, ferotges i irreconciliables. Prova irrealizable de que els odis es concentren i s'intensifiquen quan més pròxims estan els interessats.

NOTÍCIES D'ALLA BAIX

Amb data de 1.º de novembre, el general Moscardó, l'home que sens dubte eclipsarà, en la història de Catalunya, la sinistra glòria del comte d'Espanya, ha pogut donar el seu darrer comunicat triomfal: la rebel·lió que s'havia desenvolupat a les regions pirenenques ha estat esclafada completament i el darrer «roig» ha passat de nou la frontera de França. Què hi ha de cert en aquestes afirmacions?

El diari parisenc «Combat», que tantes vegades ha demostrat el seu afecte envers les nostres coses, ha publicat dissabte, dia 4, un reportatge signat per Paul Bodin sobre aquestes operacions. Durant setmanes senceres, els guerrillers espanyols que havien entrat a la Vall d'Aran han estat hostilitzant victoriosament els exercits de Franco. Han pres uns quants pobles: Bosost, Lés, Les Bordes, i han arribat a uns centenars de metres de Viella, la capital de la Vall d'Aran. Han fet nombrosos presoners, han rebut nom nombre de desertors dels rengles franquistes, i han donat als habitants d'aquella contrada catalana un tast de l'alliberació que aviat destruirà el jou que actualment oprimeix la nostra pàtria.

Hem tingut ocasió de parlar a París mateix, amb algun d'aquests soldats de la llibertat que han mantingut el pavelló republicà durant unes setmanes en terra catalana. Tots ells ens diuen la recança que han tingut en haver-se de retirar de les posicions que ocupaven. Contra els centenars de guerrillers que s'havien infiltrat en territori falangista, les forces de Moscardó oposaven vuit batallons, els quals així i tot sofririen 600 baixes.

Els soldats de la llibertat ens conten l'esverament dels escamots de guàrdia civil, dels falangistes i de la guàrdia especial, formacions de confiança del règim, en veure's atacats de sobte des de les muntanyes pels guerrillers entrenats en la dura escola del «maquis» francès. Tot i la diferència dels armaments i dels efectius, els guerrillers republicans han dut sempre la iniciativa, i s'han retirat en el moment que els ha estat donada l'ordre per llurs caps, sense pèrdues d'homes ni de material, i enduent-se'n molt botí d'armes.

Una de les coses més interessants d'aquesta expedició, forçosament limitada en el temps i en el lloc, ha estat el fet d'haver-se passat un gran nombre de soldats catalans de l'exèrcit regular de Franco als rengles dels guerrillers. Tots ells han declarat llur voluntat decidida de no continuar amb els botxins de Catalunya i de contribuir amb totes llurs forces a l'alliberament de la pàtria.

L'ambient de Catalunya, han assegurat aquest minyons catalans, és molt carregat. La unanimitat patriòtica contra Franco i la seva Falange és un fet, i el ressò de les victòries dels aliats a Europa, i especialment l'alliberació de França, omple d'esperança els nostres germans, els quals esperen que els catalans que es troben a l'estranger sabran aprofitar aquest moment tan favorable per a unir-se en una sola voluntat i demostrar davant del món que són dignes de la llibertat que volen per a llur pàtria.

Però aquest vent de bogeria col·lectiva, que devia amainar en acabar-se la lluita, ha persistit encara més violent i més injustificat. El govern de la Falange és la complença en la persecució. Hom no sap que admirar més, si la perversitat humana o la incomprensió que revela. Després d'uns anys de lluita, concentrar l'esforç en obrir les ferides, esquinçant la carn de l'entorn en lloc d'intentar tancar-les, excedeix els límits normals.

Deixar lliure l'instint, fer de l'home un lloure, volia Hobbes, i no un amic, com pretén Rousseau, es feina fàcil. Es tracta simplement de descendir de l'home racional, en el qual la raó ocupa un lloc preeminent i porta el govern de la persona a l'home animal carnisser, que es complau en la destrucció del pròxim. Un graó més i hauríem caigut en l'an tropofàgia. Però el que era comprensible (la comprensió d'un fet no significa la seva justificació, encara que comporta la seva explicació històrica) en mig de la lluita, quan els excessos es cobren amb el mantell de la necessitat, esdevé purament i simplement criminal desde el moment que el poder polític no es troba en discussió.

Penoses s'n les pàgines que hauran de llegir els nostres fills. Vergonyós l'espectacle d'un Estat que adopta els mètodes del bandolerisme sense acceptar-ne la gallardia, que en lloc de protector es fa perseguidor dels seus ciutadans. En la fallida de les idees, en la crisi de valors que s'ha desenvolupat davant els nostres ulls,

ALIANÇA NACIONAL DE CATALUNYA PARIS

Dissabte, dia 11, festa nacional francesa, aniversari de la victòria del 1918, el poble de París manifestarà la seva fe en el triomf de les Democràcies. Al mateix temps, retrà un homenatge vibrant d'afecte i d'agraïment a Mr. Winston Churchill i a Mr. Anthony Eden, els grans homes d'Estat anglesos, hostes d'honor de la ciutat.

Tots els catalans es faran un honor de participar, al costat dels francesos, a aquesta manifestació. L'Aliança Nacional de Catalunya hi assistirà col·lectivament, amb la seva bandera, i es reunirà dissabte, dia 11, a dos quarts de dues en punt de la tarda, a la rue de Lille, entre la rue des Saints-Pères i la rue du Bac, per dirigir-se després a l'avenue des Champs Elysees.

Catalans! Acudiu tots a la manifestació de dissabte.

res iguala la visió de l'Estat-criminal. Justament, les noves ideologies que es presentaven com a regeneradores de la societat política ens havien d'ofrir aquesta imatge, per convenir els més refractaris. No es manca a la paraula, ni s'abusa de la credulitat popular per a mostrar després, quan el poder assegura la impunitat, un temperament lleial i just. Per això, no ens ha sorprès la conducta seguida, encara que ens indignem davant dels estralls fets en el cos i en la defensa de la societat. Tota els crims comesos demanen justícia, ràpida i exemplar.

La primera de les víctimes que té dret a exigir una reparació és Catalunya. La persecució de tot el que representava sentiment català ha constituït la finalitat primordial, única potser, de la política falangista. En efecte, la qüestió catalana apareixia com el primer punt de la doctrina, sota l'afirmació de la unitat nacional. Així s'enllaçava un pretès ideari de renovació nacional amb la vella i fracassada monarquia borbònica i s'estrangulava el programa carlí, resumit per la divisa: Déu, rei i furs. De nou coneixia Catalunya la persecució i l'abús. De nou l'esperit català era flagel·lat i la llengua catalana reduïda al llindar domèstic. Oblidaven els perseguidors que justament la família catalana havia estat durant més de dos segles la depositària del sentiment, del dret i de la llengua dels catalans, i que, par tant fàcilment resistiria la violenta i absurda tirania falangista.

(Passa a la segona pàgina.)

El Comitè Departamental de París convoca tots els afiliats de la capital a la reunió general que tindrà lloc dissabte, dia 12 de novembre del 1944, a les 10 del matí, als locals de l'A. N. C., 11, Avenue Marceau. Per la importància de la reunió, hom recomana l'assistència de tots els catalans de París.

Les pretensions de Franco

En un altre indret d'aquest mateix número reproduïm el comentari que les recents declaracions de Franco de cara als anglesos ha meregut a un diari parisenc. Posteriorment ha arribat un resso autoritzat del crèdit que les afirmacions de neutralitat i democràcia del Caudillo han meregut en els cercles oficials de Londres. Ha estat Lord Vansittart, que ha estat molts anys el secretari general del Foreign Office, qui ha comentat com es mereixen els mots de Franco. Les seves pretensions de tenir dret, en tant que «govern legal» d'un país a col·laborar en l'organització de la pau del món han estat rebudes com a mereix: com una broma de mal gust.

No. Franco no interdirà en cap de les conferències internacionals que fixaran el destí del món. Però Franco no representa cap país — si no és la voluntat dels alemanys que el feren guanyar. Però Franco no té cap dret a parlar en nom d'Espanya, i això ningú no ho ignora.

Però vol dir això que Espanya no tindrà cap intervenció en aquesta gestació del món futur? Heus ací un nou càstig que colpiria injustament els homes que, per patriotisme i per respecte de la voluntat del poble, voren lluitar durant trenta mesos i varen ésser vençuts per les armes estrangeres. Si l'Espanya de Franco no té dret a seure a la taula de la Conferència de la Pau, l'Espanya víctima de la primera agressió dels totalitaris no té dret a reclamar-li un lloc? Cal donar-li els mitjans de reclamar-lo. Cal que, si encara hi ha algun home patriota a l'Espanya ocupada pels falangistes, s'afanyi a facilitar el pas a aquesta veritable representació del país, apta per a fer sentir la seva veu en les futures reunions dels pobles lliures.

Fivaller venera l'autoritat fonamentada en el dret, no en la violència; filla amant de la disciplina lliurement consentida; generadora de lleialtat, mai de rebel·lió; la més fidel aliada de la llibertat de tothom, mai rival d'ella; sempre ben avinguda amb els principis cristians.

Aquest concepte de l'autoritat no és pas el mateix que professen l'actual Capità General de Catalunya (o de la «Cuarta Región», si preferiu) ni els Governadors provincials que detenen els llocs de màxima autoritat a la terra nostra. Per diferent que sigui llur mentalitat, ocasió hauran tingut d'apreciar les funestes conseqüències del seu fet. Es d'una ingenuïtat infantil creure que després d'haver provocat el desfermament de riades de sang i d'haver convertit la terra en presó immensa, les ciutats en cambres de tortura moral i física i d'haver erigit més patíbuls que escoles s'haurien fegot per sempre les qüestions catalana i social que dimanen de la justícia.

Sàpiguen, però, que Catalunya té un esperit immortal i és plena de vitalitat. Catalunya ha après a perdre, que és la millor escola del triomf. D'ençà que la dissort s'ha abatut contra ella, Catalunya espera la seva hora, perquè sap que l'esperit de la violència és l'esperit de la impotència i no pot durar. Qui sembla vents recull tempestes. Qui a ferro mata a ferro mor.

Si prefereixen seguir el clàssic joc doble del Franco-Falangisme, que facin tantes protestes com vulguin de cara a

les Nacions Unides vencedores, mentre de fet, emulant llurs mestres nazis fracassats, (fidels a llur propi temperament redoblant les persecucions, les tortures, les execucions. Com a perfectes nihilistes revestits amb els sagrats atributs de l'autoritat no feran més qu' aixecar contra els esperits dignes i, amb les armes a la mà, llurs més aferrissats enemics, els comunistes i els llibertaris, convertits en decidits defensors del dret i de la llei.

Ahores d'ara una recrudescència en les persecucions seria suïcida. Podria generar en una nova catàstrofe com el suïcidí col·lectiu del nazisme, capaç d'enfonsar-hi una altra generació espanyola. I que no s'excusin amb preteses bandes incontrolades, policiaques, falangistes o alemanyes, puix que la responsabilitat de llurs excessos recau damunt de les autoritats esmentades.

Catalunya no es deixa provocar i sap esperar el moment que no tardarà. Els dies de l'arbitrarietat són comptats. Mentrestant, el patriotisme ens mana no entendre el foc, que prou crema en els cors, sinó fer llum; no atiar els odis que aflorin, sinó la germanor en la dissort que uní; no perdre el temps que és breu, en baralles ni simulacres, sinó treballar i preparar-nos a les imminents responsabilitats del poder. La responsabilitat dels sofriments i sacrificis que entretant puguin produir-se recau damunt dels que detenten actualment el poder a la terra nostra. Compte els en serà demanat.

FIVALLER

Escriptors francesos amics

JEAN CAMP

La setmana passada, a la seva revista de premsa francesa, Catalunya reproduïa uns fragments de dos lucids articles de Jean Camp, consagrats a la qüestió espanyola. No cal dir que si algun escriptor francès es trova qualificat, pels seus coneixements com per les seves preferències, per a tractar dels problemes de la Península, és l'autor de Vin Nouveau. Tota la seva obra literària duu, en efecte, l'empremta de l'hispanisme actiu i intel·ligent d'aquest universitari que parla i escriu l'espanyol com un castellà, que lleueix i sap apreciar totes les literatures hispàniques, i que se n'ha fet el propagandista desinteressat i el coratjós intèrpret davant del públic francès.

Reproduir la llista de les obres publicades per Jean Camp és revivir tot un seguit d'imatges del passat legendari o del present turmentat d'Espanya. I aquesta enumeració, que per ara es clou amb el recent volum de «La Littérature Espagnole» aparegut a la col·lecció «Que sais-je?» va obrir-se fa anys a una novel·la: «Jep le Catalan», que per diversos motius ens afecta íntimament.

Aquests dies haurà fet divuit anys del fallit complot revolucionari titulat, amb una mica d'exageració, «la batalla de Prats de Molló». Si aquella temptativa d'invasió de la Catalunya oprimita per la dictadura de Primo de Rivera no passà d'un gest simbòlic que aureolà encara la figura venerable del President Macià i que la traïció de Ricciotti Garibaldi, agent provocador indigne de dur un nom il·lustre, va fer fracassar en els seus inicis, la publicitat internacional que el gest d'aquells catalans donà al nostre problema fou, indubtablement, molt útil a la causa catalana. «Jep le Catalan», novel·la biogràfica, presenta aquells homes que voltaven Francesc Macià i pinta, a l'entorn d'una figura pintoresca, l'ambient ple de neguits i d'esperances dels patriotes catalans exiliats en aquells anys. I es que Jean Camp havia viscut de prop aquelles conspiracions i havia acollit a casa seva aquells conspiradors. També, durant aquests anys de lluita secreta sota l'ocupació alemanya, ha

acollit a la seva llar totes les compiracions de la Resistència francesa, de la qual ha estat un dels animadors més indefallents.

La simpàtia de Jean Camp envers Catalunya i els catalans no és cap secret per als que han pogut apreciar l'acolliment i l'ajut que dona a tots els projectes, a totes les obres, a tots els autors catalans que se li apropen. Generós i actiu, sap posar la seva influència al servei de la literatura catalana com al de la política catalana. Adhuc en el volum de divulgació que es «La Littérature espagnole», que ha publicat fa poc, tenia cura d'introduir, en un capítol objectiu i ben reunit, una imatge de la nostra literatura autòctona, sovint ignorada del gran públic. I no crec que sigui cap indiscreció dir que té en projecte, de fa temps, una col·lecció de novel·les catalanes modernes traduïdes al francès, així com de donar al públic parisenc la seva traducció de «Terra Baixa» del nostre gran Angel Guimerà.

«Vin Nouveau», novel·la plena de sentors de most i de sang, epopeia de les veremes al migdia de França, és un dels grans èxits de Jean Camp. Al seu costat, el seu «Sancho Panza», del qual hom prepara una nova edició, és una de les més penetrants interpretacions artístiques de la gran obra de Cervantes. I no oblidem que Jean Camp és el traductor, amb Jean Cassou, de «Fuentovejuna» de Lope de Vega, potser el primer drama en el qual el protagonista és el poble, i que pogué ésser presentat, durant la nostra guerra, com un símbol de la voluntat de justícia que animava les masses llançades a la lluita. Ni que ha estudiat la vida i l'obra de García Lorca, el gran poeta andalús, amb una penetració i una finor crítica meravelloses.

Els espanyols, i particularment els catalans, tenim un deute d'amistat amb Jean Camp. Esperem que aviat estarem en mesura de correspondre-hi, i que les seves obres, plenes d'amor a les coses i als homes d'aquelles terres hispàniques que tant estima, podran sortir traduïdes al català, a Barcelona.

SUBUR.

Els servidors de la victòria

Aquests darrers dies, sota el sol tímid de l'hivern sobtat, París s'ha vestit de festa i ha llençat les seves multituds al carrer sota un doble signe: el del record i el de l'amistat. Record per als morts gloriosos, que amb llur sacrifici feren possible la victòria del 1918, i un dels quals, anònim, reposa sota la llosa sagrada de l'Arc de Triomf. Amistat, feta d'afecte i d'agraïment, per als homes que representen l'Anglaterra fidel i tenaç, companya de lluita en 1914 i en 1939 i que, tota sola davant un enemic arribat al punt més alt de la seva puixança, mantingué entre «la sang, les llàgrimes i la pena» la bandera de la llibertat que avui s'avança victoriosa per tots els camps de batalla d'Europa.

Després de quatre anys en els quals tota commemoració d'aquesta diada era interdicta per l'ocupant, el poble de París ha pogut celebrar, en l'embraguesa de la seva dignitat reconquerida d'homes lliures, la victòria de la darrera gran guerra i prefigurar la imminent victòria d'aquesta encara més formidable lluita que n'és la continuació. En les desfildes militars, en les quals totes les armes dels aliats recullen les mateixes ovacions, com en la interminable desfildada cívica de la tarda, unió de tot un poble que ha sabut resistir contra l'enemic i treure-se'n el jou infamant, el poble de París ha pogut expressar l'onze de novembre d'enguany la seva voluntat de continuar la lluita fins a la victòria decisiva, de guanyar una pau justa i d'allunyar per sempre del sol francès el malson de l'amenança germànica.

Els catalans residents a París hem volgut ésser presents, barrejats amb els altres estrangers amics de la França retrobada dels Drets de l'Home, a aquesta manifestació. I, si la nostra bandera barrada no ha pogut onejar-hi, ella és als Invalides, on testimonia l'abnegació dels 12.000 voluntaris catalans que combatieren, a l'altra guerra, entre els exèrcits de la llibertat. Al mateix temps, llur veu s'ha unit a la de tots els parisencs per aclamar la victòria futura, encarnada en les persones de Mr. Winston Churchill, del General de Gaulle, de Mr. Anthony Eden, servidors esforçats de la causa de la llibertat dels homes i dels pobles.

Per a nosaltres, les demostracions d'afecte i d'agraïment als dos il·lustres visitants anglesos tenen encara un altre significat. Els refugiats republicans espanyols no oblidaran mai que durant la nostra guerra la veu de Winston Churchill va ressonar moltes vegades a la Cambra dels Comuns, dient la raó de la nostra causa i l'error funest que cometien els que l'abandonaven. Ni que Mr. Anthony Eden, ministre d'Affers Estrangers de la Gran Bretanya, dimitia el seu lloc per a protestar de la política de feblesa envers Hitler i Mussolini, en un moment en el qual la pirateria feixista a la Mediterrània s'exercia contra la navegació que servia la nostra causa. Actitud sencera que duia al sacrifici d'una brillant situació política, i que les circumstàncies venien a justificar encara més en esclatar la guerra. Contra el seguit de renunciacions i d'errors que dugué a Munich i trobà en la persona de Neville Chamberlain el defensor més considerable, Churchill i Eden varen mantenir sempre una lúcida posició de dignitat i de conseqüència. Perquè la nostra guerra — no som pas nosaltres sols que fem aquesta observació — fou la pedra de toc per a conèixer arreu del món els defensors sincers de la llibertat i els que, sota mil diversos pretextes, feien el joc de les conquestes totalitàries.

A través de quatre anys d'angoixa i d'esperances, de sofriments i de sacrificis, aquests dos il·lustres homes d'Estat han conduït l'Imperi Britànic cap a una victòria que ultrapassa totes les previsions. Amb llurs companys de lluita el Mariscal Stalin, el president Roosevelt i el General de Gaulle, Churchill i Eden han emprès el món fora de la nit negra de l'opressió en la qual els nazis volien submergir-lo. Una alba d'esperança s'aixeca per a l'Europa calcigada pels monstres, i tots els pobles europeus volen fer-se'n mereixedors i reclamen llur part de llibertat.

(Passa a la segona pàgina.)

El Castell de Montjuïc

per Abelard Garcia

Alguns amics m'han demanat d'arrodonar la idea sobre la cessió a Catalunya del Castell de Montjuïc i la inauguració al seu mateix emplaçament d'un monument al·legòric que simbolitzés el martiriològic del nostre President Companys i de les llibertats d'una Catalunya recobrada.

La primera és ja una vella qüestió que moltes vegades hem sol·licitat de l'Estat Central. Fou quan l'Exposició del 1929, que no ens podíem explicar com una tan magnífica exhibició de la vitalitat industrial i artística del nostre poble, podia esser pertorbada per l'ombra tràgica i sinistra de la vella fortalesa, amb els seus canons castrals per a les gestes militars, però que no obstant planaven per damunt de la ciutat, amenaçant amb les seves gorges d'acer els drets de renovació i ciutadania contractuals a tots els pobles democràtics i progressius. I contra aquesta concepció anacrònica i feudal vàrem dreçar-nos una altra vegada des de la nostra secció de «Cataluña y sus Comarcas» a «Las Noticias» de Barcelona, quan el que subscriu signava el seu periòdic comentari sota el pseudònim d'ABEGAR, per estimar que la montanya de Montjuïc tota sencera, la muntanya il·luminada, com varen motejar-la fa 15 anys, havia d'ésser veritablement el relleu decoratiu de la ciutat comtal, el marc adient a la seva grandesa de ciutat cosmopolita i de capital catalana i no el botxi immutuable i cruel que unes vegades afusellava fredament dintre dels glacis de Santa Elena, i altres canonejava els pacífics barcelonins, abusant de la seva força més assassina que guerrera. Ara, però, i amb la consumació del crim més repugnant que registra la Història, no pot tractar-se de sol·licitar i si de reclamar concessions i restitucions. Els greuges que el Castell de Montjuïc ha pogut fer a Barcelona són superats pel darrer crim que aquesta vegada hi ha estat comès, premeditadament, contra Catalunya... Ja no és Barcelona, sinó tot el poble català que ha d'exigir com a reivindicació immediata, l'anihilament d'aquesta fortalesa maledida per la sang i per les llàgrimes de milers de ciutadans el sol crim dels quals consisteix en haver-se revoltat contra la opressió, la injustícia, o per defensar la dignitat nacional ultratjada.

Quan les pedres centenàries d'aquesta, més que preso, minxol de tots els drets i de la dignitat humana, desapareguin per sempre més, nosaltres hi construïrem, de cara al mar, que és l'infinit i la grandesa, un monument simbòlic d'homenatge al President Companys i als ciutadans que caigueren en defensa de les lli-

bertats catalanes. Un monument al·legòric que sigui com una síntesi de Poblet, Ripoll i Santes Creus, breçol de grandesses eternes i que fomenti els sentiments immortals de l'amor a la Pàtria, a la Llibertat i a la dignitat humana, constitueixi el pelegrinatge obligat al cim de Montjuïc, de tots aquells que considerin la llibertat com la base fonamental del progrés i la superació de tots els pobles.

Noticiari de l'Aliança Nacional de Catalunya

Reunió del Comitè Departamental de París

Diumenge, dia 12, al matí, es reuniren els inscrits de París de l'Aliança Nacional de Catalunya. Els membres del Comitè Departamental varen dirigir la paraula als assistents per a exposar-los les tasques d'organització de l'Aliança. Foren constituïts els diversos comitès de sector.

En nom del Consell Directiu de l'Aliança Nacional de Catalunya, Rafael Tasis i Angel Morera varen pronunciar uns mots, explicant l'abast i les intencions de l'organisme creat pels catalans i demanant la col·laboració de tots per a poder dur a efecte les tasques que es proposa. Per a això els presents foren invitats a omplir uns questionaris, gràcies als quals podran formar-se ponències d'estudi de tots els greus problemes que Catalunya veurà plantejats el dia que recobri la seva llibertat.

De moment han estat constituïdes les ponències següents: Economia, Treball, Periodisme i Informació i Cultura. Aquests es reuniran regularment cada diumenge a dos quarts d'onze del matí al local social, 11, Avenue Marceau, i tots els afiliats a l'Aliança que no haguessin estat presents a la reunió i que vulguin inscriure's per a participar en aquestes tasques són invitats a fer-ho i a assistir diumenge que ve a les esmentades reunions de ponències, per tal de poder prendre tot seguit la tasca.

Catalunya

Organ de l'Aliança Nacional de Catalunya a París i Zona Nord de França

REDACCIO I ADMINISTRACIO : 11, Avenue Marceau, Paris 16° - Tél. PASy 67-56

Preu : 3 Francs

ANY I - Nova sèrie - NUMERO 9 Dimecres 15 de Novembre del 1944

El nostre problema i els Aliats

per RAFAEL TASIS

NOTICIES D'ALLÀ BAIX

El govern del Caudillo s'ha reunit, diuen, tres dies seguits. D'aquesta febre de conciliabuls hom ha donat la sola explicació que hom havia tractat sobretot d'afers administratius. Tanmateix, les actituds administratives dels falangistes són massa òbvies perquè aquestes deliberacions inacabables puguin justificar-se. «Menos política i més administració» deien els reaccionaris vergonyants, en els temps passats. El Caudillo és fidel a aquest lema. Ha suprimit radicalment la política i els partits polítics, i els homes polítics i àdhuc els afiliats als partits polítics, —tothom sap que la Falange no és cap partit únic, sinó un «movimiento azul, vertical y poético»— i ha submergit Espanya dintre un bany d'«administració» com no l'haurien gosat mai somiar els més frenètics lerrouxistes.

Tanmateix, potser si que aquest consell de ministres de tres dies haurà parlat un xic de política. Almenys de política internacional. Perquè diumenge les ràdios anunciaren que el Franco s'havia adreçat al general de Gaulle per demanar-li de tenir una entrevista per tal de constituir un bloc de nacions mediterrànies, en el qual entrarien, sembla, Espanya, Itàlia i França.

Allò que fa grotesca aquesta proposició del Caudillo —ultra la barra que per ella sola representa— és la justificació de la seva proposta en «la comunitat d'ideals cristians» dels esmentats països. Constituir avui dia un bloc internacional basat en la identitat de religió d'una part, ni que sigui la majoria dels habitants dels països afectats per l'entesa és una pensada si més no endarrerida de tres o quatre segles.

La idea de croada, bona generalment per a dissimular una operació de conquesta, ha estat definitivament desacreditada aquests darrers anys per l'abús que n'han fet els americans i aliats de Franco i els seus generals sublevats durant la nostra guerra i després per la «croada antibolxevista» que a França i a Espanya havia intentat de fer passar com a ideals uns motius francament imperialistes de guerra. Però avui tant la «croada cristiana» dels «caballeros» rebels del 1936 i llurs aliats moros, nazis i feixistes, com la «croada per a la defensa de la cultura occidental» predicada per Hitler i Franco han estat prou desacreditades perquè la temptativa del Caudillo de rejuvenir aquest tema de la comunitat d'ideals cristians pugui servir-li per agafar peix.

Dubtem doncs que el Cap del Govern francès accepti l'entrevista proposada. Dubtem encara més que la Itàlia actual, desembracada de Mussolini i els camises negres, vulgui embolicar-se en cap aventura diplomàtica amb el que fou gran amic del Duce. I tanmateix és llastima que la idea del bloc mediterrani, que potser seria viable i podria contribuir a la pau de l'Europa de demà, sigui afollada per aquesta intervenció «caudillesca».

Mentrestant, a Londres, el seriós «Economist» reclama l'anul·lació del cop de força de Franco a Tànger l'any 1940 i el retorn pur i simple a l'estatut Internacional, sota l'amenança de represàlies econòmiques i polítiques si el govern espanyol no hi accedeix. I a Washington ha estat fallat contra Franco un plec que pretenia declarar nul un acte realitzat pel govern legítim de la República en 1937. Els jutges americans no són pas tendres envers Franco. I l'opinió internacional cada dia li és més hostil.

De fa unes setmanes, tots els diaris i periòdics de París van plens d'articles i reportatges que es refereixen al nostre problema. «La qüestió espanyola» torna a estar al primer pla de l'actualitat, i ens cal reconèixer que mai com ara les veus que el tractaven no havien estat inspirades per una tan gran simpatia i per una bona voluntat tan palesa. Com tots els problemes estrangers, el nostre ofereix als observadors francos una pila d'aspectes que poden desorientar-los i les interioritats de la nostra política els deuen semblar, com a tots «el que es miren des de fora els afers dels altres, un incomprendible vesper. Val a dir que l'esforç comprensiu de tots els comentaristes reïx a salvar molts d'aquests obstacles i que, dintre el conjunt espanyol, l'aspecte català, que sovint passa despercebut, no és pas negligit en aquests estudis, dels quals CATALUNYA ofereix un extracte setmanal als seus lectors.

El nostre deure en tant que refugiats és de donar a aquests comentaristes plens de talent i de bona voluntat tots els elements d'informació que els calgui i no deixar-nos endur per les nostres passions partidistes, que podrien donar una imatge deformada i a la llarga repel·lent del nostre poble. El plec espanyol es troba avui damunt la taula de les cancelleries. A l'acció oberta o subterrània de les masses que enllà del Pirineu expressen llur veu i llur voluntat d'alliberar-se de la tirania sanguinària de Franco i els seus sicaris, cal que respongui a l'estranger la nostra tasca per a internacionalitzar el problema, per a demostrar-ne la urgència i fer palesa la justícia de la nostra causa i evident l'interès que té per a la pau d'Europa que la llibertat i el dret tornin a regnar a Espanya.

Per a obtenir-ho, ens cal abans de tot adoptar una posició modesta. Mal que ens plagui, la geografia i l'economia dicten la majoria de les normes de la política estrangera. No ens podem pas imaginar que som el melic del món ni fer-nos il·lusions quant a la necessitat que els altres països poden tenir d'una Espanya que és l'extrem occidental d'Europa i que no domina cap de les rutes estratègiques importants. Que el nostre poble gaudeixi d'un règim democràtic i de justícia social, d'un règim basat en les quatre llibertats proclamades a la Carta de l'Atlàntic, és cosa que certament interessa d'un punt de vista sentimental i humà a tots els homes lliures del món, però que sobretot ens interessa a nosaltres i que no farà, per ella sola, moure cap força poderosa en ajut nostre. Ens cal considerar fredament la situació internacional del nostre problema i sotmetre'n, si volem fer-lo evolucionar en un sentit favorable als nostres desigs i interessos, a les exigències que aquesta situació ens dicta.

En primer lloc, ens cal constatar un fet. Quina simpatia, quines afinitats pot trobar el règim falangista entre les Nacions Unides? Afortunadament, lo simple lògica ens permet de donar una resposta negativa a aquesta pregunta. No ja la Unió Soviètica, que durant la nostra guerra va dur-nos un ajut efectiu i precíus a la causa republicana, que després no ha tingut mai relacions diplomàtiques amb Franco i que, pel fet de l'adhesió sorollosa del dictador al Pacte anti-Komintern, dels seus discursos agressius i de la trama de la Divisió Blava al front de l'Est es considera bel·ligerant contra l'Espanya franquista. La mateixa Anglaterra de Churchill i Eden, els Estats Units de Mr. Roosevelt no tenen, específicament, cap mena de simpatia envers un home que ha estat dut al poder per Hitler i Mussolini, que els ha servit i fet el joc amb totes reserves i tots oportunismes com ha pogut i que es troba als antípodes dels ideals de democràcia i de justícia que els Aliats serveixen. I no diguem ja la França al·liberada sota l'ègida del general de Gaulle, molts dels fills de la qual han conegut les presons i els camps de concentració de Franco.

Tornem a dir, però, que amb la manca de simpatia, àdhuc amb l'hostilitat sentimental, no n'hi ha prou. Cal l'interès. L'interès de França, de la Gran Bretanya i dels Estats Units, en l'òrbita econòmica i geogràfica dels quals ens trobem situats, si els demana de no tolerar la subsistència de cap aliat de llurs enemics, no els permet tampoc de llançar un país en les convulsions d'una guerra civil o en els excessos ocasionats per la manca d'un govern amb prou força per a governar. Si Franco és l'únic a oferir-los aquestes garanties d'ordre i ho acompanya amb unes vagues promeses d'evolució democràtica i amb unes proves suficients de desinterès envers el seu company de causa Hitler, les Nacions Unides acceptaran que el dictador continuï al seu lloc i negligiran el fet que el seu poder vagi acompanyat d'una tirania interior insuportable i àdhuc d'un nombre elevat d'execucions diàries, que els obrers no puguin menjar ni els catalans parlar el nostre idioma. L'egoisme dels estats exigeix a llurs dirigents de no preocupar-se dels afers interns d'un país més que en allò que poden pertorbar llurs relacions amb ell, ésser una amenaça per a la pròpia tranquil·litat o impossibilitar tot intercanvi econòmic.

(Passa a la segona pàgina.)

«UNIR»

Aquest bell títol és el d'un nou setmanari que es publica a París i que és l'òrgan del «Centre d'Action et de Defense des Immigrés» (C.A.D.I.) reunió de tots els moviments d'immigrants amics de França.

Saludem amb cordialitat aquest fraternal col·lega nostre i li desitgem, en nom de tots els catalans, un èxit en la seva tasca de donar a conèixer als francesos els veritables sentiments dels immigrants i refugiats estrangers que s'han acollit en aquest país i que han lluitat en ell per a alliberar-lo i alliberar el món del flagell del nazisme i dels règims similars que encara avui tirantitzen alguns països.

«PRUEBAS SON AMORES» per Quelus

— Acl té la prova que jo he estat sempre un bon amic de França.

Escriptors francesos amics

ALBERT CAMUS

L'heroi lamentable de «L'Etranger», la novel·la que revelà al públic francès el talent d'Albert Camus, descobreix, com a consolació suprema a la seva aventura, «la tendra indiferència del món». El troba «tan semblant a ell, tan fraternal al capdavant», que sent que havia estat fel·liç i que encara ho era. I això, a la vetlla de la seva execució, després d'una absurda aventura en la qual s'ha trobat per atzar, després d'un judici en el qual ha estat castigat, no pel seu crim inexplicable, sinó pel seu capteniment «poc sensible» en l'enterrament de la seva mare.

En «Le Mythe de Sisyphe», segon llibre de Camus, aquests jocs desconcertants de la vida, la significació de l'absurd, són duts a llur extrema acuitat amb l'art d'un filòsof i d'un psicòleg lúcid. I quan aquest jove escriptor en el qual tothom està d'acord en saludar uns dels talents més originals de la nova generació, es llança al teatre, la seva primera obra, «Le Malentendu» desconcerta el públic i el captiva alhora, el repel·leix amb horror i l'obliga a meditar. «Obra mal feta, declaren alguns crítics, però que traïx un gran escriptor.» «Fracs estrepitosos, diuen d'altres, que prometen un seguit de triomfs.» «Un diàleg ple de sentit i de força, un llenguatge tràgic com feia temps no havia ressonat a les taules», reconeixen els de més enllà.

Servit pel gran talent de Maria Casares, la gallegueta refugiada que ha esdevingut una

de les millors actrius de França, «Le Malentendu» ha estat un dels esdeveniments teatrals de la temporada. Amb Jean-Paul Sartre, un altre escriptor amarg i penetrant, Camus ha pogut ésser presentat com un dels joves mestres de l'actual generació, i hom els ha unit en una mateixa repulsa perquè llur obra «manca de fons moral», era pessimista i àdhuc nihilista.

I, no obstant, revelat a la vida pública per l'alliberació de França, el militant anònim d'un grup de resistència s'ha fos amb l'escriptor conegut per a donar naixença a un tercer personatge: a l'editorialista que cada dia dona unes columnes de prosa vibrant de patriotisme i de neguit de perfecció moral. Tot París sap que és Albert Camus qui redacta aquests editorials perfectes de fons i de forma de «Combat». I tots els homes que s'aboquen amb angoixa damunt els greus problemes del moment, damunt aquest transcendental viratge del destí de França i del món saben apreciar aquesta veu plena d'exigència i de contenció, que clama per la justícia i serveix la llibertat i uns ideals molt alts de puresa i d'amor. On és el món indiferent i absurd de «L'Etranger»? On són els personatges inútilment tràgics de les obres de Camus? En el tremolor de l'expressió i en l'altitud de pensament d'aquests editorials de «Combat» hom troba, a l'inrevés, totes les preocupacions socials i polítiques i hom troba l'amor ardent de la humanitat.

(Passa a la segona pàgina.)

Cal concertar una treva política

Els partits organitzats i amb història no han de comptar solament amb el voler dels militants que, sortits de les terres hispàniques pel febrer del 1939, es troben escampats per Europa i Amèrica. En primer terme hi ha la base, que ha restat a la terra mare, suportant el fuet de la traïció triomfant; la massa del poble, junyida a les persecucions, als empresonaments, al pacte de la fam a la tria de patriotes per a oferir-los a les afusellades dels tràgics usurpadors de la sobirania.

Els botxins de la Falange no demanen pas a llurs víctimes el carnet de militant en torturar-los o en encarrar-los els fusells: són roïgs i n'hi ha ben bé prou!

En canvi, nosaltres a l'exili hem perdut la carta de navegació. Comprendre que l'estel del nord, únic mitjà per a orientar-nos, és la unió, ens barallem com a desesperats, enduts per l'afany d'aconseguir-la.

I per què no pactem, concertant una treva política? Creiem indispensable que cada Partit s'organitzi, posant-se d'acord els seus militants, amb el fi d'arribar a constituir grups homogenis. Convé que cap d'ells no es trobi handicapat per títuls representants que no representen res, com no sigui ells mateixos. Cosa que crea el desconcert, la confusió i les picabaralles, provoca multiplicat de desautoritzacions dels uns contra els altres i dona la sensació de no ésser res, de no poder res, de no valer res.

Veïem un sol remei viable. Cap agrupament de partits i organitzacions sindicals no hauria d'acceptar un representant si aquest no pogués acreditar, sense donar lloc a dubtes, que està degudament autoritzat pel seu nucli polític o per la seva organització. Res de frances-tiradors.

Un organisme seriós, que aspiri a treballar eficaçment per a tornar a Espanya el dret i la llibertat, ha d'impedir que puguin produir-se escissions en les diverses agrupacions polítiques o sindicals, negant-se a reconèixer qualitat representativa als possibles dissidents de les disciplines respectives.

Hom argüirà que pot donar-se el cas de veure sorgir un partit que propugni una solució política particular per al demà proper d'Espanya, i el qual aglutini al seu entorn una força integrada per compatriotes procedents dels diversos organismes polítics, que dissenteixen d'ells en aquell cas específic, i pels seus partits. Caldria respectar-la, tractar-la amb la major cordialitat i pactar-hi.

Hi ha una finalitat comuna: acabar amb Franco i la Falange. Hem de coordinar els esforços, tot conservant les respectives peculiaritats.

Sobretot, res de combatre's! Treva política entre els partits i les organitzacions de conjunt. Un espanyol exiliat ha d'ésser sagrat. Cadascú de nosaltres ha de treballar per a aconseguir la victòria damunt les nostres petites passions, engendradores de diferències que separen, per a deixar-nos endur per la gran passió del retorn a la pàtria, que ens pot unir indefectiblement.

Cal distingir entre la unió i la confusió. Aquesta determina el malentès i la baralla, convertint-nos insensiblement en col·laboradors de l'enemic.

Per la nostra part, en tot moment, junts o separats, continuarem units a tots els exiliats pels lligams de l'afecte personal i de la solidaritat espiritual engendrada pel sofriment i l'esperança.

Joaquim TERMES.

QUE PASSA AL MÓN?

De Washington a Moscou

Cas sense precedents en els annals dels Estats Units, el President Franklin Delano Roosevelt ha estat elegit per quarta vegada pel seu poble per a ocupar la més alta magistratura de la nació. El càrrec de president dels Estats Units d'Amèrica és avui una de les jerarquies més prestigioses i dotada d'una més autèntica autoritat que hi ha al món. L'enorme potencialità humana i econòmica de la gran confederació americana pot pesar d'una manera decisiva en la pau del món, com ja pesa avui indiscutiblement en el curs de la guerra. Però els Estats Units són una democràcia, i les facultats molt esteses que té el President que ocupa el lloc de Georges Washington i que en fan d'hora el poder moderador i l'executiu i el cap de totes les forces de la nació en guerra són limitades pel dret constant de control dels organismes legislatius i per la suprema autoritat del cos electoral.

Aquest cop, la majoria absoluta però no pas aclaparadora que ha aconseguit el President Roosevelt a la seva tercera reelecció permetrà, gràcies a la distribució dels votants i dels estats, de formar un Senat i una Cambra de Representants de majoria democràtica, adictes al President i convençuts de l'eficàcia de la seva política.

Aquests resultats tenen una gran importància per al món, damunt el qual els resultats de la política agra del New Deal arriben per força i, amb ells, els resultats d'una gran experiència econòmica i social plena d'originalitat. No és indiferent, ni de bon tros, a Europa, el règim que és aplicat a Amèrica del Nord. Però allò que és sobretot decisiu per als desitjos d'Europa és que durant els quatre anys a venir la política exterior nord-americana resti assegurada damunt les mateixes bases i amb els mateixos equips polítics que han fet possibles els resultats que avui ja constatem. La desautorització de Wilson, causa principal del fracàs de la S.D.N., no es repetirà per a Roosevelt. L'home que ha previst la guerra, que n'ha denunciat els capítols, que n'ha assenyalat, a Espanya i a Etiòpia i a Xina, els prodroms inevitables, que ha presidit el formidable redreçament del poble americà després de Pearl Harbor i que ja abans no havia pas negligit l'organització de la pau. L'estadista que signava la Carta de l'Atlàntic amb Mr. Winston Churchill serà el que haurà d'aplicar-ne els principis en un món desllustrat de la barbàrie feixista.

El Mariscal Stalin ha volgut commemorar amb un discurs ple de realitats i d'esperances el vint-i-setè aniversari de la revolució d'octubre del 1917, en la qual era fundada la U.R.S.S. Davant de l'Assemblea dels Sindicats, del Partit i de l'administració de Moscou i del gran home d'Estat soviètic ha passat en revista els fets i ha pogut constatar una vegada més els èxits ininterromputs de l'exèrcit roig. Aquesta commemoració, la quarta en plena guerra, de la Revolució d'octubre, marca però un canvi notable en la fessomia de la lluita. En les altres tres, la U.R.S.S. es trobava envaïda, sola en una guerra contra l'exèrcit alemany i l'ofensiva russa havia de fer-se al preu de terribles sacrificis. Enguany, els desembarcaments aliats a occident i les victòries aconseguides pels exèrcits anglesos, americans i francesos han contribuït notablement a facilitar l'efort heroic dels russos. L'enemic alemany té en el front de l'est 83 divisions de menys que en 1943. I el més gran homenatge que el Mariscal Stalin pot retre al seu poble i al règim soviètic és de constatar els enormes resultats aconseguits pel patriotisme de tots els pobles soviètics en aquesta guerra dura per Alemanya amb una crueltat i una puixança mai conegudes. Si avui el país agressor es troba aculat a una desfeta inevitable, el mèrit principal correspon a la U.R.S.S. Mr. Churchill ho reconeixia en la seva darrera visita a Moscou.

Del discurs del Mariscal Stalin cal destacar altres afirmacions: la de la quasi inexistència de divergències entre els punts de vista dels aliats; la de que tots els problemes relatius a la seguretat col·lectiva hagin estat resolts per un acord complet i la que presenta la Conferència de Dumbarton Oaks com una de les etapes més importants, després de la de Teheran, per a la realització d'aquesta seguretat internacional, i com una garantia de la indissolubilitat de l'aliança entre les tres grans potències aliades.

Per últim, les declaracions de Stalin sobre els mitjans dels quals hauria d'estar dotada la nova S.D.N., que sortirà d'aquesta guerra són molt interessants i fan preveure la definitiva fixació d'aquests punts importants en la nova conferència que ha de reunir abans de Nadal els caps de la coalició de la llibertat, Churchill, Stalin i Roosevelt.

Assenyalant, abans d'acabar, l'entrada de França a la Comissió dels Afers Europeus, nova demostració de la confiança plena de les Nacions Unides en el total restabliment de la força d'aquest país i en el paper que li correspon de tenir en la nova Europa.

INTERI.

El nostre problema i els aliats

(Ve de primera pàgina.)

Alshores, què? Cal desesperar de tot ajut efectiu, de tota pressió directa per a canviar el règim d'Espanya? He dit si Franco és l'únic. D'altres poden oferir aquestes mateixes garanties? Un temps hom ha pogut creure a Londres que la solució monàrquica era viable quant a permetre aquest canvi sense sotracos ni disturbis. Qui sap si encara hom la considera com una sortida elegant d'una situació molt delicada. Els exemples d'Irlanda i de Romania demostren que el problema de la forma de govern té una importància molt relativa per als Aliats. I l'estabilitat teòrica de les institucions que dona la monarquia ha semblat sempre als anglesos, pel propi exemple, una garantia d'ordre per als altres pobles. Però la voluntat popular també compta. I no cal dubtar que el suport que avui té entre els pobles hispànics la dinastia dels Borbons és molt feble, mentre que l'afhecció a la República democràtica i federalitzant segueix tan viva com en 1931. Els republicans, forts d'aquesta adhesió popular, han de saber demostrar que ells representen la veritable garantia de l'ordre a Espanya. Han de provar a les Nacions Unides que llur reintegració als llocs de govern no representaria pas l'obertura d'un nou cicle de desordres, d'una etapa de revenges i d'arbitrarietats prou justificades per l'abús de força dels actuals detentors del poder, sinó la implantació d'un ordre basat en la llibertat i en la justícia, d'una llei consentida pel poble i que el poble mateix sap fer-se i reformar-se segons les conveniències del moment i les necessitats del país. Hom de saber demostrar al món que ells són la legítima autoritat i que tenen els mitjans i la capacitat per a fer-la acceptar per tothom.

I per a això, no n'hi ha prou amb fer discursos ni articles ni demostracions espectaculars. Cal, en primer lloc, la unió franca i sense reticències de tots els republicans que es troben a l'estranger, llur submissió a una disciplina i a una autoritat comunes on tots es trobin i es sentin representats. Cal que siguin capaçs de formular un programa de govern que satisfaci les necessitats del poble i la diversitat dels seus problemes, des del de les nacionalitats hispàniques fins al de la política social, garantint, però, l'execució dintre l'ordre d'aquest programa. Cal que puguin oferir als Aliats un conjunt d'hommes de govern autoritat i honestos, competents i enemics de les improvisacions i de les demagogies. El dia que els republicans exiliats puguem oferir a les Nacions Unides i als mateixos germans nostres que esperen el nostre ajut aquestes garanties i aquestes realitats prèvies, el nostre partit estarà guanyat i la República espanyola podrà seure entre els altres pobles lliures del món a les assemblees que construiran l'esdevenidor de la humanitat després d'aquesta gran prova.

Rafael TASIS.

Els deures de la pagesia catalana

Vivim uns moments en els quals no ens podem permetre de parlar de cap cosa que no vagi encaminada a la unitat de tots els catalans i a la preparació del combat que s'apropa. Tornem a viure uns moments que, com en aquelles primeres setmanes de la sublevació dels generals traïdors, tots els catalans vibrem amb el foc sagrat del guerrer vindicteu.

Davant l'espectacle d'una Franca al·liberada, davant l'espectacle de les hordes nazis acorralades al seu país, sols després d'haver-les vist parir i sejar-se com a mestresses per tot el continent, les nostres estranyes s'han remogut i hem sentit com una bafa que a casa nostra es mantingui encara el lacai de Hitler amb pretensions de gran dictador i tan brutal i enemic dels pobles lliures com el seu model.

Pagesos catalans! Els nostres germans d'allà baix es preparen per a la insurrecció. Nostres aquí estem cridats a organitzar-nos i donar el cop decisiu. Un dia, que el nostre entusiasme i el nostre ardor faran brillar, pròxim, a prendre les nostres armes i treballar a casa nostra.

En aquest moment decisiu és bo, tanmateix, de parlar uns instants entre nosaltres, entre pagesos, a manera de memòria, d'aquelles coses que interessen a la pagesia catalana i d'aquelles altres que ens poden ésser profitoses quan, reintegrats als camps de Catalunya al·liberada, esdevinguem els soldats de l'economia.

Quin és l'estat actual del camp català? Lamentable.

Franco i els seus acòlits, amb llur odi per a tot allò que s'inspira en la idiosincràsia catalana, han bandejat o destruït les nostres millors realitzacions agrícoles.

Els pagesos catalans ens sentim orgullosos de les nostres institucions socials i tècniques que anaven en camí de situar l'agricultura al nivell modern dels països agrícoles més avançats.

Els Serveis Tècnics d'Agricultura de la Generalitat, als quals llur enginyer-cap, Eduard Simó, fa honor a l'exili amb la seva presència i la seva tenacitat en la continuació de la lluita contra l'opressor, al costat de tants altres valors de la tècnica i de l'economia de Catalunya, havien aportat ja al camp català un alè de renovació i l'havien il·lustrat amb realitzacions pràctiques exemplars. Faren un breu esment d'algunes d'elles.

En l'ordre d'orientació i aplicació efectiva, qui no recorda la campanya contra la mosca de l'oliva, la més important i eficient que mai s'hagués fet, no ja a Catalunya sinó a tot Espanya? Qui no recorda la col·laboració i direcció enològica de tots els sindicats vitícoles, és a dir, de tota la producció vinícola catalana?

LA QUESTION ESPAGNOLE A TRAVERS LA PRESSE FRANÇAISE

Journal et hebdomadaires parisiens continuent à se pencher sur les problèmes espagnols. Tout le monde est d'accord à reconnaître que la solution de la crise politique ouverte en Espagne depuis la libération de la France est une affaire dont les Alliés ne peuvent pas se désintéresser, puisque la guerre d'Espagne a été un des premiers actes de la guerre mondiale de la dictature contre la démocratie.

Que se passe-t-il en Espagne?

COMBAT à consensé plusieurs excellents reportages à la situation actuelle en Espagne. Son envoyé spécial « en Espagne libérée », Paul Bodin, fait un résumé des renseignements qu'il a pu recueillir. Voici quelques détails de son reportage des 8 et 9 novembre :

Els servidors de la victòria

(Ve de primera pàgina.)

Els catalans, en saludar avui amb admiració i afecte els dos grans visitants de París, voldrien que no oblidessin que aquesta lluita que ara duen a un feliç acabament els Aliats, aquesta guerra universal sense precedents sobria, de fet, pel juliol del 1936 a la península ibèrica, en l'agressió contra la República espanyola. Les afirmacions públiques de l'home de govern no ens poden pas fer oblidar, a nosaltres, que l'illustre estadista que és Winston Churchill havia estat del 1936 al 1939 un dels més ardis defensors de la nostra causa. I per nosaltres, catalans, ens és difícil de passar per alt que en la tardor del 1940, quan Anglaterra s'enfrontava amb el més gran dels terribles que ha registrat la seva història, quan els bombardeigs aeris començaven a destruir viles angleses, Mr. Churchill exhortava el poble britànic a prendre exemple de Barcelona i a suportar amb estoïcisme i coratge, com ho feren els barcelonins, la dura prova del ferro i del foc.

« Ce qui a évidemment une explication lorsqu'on suit l'histoire... »

« Tout était raflé par les Allemands. Et même maintenant... »

« ... malgré la marine alliée, des bateaux espagnols continuent à ravitailler les Allemands de la Pointe de Grave, de Royan et des divers bastions encore tenus par l'ennemi sur la côte atlantique. »

« Depuis que l'écrasement du régime nazi est devenu certain, des capitaines allemands affluent en Espagne, où ils s'investissent dans de bonnes affaires financières, industrielles et commerciales. Ils contrôlent les postes dirigeants de la « Police Armée » (sorte de « police d'élite », issue de la Phalange). Des avions et des divers bastions encore tenus par l'ennemi sur la côte atlantique. »

« Ce qui a évidemment une explication lorsqu'on suit l'histoire... »

« ... sous le régime de Franco, m'ont raconté que les Espagnols des villages libérés par les guerrilleros, tout le monde a sa fiche de police et, par dessus le marché, la Gestapo veille. Des émissaires de Franco contrôlent les postes dirigeants de la « Police Armée » (sorte de « police d'élite », issue de la Phalange). Des avions et des divers bastions encore tenus par l'ennemi sur la côte atlantique. »

« Ce qui a évidemment une explication lorsqu'on suit l'histoire... »

« ... sous le régime de Franco, m'ont raconté que les Espagnols des villages libérés par les guerrilleros, tout le monde a sa fiche de police et, par dessus le marché, la Gestapo veille. Des émissaires de Franco contrôlent les postes dirigeants de la « Police Armée » (sorte de « police d'élite », issue de la Phalange). Des avions et des divers bastions encore tenus par l'ennemi sur la côte atlantique. »

« Ce qui a évidemment une explication lorsqu'on suit l'histoire... »

« ... sous le régime de Franco, m'ont raconté que les Espagnols des villages libérés par les guerrilleros, tout le monde a sa fiche de police et, par dessus le marché, la Gestapo veille. Des émissaires de Franco contrôlent les postes dirigeants de la « Police Armée » (sorte de « police d'élite », issue de la Phalange). Des avions et des divers bastions encore tenus par l'ennemi sur la côte atlantique. »

La subordination du gouvernement franquiste à l'Allemagne a privé la péninsule ibérique des produits de son sol à un point tel que dans ce pays gros producteur d'huile, les habitants n'en ont touché que deux litres et demi par an. En ce qui concerne la répartition n'a-t-elle pu être assurée partout.

« Presque toute la production espagnole était drainée vers le Reich et le peu qu'il en restait atteignait des prix trop élevés pour que la masse des consommateurs puisse acheter. »

« L'Espagne est, après la Grèce, le pays le plus privé de pain. »

« La ration quotidienne normale est de 120 grammes et atteint 150 grammes pour les travailleurs de force. Elle descend jusqu'à 70 grammes pour certaines catégories de consommateurs. »

« D'ailleurs, le kilo de pain vaut trois pesetas. On saura le prix exorbitant que cela représente quand nous aurons dit que le salaire quotidien d'un ouvrier est de 12 à 15 pesetas, et qu'il descend même jusqu'à 3 pesetas pour les travailleurs agricoles. »

« Il est vrai que si le pain manque, les Espagnols fortunés peuvent se procurer des biscuits, que l'on paie 17 pesetas le kilo. Il est assez curieux, pour un Français, de calculer à combien lui reviendrait cette fantaisie : la peseta, qui n'a pas de cours officiel pour nous, vaut en Espagne au moins 25 francs et souvent 30, 40 et même 50 francs sur le marché clandestin. »

Mais les Allemands sont restés

« Tout était raflé par les Allemands. Et même maintenant... »

« ... malgré la marine alliée, des bateaux espagnols continuent à ravitailler les Allemands de la Pointe de Grave, de Royan et des divers bastions encore tenus par l'ennemi sur la côte atlantique. »

« Depuis que l'écrasement du régime nazi est devenu certain, des capitaines allemands affluent en Espagne, où ils s'investissent dans de bonnes affaires financières, industrielles et commerciales. Ils contrôlent les postes dirigeants de la « Police Armée » (sorte de « police d'élite », issue de la Phalange). Des avions et des divers bastions encore tenus par l'ennemi sur la côte atlantique. »

« Ce qui a évidemment une explication lorsqu'on suit l'histoire... »

« ... sous le régime de Franco, m'ont raconté que les Espagnols des villages libérés par les guerrilleros, tout le monde a sa fiche de police et, par dessus le marché, la Gestapo veille. Des émissaires de Franco contrôlent les postes dirigeants de la « Police Armée » (sorte de « police d'élite », issue de la Phalange). Des avions et des divers bastions encore tenus par l'ennemi sur la côte atlantique. »

« Ce qui a évidemment une explication lorsqu'on suit l'histoire... »

« ... sous le régime de Franco, m'ont raconté que les Espagnols des villages libérés par les guerrilleros, tout le monde a sa fiche de police et, par dessus le marché, la Gestapo veille. Des émissaires de Franco contrôlent les postes dirigeants de la « Police Armée » (sorte de « police d'élite », issue de la Phalange). Des avions et des divers bastions encore tenus par l'ennemi sur la côte atlantique. »

« Ce qui a évidemment une explication lorsqu'on suit l'histoire... »

« ... sous le régime de Franco, m'ont raconté que les Espagnols des villages libérés par les guerrilleros, tout le monde a sa fiche de police et, par dessus le marché, la Gestapo veille. Des émissaires de Franco contrôlent les postes dirigeants de la « Police Armée » (sorte de « police d'élite », issue de la Phalange). Des avions et des divers bastions encore tenus par l'ennemi sur la côte atlantique. »

« Ce qui a évidemment une explication lorsqu'on suit l'histoire... »

« ... sous le régime de Franco, m'ont raconté que les Espagnols des villages libérés par les guerrilleros, tout le monde a sa fiche de police et, par dessus le marché, la Gestapo veille. Des émissaires de Franco contrôlent les postes dirigeants de la « Police Armée » (sorte de « police d'élite », issue de la Phalange). Des avions et des divers bastions encore tenus par l'ennemi sur la côte atlantique. »

« Ce qui a évidemment une explication lorsqu'on suit l'histoire... »

« ... sous le régime de Franco, m'ont raconté que les Espagnols des villages libérés par les guerrilleros, tout le monde a sa fiche de police et, par dessus le marché, la Gestapo veille. Des émissaires de Franco contrôlent les postes dirigeants de la « Police Armée » (sorte de « police d'élite », issue de la Phalange). Des avions et des divers bastions encore tenus par l'ennemi sur la côte atlantique. »

« Ce qui a évidemment une explication lorsqu'on suit l'histoire... »

« ... sous le régime de Franco, m'ont raconté que les Espagnols des villages libérés par les guerrilleros, tout le monde a sa fiche de police et, par dessus le marché, la Gestapo veille. Des émissaires de Franco contrôlent les postes dirigeants de la « Police Armée » (sorte de « police d'élite », issue de la Phalange). Des avions et des divers bastions encore tenus par l'ennemi sur la côte atlantique. »

« Ce qui a évidemment une explication lorsqu'on suit l'histoire... »

« ... sous le régime de Franco, m'ont raconté que les Espagnols des villages libérés par les guerrilleros, tout le monde a sa fiche de police et, par dessus le marché, la Gestapo veille. Des émissaires de Franco contrôlent les postes dirigeants de la « Police Armée » (sorte de « police d'élite », issue de la Phalange). Des avions et des divers bastions encore tenus par l'ennemi sur la côte atlantique. »

« Ce qui a évidemment une explication lorsqu'on suit l'histoire... »

« ... sous le régime de Franco, m'ont raconté que les Espagnols des villages libérés par les guerrilleros, tout le monde a sa fiche de police et, par dessus le marché, la Gestapo veille. Des émissaires de Franco contrôlent les postes dirigeants de la « Police Armée » (sorte de « police d'élite », issue de la Phalange). Des avions et des divers bastions encore tenus par l'ennemi sur la côte atlantique. »

« Ce qui a évidemment une explication lorsqu'on suit l'histoire... »

« ... sous le régime de Franco, m'ont raconté que les Espagnols des villages libérés par les guerrilleros, tout le monde a sa fiche de police et, par dessus le marché, la Gestapo veille. Des émissaires de Franco contrôlent les postes dirigeants de la « Police Armée » (sorte de « police d'élite », issue de la Phalange). Des avions et des divers bastions encore tenus par l'ennemi sur la côte atlantique. »

« Ce qui a évidemment une explication lorsqu'on suit l'histoire... »

« ... sous le régime de Franco, m'ont raconté que les Espagnols des villages libérés par les guerrilleros, tout le monde a sa fiche de police et, par dessus le marché, la Gestapo veille. Des émissaires de Franco contrôlent les postes dirigeants de la « Police Armée » (sorte de « police d'élite », issue de la Phalange). Des avions et des divers bastions encore tenus par l'ennemi sur la côte atlantique. »

« Ce qui a évidemment une explication lorsqu'on suit l'histoire... »

« ... sous le régime de Franco, m'ont raconté que les Espagnols des villages libérés par les guerrilleros, tout le monde a sa fiche de police et, par dessus le marché, la Gestapo veille. Des émissaires de Franco contrôlent les postes dirigeants de la « Police Armée » (sorte de « police d'élite », issue de la Phalange). Des avions et des divers bastions encore tenus par l'ennemi sur la côte atlantique. »

« Ce qui a évidemment une explication lorsqu'on suit l'histoire... »

« ... sous le régime de Franco, m'ont raconté que les Espagnols des villages libérés par les guerrilleros, tout le monde a sa fiche de police et, par dessus le marché, la Gestapo veille. Des émissaires de Franco contrôlent les postes dirigeants de la « Police Armée » (sorte de « police d'élite », issue de la Phalange). Des avions et des divers bastions encore tenus par l'ennemi sur la côte atlantique. »

« Ce qui a évidemment une explication lorsqu'on suit l'histoire... »

« ... sous le régime de Franco, m'ont raconté que les Espagnols des villages libérés par les guerrilleros, tout le monde a sa fiche de police et, par dessus le marché, la Gestapo veille. Des émissaires de Franco contrôlent les postes dirigeants de la « Police Armée » (sorte de « police d'élite », issue de la Phalange). Des avions et des divers bastions encore tenus par l'ennemi sur la côte atlantique. »

« Ce qui a évidemment une explication lorsqu'on suit l'histoire... »

« ... sous le régime de Franco, m'ont raconté que les Espagnols des villages libérés par les guerrilleros, tout le monde a sa fiche de police et, par dessus le marché, la Gestapo veille. Des émissaires de Franco contrôlent les postes dirigeants de la « Police Armée » (sorte de « police d'élite », issue de la Phalange). Des avions et des divers bastions encore tenus par l'ennemi sur la côte atlantique. »

« Ce qui a évidemment une explication lorsqu'on suit l'histoire... »

« ... sous le régime de Franco, m'ont raconté que les Espagnols des villages libérés par les guerrilleros, tout le monde a sa fiche de police et, par dessus le marché, la Gestapo veille. Des émissaires de Franco contrôlent les postes dirigeants de la « Police Armée » (sorte de « police d'élite », issue de la Phalange). Des avions et des divers bastions encore tenus par l'ennemi sur la côte atlantique. »

« Ce qui a évidemment une explication lorsqu'on suit l'histoire... »

« ... sous le régime de Franco, m'ont raconté que les Espagnols des villages libérés par les guerrilleros, tout le monde a sa fiche de police et, par dessus le marché, la Gestapo veille. Des émissaires de Franco contrôlent les postes dirigeants de la « Police Armée » (sorte de « police d'élite », issue de la Phalange). Des avions et des divers bastions encore tenus par l'ennemi sur la côte atlantique. »

« Ce qui a évidemment une explication lorsqu'on suit l'histoire... »

« ... sous le régime de Franco, m'ont raconté que les Espagnols des villages libérés par les guerrilleros, tout le monde a sa fiche de police et, par dessus le marché, la Gestapo veille. Des émissaires de Franco contrôlent les postes dirigeants de la « Police Armée » (sorte de « police d'élite », issue de la Phalange). Des avions et des divers bastions encore tenus par l'ennemi sur la côte atlantique. »

« Ce qui a évidemment une explication lorsqu'on suit l'histoire... »

« ... sous le régime de Franco, m'ont raconté que les Espagnols des villages libérés par les guerrilleros, tout le monde a sa fiche de police et, par dessus le marché, la Gestapo veille. Des émissaires de Franco contrôlent les postes dirigeants de la « Police Armée » (sorte de « police d'élite », issue de la Phalange). Des avions et des divers bastions encore tenus par l'ennemi sur la côte atlantique. »

« Ce qui a évidemment une explication lorsqu'on suit l'histoire... »

« ... sous le régime de Franco, m'ont raconté que les Espagnols des villages libérés par les guerrilleros, tout le monde a sa fiche de police et, par dessus le marché, la Gestapo veille. Des émissaires de Franco contrôlent les postes dirigeants de la « Police Armée » (sorte de « police d'élite », issue de la Phalange). Des avions et des divers bastions encore tenus par l'ennemi sur la côte atlantique. »

« Ce qui a évidemment une explication lorsqu'on suit l'histoire... »

« ... sous le régime de Franco, m'ont raconté que les Espagnols des villages libérés par les guerrilleros, tout le monde a sa fiche de police et, par dessus le marché, la Gestapo veille. Des émissaires de Franco contrôlent les postes dirigeants de la « Police Armée » (sorte de « police d'élite », issue de la Phalange). Des avions et des divers bastions encore tenus par l'ennemi sur la côte atlantique. »

« Ce qui a évidemment une explication lorsqu'on suit l'histoire... »

« ... sous le régime de Franco, m'ont raconté que les Espagnols des villages libérés par les guerrilleros, tout le monde a sa fiche de police et, par dessus le marché, la Gestapo veille. Des émissaires de Franco contrôlent les postes dirigeants de la « Police Armée » (sorte de « police d'élite », issue de la Phalange). Des avions et des divers bastions encore tenus par l'ennemi sur la côte atlantique. »

« techniciens militaires » allemands circulent librement près de la frontière française, et les hitlériens de la Police Armée font respecter partout le « bon ordre » fasciste avec le concours de la Phalange, organisme de répression politique détaché des Espagnols, et que l'on peut sans injustice comparer à la Milice de Darnand.

« Dans toutes les villes et villages d'Espagne, l'autorité dépend du chef de la Phalange. Chaque individu est identifié par un étiquetage très détaillé, où sont mentionnées toutes ses activités politiques passées et qui porte des indications, telles que : « rouge, à surveiller », « suspect au régime », « gauche particulièrement dangereux », ou encore le titre de noblesse : « droite, de confiance ». »

« L'Etat d'intermittent del qual patet el govern de Madrid exclou l'Espanya oficial del debat sobre la política de l'Occident d'Europa. »

« A falta de la veu oficial de Madrid, encallat en els problemes de règim intern, caldrà que nosaltres que podem, procurem manifestar quin és l'interès espanyol en aquesta qüestió. »

« La guerre civile n'a pas fini pour Franco »

« Malgré les apparences de paix, la guerre civile se poursuit : »

« Dans les grandes villes, la population ouvrière souffre. Les salaires sont très bas. Les déportations, les emprisonnements et les fusillades continuent à frapper sans pitié les hommes du peuple qui n'ont pas renoncé à l'esprit de liberté. Cependant à Madrid comme à Barcelone, Valence, Séville, Murcie ou Saragosse, la vie paraît normale. L'animation, les magasins bourrés de marchandises, le luxe qui n'a pas disparu, y entretiennent l'illusion de la prospérité. Mais si les magasins offrent des articles à leur clientèle, peu de gens peuvent les acquérir. Et chaque père de famille, chaque ménagère savent que Franco et Hitler ont réduit l'Espagne à l'asphyxie. »

« Et la conclusion de tout ceci ne peut être que : »

« En réalité, on assiste à la décomposition d'un régime qui, malgré les hésitations, se trouve condamné par la défaite de l'Allemagne. L'Espagne franquiste n'est qu'un des maillons de la chaîne nazie qui étreignent l'Europe, et ce maillon sautera à son tour. »

« LIBÉRATION-SOIR du 10 novembre, Guy Peyroni, de la frontière espagnole, écrit : »

« L'Espagne est en pleine crise. L'Espagne est à la veille d'une nouvelle révolution. »

« Un homme que l'on reconnaît immédiatement comme un proscrit me parle : »

« Notre pays est menacé par une crise terrible, dit-il. Des arrestations massives ont lieu à Barcelone et à Madrid. Elles ne changeront rien. La révolution est une force qui va... »

« C'est le peuple qui fera cette révolution ? »

« — Le peuple entier, ouvriers, paysans, bourgeois, clergé. Tout le monde est dressé contre le gouvernement. »

« Et cela a de bonnes raisons : »

« La Phalange est l'Alliée sûre des nazis »

« J'apprends que les phalangistes se conduisent comme en pays conquis et qu'ils sont haïs et redoutés de la population. »

« Personne ne pardonnera les mille huit cents patriotes exécutés en Catalogne depuis que les Allemands, fuyant la France, ont appliqué leurs méthodes de répression. D'ailleurs, il ne se passe pas de semaine sans que l'on ramasse au petit jour des cadavres en uniforme vert. Juste vengeance d'un peuple persécuté et qui voit l'étranger se mêler au conflit et s'acharner à sa partie. »

« Savez-vous, me dit mon interlocuteur, que depuis la libération les Allemands ont déclenché en Espagne une énorme propagande contre la France. »

« Un collaborateur ens ha comunicat uns quants textos apregats en aquests darrers anys a « El Hogar Español », difunt òrgany de Falange Española a París i a d'altres publicacions del mateix tipus però editades a la Península. La sola reproducció dels textos ja és suficient per a subratllar-ne el grotesc. Vegem, com a mostra, aquests versos trets d'una composició dedicada « al intrus del Escorial » per un poeta que és nat a Catalunya i que un dia tingué una certa fama d'autor dramàtic original i inspirat : »

« Y todaví, hambriento de laureles, hoy, como ayer en la primera cita, su voluntad de renovar Teruleta clava tu escuadra en hielo moscovita! »

« L'evident manca de sentit pròfetic d'aquests versos no priva que siguin molt corinçons. Don Eduardo Morquina, que els signa, deu haver oblidat, emprès pel seu frenesí imperial i azul, que és l'autor d'un drama que es deia « En Flandes se ha puesto el sol ». Al « hielo moscovita » també el sol es va pondre, fa temps, per als « hambrientos » voluntaris expeditos de grat o per força pel Caudillo a « defender la civilizació cristiana » al costat dels nazis. »

« I és que això de la literatura « imperial » que ha estat posada en circulació pels turiferaris del règim falangista durant aquests anys bat tots els records de menyspreu, d'insultes, de diccionari i el simple sentit comú. El dia que tinguem lleure i humor per fer una antologia d'aquesta mena de literatura hom podrà veure com la dictadura franquista, després de suprimir totalment la cultura catalana, no ha fet sinó substituir la castellana. Servidors d'un centralisme exasperat i curt de gambals, els falangistes han volien encara l'única literatura que volien deixar subsistir en l'Espanya uniformada que somniaven. »

« Perquè això és veu que és encomanadís. Es tota l'Espanya franquista, des del Caudillo fins al més tronat embrutapapers transfuga de la literatura catalana, com els Agustí i els Sentís, que escriven les mateixes bajanades i empen els més absurds neologismes. Es Franco, defensat i sempre havia sentit inquietudes hidràuliques a la inauguració, no d'un orinador, sinó d'un pont. Es Giménez-Caballero, el màxim torçtor del règim, que començava un article amb aquests mots : « En este periplo Caudillo de Andalucía, Franco ha hablado diez veces ». Col aclarir que entre aquests discursos Romés n'hi havia deu de « normatius » i que per el Führer espanyol « hablar es una penitencia ». I escoltar-lo, doncs, què deu ésser? »

« Es veritat també que en aquest « periplo Caudillo » — això passava a l'estiu del 1943 — Franco va llançar el seu crida a la pau mundial, val a dir que sense cap significació política. Però allò era persona manada. « El que els beligerants permanencen sordos a esta llamada no quiere decir que la guerra no tenga solución. Hemos llegado a lo que suele llamarse un punto muerto en la lucha. »

« Un punt mort? I tant! L'havien precedit Stalingrad i El Alamein, Rostov, Kiev i Tunis. Aviat el seguiren el desembarcament a Sicília, la caiguda de Mussolini, la rendició d'Itàlia, els combats victoriosos i ininterromputs de la companyia d'estiu dels russos... Es clar que la guerra tenia ja solució! Ja ho veurà prou, si li deixen vida i salut, el Caudillo! »

« De passada : no troba també que allò comença a estar en un « punto muerto », junt amb el seu « caudillo » Falange? Tots els discursos passats i presents no l'en treuen pas, d'aquest punt mort. I amb tota la seva literatura imperial, amb el seu estol de literats corinçons i d'assessors encamisats de blau, ja veurà com el poble li donarà la solució, la solució definitiva del « seu » problema, que també és el nostre. »

« TIRANT LO BLANC. »

« Descubrimient científic d'un català : el mètode Trueta »

« El Dr. Josep Trueta, que havia estat cap dels Serveis de Cirurgia de l'Hospital General de Catalunya durant la nostra guerra, es traslladà l'any 1939, en expartriarse, a Anglaterra, on posà tot seguit la seva experiència de cirurgià al servei de la medicina de guerra britànica. Les seves lliçons pràctiques sobre el tractament d'urgència de les ferides produïdes pels bombardeigs aeris li donaren tot seguit un ample crèdit en els medis científics anglesos.